

TUSLOMJPOM POLITIKA TA TEROMKAO' UNTE'JO' AJKIBNAJO'

Tuslomjipom publika'u ta ni Upetek'in ojisial ta ni Na'kaj ti 5 ta Jebreru ta 1917

Ts'ib tuba tuslomjipom ya'an ba'a upa'sijo' tsiji' ts'ib tuba tuslomjipom 27-05-2015

Naj tiki aj Nojá ta Ejersitu Tuslomjipomob' Enkargau u muk' aj Mandá ta ni noj na' kaj, t'ok jimba fecha da akichen ki ilbenetla:

VENUSTIANO CARRANZA, Aj Venuj Carranza, naj tiki aj Nojá ta Ejersitu Tuslomjipomob Enkargau u muk a Mandá ta ni noj naj kaj u mich ch'on Mejikanujob, yi ki irbenetla:

K'e ni Ch'okbolotot Cherajipt'ano' u woylajnubajob tan jinda siudad ni naj tiki ta disiembre ta 1916 kauyire' ni dekreto a jo'kanob ta 19 ta septiembre tan jimba jap, kauyire' ka' ni Naj tiki Jefatura, kauyirijob naj tiki tan artíkulu 4º. ta ni utesanob ke' ni jimba mes jan irki 14 uchijob ta dekreto ta 12 ta disiembre ta 1914, a i'kí tan ni H. Veracruz, u k'enesan ni Plan ta Guadalupe ta 26 ta marsu ta 1913, ixuk'a a kolobí ke' toeskak ni luke uyele':

TUSLOMJPOM POLITIKA TA TEROMKAO' UNTE'JO' AJKIBNAJO' ti 5 ta Jebreru ta 1857

Títulu I

Kapitulu I U pam ump'e a japin abala i tek'ala

Artíkulu 1o. Ki chininla ti na'jun da i tan ts'ibi'jun nat uyute tok ni kilotla tuba upete na'kajob, ka chich tiki ni totoj t'an tuba mach kola ujuntuma ni ts'ib tok mach uxe te pase i ukolan ka'chich uyele' ni na'jun.

Ni japilba ya'an wida tuba ujapin uba ke lotla, ki u yeleob uxe u yelkan ka' chich jinda na' jun i t'ok t'an ya'an nat, tuba ni japili upete k'in ni winikob y ni ixiko', u lajapin ubajo' k'ina k'enchich

Ni tusnumik t'ok jinchich ni uyolaya aj ajtijo'panka' uxe uyile'jo' uts ta usapinjo' t'ok jinda Tuslomjipom i t'ok ni trata'ijo' mulkajo' ta ni uchenjo' tiklaya tupete k'in ni yebejo' ni ukininya ti'k'en. Upete aj noja, bajka ya'anob u t'anob u chenob ni japin, u mik'eob ni jipon tuba ki lotla ka'chi ni u tek'eob upete cielu, ya'an chichtamajo', ujuntumajob, i k'enejo', jinchich ni na' kaj u yele kacheda uxe u ch'uch'un i mikeob te otot i uye'benom upete u buya tuba ki lotla

Mach uts u ji'tskak kitotla tan na'kaj wida, ni aj chuk'a nat u tiskan wida ki uyochejob tan kototla tek'ala i pojlenob, uk'a jinda uchenob u pasiba i ujapin uba.

Mach uts u chenob buya uka'a yok lotla uk'a aj yokot'anob, a kaxtran t'ano', uk'a ixik i ujap, uk'a mach yuwi, o k'ojo o uk'a mach'an u t'akin, aj ko'panob, uk'a u k'ote tan ch'uj o uk'a yoltak winik i ixik, i uk'a mach loto' i k'ua chichka, uki uchen loxtima tuba upasik ki lotla bajka miki.

Artíkulu 2°. Ni Kinojkajla Ixkibnajo' jin tomp'e i mach ujek'ka.

Ni Nojkaj ukinintan ump'e tusom mulkuxule k'eche najtiki t'ok ukajo' ajyokot'anjo' ke jinijo' ko tejo' ta kajo' ka kuxlijio' tan ni ka'jo'da ubada tani pa'is tuti'kan tituskan ni ch'ojkajo' i ko ch'ujnan u intitutujo' ta kajjo', utak'ino', upitsilkuxulejo' i upolítikajo' o unts'ita' unejo'.

Ni uch'ujlom k'ajalin ta uyoko ye'e'uba jin uxe ti ch'imkan tuba uyile'jo' kanijini uxe ti osbinte ni t'anjini tubajo yokokajo'.

Jin bitkajo' yolo ta yokokaj, jinijo' ko tuslano' ump'e ajti ta kaj, utak'ino' i kuxle, chumu tan ump'e ka' i usapin ajnojajo' tubajo' ka'chich t'ok uk'imbítajo' i ukuxlejo'.

Ni uyolaya ta ni yokokaj ta uchajal ile' uxe ucheno' tan ump'e maki' Tuslomjipom ta ujuntulajti ko tsitsk'eche' ni woyo' nojkaj. Usapinte ta ni kajo' i bit yokokajjo' uxe ti ute tan ni kontitusionjo' i japiilt'an ta ni nojkijijo', ni uxe uch'e'jo', che'tiki ni najtikil upete i'ki tan ni jek'ts'i' najtiki ta jinda artíkulu, ka'uk'ajalin ta uyokot'an i ta u ajti ya'i.

A. Jinda Tuslomjipom usapin i uyile' ni tajtoj ta ni kaj i ni yokokaj chaja koyolin i, ni utisen, uchajkinte tuba:

I. Kile'la kache'da ki mulajtila i kituslan kibala, tak'ini, ajt'ano' i kuxule.

II. Uchen upatan ka'uyolin tan ni uts'iktesan i up'ine' ni buyajo' tama, uk'eche'uba tuti'kiba upete ta jinda Tuslomjipom, mach atile' ni ujuntul k'ilenjo', ni uyolayajo' yinikjo' i, ta ka'jini uyuve, antoch'ich'ekijut i utsilajti ta ni ixiktakjo'. Ni jipt'an uxe uyile' kachkadajo' i uchenjo' balidajo' k'a ajnoja ta kaj o otot bajka up'inkanbuyajo'.

III. U pa'sin ka ucherkan, kach'eda uchenob ni patanob oni sami aj nojajob , ya'an uxe ujapinob tuba u cherkan , ka cheda uxe u chenob ni aj nojajob tama u kijijob, u ye'kan ki ni ixik i winikob aj yokot'anob, u chenob i yeleob, k'a xicob u yek'eob kane ulot uxe ki uyeleob ki uneba yo tiki xik, ka'chich upete yolijob, jin chich u yelkan ni uchen ni u pam aj noja i tuba upete uyelkan kane y kok'a uxe jini aj noja u pete kaj jinchich u yelbijob kada uxe u kada uchen ni patan ka'chi u chen respetu ni t'an aj noja tuba na'kaj. Mach ajnik ni mulpatan uxe pa'sen u derechu tuba u yele' ki u lot uyeleob ki mach uye'ben ki tuba ixoktakob i winikob tan ni patan tuba uyik'eob aj noja, tu pan kaj.

IV. Ukinintan i uk'e'nesan ut'anjo', uk'ajalinjo' i upete ni uk'inkan ko tuslan nukuxule i ch'a'a ujin t'ok une.

V. Ukinintan i u utsilesan ni bajka uyajtijo' i ukinintan ni uyajti ta uka'jo' ka'ni ya'an ts'ibi tama ni Kontitusion.

VI. Aw'i'ben, t'ok tuba ni ka'uyo i uyolin ta uka' i umine' ni ka' ya'an ts'ibi tama ni Tuslomjipomda i ni japt'an ta ni ube'ta, che'tiki ka'ni tajtojo' uch'ijo' k'a uyuxtumajo' o k'ani uts'ikti' ulot ta ni bitkaj, tuk'inkan i uk'alín k'ine' ni utop'sen ni ka' ta bajka anjo' i ya'ts'utu ni

kajo', jintiki unejo ni uch'imi tuba luwar ch'ikmikijo', t'ok ni uxupibat'an ta jimba Tuslomjipom. Tuba jindajo' ni kajo' uch'e' uwoylanubajo' t'okni uyile' ni jipt'an.

VII. T'ihsen, nanti tupamkajo' t'ok yokokaj, ajtiskinte tupinte' ni ayuntamentujo'.

Ni tuslomjipomjo' i jipt'an ta ni nojna'kajjo' usapin i uts'iktesan jimba kijipomla ta Upamka'jo', t'ok ni kua'uxe ti ute ta uk'e'nesan ni tiklaya i ajtiskinte kache'uyojo' ajnik t'ok ukuxulejo' i ka'tusu ni uyilkan tubajo'.

VIII. Anonoj i'ben ni ajpatanjo ta Teromkaj. Tuba utik jiniba jipomjo', ta upete ni toji'tani i kache' uxe ticherkan bajkachich ajniko', ajuntu o mulujo', uch'e' ch'imkintik uts nu ajtijo' i kamba kuxle koyolin uts'onin ni t'an ta jimba Tuslomjipom. Ni yokoyiniko' upak'in kinintanjo' upete ujipomjo' xik tijapinte t'ok ni ajsut't'an i ajjiponjo' ko kinintan k'ajalin ta ni ut'an i ukuxle.

Ni tuslomjipomjo' i jipt'ango' ta ni ajti tanojkajo' uxe uyile'o ni upimi ta unonoj ile'jo' chaja i ajnik ujuntuma ka' uyo uyile' u ajti i uk'atin ka' yokokajo' ta kada ukiji, ka'tiki ni uyo ajniko' tuba ni usapin ta ni bit yokokajo' ka' ni kijijo' ke' uyo naj ki'najo'.

B. Ni Yolo'kaj, ni Teromkajo' i ni Upamkijjo', tuba uye'e ni mul ajti tajyokot'ano' i uch'i'tesanjo' kachichkamba xikjo', uxe utuse'o ni ototojo' ta patan i uxe uyile'jo' kache' uxe ti utepatan jinchich ni k'ini tuba uchenen ajnik tik'inkan ni utajtojo' naj yokoyiniko' i ni uch'ije tomp'e ni ukajo' i bitkajo', jinuk'a uch'e utik i cherkintik nimte' t'ok unejo'.

Tuba utsupsen ni mach ukinintinte i upitin ko ts'ibajtesan ni kajo' i bityokokajo', jini ajnojajo', ukinintant ni patan ta:

I. Ut'ihsen ni uch'ije ta kajo bajka anjo' ni ajoyokot'ano' t'on ni kua'uxe ti ut eta uyi'ben umuk' ni tak'in ta kaj i uto' esan ukuxulejo' ta ni kajo', t'okni uyute yolo tantama uyuxp'elma utuski' ta ajnoja takaj, t'ok utiklayajo' ni bitkajo'. Naj nojajo' ta upambitkaj une uxelo' uyilejo' kache' uxe ti pukinte ni utak'in ni bitkajo' tuba uk'ine'jo' unejo' tuba jinchich ni uyojo'.

II. Uchenen i uk'e'nesan ni u'iskilan ukinom, tiklintik ni kinom ta chap'elt'an i xibilye'om, ni uti'kiba kinom, ni utsupsinte ta ni kinom k'ini, ni ye'omla ta k'inkak i ni unxot' kinom k'is iski i mix iski. I'kak ump'e tojkiba tuba ajoyoko kinjuno' tuba upete ni u'iskilan. U'uts ili i ch'ijesas tuspatan ta ye'om ko kinintan ni kajo' ko sapinjo' ni umatin kuxlejo' ta nukajo', nimte' t'ok ni jipt'ango' ta ni be'ta i k'itom t'ok ni bityokokajo'. Ulu'noje' ni uts'oninte i k'ajalin ta ni xibil kuxlejo' ke' ya'ano' tan ni nojkajda.

III. K'alìn kiche' ni totoj ochiba ni patan tuba ts'ikilk'an t'okni uno'esanjo' ta ni uk'e'nan ta ajniktomp'e nojkaj, uk'ine'jo' uts ni ts'ak ko k'inkan, ka'jini atiklen ni k'uxbita taj yokot'ano' t'okni tuspatan ta k'uxjo', se'tik'a tuba ni kaj tabijch'okjo'.

IV. Ato'esan ni u'ajti ta ni bityokokajo' i ta ni uyalibajo' tuba mul ajniko' i uch'e'ubajo', tiki t'ok ni uyute ke' se' uyosen ni ik'tak'in takaj i yiki tuba ni utik i to'eskak ni ototilba, ka'tiki no'eskak ni uk'e'nan ta ni sijpatan tuba kaj.

V. Ti'kak ti ute tuba ajnik tama ni yoko ixiktakkjo' tuba ch'ijiba, t'okni utiklaya uk'e'nesan kua'uxe ti ute, ni ukinintant uts ni utsile, ni uyi'kan tak'in tuba utiklen ni uye'om i tuba ajniko' tama bajka uch'e'o ni t'an yolojo' t'ok ni kuxule tuba bitkajo'.

VI. No'esan ni ch'ajan ta numsajt'an ko yi'ben uyole' ni bitkajo', t'okni patanjo i uno'esan ni bij tuba numsajt'an i chaniłumsajt'an. Utuskan kache' uxe ti ajti tuba k'a ni kajo' i ni yokobitkajo' uch'e' ukinintano', utiskun uchen tuba ajnumsajt'an, ka'utsupsen ni jipt'anjo' ta ni uyile'jo' ube'ta.

VII. Tiklen ni patanjo tuba uk'e'nesanjo' i ni uch'ijibajo' k'eche ta ni yokobitkajo' t'okni uchen koyi'ben unu'tan ni ochik k'en utak'in, uyik'e'jo' ni tak'in tuba ni juptak'in kajo' i yiki ke' ti'kak tiute ni cheraj patanjo', ajniktama ni tusk'ajalinjo' tuba uk'e'nesan umuk'an kik'ajalin tuba uk'e'nesanjo, ka'ka'tuba utsits'k'eche' ni uyosinte ninte'dok ajnktomp'e ta uk'e'nan i chonojo'.

VIII. Uyil'e' kache' uxe ti ute patan dokkaj tuba kinintintik ni yokokajo' ko k'exi ukijijo', ka'tiki tan uka' nojkaj ka'tunxekajo', tokni uyte tuba ajnik ni upatan naj ajpatanjo' tijamile; uto'esanjo' uts ni uyajti uyutsi ni ixiktakjo'; atiklen t'ok tuspatanjo'yikijtakjo' ta ye'om i su'om ta ni bijch'ok i ajch'oktikle ta ts'isayajo' ko k'exi ukijijo'; wiybetan k'a ni respetu ta uyolaya yinikjo' i usubinjo' i ut'it'injo ni kuxlejo'.

IX. Uk'atbinte ni yokokajo' ta utik Kua'ti ute ti Nojkaj ta Ch'ijiba i ta ni teromkajo' i upimi chipo'kaj i, ka'tijini, ochiktama ni usubinte jini Uxe ti ute.

Tuba uyik'e'ute ni ujetits'oninte ta ni kokoj i'bintik uchen jini tich'i ta jinda unjek', ni Otot taj t'ibilajo' bajka Ut'i'sen ut'anjo' Upete, ni woyom ta ni ukiji nojkaj i ni upambitkajo', tan ni ajti kada juntu ta up'isin umuk'jo', uxe ujek'e'jo' a ts'its'ita' ta jin tuba uxe ti k'inkan tuba ni patanjo' ni tak'in ko yoche jini uxe uyile'jo', che' tiki ni kache'an i kache' uxe tuba ni bitkajo' ke' ajnikjo' tan ni patan i uch'ukinjo tamachich.

Sinko ts'ibajtesan ni jipomjo idaya'ant'ibi machka ujapin ni ajoyokot'anjo', ni ubitkajo' i ukajo', upete bitkajo' ajnik jinchichba uno'an ni jiniba uxe ukinintan jinchichba uyolaya ka' i ka'chich uyile' ni jipt'an.

Artíkulu 3°.- U pete aj chuk'aob ya'an u derechu uch'eob i u kiniob ni jun. ni na'kaj ya'an nat, tuba ch'oj kaj, bajka an, chen'chich uxe uye'benob ni ch'ok bich'ok, ch'okajlo', i terom ajlo' i no aj lo'ilba, ni ch'ok bich'ok aj kinjun ch'ok ajlo' aj kinjun i terom aj kinjun aj lo' uchenob ni much' kinjun jindaba i no'aj lo'ilba uchenob kinjun ka'chich uyele'jun upetejob.

Ni kinjun u yek'e' ni na'kaj uxe uchen t'ok ch'a'iljin t'ok upete uk'ajalin tuba ni ki lotla uchen k'en ni kolbatak tan ki kajla ni respetu tuba ni japiñ abala ni k'ajalin tuba ni mulpatan tikabilna'kajob, tan ni p'inubajob t'ok ts'ibajtesia.

Ni na'kaj uxe uyek'e uts ni ye'jun i uxe ukokoj ye'ben jun ni bich'ok ka uke'neob uts naj kinjunob uxe ti ek'binte k'embitajob ni utuskiba patan otot ka uchenob kinjunob i ni aj ye'junob uwina'tanob upatan ni ajnojajob ta ni kinjun uye'benob uts naj kinjunob.

I. Uneuyile' k'a ni artíkulu 24 ni uchajil ts'oninte, jini ye'om uxe takaj i, jinuk'a, uxe ti koleskan ts'iki ts'eje ta kachichkamba i'k'ajalin ta ch'u'ult'anjo';

II. Ni ki'ben k'ajalin jiniba ye'om uxe uk'eche'uba t'ok ni ch'uch'om ta upinte'ak nojk'ajalinjo', uxe uyi'benuba t'okni muts'juta i ni utisenjo', ni ajpatanjo', ni ajuch'pixanjo' i ni use'in ilkanjo'.

Che'tiki:

a) Uxe chajajtak, ach'e' ni chajil ajti machtok'a ka' ump'e ubike jipom i ump'e jit'i'patanjo' politiku, sinu ka' ump'e jit'i'patan ta kuxule ik'i ta ni upipiy to'esanuba tak'in, ajki'na i kuxle ta ni kaj;

b) Tomp'e ni k'ajalin t'ok ni na'kaj (mach ajnik jo'yan i anikolan kipetela) uxe utiklenon-la t'ok ki buyala aki kene'la uts loke an pan kab' aki japin-la ni ki p'inubajob ch'uchultak p'inubajob t'ok tak'in a pipi ajnik i noak ki k'ajalinla;

c) Yek'e uts ki kache'da ki kustela ki petela ya'anon wida tuba u bule ni patan k'en uchen ki lotla y kache'da an ki lotla ni ki sukulna y kacheda ki chenla ni patan tuba ki lotla tan ni gran kaj , ni kile'la ki kits'enla che' chich u derechu tuba ki lotla i ki pa'senla ni ki ch'ok lotla tuba ni ki bixe te ch'ujla, mul ixik u pete untu ki lotla

d) Re'e mejor ni ye'ejun uxe ti pipi i ute uts te yi'binte de k'en naj kinjun;

III. Tuba ye'kan i ucheno' jini jun ya'an tan chap'e t'an tuba ni unlip'chap'e, ni aj noja tan na' kaj uxe uyele' ccheda uyute ni patán t'ok bij choc tuba ni p'i' bijchok, cho'k bich'ok y terombich'ok y uyili' kache'da uxete cherkan ni upete tan najkaj, tuba jinda patan ni ajoja uxe u chenen y uyele' ni p'i' t'an tuba ni ya'an tu pan kaj i tubana'kaj , che'chich tiki upete tubajo' kilotla ya'anob tama ni aj ye'junob y upap bijch'ok bajka u yikan ni jipi'on, che'tikini ochiba tan patan aj kinjunob y ni numson tuba ni patan tu pam otot aj kinjunob y tu na' pam aj ye'junob tan ni patan aj yejunob tuba bijch'okob u yek'e ni na' kaj; ubisan ulot tuba uchenob concursu tuba achikob ti patan uyele' ki uts naj ye'jun apasi tuba u ye'bin ni jun ni bijch'ok y yuwi kane uxe uye'e' i ya'an uts uk'ajalin uchen patan, ni na'jun uyele' kacheda :uxe uyili' ke kok'a uxe u yelben, kacheda uxe uchen ni patan tuba ni kenjunob utotochenob tuba ochikob, a numikob tuba u kojeob ken, kacheda uxejob te kolobam, tan ni patanjob aj ye'junob t'ok respetu tan tuslomjipom tuba aj patanob aj ye'junob, mach uxe te tojkan upete a patan ochijob i yaanob tan junob mach a ochijob tok ni jipón. ni mach ayanob uchenob referi ni unlip' jojop'e tuba jinda jun;

IV. Upete ni ye'eom ke' ni Teromkaj koyik'e'ba uxe matin;

V. Chechi tiki ni jin uyek'e j'un tuba cho'k bijchok, bit bijch'ok terombijchok i aj noja bijch'ok uye'eob tu pam ni jila ni na' kiji uxe uchen munsenob i uchen atende peti ni ye'junob i kua'chichka tama ni ye'jun ya'chich an ni ye'junob tuba bik'it i ni na' patan u kineob jun tuba uchenob ni na'kaj uxe tek'i niunini'k'atín científica i tecnológica uxe uchen adelanta ni fortalecimiento i pukun ni ki oni sami aki kinila;

VI. Ni yikjo' uch'e' uyik'e'job ye'om t'k u pete ka'uyute. Tok' ni tan ko yile' ni jipt'an, ni Teromkaj uxe uyik'e' i upak'in k'ajti'in i uwina'tan ke tojchich ni kinjun uyute tan ni otot taj kinjun yiki.i t'ok ni uti'kiba ye'om, pri'maria, sekunda'ria i normal, i yikijo uxejob:

a) Uyik'e' ni ye'om tik'i t'ok jinchichba k'ajalinjo' koyile' ni chap'el jek'ts'ibjo' i ni unlip' II, ka'chichtiki uts'omin ni k'ajalinjo' i tuspatanjo' ke jini uyile ni unlip' III, i

b) Najtiki akinintan, kada kua'chichkajini, uyik'e' ut'an ta umuk' tuba kaj, tan ni t'anjо' koyile'jo' ni jipt'an;

VII. Ni na' yeyunob i upete bajka uye'kan jun tuba bijch'ok kinjunob aj noj'a job u cheob ni jipi'an i u ye'benob ujuntuma ya'an u fakultad y ute uch'e ni yiyi loke uchen uchenuba goberna jinchich ujuntuma uchen realiza ni u patan tuba aj kinjun u ch'uch'un i ye'benob, ni cultura ka chich u yelkam jindaba jun, chechich tiki uchenob respetu ni pinubajob a patanob i chech yaá ni pinubajob examen i ula li'benob ut'an aj kinjunob uxe u yeleleb kache'da uxete utik ni patan y uyelelob kache'da u kolobanob i kachida y uxete oche ni yaj, patanob akadémicu i uchen administrar u patrimonio la tsibajtesavuyaj patan t'ok u yubin ni aj patanob tuba tiron aj loj aj akademiko y administrativo uxe te ute normalidad t'ok apartadu a tuba ni artíkulu 123 tuba jinda na' jun t'a uxupo ni modalidad ke uxe yek'eb ni jipi'an federalu tan ni patan ya' chich tók kuachich'ka tuba patan koj bichok tok ki uxe ti ajne ch'aatec kachich u chenob konkordo t'ok ujuntuma t'ok pinubajob u katedra i tok ni ch'chúl patin i ni fin tuba na'jun bajka ayan ni unlip'u chenoba refereri;

VIII. Noj Ch'okbolotot u woylajnubajo' tan upete Ni na'kaj uyele' kacheda ni uye'kan ni jun i uyek'e ni jipom, uts i kada uye'kan t'ok ni yolokaj ni t'ok teromkaj i ni u pam kaj uchen i uyek'e ni takin uch'e' tuba kaj i jinda ye' patan kaj i uyile' kache'da uxe u jitse jini u lot ya'am tama jin mach uche ni patan uts, mach u ye'e' ni patan bajka jin mach yaán upete mach u ts'oni i mach u ye'e' i upete bajka uchen mech'le' i

IX. Tati uyile' k'exe' ta patan ye'om uts, uyute ni sistema ta na'kaj kache'da uyute ni yeom. Bakone uchen coordinajo' ni kargu da yujé uchen a instituto ta na'kaj kache'da uyute ni yeom instituto ta na'kaj kache'da uyute ni yeom yuxé ti ajne ta woyom tuba kaj ujuntuma, t'o jipom, iuch'tuba. Jimba instituto uchinen re'e mejor iuchen uts uik'e kache'da uyute ni ye'om instituto ta na'kaj t'ok bij ch'ok tuba ni p'i' bijchok, cho'k bich'ok y terombich'ok i aj noja bijch'ok. Tajintuba yuje:

- a) Uchen i yujeuchen upitese'upete loke ya'án, lokeutik o si utsu patse ni k'ajalin;
- b) Upatsen tsijitak ta ajnekob t'ok aj nojajo' ye'om na'kaj i cho'kaj ta ubitsan upete patan loke ibintik, i
- c) Utik i ye'benob uyeelkan i t'ok jinba, ti ilkan upete ta contribuir alotín uchen uts ni yeom i tutojá, ka'ump'e jin utsakin tomp'ejo' ta kajo'.

Ni woyom tan aj nojá uxe uchen tutoja no instituto i uxé ti ajne t'o jop'e lotayá. Naj nojá ta na' kaj yujé uik'e' tuk' noj ch'ok bolotot ta senadorojo', jinchi, naj tiki numik yinikob yiki, jinchi u yik'e bakone u nibajkijó. Ni yikom yuje ti ute t'o chap'e uxp'e yolo ta noj ch'ok bolotot ta senadorojo' ajnekob o, te ujilejob, jinchi ba komision ka'án, ta plasu jinchi treinta k'in. Si noj ch'ok bolotot ta senadorojo' mach uche miump'e cosa jimba k'ino', yuje uch'e' ukargu unto naj yolo naj patan tanaj nojá ke', jinchi ba uxp'e yikom, yujé uyakin naj nojá ta nona'kaj.

En kasu ke' ch'ok bolotot ta senadorojo' machu yolin t'o upete ni uxtuusubinte, naj nojá ta nona'kaj uxe uchen ti cha'num, kache' uyile' ni ni unlip jipat t'an. Si jinda chap'e tersiu mach uyolin, uxe ti oché unto yinik loke uyele' naj nojá ta nona'kaj.

Nukaj patan tani woyom taj nojá ajnik ajchuk'a ke uchen uts i yuyi loke junda uyile' t'ok ni institutu i uchen cumplí loke uyile' ni jipt'an, yuje ti ajne tan u patan jojo'p'e' jap che'chubixe i kainichich u ikan cha'num unlem. Nukaj patan machaji ti ajne ton patanib mas de 14 jap. Si mach'an kaxkone niuntú unéjo', ti nibaj ajti untú bakone utsupsén ni tiempu. Yuje ti nibaníkinte bakone k'ojó kachu ile'U pam jo'p'e ta jinda tuslomjipom i mach aji ti bintejob miunp'e patán, o kachikamba patan, mach nkaini bakone ya'an tan institutu i bakone mach'an ti tojkan ta patan de ye'jun, aj k'ajalin, kilint'anla, o ka uyute apoyá.

Ni woyom tan aj nojá uxe i bakone tsibí u yik'e' tu pam, t'ok u cheno' yikom upetejo' yolo de uxtu ke' uje uchen ni patan loke uyele' ni jipt'an.

Ni jipt'an yuje ula' ile' kache'da tani woyom i u patanib ni institutu, jinchi yuje uchen u patan upete loke uyele' ni tiki juntuma, si'k' uchenkan, utik uts, machuntu, e ik'bí.

Ni jipt'an uxe ula' ile' kache'da uyute ni patan ke uyek'e' ni institutu i aj nojajo' aj ye'óm tan no na' kaj i tan kajo' uts ni lotayá iunte' ta pasik uts ni upete kache'da upatan.

Artíkulu 4°. Ni yinik i ni ixik jin tomp'ejo' tupinte' ni jipt'an. Jinda umek'e' ni woyomjo' i ni uch'ijiba ta ni fa'milya.

Upete yebe ukinintan uyolaya ta uyile' kuneyo uchen ujuntuma, yuwi kani uchen i yuwi tupam ni número i ni noj uyajliba uch'oko'.

Upete kelotla ya'an u derechu u chen k'ux utsni we'e k'en i uts tuba k'ux kak ni kaj uchen une uyile'.

Upete yebe ukinintan uyolaya nilotaya ta ni utsile. Ni jipt'an uxe uyile' ni uti'kiba i kachida tuba ni u osinte ni patan ta utsile i koyik'e' ni bajka ya'mulujo' ta Nojkaj i ni teromkajo' ta be'ta tau pete utsilejo', ka'ni uyile ni unlip jipt'an XVI ta ni artíkulu 73 ta jinda Tuslomjipom.

Upete ajchuk'a ya'an u derechu kuxlak bajka uts ni te'el kab uts tuba ch'ijik uts i ajnik uts ni kaj u cherben une uyile u respetu jinda derechu ni dañu i chimilba te'ejob uyek'e yuwi loke uchen tuba ni ubin uchen ya' chich ya'an ts'ibi tan jun.

Upete aj chuk'a ya'an u derechu ochik kaj uyelkan i utsila ni ja' tuba u yuch'en, unejob i ye'k'e tan yotot k'en i uts uch'eob mach tikik ni kaj uchen une uyile jinda u derechu i ni na'jun uyele' ni kache'da uxe te utik i che' chich tiki tuba ochi kok ni uch'eob k'enob upete i uchenob ni patan tuba uyek'eob ni mulpatan tuba na' kaj t'ok k'ena kajob i ni upamkaj che'chich ni mulpatan tuba upete ni winikob tuba u chenob ni upete yolijob.

Upete fa'milya ukinintan uyolaya tuba ajnik ump'e uyotot uts i jili. Ni jipomuxe uyik'e ni uk'imbítajo' i utiklayajo' k'inijtakjo' k'a k'otik ta kua'uxe tiute.

Upete a chuk'aob ya'an u derechu u chen ke unejob i utsibintikjun tan jun jink'in apinkibi ni na'kaj uxe uchen une uyile Kamba u derechu ni aj noja uchen tsib ni jun sin ki ukoje ni jun utsila ni uyokun bajka ts'ibi uk'aba'.

Upete ni yikan tuba kache'da anonla tuba kaj uxe u chen kan, i uxe te ute patan t'ok ni te'cak tuba, aj noja bij ch'ok uye'kan tuba uts u derechu ni ixik bitajlo' i ni bit ixok ya'an u derechu yeleob kane yojob i k'uxebob, utsila u kuerpu ni kenjunob i utsila wawa'nejob ka xikob bajka uch'ijiboj jinda t'an. Uxe u chen kache'da ni uxe uchenob, urcherkan, uchenijob, kacheda u uyute ni patan tan ukeji ni kelotla bajka ya'an bij ch'ok.

Ni unoxi'papjob upapjob bijch'ok i usukunjob ya'an u uchenenob tuba u ch'u'nanob i u yeleob ki u chenob kumpli jinda u derechu. Jindajob uxe uchenob ni t'an tuba uk'atlinob bintik bixik tu toja ni t'anob i k'ajalinob anob yida.

Ni Teromkaj uxe uyik'e' numik ni yebejo' tuba uchenjob tiklayajob k'a utik ni uyolayajo' ta ni bijch'ok.

Upete yebe' ukinintant uyolaya ta ochik ta ni kuxle i uch'a'ilk'ine' ni uk'imbbitajo' i ni patan ko majnan ni Teromkaj ta ni be'ta, che'tiki ka' ni ejersisu ta uyolaya ta kuxlejo'. Ni Teromkaj ujibe' ni mediu tuba ni uk'e'nesan i uchijiba ta ni kuxle, uchenenob ni xibil kuxle tan upete ni uyik'e'jo' i ka'uyile'jo' t'ok utotoj ts'oninte tuba chajalk'ajalin. Ni jipom uxe uyile' ni ka'uyute tuba osintik i uchentiklaya ta kua'chichkajini ta kuxle.

U pete aj chuk'a ya'an u derechu u kene' ni jun i uchen ni sip'sip'na ni na'kaj u chen upukun uchen k'en patan i yele' kacheda' uchen ka' japi'n tuba uchenob'.

Artíkulu 5°.- Ni'untu yebe uch'e' ch'ikpimintik jini patan ke'uyo uchemba, nukpatano', chono o ni patan ko na'tanuba t'ok uts, ajnik tutoja. Ni ejersisu ta jinda chaja' ajti tok'a uxe tise'kan k'a ni judisial, jink'in up'ikti'binte uyolaya ta uloto, o k'a ka'jini uyili ch'unik, ili ka'ni ts'ibi ti jipt'an, jink'in ukirixben uyolaya ni kaj. Ni'untu mach uxin ti mijkan k'a ujut upatan, jiniba uxe ti ute k'a judisial.

Ni jipt'an uxe uyile' kada Teromkaj, ka'amba ni kinom ke' k'ini ni ujuni tuba uchen patan, ni kache'da uxe tituleskamba tuba ch'imkak i ni ajmandajo' koxejo uyik'e'jo'.

Ni'untu mach uch'i ukokoj ben uchen patan sinke tojkak uts i sinke ch'imb intik uk'ajlin, ixkatiki ni patan ukokojoyik'e'jo' ka' toji'tani k'ani ajmanda judisial, che'tiki uto'esan uts ni ukinintant ni lip'lajipom I i II ta ni artíkulu 123.

K'ani upatan kajba, tok'a uxe tibinte ukokojchen, t'ok ni koyle' jiniba jipt'anko', tani ixpatanjo' i ni ajmech'omjo', ka'tiki ni uch'o'olan ta upatan i'k'ajalinjo' i tani ut'i'sinte chaja, tajtoj o muku'. Ni patan ta utikbota i ch'uch't'an jimba uxe upimi kokojutik i matin, uxe ti tojkan jinijo' koyute utsjo' ka'chich uyile' jimba Tuslomjipom i ni jipt'ano' ke' ajnikjo'. Ni patanjo' t'ok kinjumba o ta kajo' uxe tikokoj ute i tojo ka' uyile' ni jipt'an i t'okni ka'chich jinda utich'e'.

Ni Estadu mach uch'i uyik'e' utik ump'e kontratu, kont'ini o woyt'an ko kinintant kua'uxe ti ute se'kan, ni sito o ni k'ini usite' uchaja' ajti ni yebejo' k'a kua'chichka.

Ma'chich tiki uch'i i'kak sipt'an bajka ni yebe ukont'inesan uyajti o ankireskak o i'bintik uneabaj iktan o pak'in mach uchen patan jini ukiniba, ik'patan o chono.

Ni kontratu ta patan tok'a uxe uk'atben uchen jinchich ka'akoli i jiyp'e k'in koyle' ni jipt'an, sinke utim'esan unjap ko ts'ibajtesan ajpata, i mach uch'i tim'eskak, ta ni'ump'e kua', ta ni mach uni'olin, ch'itan o sito ta kua'chichka uyolayajo' politiku o sibiljo'.

Mach bisintik uts ni kontratu, tuba Jimba ajpatan, tok'a ukokojbinte uchenin ke'ya'anjo' ubet sibil, sinke jindaba utik ni ts'ibajtesia t'okune.

Artíkulu 6°.- Ni ut'an ucherkan tuba kele'la kane kola mach uxe uch'eob tuba u yek'eonla te karcel si ki chenla krist'an tuba ki lotla u kuxte a aki jets'e'la tan otot bajka kuxu o ki chenla buya tan ka, uk'a ki ajnela ka aj chiba o a ki semsemla o ki meki'la tan ototba uyosenonla tan bojte' si mach ki xela te buya ba. Ya'an chich ki u derechu i ni na'kaj uyele' ki no'onlaba mach' an ki tanela.

Upete aj chuk'a ya'an u derechu uk'aten ni k'en t'an i u sakin u ch'e' i u yek'e ni kua'chichka t'an ya'chich tsiki o ts'ibi.

Ni na'kaj uchen une uyile ni derechu tuba a kene'la ni patan tan tecnología bajka uyeelkan i ki chenla t'an t'ok upete ki lotla che' chich tiki ni bajka upase ni t'an i uk'eye'ob bajka an ni son bajka uch'ujkan ni ts'ajii ni internet ni na'kaj uxe u yek'e k'en ya'an u chenob jida patan uk'a ajnik ni cherapatian i u ye'beno' kacheda kechenla patan.

Tuba a chenla U pam ump'e kache'da an ni jinda chenenla jini anda:

A. Tuba u chercan ni jinda u derechu tuba ki chenla ni t'an ni na'kaj ni ch'ok kajob i ni distritu natba tan ambitu tuba u patanob u chen uba regi tok ni patan da tsibi wida:

I. Upete ts'aji t'an u kib aj noja tan na'kaj tan u much'ale tuba aj cher patan, aj tsib jun i jin uchen i uyek'e te karcel, aj much'ule u juntuma a sakil u lot mulpatan i bajka chujú, che'chich tiki upete aj chuk'aob bajka wa'a , jimi mach uchen krist'an o ump'e sindicatu uch'e' i uchen t'it'il tak'in o jini u chen ki une aj noja tan na'kaj ch'ok kaj i tan u kéji jin chich upetelot uxe u chen ch'ujnatan un lip' k'in tuba ajnik u t'it'il i u najka ka chich uyili ni jipt'an i wina'tanla kone uyili jinda jipilba uxe u chenob totot'an ni ut'it'in k'en Ni aj loilba ya'anob u tsibiljunob pete ts'aji u pase tuba u ch'e' u k'ajalin, kacheda u yelkan i kacheda u cherkan ni japilib' i uxete yelkan ni totopatan de ya'i uxete elkan ki mach'an mach an ni tsib tejun.

II. Ni ilkan ko k'ajti'kinte ta yaki' kuxuleba i ni udatu untojo'ba uxe tich'ujninte ka'chich'an ts'ibi i t'okchich ka'uyolin uyile' ni jipt'anjo' .

III. Upete yebe, sinke k'ini uye'e kuneyo o uyile' uts katuba uxe uk'ine', uxe uch'e' ochik matin tuba ni u ilkan ta kaj, tuba usakinuba o tuba uto'esan jinchichda.

IV. Uchenob mecanismu tuba u yub'kan i ucherkan kache'da uyele bajka an ni juntul aj patanob bajka ya'an jinda patan tuba jinda na'jun.

V. Aj chuk'aob bajka wa'a debechich u ch'ujnanob u junob tan ch'ujilbajob administrativo i sjib' uxe uyiob tan ni computadorajob y tan upete u ikeob kache'da u pukunob ni recursu tuba ki lotla i ni indicador ki uyele' kacheda u chijob ni mam i kache'da ni u chijob kumpli ni patan a ye'ki i kache'da u chen'ob si uts a pase ni patán.

VI. Ni jipt'ano' uxe uyile kache'da ni machka obliga'uba uxe uchen publiku ni ilkan jinchich ni tak'in ta kaj ko yi'benjo ni yebajo' totojo' o machtotoj.

VII. K'otik mach a ts'onintik upete loke uyile' loke ilkan k'at'ok upete uxe ule'k'in t'ok upete loke u yele' ni jipt'an.

VIII. Noj na' kaj uxe ti ajne t'ok uwoyom ujuntuma, yuyitak, ni ya'i ni nánti, unte'ob, ajchuk'a'ob jipom, i uch'uba tubajo'b, uts ajniko' ujuntumajo', to k'atín, uyinatan uts ta u chinen i uk'atín loke yuyí i tama uchen uwoyom, Tati uyile' utik tu tojá ta ti oché a ilkan to pete i kinintan upete u t'an naj chuk'a' ka'an naj lo' tu toja loke uyile' ni jipt'an.

Ni institusion tuba kaj ya'an tama jinda lipt'an, uxe uk'eche'uba t'ok ni jipt'an ke mach umuku kwa' i uchenkan upete loke ilkan ta pete institusionob i ukinintinte upete udatu aj chuk'a'jo' ka' tobeni'kak upete loke u yele' ni jipt'an ke uyek'e' ni noj Ch'okbolotot tuba ajnik ni uchumliba, upete utsil k'ajalin i kache' uxe te uteni patan ta derechuda.

Tan upatanib uxe uk'eche'uba t'ok ni tu toja t'an, bixik uts, uchen patan ujuntuma, mach uyubin t'an tuba kachikamba ajchuk'a', uchen ti'i upatan i pinchinkak i ts'aykintik o ilkak loke ya'an ti ute yidá i nánti.

Noj woyom kinintan ya'an uchen trebe to yina'tan upete loke ilkan i kinintan upete u t'an naj chuk'a' ka'an naj lo', naj noja kaj, woyom o woyomlé ke ajnek tamá tan noj na'aj nojá, aj ts'ib jun i jin, uchen i uyek'e te karcel, aj much'ule u juntuma, a sakil u lot mulpatan, i bajka ch'ujú, che'chich tiki upete aj chuk'a'ob bajka wa'a, jini mach uchen krist'an o ump'e sindicatu uch'e' i uchen t'it'il tak'in o jini u chen ki une aj noja tan na'kaj; mach kaini bakone t'o u yajniba ta no na' otot ta leilob tan na'kaj, uxe u chen kasu t'ok uxtu aj nojájo'. Che'chich uyina'tan t'it'il tak'in loke uyek'e ni pipi'aj lo' ta jintubá ni ut'an ta aj woyomo' ujuntumajob yuyitak tan teromkaj i tama ch'ok kaj ke uchinen upete, jin mukutak, mach'an o mach lo ke ilkak, loke ula ile' ni jipt'an.

Noj woyom kinintan tan na'kaj oficio ta upatan o uk'atín uts ta aj woyom ixi ukinintan ta teromkaj o Dijtritu Yolo'kajo', uyina'tan t'it'il tak'in chimbí uts kache'chich an.

Ni jipt'an upete ula ile' uk'ajalin níbaj o mukú.

Loke utik noj woyom kinintan ya'an ya'i, ya'chi'an i mach a tilká t'ok kachikone jolkin ochik. Naj noja ta jipom tanaj nojá uchen trebe t'it'il chinen tu pam ni otot aj jipom upete loke ula ile' ni jipt'an, te mach tu tojá ubixé noj asuntu i ya'an bak'it ta na' kaj loke ula ile' ni jipt'an tan junda.

Noj woyom kinintan ya'an t'ok jojo'p'e aj mandá. Ta ti ikan, noj Ch'okbolotot ta senadorjo'b, naj tiki uk'atbinte upete kajo', u k'ajalin upete aj patan tanbolotot, u yijkan t'ok cha'tu uxtu bakone ya'an ya'i, uyákin bajka kolijo', loke ula ile' ni jipt'an. Bakone uyijkan uxe ti nikinte t'ok naj noja ta nona' kaj ump'e uxupiba ta 10 k'in. si naj noja ta nona' kaj machu nika ni naj yijkan jinchí uxupiba, u ch'e ni patan naj chuk'a' jin yikian t'ok naj ch'okbolotot ta senadorjo' ta no na' kaj.

Si Naj noja ta nona' kaj unifkin naj yikian, noj ch'okbolotot ta senadorob uyakin umpé' tsijib k'ajalin, loke ula ile' ni jipt'an ji'pat, t'ok u uxtu jo'p'e yolo loke ya'an ya'i. Si jimba chap'el yikom u níkinte t'ok ch'okbolotot ta senadorjo'b, upete loke ula ile' ni jipt'an ji'pat, t'ok yikom t'ok u uxtu jo'p'e yolo loke ya'an ya'i, uyakin bakone ti kijó.

Bakone ya'an yá'i uxé ti ajne jojo'p'e jap i yuxe ulaj chen upete loke ula ile' ni lipt'an I, II, IV, V y VI ta u pam ump'e 95 ta jinda tuslojipom, mach aji ti ajne t'o otro patan, o loke ajnek uchen mach ka'ini bakone ya'an tan institutu i bakone mach'an ti tojkan ta patan de ye'jun, aj k'ajalin, kilint'anla, o ka uyute apoyá yuje ti níkinte loke ula ile' u pam jo'p'e jimda tuslojipom i yuje ti sakinte t'ok kaj.

Ta ti ikan ni a woyom kinintan uchenen kachikamba.

Bajkone ya'an yá'i de aj noja uxe ti ajne t'ok bakone ya'an ya'i, muku yikom ta uxp'e jap, jinchi u tsujne ti yijkan jinchi ba jap, ti kokoj ute i ula ile' kada jap tan senadorjo', kamba k'in i loke ula ile' upete ni jipt'an.

Noj woyom kinintan uxe ti ajne ukintesan ilkan, t'ok yolo lajump'e ajkintesia, uxe ti yijkan t'ok chap'e tersiu noj ch'okbolotot ta senadorjo'. Ni jipt'an uxe uyile' kacheda uxé ti i'kan ni k'ajalin ta uchen upatan ni bolotot. Kada jap uxe ti k'exkan cha'tu konsejerujo' jin achijo' najtikijob, mach kajini k'otik bintik ukargu ti cha'num.

Ni jipt'an ula ile' upete loke k'atintik i uxe utoben ik'e' tan ni woyom kinintan tati ajnék k'eche uts i utik loke uchijo'.

Upete aj bitaj nojá i naj patano' ta kaj toben ikak ta ulotin t'ok noj woyom kinintan i nuka yolo ta uchénjo' kache'da uts upatano'.

Noj woyom kinintan Ji'lí'patan loke utik t'ok naj ch'uk tan nona' kaj, jinchi bakone yuyí ubisan upete junla i t'ok woyom jin uchen uch'e', ulajchenjo'b i upukint'an loke ula ile'jo' kache'an pan kab, jinchich upete aj woyom kinintan ta teromkaj i Dijtritu Yolo'kajo', ta ti chinkan ni t'an ta teromkaj Mexikanu.

B. Ni uyilkan ti ik' nits'i i ni natil t'ano':

- I. Ni na' kaj uben upetejo' aj ajtijo' ti kaj ochiko' ka'an ni t'an i ni k'ajalin, tan ni patan uchen ni ajnoja tuba ajnik uyutsi aj ajtijob ti kaj tuba ochiko' tama noj bij ka'an noj k'ajalin pan kab i chinkintik kache'da ubixe ti ute kada jap i kada wekp'e jap.
- II. Ni natil t'ano' ump'e serbisiu to upete aj ajtijob ti kaj, jinuk'a ni na' kaj uxe uyek'e' majan jin uk'alín uchen uts upatan i chinkak upete pan kab, uch'e' utik'íuba upetejo' i ochikonla sin tojkak. chinkak, much'jo', unte'jo', mach k'iní ochik, i mach ajnek mani'úts.

III. Ni t'an kubinla ti ik' ump'e serbisiu to upete aja ajtijob ti kaj, jinuk'a ni na' kaj uxe uyek'e' majan jin uk'alín uchen uts patan i uyek'e' utsila ta ni kultura tuba upete aj ajtijob tan na' kaj, mach ta jun sek' i ke uyele' tu toja ni t'an, che' tiki uts'aykun upete ni utsel k'ajalin tuba na' kaj, kache' ulaj ile' ni artikulu uxp'e' tan noj tuslomjipom.

IV. Upa'sinte loke ilkan tan upukint'an ch'imkak ni ajcherajpimiljun ka' ub'kak; uxe ti chinkan kache'an tamá upete t'iní i tojo' patan ta ti numssinte upete kaj, jinchich bajkone ya'án kone u'íben t'ok jin u'ilkan ka' unumsinte t'ok nukaj chuk'ajo', mach yibajtintik ni t'an ta ti pa'sinte.

V. Ni jipt'an ulaj ile' ump'e woyom upukint'an ujuntuma, ti nume, uchen, i k'atin, ulaj chinen ajnik uyek'e' patan tan chanilnumsaít'an mach k'ini ta ti chinkan ochik upete aj nukaj chu'k'ajo' tuba upete teromkaj tan na' kaj, uyek'e' numik k'ajalino' ke uwoye' upetejob anob tan na' kaj, uyek'e' kinkak jun, ni kultura i ni ajnik uts t'ok alot, achinin ixiktak ka' achinin, ti ilkan uts ni t'an ka' yo yubin ni aj ajtijob ti kaj, tu tojá, ilkak tu k'ini ni t'an o ts'aji ke unume tan na' kaj i tu pan kab, uyik'e' numik upatanob kilotla, che' tiki upete patan ke uyute t'ok kachikamba k'ajalin i che' tiki unumsen ni k'ajalin ke uben umuk' jin uyute t'ok kilotla tan na' kaj.

Ni woyom ta kaj uxe ti ajte t'ok ump'e ajki'najo' ik'k'ajalinob ta uk'eche' uts uidependensia i ump'e politika ko yute ts'ib i mach ujup'uba t'ok niuntu i uyile' ni t'an tu toja. Uxe ti ajti t'ok bolomp'e ajik'k'ajalin ki mach tojka i ke uxé ti yákinte i k'atbinte kaj ta chap'e tersiu yíkom t'ok upetejo' ya'ánob tama noj ch'okbolotot ta senadorjo' o jin usek' ukolano' k'a unjek' upasejo' uch'e' ubajo'. Nuk ajik'k'ajalino' uxe uchenjo' upatano' i uxe ti pipiy k'exkinte, jinuk'a kada jap uxe ti pa'tsinte cha'tú jini a ochi najtíki, uch'e' tiki sujniko te oche tuba uchap'elesan upatanjo' tan ni woyom k'otik uyelejo' ni senadorjo'.

Naj noja ta woyom tan kaj yuje ti íkan t'ok u k'ajalin naj noja ta kaj, t'ok u yíkom t'ok chatú uxtú aj patan bakone ya'an tan noj ch'okbolotot ta senadorjo', te' upasejo' ti nibajile, ta patan ya'ichich ajniko', uxe ti ajte jo'p'e jap, i uxe ti yakinte tichanum lem i uchinkinte t'o a senadorjo' t'ok jinchich upetejo'.

Naj noja ta woyom uxe uyek'ben aj nojá ta na' kaj i aj noja tuba ch'okbolotot upatano' jin ucheno' upete jap; che' tiki uxe ti nume tu pinte' bolotot uchen t'an ka' chich uyele' ni jipt'ano'.

VI. Ni jipt'an uyele ki jin u derechu t'an aj kinbita ta ni bejukuba, bajka u cherkan t'an, jin chich tiki bajka u ch'ujintik.

Artíkulu 7º.- Jin ts'ibajtesya ni chajil ajti ta ts'ib i achenpubluka ts'i'jo' tupam kua'chichka be'ta. Ni'ump'e jipt'an ni ajmanda uch'e' use'in ile'kua' ni uk'atin utojki'tani ni ajts'i'jun o ajcheraj pimiljunjo', ni ujajben uch'a'il ajta taj cheraj pimiljun, ke mach ukininta k'en uxupiba ke ni

respetu ta nijuntuj kuxule, ta ni utoj ajti i ni sis ajti kaj. Ma'chich tiki uch'i ch'imbak ni ajcherajimiljun ka'ump'ek'imbita ta tani.

Ni ump'e japilba tuba aj noja uxe u yile' ke mach upa'sen ni p'inubajob, tuba u yelkan ke mach'an u bajka xupik ya'an tan ump'e t'an tsibi tan jun 60 tuba jinda na'jun y ni ump'e vez uxe uchenob u ch'ujnanob ni jun tuba ni pukun uba jinda patan uyelkan y uchen t'anob tuba ni patan ta ni tuba ni buya.

Artíkulu 8°.- Ni ajpatano' i ajpatanjo takaj uxe uts'oninjo' ni ejersisu ta uyolaya ni k'itom, ke pak'in jinda utik ts'ibi, macht'ok buya i uk'atín uts; peru ka' t'ok politikaba tok'a uxe uk'ine'une ni uyolayadaba nok ajti'ibilajo ta Nojkaj.

Upete k'itom uxe tiyilo ka'ump'e woyo't'an ts'ibi ta ni ajnoja ke' atiskibinti, jinuk'a uneba ukinintan ni patanjini ta uyi'ben uyina'tan se' jini uyajk'itom.

Artíkulu 9°.- Mach uch'i xot'bintik uyolaya tuba upekin ulot o uwoylanubajo ch'ijka' t'ok kua'chichkajini ke' uch'e' uk'ine'; jindaba sek' ajti'ibilajo tuba Nojka uch'e' uchen tuba ajnik up'alint'an tuba politika ta nojkaj. Ni'ump'e woyom bajka'an ts'ombajo, ukinintan uyolaya ta uchent'an.

Mach umaljut chinka, i mach uch'i jobintik ump'e ajunta o woyom ko kinintan uk'ajalin uchen ump'e k'itom o uye'e' kua'chikajini ke mach awo kama' untu ajnoja, che' mach awilbe tsukt'an jinda, ni k'inkak buyajo' o abi'tesan o uchen kache' awo achen.

Artíkulu 10.- Naj ki'najo' ta ni Estadu Unidu Mexicanu ukininta uyolaya ajnik uts'omba tan uyotot, tuba ukinintanuba i ujapinuba t'ok, con excepción de las prohibidas por la Ley Federal y ni ch'ujuitak tuba uk'ine ni Ejersitu, Armadajo', Umuk' Ik'jo i Ajkinin Nojka'. Ni jipt'an ta upetekajo' uxe uyile' ixkune uchen, kachkayo, kunek'ini i kabaluwar uxe ti ik'bintejo' naj ki'najo uk'ine' uts'ombajo'.

Artíkulu 11.- Upete yebejo' uknintant uyolaya tuba ochik tama ni Nojkaj, pasin tama une, wawa'nak tan uka' i uk'exe' ukiji, sinke uk'inilna'tan ump'e jun ta ukininya, jun ta numik, jinchich ni uylíkan u otroj k'itom kok'ote t'ok. Ni ejersisu ta jinda uyolaya uxe ti ajti tuk'i' ni ajnoja judicial, jink'in ajnik utani t'ok ts'imsa o sibil, i ni t'ok ajnoja ta toji'tani, k'a uchen toka ts'ita'eskak ni uyi'binte k'a ni jipt'anjo' ta k'exkaj, ajk'exkaj i upete ni utsilba ta ni Nojkaj, o tani ajtsoki'tanjo' k'ojojtakjo' ke' kuxujtak tan ki Nojkajla.

Jinchich jink'in uchenob segui ni ki lotla por uk'a uyeleob ki uchen t'an tu pat aj noja upete a chuk'aob ya'an u japilbi uk'a ya anob ki chok lotla y ni na'kaj uxe u muki' tan u yotot. Ni japilbi uxe uchen i uchenen kada ti ni aj chuk'a i kache'da an une.

Artíkulu 12.- Ti Estadu Unidu Mexicanu mach uyi'ka k'aba' tuba ajtak'ini, ni pijnayajo' i kolakt'ok matinjo', ni uche bale jini uk'i ta otrojo' pipi' nojkajo'.

Artíkulu 13.- Ni'untu uch'i bintik utani k'a yaki' jipt'anjo' ni k'a yaki' otot ta tsosajtanijo'. Niuntu yebe o woyom uch'e' ukinintna jueru, ni ajnik ch'a'a ujin t'ok k'en utojki' ke jini biklik k'a upatan kaj i ajnik kont'ini k'a ni jipt'an. Ya'antiki ni jueru ta jo'yan tuba toji'taniba i che' machka mach uts'oni nit'an ta militarjo'; ni tribunaljo' ta militarjo' mach'an uk'a, mach uch'i uno'esan

umu' t'okni yebejo' ke mach'an ti Ejersitu. Jink'in ump'e taní mach ats'ombinti ut'an militarjo ajnik untu alot ch'ili, ni ajnoja sibil uxe uyina'tan jimba tak'ijini.

Artíkulu 14.- Ni'ump'e jipt'an mach uxin ti'binte uchen kua'yo tuba uts'ibajtesan katiba yebe.

Ni'untu uxe ti jajbinte uchajal ajti o jajbintik uka'jo', ni uyajti o uyolayajo', sinu su' tsik'i tupinte ni tribunaljo' ke' a uti najtiki, bajka utik kumpli ta ni utotoj ilkan ta ka'uxe ti ute i che'tiki ni jipt'ango ke' ajupki najtiki t'ok ni uyute.

T'ok ni mech'tani ta ni ajts'imsa ukolan suku awile akokoj ik'e', anke k'otikt'ok, i anke ajnik k'en machka uyole' ut'an, kachichkamba taní ke' machto ili k'a ni jipt'an ajnikchich toj uts i uch'e' k'inkak ta ump'e taní ko yolinjo'.

Bajka umech'inte ni taní ta tusu sibil, ni toji'taní lixtuba uch'e' six ka'chich ni letraj o kache' uchinen ni jipt'an, che' mach ajnik jindaba uxe ti to'eskant'ok upete unajtikil k'ajalin ta uyolaya.

Artíkulu 15. Mach u yelk'an permisu tuba uchenob ni tratadu tuba upa'senob ni aj chuk'aob ante kárreel i mach tiki tuba aj chuk'aob tuba aj jila ki tan na'kaj balka uchijob ni buya ni kondición tuba a patanob ya'anob kichijob ni kacheda ucherkan ni numson uk'a mach u chenob buya tuba u japila kilotla u chenob reconoce tok jinda na'jun i tuba ts'ibi'jun nat jin u chenob aperta tuba na'jkaj tik'ala.

Artíkulo 16. Niuntu uxe ti ts'ibajtesinte tu yak'o, to famiya, tuyotot, ujunjo' tuba ka'jo' i ototejo', upete jinda ts'ibajtesaya uch'e' uchenjo' autoridajo' jini upatanjo' t'ok umps'en jun taj noja i ke ajnik ts'ibi uts tu toja ni ujít'kanjo'.

Upete yebe ukinintan uyolaya ta kinintibintik uk'aba, ta ochik, ucha'num mech'in i usukin jinchichba jini, che'tiki uyile' ke mach kombeni'u, ka' ni uyile' ko yik'e' ni jipt'an, jini uxe uyle'jo' ni jop'ojti' ke' uti tuba ka'ni uyile' tau yute trata ni datujo', k'a ka'jini uyilkan uxe ti ajti uts nojkaj, ka'chichjimi uyili kaj, simbak'it i utsile kaj o tuba ukinintiben uyolaya ta uxtuli'jo'..

Mach uch'i pa'sintik umps'ejun ta k'echom che'mach uchi untu ajnoja judisial i sinke ajnik umps'e su' o tak'i ta umps'e buya ke ni jipt'an utich'e' ke'jin umps'e taní, kajtiga'u t'ok utani kojabinte uchajalajti i ajnik ni datujo' koyle' ke' une uchi jimba mech'le i ajnik machka uye'e keni ajsu'kan une uchi ni mech'lejini.

Ni ajnoja ke' uyik'e ti ute umps'ek'ech'om judisial, uxe utiskun najsukan tuk'i' ni jue, sinke jiliknak i sinko yiktan ajnik tuk'i'. Ni mach ts'onintik ni najtikiba ya'an utojki' k'a ni jipt'an.

Kachichkamba yebe uch'e' uk'ech'e' ni ajxuch' jinchichba ora ke' ajnik uchen ni mech'le o se'chich jink'in uchi ni mech'le, awik'e' sinke jiliknak tuk'i' ni ajnoja ajnik nits'i i ajnik se'chich, ta ni Minijteriu ta Kaj. Uxe ti ute se' umps'e rejijtru se' bajka ak'echki.

Tok'a jink'in xik se'jo'ba, jink'in ti' ts'its ni taní ka'chich uchinen ni jipt'an i tupinte' six ti ilkan ke' ni ajmech'le uch'e' puts'ik antej ke bisintik kan ni toji'taní, upak'in i jink'in mach uch'i pasik kan ni ajnoja judicial k'a ni u'oriji, luwar o jini a uti, ni Minijteriu ta Kaj uch'e', t'okchich umandu, utiskun, ti k'echkan, ts'ikili i ili kua'uk'a uxe ti k'echkan.

K'otik se'en ajnik ni tani o k'echkan naj cheraj tani, ni juez ubinte toji'tani ta ni ajcherajtani uxe use'en jup'e' tan ch'ok bojte' o uxe uneabaj uchaje' k'a bixik tuyotot.

Ni ajnoja judisial, tuk'itom ni Minijteriu ta Kaj i k'ani tanijini jinmech'le ta woyom, uch'e' uyile' kinintintik ni yebejini, t'ok ka' uyute tan ni luwar i k'in ko tich'e' ni jipt'an, sinke tim'eskak ta cha' chinjo'p'e k'ino', chinkakchich che' k'ini tuba utik ni ch'uch't'an, ni kinin yebejo' o uk'imbitajo' juridikujo', o jink'in ajnik ni bak'it ke ni ajmech'le puts'in k'a ni toji'tani. Jinda plasu uch'e' tim'eskakjo', upak'in i jink'in ni Minijteriu ta kaj uyile' ke ya'chich an ni tani ko yi'bi uchen. Upete kua'jo', ni ujiliknan tau pete ni kininya mach uch'i tim'eskak ta chink'a k'in o'.

K'a ni woyo' mech'le uts'oninte jink'in unumejo' ti muluknejo' uxtu o chintu o k'en yebejo', tuba uchen xuch' upete k'injo' o nimti, ka' uyile' ube'ta ni jipt'an.

Ni'untu ajmech'le uch'e' six tiwa'ats'inte k'a ni Minijteriu ta Kaj mas ta cha'chinjo'p'e t'ok jo'uxp'e orajo', plasu ke uch'e' bintik uchajal ajti o i'kintik tuk'i' ajnoja ta judisial; jinda ni plasu uch'e' k'e'neskakjo' jindajo' jink'in ni jipt'an uyile' ke' jin ump'e tani ta woyomlejo'. Upete ke machka mach uts'oni na ji'pitiba uxe ti ajti utojki' k'a ni jipt'an.

Ta upete ni jun ta ulajnikinjo', tok'a ni ajnoja ta judicial uxe uyik'e, tu k'itom ni Miniteriu ta Kaj, uxe uyile'jo' kabala'u uxe ti mech'inte, ni yebe o yebejo' ke' uxe ti k'echkanjo' i ni k'imbitajo' koxe ti sakinte, kejin tok'a uch'e' uchen ni utiskinte uchen, tut'siktesan uts'osinte, ump'e akta k'alinchere, tupinte cha'tu tejigujo' koyik'e ni machka kuxu tan ni luwar ujobinte o che' mach ajnik o machyolin, k'a ni ajnoja kochen jiniba patan.

Ni numsajt'anjo yiki mach uch'i jak'esbintik ujinjo'. Ni jipt'an uxe uyi'ben utoji'tani ni machka uchen kua'chichka ko jaiben uchajal ajti ulot i umike' jinchichbajini, kile' jink'in xik ik'i t'ok uyolin ta ni machka uchi tiklaya t'ok unejo'. Ni juez uxe uchenen ajta kada uxe ti k'ote t'ok jinda, che'ti i jink'in ukinintan ni ilkan natsu tok ni mech'le. Ma'chijtiki uxe ti iktinte nit'an ko kokochen ni umukt'an ko yile ni jipt'an.

Jinchich une ni ajnoja judicial ta nojkaj, tuk'itom ni ajnoja nojkaj ko yik'ben ni jipt'an o ajnoja ta Minijteriu ta Kaj tan ni kajo' tubajo', uch'e uyile' ta ochikjo' kua'chichka yaki' ilkan. Tuba jino'ba, ni totoj ajnoja uch'e' u u'uts ile' i k'alín ile kua'k'a uyute ni k'itom, uyikan tiki, ni tipu ta ujup'e'uba, katak unechich i ujiliknan. Ni ajnoja judicial ti nojkaj mach uch'i uyik'e' jimba tiskaya jink'in uyute asunta jinchichba pimi electoral judicial nojkaj, La autoridad judicial federal no podrá otorgar estas autorizaciones cuando se trate de materias de carácter electoral, ajchani, tak'injo', sibil, ta patan o ajpatanjo', ni ma'chichtiki ni uchent'an ni ajmech'le t'ok uyaj jipom.

Ni Umuk' Judisialjo' uxo kinintanjo' jueso' ajch'ukom ko p'ine'jo', ta unikinuba se'chich, i k'a kachichkamba uk'ech'e'uba t'ok, ni k'itom tuba una'til p'isinubajo', bajka una'tinxo i kache' uchen uk'itt'an ni ajnoja, machka uyo uch'ukom judisial, uyi'ben una'tan uyolayajo' naj mech'lejo' i ta ni ajts'ibajeskan u akirixbintijo'. Uch'e' ajnik ump'e ts'ibi' lijtajo' tau pete jini uyile'jo' ni jueso' i ni Minijteriu ta kaj i che'tiki ni totoj ajnojajo'.

Ni jup'om ke' a ilki koch'e' utik uxe uts'onin jini uk'atinte i ajtakats'iki uyik'e' ni jipt'anjo'. Ni resulta'ajo' ta ni jup'omo'da ke' mach uts'oni jindajo'ba, mach uxin tich'imkan ta buya.

Ni ajnoja ta patanjo' uch'e' uchen wawaw'ne ti ototejo' tok'a une uchenen ke' sam a uti ni uyile jipt'an ta kache' aj asia'u ni utsile i ta ajma'jo'; i uk'atin ye'bintik ni pimiljuno' i junjo' k'ini tuba

uchinen ke' a uti ka' uyile' ni jipt'an ta ajchanijo', uts'oninjo' jinda chich, i ni jipt'anko ke' ya'anjoba i ni ka'uyo uchen ts'ibi tuba ni ujobintejo'ba.

Ni ik't'anko' ke' unume bik'i t'ok ujuniba uxe ti ajti chaja ta utsi'binte tuyak'o lijtajo', i k'otik ti ji'kan uxe ti ko'kinte k'a ni aj jipt'an.

Tan ni sis ajti ni'untu ta Ejersitu uch'e uchik tan pipi' otot che' machyo uyum, ni ukokoj ik'e' pipi' majanjo'. Tan k'ini jo'yan ni militarjo' uch'e'jo' ochikjo' ta kachich amba otot, k'imbitajo', k'ux i kua'chichka uyolinjo', tanchich ni uyile' ni jipt'an ta aijo'yan ta jinijo'.

Artículo 17. Ni'untu yebe mach uch'i uchen toji'tani tuk'ib, ni uts'iibe' buyajo' tuba uk'atin uyolaya.

Upete yebe ukinintan uyolaya tuba cherbintik ni toji'tani k'a ni trubunaljo' ke' ya'anjo' chaja tuba uchenjo' tan ni p'isk'in i ni ka'uyile'jo' ni jipt'anko', uyoseno' ni ut'anjo' se'chichjo', ts'iki i ujuntuma. Ni upatan uxe matin, ukolanjo', tan uk'ajalinjo', mach uch'i ni utitiki judicialjo'.

Ni Otot taj T'ibilajo' uxe uyik'e'jo' ni jipt'anko' koyile kache' uxe ti ajti ni kajjo'. Jichichba jipt'anko' uxe uyile'jo' kache uxe ti k'inkan, ni kache' uxe uchen judicialjo' i ni kache' uxe uto'esan ni ts'ibajtesya. Ni jueso' tinojkajo' uxe uyina'tanjo ka' sek'en unejo' tuba ni kache' uyute i uk'alinte.

Ni jipt'anko' uxe uchenenjo' kache' uxe ti ute ni p'inom ta buya. Tan ube'ta ni tani uxe ti kinintinte uk'nom, uxe ti ute ke' tojkak ni ts'ibajtesya i to'eskak bajka uk'atin mech'om judisiall.

Ni toji'tani ke' uyik'e' xupik ni kache'uyute oraljo' uxe ti ts'aykinte tan un'taya kaj najtiki ko un'tanubajo naj buyajo'.

Ni jipt'anko' kajo' i ti kabilka'jo' uxe ti i'kan jinchich ni k'iniba tuba utik uts ni jek'om ta tribunaljo' i jinchich ukinkanjo'.

Ni Nojkaj, ni Teromkajo' i ni Dijitritu Yolo'kajo' uxoyiran ajnik ni patan tuba jipom kaj uts tuba ni kaj uxe ti irkan kache' ya'an tuba ump'e patan uts ump'e totoj patan ta ni ajipt'anko'. Ukojom ta ni ajipomba mach uch'i six ts'ita' ka' ucheno' kojom ni Minijiteru ta Kaj.

Ni'untu mach uch'i ajnik miki k'a ajnik ubet ta jimba pipi'yinik.

Artíkulu 18. Tok'a jini tani koyolin toji'tani miki ta chaja' ajti uxe ti ute nebajmikom. Ni luwar ta jinda uxe ubiji koxe ti' i'kan tuba tsupsintik ni tani i uxe ti ajti ts'ejejo'.

Ni jit'ipat'an toji tani utuskan tani respetu toj jipi loto'b ni t'oj ta patan uyute kapasita ta jinchi, yebinte jun, ustla ankre ka kaini sutwiniket ats'ibin cha'num atoji tani i achen ke' mach sutwenen achen mech'eti tan ki lotobe, a chinen ni teklaya k'e tatuba une ni jitpatan .Ni xiktako'b yuxe utoje utani tan lugar jek'e jinchi ta yiniko'b jini jin.

Ni Nojkaj, ni Teromkaj i ni Xot'ki' Yolo'kajo' uch'e' uchenjo' um'pe mults'i't'anko' tuba ni ajtoni'tanijo' k'a ni mech'le ta upatanjo' uch'i'tesanjo' ni toji'tani tabajka utojkintetani ya'ant'ok ni xibil patanjo.

Ni Nojkaj, ni Teromkaj i ni Xot'ki' Woyolkaj uxe uyik'e'jo', tan ni uyajtijo' ta up'ismuk'jo', ump'e ka'uyute ts'iki ta jek'tani koxe ti'binte jinchich uyibinte ni cherajtani ta ump'e ajti ka' ni tani k'a ni jipt'an ta tanijo' i ukinintan cha'jop'e t'ok chap'e jap ts'ikiba i ts'ita ta uxjo'p'e t'ok uxjp'e jap ta ukuxule, bajka uyikan ni uyolayajo uts ke' uch'e' jimba Tulsomjipom tuba upete yinik, ka'tiki jini uyolayajo' tomp'e k'a jin ta yebejo' ta uch'ijiba a uti ti sajbinte. Ni yebejo' ke' mach ukininta cha'jop'e t'ok chap'e japba i sam uchi mech'leba ke ni jipt'an uyile' ke jin ya'an utojkibaba, tok'a uxejo ti to'eskintejo' ta ochijo cha'num tan uloto'.

Ni up'elkan mi ka'uyute kada utuskiba ni ajmanda uxe ti ajti tuk'i' une ni institutionjo', tribunaljo' i ajnojajo' ke totojuyijo' uchen ni patan ta jek'tani tuba ni ajch'oktiklejo'. Uxe ti'binte ump'e p'ison ta ik'k'ajalin, kininya i uk'alinchinkan che' uyolin jini uchi, uchinienjo' ni kininya ts'iki i ni uyolin k'en ni ajch'oktikle.

Ni ka' usis'eskinte naj buyajo' uch'e' chinintik tuyi'kan jimba uyuteda, jink'in pak'in pasik uts. Tan upete ka'uute ts'ik'i ta ni ajch'oktiklejo' uxe ti chimbinte kache' uyajti k'a ni cherbintik sinjop'ohti', che'tiki ka' ni machka ni ajnoja ajnik ujuntuma jink'in utiskun ni jun i jini ukokoj ile' jiyp'e uxe ni tojom. Jindaba uch'e' xik ti i'kan ats'its'ita' ka'chich ubixe uto'esanuba i uxe ti xupo uwolanuba t'ok ni kaj i ts'isaya ta ni ch'oktik aijo', ka'chich tiki uch'ijiba ta ni yebe i uk'e'nan uk'ajalinjo'. Ni mikomba uxe ti k'inkan jink'in mach uts'oni i t'ok uk'imi ts'ita' ke bintik, i jinda uch'e' bintik jini ch'oktikajlo' ko kinintan cha'jop'e t'ok chimp'e jap, k'a ni mach ubisoba t'ok ni kaj mech'e' ka'ump'e tanis tsits.

Ni sentensia'ubo' ta kinojijilaba mejikana ke ya'an utoje' utani tunxe pipi' kajo'ba, uch'e' k'exkako' tik Nojkajla tuba uts'iktesan utoje' utani t'ok ni uyute ta uto'esanuba ka' uyile tan jimba artikulu, ni machka ya'an utoje' utani i machjin aj ajti taj nojkajda t'ok utani nojkaj o ta utsil ajti, uch'e' bisintikjo' tukijijo' bajka tijo', Uk'ech'e'uba t'ok ni Trata'u Internasionaljo' ke' a uti tuba jiniba cherki'. Ni k'exom ta ni ajmijkano' tok'a uch'e' utik jiniba t'ok che' une uk'atnijo'.

Ni ajtoji'tanijo', enkasujo' i ni uyolin ko yik'e' ni jipt'an, uch'e' utoje' utanijo' tinxinjo' toji'tani nits'i t'ok uyotot, k'a sutwinik ajti cha'num tan ukiji ka'ump'e tiklaya ta kaj. Jinda ilkan mach uyibinte jini ta tusu'mech'le i ta tiki otrojo' ajtoji'tanijo' koyolino' i'bintikjo' kininya utsjo'.

Tuba ni nebajmikom i ni uyikan ni tojom tama ni mech'le kont'ini uxe ti'binte otot ta toji'tani utstakjo'. Ni ajnojajo' kompetentejo' uch'e'jo' ujajben ni t'anko' ni ajsukanjo' i ni ajtojtani k'a ni mech'le kont'ini t'ok uxtuju', tok'a uch'e' ochik uyajipom, ukokoj i'ben kininya machka ya'ano' tan ni toji'tanida. Ni najtikiba uch'e' uyik'ben ni otrojo' mikibajlo' koyolin kinintintik taj une, kama'chich uyile' ni ajipt'an.

Artikulu 19. Ni'ump'e k'echom tupinte' ajnoja judicial uch'e' ti' numik uxjp'e k'in, ta jimba ratujo' ke' ajmech'le a i'ki tuk'i', che' mach ajnik kua' uyilbenet kaxkanachi jini uyikan: ni tani ke' ujlbinte tuyak'o jini ajsukan; ni luwar, kuax ora, k'injo' i kachka mu'u jit'ki utani, che'tiki ni ch'uch't'an ta k'aba' ke' a ilki ka uti ni tani um'pe uyute ke ni jipt'an utich'e' ka'mech'le i ke ajnik ni uyilkantoj ke' ni ajsukan uchi ni mech'le o tikli tan ni patanjini.

Ni minijitero ta kaj uxé uk'atben ni juez nedba k'echkan otro up'isinte mach mix k'en tubajo jini ux'e te ute uye'uba, julkinte tuyak'o ta ni juicio, ch'iliba uninik'atín lotaya ajts'ibajtesan, bajkoch'ini ta ni kaj i bajka ujlbinte tuyak'o ajtojtani s'ein t'o ni komision tani uyoliuchen. Ni juez Uchen manda ni chera tani tojtani nedba k'echkan mechle woyeubajo'b, ajsumsa' uyoli uchen Jolkin chuk'e, jolkin bisan ulot, ubijtesan ulot, tani k euchi ujolkin chuk'e ts'omba, topi'to'b

k'akchi kaini tani k'ojol usup'sen ni jitpatan tuyak'o akirintaj ta na'kaj, upase chiliba'ta lotobejo'b i ustla'.

Ni ajipt'an uxe uyile' kache' uxe uchen juez uch'e' uyile uk'exe' ni uchaja' ajti ni yinik ke' ya'an t'ok ni buyajo'.

Ni p'isk'in tuba ilkak kachka uxeti kolobanjo' uxe ti nit'eskan uk'ini che' uk'antin ni ajts'aykinte, k'a che'chich ts'ibi uk'a aj jipt'an. Che' mach ase'in k'echki tan ni uxe uy'i'ben utoje' utani aj jipt'an. Ni ajoja bajka'an ya'an ch'uju ni ajmech'le , ke' tama ni tsik k'in najtiki tich'iba mach uch'e' uyets' ili ta yolkintik t'ok ni mech'tani i koyile'jo' ni nebajmikom, o ni k'itom ta utim'esan ni tsijk'in tuslom jipom, uch'e' jok'bintik uk'ajalin ni juez tuba jinchichba ili tuxupin ni tsijk'in i, che' mach uyi'binti ni jun ka ilkiba tama uxp'e oraba uteba, uyi'k'e' ti chajkan ni ajsukan.

Upete buya uxe u bonk'atin ke ye'kak o ye'kintik luke uchi tuba bixik ti buya. Che' waxka ni uchi chektik ke a uti ni mech'le ke mach jin u sakinte. Che uch'e' xik ump'e k'itom jek'e, mach ajnik ts'ibajtesya ke ya'i uch'e' ilkak ni uk'e'nан, che' yojob numik.

Che' t'ok ni ute ya'iba ta uylkan ni uyute k'a ni mech'le tusu i ni ajsu'kinte ut'eje'uba ta jini uchen ni koji'tani o a i'ki tuk'yi' otrojues ko k'atin ajiykt'ano', uyiiktanjo' ni buya onto'o ni p'isk'in tuba pasik uts utoje' utani.

Upete ts'ibajtesya jink'in ak'echki o bajka'an miki, upete jak'eskinte ke acherbinte i mach'an kua'uk'a, upete jini utoji bajka ajni miki, jin ts'ibajtesya koxe ti to'eskan k'a ni ajipt'anjo' i net'e k'a ni ajojajo'.

Artikulu 20. Ni cherajtani uxe ti tich'kan i ili. Uxe uk'che'uba t'ok uti'kiba pukult'an, to'o uyile, woyom, utik'e' nits'i.

A. Tani uti'kiba tomp'ejo':

I. Ni cherajtani ukinintan upatan uchektesan ni a uti, umuke jini ajsenjo, uchen ke' ni ajcherajtani mach taj ko'lak che'kama'jini i ke ni ulajt'oxin k'a ni mech'le tuskak;

II. Upete nu'taya uxe ti ch'ije tupinte' juez, ke machuch' uyeben ni'untu ucherben upatan i umech'in ni aj subt'an, uch'e' utik ka' chaja i uts;

III. Tuba ni utik ni i'kak ni toji'tani tok'a uch'imkan ka' su't'an jini axijo' ti mechinte tan ni buyajo'. Ni jipt'an uxe uyi'k'e' ni t'an bajka mach'an ni yikom i kan i ukatin kani jo bisan tuba ochik ni cherajtani najtiki, k'a ni ka'chichjini uk'ilna'tan najtikil mech'om;

IV. Ni ik'tani uyute tupinte' unto juez ke' mach yuyi ta ni kua'chichka jini najtiki. ni ye'kan ta ni uylkan i ni k'imbita ta ilkak ke' toj ni tani uxe ti ch'ije tan kaj, xibi i oraljo';

V. Ni ukuch ta ni ye'om tubaye'kintik utani naj subkan uxe uchen ni machka mu'uchen ni su', ka'chich uyi'je' jini jipt'an ta toji'tani. Tomp'e uxe ti laj ajtijo' tuba uk'eche'ubajo' ni subom o jipom, ka'chijini;

VI. Ni'untu aj ik'tani uch'e' uchen ni kua'ti uyile'jo' ke ajnikjo' ti buya t'ok kachichkamba ni tomp'eo' sinke jindaba uye'e' ni otroj, uk'alinchinen upete k'ino' ni najtiki ta kirixt'an, jinchich tiki ko yik'e' jimba Tuslomjipt'an;

VII. Umpets' ati'ki ni buya ta ts'imsa, upak'in jink'in ma'ajnik machyo ta ni ajtoji'tani, uxe ti i'kan ut'anco' najtiki tan ni uyikan i yaba ni ka'uyute ko yile' ni jipt'an. Che' ni ajmech'le usapin tupinte ni ajoja judisial, ujuntuma uk'ote i t'ok uyina'tan jini uchi, utiklaya tan ni mech'le i ya'an jini yuyi kua'uchen k'en tuba ucha'num ile' ni ajmech'le, ni jues uxe ujok'e uyubin utoji'tani. ni jipt'an uxe uyile' kune uxe ti'binte ni aj subkinte jink'in usapin utani;

VIII. Ni jues tok'a uxe uchoke' jink'in ajnik uk'ajalin ta ni cheraj tanijo';

IX. Kachichkamba uye'om ukinti k'a ubi'tesan ni uyolayajo' jinchichba une mach uxin ts'oninte, i

X. Ni uti'kiba lixtu tan jinda artikulu, uxe ti chinkan tiki tan ni jok'omjo najtiki ta ni cherajtani.

B. Uyolayajo' ta upete yebejo'ubinte utani:

I. Uxe ti ilkan ke' mach uchi kua' che'machto ilka ni umech'le k'a untu jues keyuyi jini tanijini;

II. Uyile' o uch'ujnan t'ok uch'ijkibe. Jinchichba ora ka k'chki uxe ti ilbinte kok'a ak'echkinti i kamba uyolaya ta uch'ujnan uch'ijkibe, i jini mach uch'i ch'imbak ta uts'ibajtesan. Uko'lan machnumik i uxe uyi'ben utojki' k'a ni jipt'an ta ts'imsa, upete t'anco', bik'tesia o jats'jo'. Ni usube'utani sinke ulotin untu ajjipom mach uxin ti sapinte ka'ump'e su' totoj;

III. A ke' ilbintik kua'jini, tantu tu k'echkan ka'tiki jink'in k'otik tupinte Minijteriu Kaj o ni jues, ni a uti ko julbinte tuyak'o i ni uyolaya kolotin. Jink'in ni mech'le kont'iniba, ni ajoja ta judisial uch'e' uyile' ke' mach ilkak uk'aba ni ajsub.

Ni jipt'an uxe uyile' kamba ni tiklaya uxe ti ajti t'ok ni ajtanile, ni ujit'binte utani o na ilbinti kamba utani ko majnan ni tiklaya k'en tuba ni nini'k'itom i sakintik ni ube'ta tan'i ta ni mech'le kont'ini;

IV. Uxe tisajbinti ni ajsubjo' i ni ye'tanijo koyile' uche' usubin, uyi'ben ni k'in ke ni jipt'an uyile' k'ini ta utik i utiklenjo' tuba ukintant ni k'ote ta ni yebejo' k'a uyile' jini uk'atbinte, t'ok ni tanjo ko tich'e' ni jipt'an;

V. Uxe ti ilbinte utani tupinte kaj k'a untu jues o Tribunaljo'. Ni pukult'an tok'a uch'e' ch'ikpimintik jink'in ni ka' uyolin uyile' ni jipt'an, k'a uyikan ta kininya nojkaj, kininya kaj, kinintan ni ajts'ibajteskan, ajsu'jo' i ajch'oktiklejo', jink'in i'kak ni bak'it ta ni k'aba' uts ch'uju, o jink'in ni Tribunaljo' umech'in ke' ya'an kua'chichka ilijtak tuba u'uts ili.

Tan ni mech'le kont'ini, ni patan ke' a utijo' tan ni nini'k'itom uch'e' ukintant jiyp'e ye'omtani, jink'in mach uch'i xik ti k'e'neski ni mech'tanti o ajnik bak'it tuba ajsu' o ajts'ibajteskan. Ni najtikiba sinke ajnik ts'ibajtesya ni uyolaya ta ajtanile ta up'ikti'in o ubuyajnesanjo' i uyik'e' ye'tani tuyak'o;

VI. Uxe ti i'binte upete ni ts'ibi't'an ko k'atin tuba ni jipom i ke utiklinte t'ok ni jit'tani. Ni ujulbinte tuyak'o i uyajipom uch'e' ochik u mech'in nini'k'itom jink'in ni najtiki ya'an tajk'eche i jink'in uyile'jo' uch'imben ut'an o k'itom. Che'chich, najtiki ta ni unajtikilk'ote tupinte' juec uch'e' umech'in jinchichba ts'ibit'an, t'ok ni p'isk'in tuba uchen us ni ujipom. Ta jimba ratuda mach uch'i ajnik' ch'uju ta jini uchen nini'k'itom, jipi ayan ni utsil kua'chichka ili tichi k'an ni jipt'an jink'in une xik mixk'ini tuba jipch'ujnan ni a uti uts tani nini'k'itom i pak'in xikchich ust ti yekan ti pasinte tuba machu tsibajtesan ni uyolaya ta ujipom;

VII. Uxe ti ilbinte utani najtiki ko ts'iktesan chimpe mesjo' che' ni tani mach unum cha'jap ta mikom, i najtiki ta unjap che' ni tani unumsen jiniba k'in, jipi ayan ko k'atin k'en p'isk'in tuba ni ujipom;

VIII. Uxe ukinintan uyolaya ta ump'e jipom uts'an k'a uyajipom, che'jin uxe uyile' une dejde ni orajo' ke ak'echki. Che' machyo o mach uch'i ujok'e' unto ajipom, dejde jink'in axi ti jo'kan tuba uchen, ni juez uxe uyib'en unto ajipom ta kaj. Tiki uxe ukinintan uyolaya ke uyajipom ajnik topete ni cheraj jit'tani i kokoj ajnik ta uchen jiyp'ets'ti koyolin, i

IX. Ma'chich uch'i jilikneskak ni mikom o tajk'eche, k'a mach utojka ni ajipomjo' o k'a kachichkamba majin tak'in, k'a mach toj ut'an ta yinik o ta kachich kamba otrojo' uyute ka' uk'ote t'ok.

Ni nebajmikom mach uch'i numik k'enk'in ke ka'ni toji'tani uyile' ni jipt'an ta tanijo' ke' ubisan ni jit'tani i mach uchi xik k'en ta cha'jap, jipi ayan ke utim'eskan k'ani ejersisiu ta uyolaya ta ujipom ta ni ujulben tuyak'o. Che' jindat'an ats'ikti i machto ilka toji'taniba, ni ujulbinte tuyak'o uxe ti chajkan se' tixto uts'ik'e'jo' ni jit'tani, sinke unejo' kirix'ak tuba ukokojup'e otroj p'isom na'tan.

Topete ni toji'tani ta mikom ke ukokojjupe'o ump'e toji'tani, uxe tsijkan ni k'in ta ni tajk'echom.

C. Tani uyolaya naj ts'ibajteskan o ni ajo'binti ukirixle:

I. Uch'e' ni k'ajalin ta juridiku; xik ti ilbinte ta ni uyolayajo' ke' utiklen ni uyile ni Tusjipom i, jink'in uk'atin, xik ti ilbinte ta uch'ijiba ni jit'i'tani;

II. Chen tiklaya t'ok ni Minijteriu ta Kaj; k'a ch'imbintik upete ni ts'ibi't'anjo' o jinik'ini ta ye'om ko kinintamba, ka'chich tiki tan ni nini'k'itom ka' ni jit'tani, ke tsupsintik ni patanjo' koyolinjo', i ujup'e'uba tan ni mech'tani i ujup'e' ni ts'ibt'an ka' uyile' ni jipt'an.

Jink'in ni Minijteriu ta Kaj uyile' ke' mach k'ini tsupsintik ni patanjo', uxe uch'e' uk'aline ile' i upa'siben ni mach uyolin;

III. Uch'e', dejde ni patan ta tani, uchen ts'ak i uchen uk'ajalin ta se'jo';

IV. Ke' to'ebintik ni ts'ibajtesya. Che' xik ti ocheba, ni Minijteriu ta Kaj uxe ukokoj k'atin tsutskak ni xek'ita, sinke uyikta ke' ni ats'ibajteskiba i ni acherbinti kua'chichkaba uch'e' uk'atin taajtomp'e, i ni aaj ik'tani mach uch'i uk'aline ni aajtojtani ta jinchichba to'eskiba che oni uyili ump'e noj toji' tani.

Ni jipt'an uxe uyile ujit'kan se'jo' tuba utik ni toji'tani ta ube'ta tsutson ta xek'ita;

V. Ti ch'ujnan ni uk'iji datujo'b ta tubaro'b ka'an tu pami ka anumi te ch'okbich'oko'b t'e ucheno'b Jolkin chuke', bijtesan ulot, jolkin mike ulot, mechle woyojo'b te umechinte atani' t'o ni kobenet Kastiwu nesesariu ta ulotaya, jipich'ujnan to péte utoj to japinuba'.

Ni Minijteriu Kaj uxe uyik'e ni lotaya ta ajts'ibajteskan, ni akirix'eskintijo', ajsu'jo' i upetejo' machka ya'anjo' tama ni jit'tani. Ni juejso' uxejo' uch'ukjutin ni uyutejo' ta jinda upatan;

VI. Uk'atín ni ukinintinte utsjo' i uk'imbita utsuts tuba ni ulotaya i to'esbintik ni uyolayajo', i

VII. Ubuyajnesanjo' tupinte' ajnojajo' ta judicial ni unajyesi ni Minijteriu Kaj tan ni nini'k'itom ta ni tanijo', ka'chich tiki ni jini a uti ch'uju, mach ejersisiu, uyiktan ni uchen tani o utajkolesan ni ujit'kantani jink'in mach kolak ch'a'a ujin ta ni uto'esbinte uts'ibajtesya.

Artíkulu 21. Ni unini'k'atinte tuba ni tani sek ni Minijteriu ta kaj i ajk'echomjo', ya'uxé uchenjo' jini uyile'jo' ajnoja ni ya'an jimba ratu.

Ni ejersisiu ta kachka uxe uchenjo bajka ya'an tribunaljo' ke uxe uyile' Minijteriu ta Kaj. Ni ajipt'an uxe uyile' kuaxuk'a t'ok untu uxe uchen tan bajka'an uxe ti ajti bajaka an ajnoja judisial.

Ni ukokojupkan ta ni tanijo', uto'eskan i ujiliknan jin tubajo' i jintuba ni ajnoja judisial.

Che' yo'oxe ti i'binte utoje' utani k'a ni kachijda uxe ti ute tuba utus ajti ta ajmandajo' i ta ajk'echonjo', ni jini uxe ti sujtì toji' tani, uxe tik'echkan tuba cha'uxjo'p'e t'ok cha'uxp'e orajo' o patan tuba p'i'kaj; pero che' ni ajmech'le mach utoje' ni umulta ke' jin a ik'binti, uxe ti k'exkan jinda k'a ni k'echom, ke mach uxin ti ti'nume ni'ump'e ta cha'uxjo'p'e ta cha'uxp'e orajo'.

Che' ni ajmech'le ta ni ajtuspatan ta ajmandajo' i ta ajk'echon xik ajpatan, patan da k'inijo', mach uch'i xik ti'binte utoje' ni tani t'ok multa k'en ke' mach utojka k'en ump'e k'in.

K'ani ajpatanjo ke mach'an utojikibajo', ni multa ke' ukokoji'binte k'a unlip ta ni tuspatanjo' ajmandajo' i ta ajkajtejo', mach uxin ti tits'ume ta jini up'iski' ta ump'e k'in ta utojkiba.

Ni Minijteriu Kaj uch'e' uch'imben yajin i uyilben tuba ni ejersisiu ni uyute toji'tani, tuba utik kama' uyile' ajipt'an.

Ni Ch'unik ta Nojkaj uch'e', t'ok jini usapin ni Senadu kada kua'chichka, usapin ni bajka uchen patan ta ni Korte Penal Mulkaj.

Ni ajkininkaj jin upatanjo' an tuk'i' ni Yolo'kaj, ni Dijtritu Nojkaj, ni Teromkaj i ni Upambitkajo', k'a uchenjo uk'ajalinjo' k'a mach utik ni tani; ni nini'k'atintik i sakintik tuba totoj utik, k'a utik kama'an i utoje' utani, k'a che'chich ts'ibi ya'an tuba uyile' ni jipt'an, tan p'ismuk'jo' ke jinda Tuslomjipom utich'e'. uxe ti ute kama'ilki najtiki k'a che'chich ts'ibi, k'a chinintik jini uxe ti ute, k'a uch'e' utik, i utik uts, kama'ts'ibi; mach usukpekin ubajo t'ok ni uyolayajo' uloto' che' uyile' ni ti Tuslomjipom.

Ni intitutionjo' ta ukininya kajo' uxe ta upimi kaj, ts'onintik uts i kama'untu ke yuyi. Ni Minijteriu Kaj i ni intitutionjo' ajk'echom ta uxp'e utsulanzo' ajmanda uxe uchenjo' tomp'e patan

tuba uts'iktesan kuaxe ti ute ta ni ajkininya ta kajo' i utuse'jo' ni jit'i'patan ta Nojka ta Ajkinin Kaj, koxe ti ajti t'okni k'itom ts'ita':

a) Ni utuskan ta yakintik, ochik, tuskak, ko'lak, chinen biye yuyi, i uts'pasik i ko'lak che'en yebe tubajo' ajkininkaj. Ni ti ute i ch'ijik jinda patanda tuyak'o Yolo'kaj, ni Dijtritu Nojkaj, ni Teromkajjo' i ni Upambitkajjo' bajka jin uxe ti i'binte.

b) Ni otot ta ni uchumliba ta ts'ibi't'ando' taj ts'imsajo' i ta yebe tuba ni intitusionjo' ta ajkininkaj. Ni'untu yebe uch'e' ochik ta ni intitusionjo' ta ajkininkaj che' machto axi ti'binte ujun i ts'ibi ta jit'i'patan.

c) Ni utuskan ta politika kaj jini use'in ilben ni ucherajpatan ta tani.

d) Uxe utsupsen ni upatan ta ni kaj ko tiklen, tantamajo', ta ni jit'tani ta uchinien ke' apasi uts ta ni politika' ta uterusben ta tani che'tiki ta ni intitusionjo' ta ajkininkaj.

e) Ni tak'in ta tiklaya nojkaj tuba ni ajkinin kaj, u iskilan nojkaj uxe tojo ni ukiji nojkaj i upambitkaj tuba six ti i'kan ta jinchichdajo'.

Artikulu 22. Ukolan suku ni toji'tani t'ok chimo, ta chunujits'kak, maljut chinom, jot'om, ni jats'jo', kunom t'ok te', ni kua'chichkaba k'ejpaya, ni multajo' k'enjo, ni ujabinte uk'imbitalo' i kachichkamba otro toji'tani ke machto u'ka i ti'olojo'. Upete tani uch'e' xik p'isi ka' ni mech'le ko yi'binte i ni utsil jutidiku Toxi'.

Mach uch'i ilkak ke' ach'imbinti upete, jini ukinintan tuba kachkajini a ilki ke tuba utoje' utani jini uchen debej, ni jink'in uyile' ajoja judicial tuba tojkak upatanjo' winik ke ut eta ni ik'patan ta tani. Ma'chich uch'i ilkak ke'ulaj ch'imbinti k'a utan ni ajoja judicial jini luke ukinintan xuch'u ulajch'i che' kama'uyile' ni artikulu 109, uxe ti i'kak tuyak'o Teromkaj ta jini ukinintan tubachich i ke' uch'e' iktintik tuba uxupiba k'a uch'e' ajanik i utik, jini luke ukinintan ya'an tuk'f' uxe ti i'kan tuba i'bintik utoje utani. Che' jini luke ukinintan mach ni'an tuba mach une uchen mandaj ya'uxe una'tan ats'its'ita' kama'ya ts'ibi che'da tuba ajipt'an:

I. Uxe bajka uchen patan i ujuntuma ta ni irintik utojtani;

II. Yuxé ti ute si ya'an ni mech'le woyojo'b, tani tuyak'o utsla, jolkin mike ulot, su'ch' ta ximbilip' bijtesan ulot, k'ener tak'in tuba luke yute tu pami:

a) Jini luke ukinintan kua'chichka jini, t'ok umech'le che' machtoj uyilkinte jiyp'e uk'ini uxe utoje' utani, ke ya'ajnik k'en kua' k'och'e' ilbintik luke uch'i mach che'en uch'i.

b) Jinijo' ke mach jin k'imbitalo', mach t'ok utan, ke jini jin ak'inki o a i'ki tuba umuke' o axabinti luke ya'an tuba umech'le, che' jinchich i jink'in uwoye'uba t'ok k'en luke a ilki najtiki.

c) Jini luke ukinintan uch'e'jo' uk'ine'jo' tuba ni a i'ki tuba ajmech'lejo' k'a uyuxtuli', che' ni uyum yuwichich jiniba i mach uts'ayki kua'ni ajoja o mach uchi kua' tuba mach utik.

d) Jini luke ukinintan a pipi' i'binti tuk'aba' otrojo', Peru ajanik k'en kua'tuba ilbintik ke' jin a ch'imi tuba mech'le uchini uts, o tuba ajmech'le much'ugo' i ni ajojtani t'ok jinda utan unumsen uba ka' uyum.

III. Tupete yebe ke' uyikan ke unikinte uch'e' uyik'e' tak'in tuba uye'e' kada ute jini luke ukinintan utschich luke uxé uchen utschune k'a che'chich uyikan ke mach uch'i tuba chinintik ke' ukinkan uk'inkan mach uch'i ch'imbintik jini ukinintan.

Artíkulu 23. Ni'untu ump'e toji' tani uch'e' ajnik uxpe' luwarjo'. Ni'untu uch'e' bintik utoje' cha'pets' jinchicha tani, ya'chichjini tan ni mech'tani chajkintik o bintik utoje utani. Mach uch'i utik ni chajom t'okni k'itomjo'.

Artíkulu 24. Upéte kilota ya'an utoj k siptintik kombiksiono'b i bitpatan , ton k'ajalin ni ch'ujul otot i ach'ime jini o simach' une luke awolin.Jini a sip'tintik uyoch'e ni utoj utek'len ujuntuma up'etejo'b ta kaj yakilot'o'b, ch'uulajti, kintiya ni kultu upétejo'b jinchichi mach ajnek utani penadu t'o ni jiptan , ni unto mach axi uk'imesan ni actu tan kaj uyire tajinba siptintik t'o finejo'b politiku, ubisan ts'ajijo'b i ts'ibi nok ta politiku.

Ni Otot taj T'ibilajo' mach uch'i uchen jipt'ando Kochen pro'ibi kachichkamba ch'u'ult'andios.

Ni patan ta uch'u'ult'andios ta uk'ajalin kaj uxe ti ute tan ump'e ch'uj. Ni machka machka uyute pitiba uxe uts'onin jini uyile jipt'an.

Artíkulu 25.- Upatan ni terón kaj ni rektorajo'b uch'iliba na'kaj une uyile ajnek integradu i uts'ikili'b, ke mukjik tama na'kaj ajnektuba jin ajnek uts ik'e uyerben ubajo'b ni ajnek unoesanuba ni tak'in i ni patan i ump'e jin uts puk'atinte k'otik ajna tak'in, uy'ek'e numik ni plenu ejersisu siptintik tubachi ni kilota Woyób i yikijo'b tekk'en'ubajo'b, kirantaj ukirintanet jimba. Tuslom jitán ni uyerben ubajob, uyochen ton k'ajalin kaini Woyo'b uyerbinte kanda ajnek unoesda unumseno'b ts'aji ajnek ni patan.

Ni teron kaj ukirintan mach unikinuba ni tak'in ta kaj ji'ipatan ta tak'inob ulotin uyik'e uyirbinte kanda uts Tuba' unoe'sanuba tak'in ni oj kaj ni chiliba tikiba patan Upam kajo'b debu ususchin en kakchu utikina.

Ni Teromkaj uxe utusepatan, uxe uchenen, k'o chen utuse' uts uxe uyeben k'ajalin ta patan t'ok tak'n tuba noj kaj, uxe ubisan ni uyute uts ni utusben upatanjo ke u k'atin k'a p'oyelesan tuba upete ká machuch'e pasik uchen kua'chikajini ke u yek'e jinba aj tuslumjipom.

Ni uchijiba tak'in tuba nojkaj k'a xikjo'dok t'ok upitoni' uloto, tuba yebejo', tuba yebe uloto', o tuba yebe uya'in, mach ts'ita' utani tuba uchenen upatan t'ok tak'in k'a uyik'e' ni uchijiba tuba nojkaj.

Ni bij kaj yuxé ti ajne tuyak'o ta tubachi ni ariajo'b ke utike uyerkan tan artíkulu 28 ump'ejila jjump'e ta tuslom jitán ajneket chi t'o ajmarda kaj federalo' uyum i ni Kontrolo'b ka utuskán iki patan ke uchen produsi ta kaj k'e ton kasú kolobak ti bisintik .Ti pukajtinte gas, i upete Gaso'b ni na' kajo'b ubisinte ni patano'b uxúpiba luke airki tan unp'e fila sextú, i septimu. Tan artíkulu 27 ta Jinda tuslom jitán. Jimba patanda jok'i jitán ukoloban kanda kaini ch'aj kolobijo'b uchen patan uts .Uwoyeubajo'b uch'ime uyandar utik'e uyoseno'b tama i upéte luke uchen Mults'aji t'o iki patan ya'an uyek'e tan kaj kaini ajnek Tuba tani kaj kainichi ukoloban numerujo'b ta ki lotla Une uyire uchen uts, .Numiket tu pami mach ala'lachen Tan apitini'b ke ya'an uyek'e sikeljan uyik'e kuentajo'b Tani luke uti ti ch'anum utik uxúpiba to pete patan ke Yuxé ti ute.

Che'chich uch'e ochik che'chich o t'ok ni tuba aj ts'ujilba i u yikib'lotjo'b k'a ninte' t'ok ni ajjipt'an, tuba u noje i u tuse' bajka'an ni a yakinti tuba chijiba.

Tuyaba ka'uyire unejo'bchi utek'enubajo'b ya'an uyek'e Yire tik'e uyebinte utibsinte ni iki patan bijijo'b tek'eubajo'b. Yakiloto'b tani tak'in kichitak luke ucheno'b ta kaj t'o upetejo'b kinili'b ni rekursu ke yon yek'e kirintan tan ajnik uts tmixina noik'.

Ni jipt'an uxe uyile' kache' uxe uyikant xabintik k'ase' uwoye'ubajo' i uk'e'nesan upatajo' t'ok utak'ini tuba ajts'ujilbajo', ni tuba ajki'najo' i ajwoyo' patanjo', ajke'nesajitak'injo' ajki'najo', uyototi ajpatan jimi ya'an tama bajka an k'en o sek'en jin tuba ajpatanjo i upete, o upetechich uwoye'ubajo' ni ajts'ujilba tuba uk'e'nesan, upukin i uk'imbita i luke k'en uk'inkan.

Ni jit'an ch'ajalesan i ukirintan ni patan ta tak'in ke uchen ni pipi kristianu yuxe uyek'e kache'ano'b kache pasik tu pamit bit kaj pipi ch'iliba takin ta noj kaj usubun uyebenubajo'b uyek'e umps'e politiku noj kaj tani ch'iliba koyute kachikone ajnan ochik' to pete bit kajo'b i regionalo'b tan uxúpiba ke ukoloban ja jinda jit'an.

Artíkulu 26.

A. Ni teron kaj uwoye umps'e ji't'i'patan tuseo'b uts ta tubajo'b ta ch'iliba ta noj kaj pajsen' muk' Sesep' uyeben' ubajo'b yachi ajnek tan tamajo'b i ch'ije ni tak'in uts numiket ta tubajo'b politiku Tek'en ubajo'b ut'an tubajo'b tani noj kaj.

Ni uxúpiba projektu ta noj kaj luke ya'an tama tajimba tuslom jit'an yuxe usubsen' ireob ni objetibu tuseo'b uts patan yuxe tatubajo'b mach tukkak. uch'imeo'b ucheno'b kolobak tajin Da jit'an, uch'uch'un' ni mus'ik ke ajnan ya'an to pete kajo'b k'a uyoseno'b tuseo'b uts ni jini airki utik ch'iliba. Yuxe' utuseo'b uts ta noj kaj ch'ije yuxe ucheno'b te' jolkin ute ni airki utik tani uchen upatan uso'b ta kaj federalo'.

Ni jit'an yuxe uyirben ni ejekutibu ta ti koloban luke ya'an ti ute ajnekob chi ti k'atinte to pete Kajo'b tani jiti'patan noj kaj tuse patan ta ta tubajo'b i ni luke uyire ta ti ute ukis' tuseo'b Ti chinkan si uts an tuseo'b uts I ni jinni airki utik ch'ije .Kaini chi uxúpiba ni organu tuyako'. An chera t'ani utuseo'b k'a anek ta ejekutibu federalo' uyoysi'b umultek'en ubajo'b t'o ni Ajmanda to pete kajo'b federalo' i uyirben kis' kaini t'o ni pipi kristianu luke uyute o chenla Ti ute ni patan i utik'eo'b ni tuseo'b uts patan ta noj kaj ta ni chije uch'ime yajin to tikiba Kolobak si kaini ta politiku noj kaj to chije a ikpatan , noeskar vit kajo'b i regionalo'b.

Tani jitan tuseo'b uts patan ta tubajo'b kisnumik tani otot jit'an ta uwoyo ke upasejo'b k'e uyochechi k'e uyire ni jit'an.

B. Ni teromkaj uxe ti ajti t'ok unp'e jit'i patan tuba nojkaj k'a ubkak i ilkak i irintik uts jini luke uwoyi machuxin upipitile kachikajini. Tuba ni yolo'kaj, teromkaj, dijtritu ta nukkaj i pamkaj, ni uwoyom ya'an ni ti jit'i patan yoxe ti k'inkan lubujnojo ta tuxupiba luke uyile' jipt'an.

Ni u patan u yele' kachida uxe tinume i uchenen kachidajo uchenjo' jini jit'i patan uxe ti ajti tu yak'o umps'e ya'antama t'ok ajuntu uxe tinume uxe uchenen i uchenen kachika' jochen, o juntu i luke ukinintan a juntu t'ok kama luke uch'e uchen i kama'uchen trebe tuba mach uchen upete ni ts'ita ni u tuse', ni cherajtani i upukint'an tuba pete ni luke uwoyi ke uxe uchen i uyik'e ka chinintik uts.

Ni ya'antama uxo uwoye'ubajo' t'ok uxowoye'ubajo' t'ok jo'tulot, untu uxe ti oche ka' ta Ch'unik ta jinda i tubachich ni ya'antama; ni uxe ti i'kanjo' k'a ni jinchichba Ch'unik ta ni Yolo'kaj tuba Nojkaj t'ok uts'onben tuba Ch'obolotot ta senadorjo' o jinda orajo' ch'euba tuba ik'patan chun ajnik tuyototi'cherajipt'an tuba ti unte'jo'.

Ni aj jipt'an uxe uyikta uchumliba ni uwoyeubajo'b i kachika uxe ti ute tuba ni jit'i'patan tuba nojkaj k'a ubkak i ilkak i irintik uts jini luke u woyi k'a che'chich ilki t'ok najtiki ni uch'e ochik i u'kak, pete kama' chich'an, luke uxe ti ute che'chich a juntu uchen; jini luke a i'binti uchen uxe uts'oninjo' ni machika ya'an tok uwoylubajo' tuba ajmanda, i jiyp'e uxe ti i'binte luke uk'atìn.

Jini machika uwoylubajo' tuba ajmanda se' uxe ti ts'ejkan machika uchen kuachikajini i yuyi ke machuch'i uchen i mach uch'i sujnik uch'e' kuachika upatan, o kuachika i'binti uchen o ik'patan, t'ok machika machu tojo kua ti intitüsión tuba bajka ukinkan o sakintik, luke uxe ti ajti tuyak'o i uts'onin luke uyile' ti chimp'il'i' che'da ti tuslomjipom.

C. Ni teron kaj tonp'e numsa k'ajalin noj kaj ta ti chinkan tani politiku ta ch'iliba ch'iliba tek'en ubajo'b k'e unp'e organu se'ma unejo'b t'o unechi patan jitan , tubachijo'b, ti kargu ni pi'si' mac Chan tubajo'b ni unp'e kua' ta ti chinkan tani airki utik objetibu, luke awosi' yan ti ute sep' ta Nipolitiku ch'iliba tek'en ubajo'b kainichi tuskinte yebnaya' ton xúpiba' k'e uyire ni jit'an, deye'une ukoloban ka uti ta uyoysi'b ta ni organu ajmanda federalo'vit kajo'b i upam kaj Ta ni ejersisiu ta luke yujo cheno'b.

Ni woyóm ta noj kaj ti chinkan ta ni politiku ch'iliba tek'en ubajo'b yux ti ajne ton tu uxuxpe konsejeru Debu chen t'o kilotta ta na' kaj ts'onintiko'b uts chinkako'b ti bit kak pipi tek'en ubajo'b, kainichi Ajnk iski usiko'b k'e uyinatan ajnan k'ajakin mach tan k'en diez jap uchenjo ta ch'iliba tek'en ubajo'b mach ajneko'b tomp'e uxot' politiku o si uchi kandidatu uch'e' unp'e kargu ta kaj ti Yakintik to pete kaj .Yux e ti ikkan tu yaba utik'eo'b k'e xúpik t'o ni jit'an, t'o ni joti jun ta ni ch'ap'e o uxpi'e ch'unikirba k'e ya'chi ano'b ta ni otot ta ch'unikirba. Ni bintejo' ti ch'anum Si yoj' ni ajmanda to pete kajo'b ton p'e' plas' ta diez k'in k'otik mach uchen ka'jini uxe ti binte Kargu ta konsejeru ni kilotta ke i'bintik otot kra jit'an ta ch'unik, kada chimp'e jap uxe ti pajsinte Cha'tu konsejeru jin ajnan ujapi'le ton kargu, salbu si aikano'b ti ch'anum ta ch'ap'e periodu.

Ni ch'unik ajnoja tan kaj ti konseju noj kaj uchinkan tani politiku ta ch'iliba tek'en ubajo'b uyakinte Ti ch'anum uxúpiba tan jila tu pat. Yux e ti koloban ta kargu jo'p'e jap, ti binte ti ch'anum tomp'e bes uxe ti nikinte luke yo chen tu xúpiba ni titulu uxúxp'e ta jinba tuslom t'an.

Ni ch'unik ajnoja tan noj kaj ta konseju ta noj kaj ti chinkan tani politiku ta ch'iliba yux e uye'e kada jap ni aj mandajo'b ta woyo' uyire ta ni patan, yux e ti k'ote tani otot chera jit'an i ti chok Otot ajchera jit'ano'b tu xúpiba ke irkak ni jit'an.

Artíkulu 27.- Ni uyum ni ka'jo' i ja'jo' jinchich ni ya'an tan uka' p'isi ni nojkaj, jin uxe tuba une ni Na'kaj, ni jini ukinintan umuk' ta uyi'ben o usijben ni machka uyolin uyi'benjo', uchenjo ni ni uyum yiki.

Ni jipka'jo' tok'a uxe ti ute jink'in uxe uyi'ben uch'ije ni kajo' i t'ok ni utojjkiba.

Ni Na'kaj uxe ukinintan upete k'in ni uyolaya ta ukokoj jup'e' ni uyum yiki ka'ni uyile uyolin ni kaj, che'tiki ka' ni upa'sibinte ujuni, ta uch'ijesan kaj, ni uk'inkan ni k'imbita ta jamilejo' uch'e' ta ch'imbak, t'ok jini kua'uyute ta upukin uts ni up'och kaj, ukinintan uyajti, ukininta uch'ijiba tomp'e

ta ni pa'is i ni uto'esanuba tni uyajti ta ukuxle ni bitkaj i nojkaj. Ta jini ute, uxe ti ilkan ni p'isom k'ini tuba utuse' ni bajka uxe ti ajti yinikjo' i uyik'e utsjo' k'imbijajo', uk'inkanjo', ni ch'ujujo' i kada uxe ni ka'jo', ja'jo' i te'ejo', ta utik upatan kajjo' i tuse' k'ajalin i upa'siben ujuni ni tsiji'kaj, ukinintinte, uto'eskan i uch'ijeskan ni utinxina kaj; tuba ukinintan i utsutsin ni uto'an jamilej; tuba ni upatan ni nojka'jo'; tuba uc'ejo', tan ni ka'uyile' ni tusu' jipt'an, ni utuslanubajo' i uk'ine'jo'unte'jo' ni ejedujo' i bitkajjo'; tuba uch'ijiba ni bit ka'jo' ti kabilkaj; tuba k'e'neskak ni pik'ibi, ta ni bek'etjo', ta ni pik'te'ejo' i tani patanjo' ko yik'e' tak'in tan ni bitkaj, i tuba mach iktintik ti tsupsinte ni k'imtajo' ta jamilejo' i ts'ibajteskak ni ka'jo' koch'e' kile' tan ni ts'ibajtesya ta kaj.

Tuk'i' ni Na'kaj uk'ine' tajtoj tau pete ni u iilik'i te'ejo' ta ni uxoyma kontinenti i ni wawa'ni'jo' yabanab'jo' i ta ni ijlaho; tau pete ni ats'amijo' i pupukjo' ke' ajnik mikijo', yelomjo', pusu o bajka upinkibanjo', kotuse'jo' ch'ujomjo' yini ka'ni uulot ni ka'jo', ka'ni mineraljo' bajka upa'sinte ts'itsilpali'jo' i metaljo' ko k'inkan ta ni indujtriajo'; ni yasimentujo' ta pitsil ji'tunjo', ta ats'am i jema i ni ats'amijo' kotonuba t'ok ni ch'och'elja'jo' ta nab'jo'; ni k'ambitajo' ka utijo' ta ni ujobinte ni nokji'tunjo', jink'in ni upa'sinte uk'inalna'tan patanjo' yabaka'jo'; ni yasimentujo' ta mineraljo' o jini uxupojo' ta ni be'tajo' ke' uch'e' k'inkak ka' ni uyi'ben umuk pik'ibijo'; ni yiyikja'o ta tsitsil mineraljo'; ni ik'ik'ja'o i upete ni kasos ta idrojenu tsits'jo', ja'jo' o yowoxjo'; i ni ajti ke' ya'an tupam ni ka' ta nojkaj, tan uno'an i ka' uyile' ts'ibi't'an ni Uyolaya Mulkaj.

Jinituba ni Na'kaj ni ja'o ta nab'jo' tan uno'an i ka' uyile' ni (*ni; sic DOF 20-01-1960*). Uyolaya Mulkaj; ni ch'och'elja'o tamajo'; ni pa'jo' i to'oji' ko pipiy lotlanubajo' o kajunpets' t'ok ni nab'; ta ni ch'empa'jo' tama ko tusuba ujuntuma ke' ajnik nutsu tajtoj t'ok ni yokja' sekitu; ta ni yokja'jo' i ni unimiba tajtoj o mach tajtoj, dejde kabala'u uti'kan ti ute ni najtikil ja' ke' pak'in anjo', tujiipi o k'enjo', ajta bajka upasejo' ti nab', pa'jo', ch'empa'jo' o to'oji' uka' na'kaj; ni yokja' ko pipiy numejo' o ats'its'ita'jo' i ni unumibajo' (*unumibajo', sic DOF 20-01-1960*) tajtoj o mach tajtoj, jink'in ni bajka unume jinijo' tan upete uno'an o unts'itas ta unejo', uch'imkan ta uxupiba ni ka' na'kaj o chap'e ukiji woyojkajo', o jink'in numik ta ump'e ukiji woyolkaj ta otroj o uk'a'sen ni ujot'm ta ujek'e' ni Yolo'kaj; ta ni pa'jo', ch'empa'jo' o to'oji' ke jini uchijijo', ajliba o bijijo', ajnik krusa'u k'a ni bojite' ta ujek'e' ta chap'e o masjo' uchijijo' o tantama ni Nojkaj i ump'e pa'is nits'i, o jink'in uxupiba ta ni bijo' uch'e' ta uye'e' tantama chap'e ka' ta na'kaj o ni Nojkaj t'ok ump'e pa'is nits'i; ni ta manantialjo ko top'o ti' nab'jo', ajtijo' maritimijo', ubijijo', uchijijo' o bijijo' ta ni pa'jo', ch'empa'jo' o to'oji' uka' na'kaj, i jini upa'sinte tan minajo'; i ni ubijijo', uayaliba o ubiji ta ni pa'jo' i yokja' tamajo' tan uno'an ko yile' ni jipt'an. Ni ja'o ta yabaka' uch'e' xik chajal pa'sintik k'a ni patanjo' utikjo' i uch'e'jo' ni uyum ni ka', jink'in uk'atlin uyolin ni kajba o ts'ibajteskintik otrojo' ke k'inijo'; ni Ejekutibu ta Nojkaj uxe uch'e' upa'siben ujuni ta upa'sen i uk'ine' i ka' tiki uyle' kamba ajti ke mach uch'i nikintik, che' tiki ke tuba ni otrojo' ja'o uyum ni na'kaj. Kachichkamba otrojo' ja'o mach ya'an jup'u tan ni numeru najtiki, uxe ti chinkan ke' jin tuba jini ka' k'a ni tuba uchen ankirak o tan ni machka upojlen tan uch'ujiba, che' k'otik ti u'kan ta chap'e o masjo' ka'ba, ni uch'imkan jindaba ja' uxe ti chinkan ti k'ini uk'a kaj, i uxe ti kolan tuk'i' ni kua'uyile' jiniba otroj Teromkaj'.

Tani kasú k'e uyire ni ch'ap'e unp'e jila tu pat tu k'ipop' ni noj kaj kis' toj mach uye'euba i ko' pajsinte ch'achikone, kinili'b to kinilesinte luke ya'an tama k'e tubachi pipikristianu i ta kiloto'b'la Kachian ni jit'an mexikanu mach xi' ti ute t'oni konesiono'b k' bintik t'o ni ejekutibu federalo' ta Acuerdu k'a ukoloban i kache a kolobi ni jit'an jinchijo'b ni numsa ts'aji , numsa ts'ajijo'b k'e uyikan t'o ni instituto federalo' ta numsa ts'aji, Ni normajo'b uts an ti ute ni patan k'o pa'sinte ch'achikone k'a mineralo'b i ujile ke uyire ni unp'e jila kuartu lipa' ben luke uyute ti chinkan si Uts achi i luke yuxle ucheno'b i debu cheno'b utik'iba aunque machto ni k'in ti binte konesiono'b I

ususchinkan k'e yuxé ti paj'binte ta jin. Ni ajmanda federalo' ya'an k'e uchen kolobak lipa' kolobik ta na' kajo'b mach kolobak unlip'. Jini uyirkam ya'an tama yuxé ti ute t'o ni ejekutibu tani Kasú i k'acha a kolobi t'o ni jit'an uchenen tiki. Si jinchí mineralo'b tisir yaj' macha bintik konsesionario'b luke ya'an se'jma ta na'kajo'b ni pitini'b i ni ubisano'b uts ji'ti'patan numsa k'ak ta na'kaj k'akchi ni serbisiu ta kaj ti numsa i ti puk'ajtinte ni umuk' nunsa k'ak' tajimba patan mach aika ni konsesionario'b, sin yibajtintik ni terom kaj yuxé uk'inesan ni kontratu t'o pipi kristianu tu xúpiba k'e uyek'e jit'an jinchí uxúpiba ni k'achuchen ni pipi kristianu pueu chen ni upete patan Ko yute chachikone ta numsa k'ak'.

Kubinchila tani gas, gas tikin, jile gaso'b, tuyaba' kab, uyumo'b une na' kajo'b k'is toj mach tan uye'euba machaxi ti binte konsesio'b. T'o luke upitinte ajnek tak'in ta terom kaj uyik'eo'b ch'iliba tamir ni plasú tani noj kaj, jinda yuxé ubisan ni patan koj kujinte i ko pajsinte ch'achikone tani gaso'b I che'chi gas tikin kakche uyireo'b ibinte ni a ikpatan uchen patan ta kajo'b tani kontratu t'o jinchida pipi kristianu tu xúpiba tani jit'an ni reglamentu. Ta uchen ni objetu de luke ya'an tikan O kontratujo'b a ik'patan uchen patan ta teron kaj yochi uchen kontratu ta pipi kristianu, ni Kachikamba kasú gas tikin tu yaba kab uyumo'b une ta na'kajo'b kaini yuxé ti koloban tan Kontratujo'b.

Jintiki tuba ni Na'kaj ni uch'e' uk'ine' ni kombujitablejo' ajtsimsajo' tuba uchenjo' ni enerjia ajtsinsaj i ni uchen ajnil p'isi ni uk'inkan t'ok otroj k'nomjo'. Ni uk'inkan ni enerjia taj tsimsa tok'a uxe ti kinintinte tuba sis'eskintik untu.

Ni na' kaj uchen tak'ini nat tu ti' nap', tik'i chich t'ok jinda, utoja umuk'a i bajka uyele'jo' ni jipt'an ta otot taj t'ibilajo' ni bajka uyute tak'ini tan nap' uk'ote up'isom doscientas millas ko nume linea ka' chich up'isinte tan noj nap'. K'otik ochik tak'ini nap' ta otromp'e kabilna'kajo' uxe ti ts'aykinte ta bajka uxe ti kolan ni limite.

Ni uk'ajalin tuba uch'e' umuk' ta ni ka'jo' i ja'jo' ta ni Na'kaj, uxe uk'eche'uba t'ok ni ute pinte' t'anjo':

I. Tok'a ajkibnajo' ke' apinkibijo' o k'a uts'ibi ubajo' i ni ajk'inajo' ajkibnajo' ukimintan uyolayajo' tuba uch'e' umuk ta ni ka'jo', ja'jo' i jini uche'jo' o tuba ukinintan jibibij ta ujok'in ni minajo' o ja'jo'. Ni Teromkaj uch'e' uyi'ben jinchichba uyolayajo' ni ajipipi'ka'jo', najtiki ke' ajnik kombeni'u tupinte' ni Sekretaria ta Relasionjo' ko yike' ke' jimba jin tiki ajojkajo' t'okjiniba k'imbitalo' i mach uch'i ilkan, jinchuk'a, ni ukinintinte k'a ni uyajmandajo' k'a ni uylkan ta jinijo'; yaba ni tani, che' k'otik usite' t'ok ni ka'a ilkiba, usite' ti'ok ni utiklaya ta ni Na'kaj, ni k'imbitalo' ke' sam uch'i ta k'ani jinchichba. Tan ump'e unit'o ta sien kilometrujo' tutim'an ta bajak uxupo i ta sinkuenta tan ni uti'nab'jo', ma'chich uch'i ni ajipipi'ka'jo' uch'e' umuk' tajtoj t'ok ni ka' i ja'jo'.

Ni Teromkaj, ta ka'a ilki t'ok uyolinte tama ni kaj i uti'kan ta uch'ujint'an, uch'e', ta ka'uchinen ni Sekretaria ta Relasionjo', uyi'ben jibibij ni Pip'Teromkajo' tuba ke uch'e'jo', tuba upipiy ajniba ta ni ukuxle' ta ni Umuk' woyolkajo', ni uka'jo' tubajo' taj yikijo' ta uk'imbitalo' ti'k'inijo' tuba uyi'ben patan tajtoj ta ni embajadajo' o una'kajo',

II. Ni woyomo' ta ch'ijo' ko tuslanubajo' ka' uyile' ni artikuku 130 i ni jipt'an ta tuba tusu'patan uxe ukinintan uk'ajalin tuba uch'e', uchentuba o uk'ine' uts, tajtubachich, ni k'imbitalo' ke' ti'k'ini tuba uk'imbitalo', t'ok ni k'itom i uts'ita'eskan koyile' ni tusu'jipt'an;

III. Ni intitusionjo' t ata utiklaya kaj o yiki, ko kinintan uk'ajalin ta utiklen ni machka k'inuk'ajo', ni nini'k'itk'ajalin, ni pukt'an ta ni ye'om, ni multiklaya ta ni ajwoyomjo', o kachichkamba otroj kua'jini uch'e' ajniket t'ok, mach uch'i' ukinintan k'en k'imbita t'ok uyi'jo' ke' jini ti'k'inuk'ajo' tuba kua'jini, se'chich o tajtoj ke' xik tubachich une, t'ok ch'ikpimkan o jini uyile' ni tusu'jipt'an;

IV. Ni woyo'jo' ajtak'inijo' k'a utak'inijo' uch'e'jo' xik uyumjo' ta ni ka'jo' bini tok'a jini uno'an ke ti' k'inuk'a tuba pasik t'ok uts jini uyo.

Mach'an uk'a ni woyomdajo'bauch'e' ukinintan uka'jo'tuba uchen pik'ij'jo', ajbek'etijo' o pik'te'jo' tan uno'an ke ni ka'awili ukinintan jo'jop'e pets'jo' ni bajka uxupo tich'i k'a ni unlip' XV ta jinda artikulu. Ni tusu'jipt'anuxe upareju'esan ni utsuk'i ta tak'in i ni numeru ts'ita' ta machka ajnik tani woyomdajo', k'a ni ka'jo' uka' ni ajwoyomjo' mach ti'numik uno'an ta kada juntu ni yini uxupiba ta ni bit ka'jo'. Ta jindajo, upete ka'jo'ko jup'e'ubajo' ajunt'e', ke'xikjo' ni ka'jo' bini, uxe tik'e'neskan tuba kua'chichka ta komputu. Che'tiki, ni jipt'an uxe utich'e' kache'da uxe uchen tuba ujup'e'uba tan pipi'ka' ta jinchichba woyomjo'.

Ni jipt'an uxe uyik'e' kache' uxe ti ts'ibinte i kache' uxe ukinintanjo' k'ini tuba ni pasik utst'ok ta ni ka'ya'an k'a jinda unlip',

V. Ni ch'ui'tak'inijo' jinchich ni abinti uchen patanjo', ka'chich ni jipt'anjo' ta intitusionjo' ta aj ik'tak'in, uxe ti kokojbinte ukinintan ni tak'inijo', tani ka'jo tan kajo' i ni binijo' ka' a ilki t'ok ni uts'ibinte k'a jinchichba jipt'anjo', che' mach uch'i' ukinintan ka' uyum o ta uk'ine' mixk'en ni k'imbita t'ok uyi'jo' ke jini ti'k'inuk'a tuba jini uyo tajtoj.

VI. Ni Teromkajo'' i ni Xot'ki' Woyolkaj, ka'chichtiki ni Upambitkajo' tau pete Nojkaj, ukinintan uts uk'ajalin tuba uch'e' i uchentuba upete ni uk'ima t'ok uyi' k'ini tuba upatan kajjo'.

Ni jipt'anjo'ta ni Nojkaj i ta ni Teromkajo' bajkachich uxe uchen patanjo, une uxe uyile'jo' ni kua'jini ke' xik k'ini ta kaj ni uch'imkan ni ka'jini yiki, i kont'ini t'ok jimba jipt'anjo' ta ajnoja ajpatan uxe uchen ni t'an ke jin k'ini, ni ucho'an koxe ti'binte jini a kokojch'imbiba, uxe ti ch'imkan ni uk'e'nan ke ka' u il'an ta jiskujo' unejo' ajnikjo' tan ni otos ta katastruo' o ajeh'uch'tak'inijo', ta jinchichda ni ucho'an ke' uyili k'a uyum ni ka' o k'a ka'jini usapi utoje' ni utak'in t'ok jinda uchumliba. Uk'e'nan ta ucho'an o ni uyaj ke' ukininti ni ka'jini ta untu uym k'a a utsili o jak'iji t'ok ni anumi ajta ubadato ta ka'abinti ucho'an k'ani jisku, jinchich ump'e jini uxe tikolan kichi ta ni mech'om i up'ine' judisial. Jinda chichtiki uxe ti chininte jink'in uk'ajti'kan ta kua'jini ke' ucho'an mach ajnik ili k'a ni ojisina ta rentajo'.

Ni ejersiu ta ni upatan kochentoka ni Na'kaj, k'ani uyile' jidaba artikulu, uxe ti ute totoj k'a ni ujiti'om judisial; Peru tama jinda jit'om i k'a ut'an ni tribunaljo' ke' ya'an tuk'ij'jo', ke' uxe uyile' tan ump'e p'iskin k'en ta ump'e mes, ni ajnojajo' ta ni patanjo' uxe uchenjo' dejde ya'i uch'e'jo', ucheno patan, usijin o uchone' ni ka'jo' o ja'jo' ta jin koyile'jo' i upete ni upatanjo', sinke ni'ump'e kua'jini uch'e' usujtats'in ni uchi k'a ni jinchichba ajnoja najtiki ke ilkak ni utik toji' tani.

VII. U ch'imkan ni yebe juridiku ta ujona ta kaj ejidaljo' i ajtitomp'e i ukinintan uk'imbita tani ka', tantu tuba chunwinik yinikjo' ka' tuba ni patan koyik'e' ujut.

Ni jipt'an uxe ukinintan ni ka'jo' ta krupujo' ajyokot'anjo'.

Ni jipt'an, ka'uchinen ni utsilajti i uch'e' umuk' ta ni ukuxule kajo' ta ni u'ejidujo' i ukijijo', uxe ukinintan ni ka' tuba ni uchumliba yinik i uxe upareju'esan ni uk'inkan ni ka'jo', te'ejo' ija'jo' ta uk'ine' upetejo' i ni uk'ine' ta uchen ni tikiwle k'injo' tuba ut'i'sen ni u'iskilan ni kuxle tuba uyaj ki'najo'.

Ni jipt'an, t'ok ni usapinte utik ta ni ejidatarijo' i ajmulka'jo' tuba uchen adaptaj ni ka'uyajti ke mix ti'yone ni kache' uxe uk'inen ni uk'e'nan ujutjo', uchenpareja ni ejersisua ta ni uyolayajo' ta ni ajmulka'jo' tuba ni ka' i ta kada ejidatariu tupan uboje'. Che'tiki uxe uyik'e' ni jit'omjo' k'a ni kuya'une ni ejidatariujo' i ajmulka'jo' uch'e' uwoylanubajo' tantamajo' che', t'ok ni Teromkaj o t'ok ni u uxtili'jo' i uy'i'ben ni uk'ine' ni uka'jo'; i, ilkkak ta ejidatarijo', unumsiben ni uyolayajo' ta parselajo' tantama ni ulotjo' tamajo ni kaj; che'tiki uxe uyile' ni uk'itom i ujit'omjo' ka'ni ni kua'jini ta ni junta ejidaljo' uxe uyik'ben ni jidatariu umuk' tuba ni uparsela. K'otik ti ja'binte ni parcelaba uxe ti sapinte ni uyolayajini jinchich ni uyile' ni jipt'an.

Tama jinchichba ulotba ta kaj, ni'untu ejidatariu uch'e' xik uyum ta mix k'en ka' ke ni ukinintan ni 5% tau pete ni ka'jo' ejidaljo'. Ta upete kua'jini, ni ajnik tuk'aba' ni ka' ta unto ejidatariu uxe uts'onin kamba uxupiba uka' tich'i tan ni unlip XV.

Ni upete junta jin ni totoj ajnoja ta ni woyomjini ta kaj ejidal o mulka', t'ok ni tuslom i upatanjo' ke ni jipt'an utich'e'. Ni ajnoja ta ejidu o ta ukinintanjo mulka'jo', yiki tan uchajal ajtijo' ka' uyile' ni jipt'an, jin ni ajnoja ta uchen presenta ni ulot' i ni reponsable ta uchen up'ine' ta ni junta.

Ni usujtats'inte ni ka'jo', te'ejo' i ja'jo' ta ni uloto' kaj uxe uchen ka' uyile' ni tusu' jipt'an;

VIII. Uxe ti ilkan mach uch'ijo':

a) Upete ni uts'eje'ubajo' ta ni ka'jo', ja'jo' i bilinajo' tubajo' ni kajo', rancheriyajo', mul ajtijo' o bitkajo', utijo' k'a ni ajnojajo' ta politikujo', Ajmandajo' ta Teromkajo', o kachichkamba otrojo' ajnojajo' ta kaj ke' mach uts'oni ni uyile' ni jipt'an ta 25 ta junio ta 1856 i ta jinijo' jipt'an i jini uyile'jo' tikiba;

b) Upete ni permisujo', tusomjo' o chono ta ka'jo', ja'jo' i bilinajo', utijo' k'a ni Sekretaria ta K'e'neskak, Otot ta tsiktak'in o kachichkamba otrojo' ajnojajo' ta nojkaj, dejde ni ump'e k'into ta diciembre ta 1876, ajta ni k'inda, t'ok jinchijini a uti ti oche uch'e'jo' sim juno' ni ejidujo', ka'jo' ta mul pukintik o kachichkamba otroj ulotjo', kejin tubajo' ni kajo', rancheriyajo', mul ajtijo' o bitkajo' i ulotjo' ta kaj.

c) Upete ni se'inpatan ta uto'eskan o ucholin umikte', k'exomjo', uts'eje'uba o uchen utsupsen jink'in ni uk'ini ke uyile' ni unlip' najtikiba, k'a ulotayajo', jueso' u otrojo' ajnojajo' ta ni Teromkajo' o ta ni Nojkaj, t'ok jinba uchijo' uch'e' i uk'ine' simjun ni ka'jo', ja'jo' i bilinajo' ta ni ejidujo', ka'jo' ta mul pujkan, o ta kua'chijka otroj upatan, jinitubajo' ulotjo' ta kaj.

Ukolan ti taj ajti ta ni mach uch'i najtiki, jinchich tok'a ni ka'jo' ke axijo' t'ok uk'aba'jo' tan ni pukjo' ke' a utijo' t'ok ni ka'uyile' ni jipt'an ta 25 ta junio ta 1856 i uchi tubajo' t'ok uk'aba'jo' tubajo' t'ok uk'aba' tuba k'a ka'ta cha'jo'p'e jab'jo', jink'in ni uno'an mach ajnik ka'ta cha'jok'a ektariajo'.

IX. Ni ujek'kan o puk ke' sam a uti t'ok uchinkan ke' uts tama ni ajnits'ilajo' ta untu ulot ta ni kaj i bajka ajni ni mechk'ibi o jini upak'in chenjo', uch'e' xik pa'sinte jink'in ka'jini uk'atin ni uxtu chintu jek'om ta ni ajnits'ilajo' ke' ajnikjo' tama ta ump'e chimp'e ujek'om ta ni ka'jo', ube'ta ta ni uje'kan, o ump'e uchimp'elan ujek'om ta jinchichba ajnits'ilajo' jink'in ajnikjo' tama ta ni uxp'e uchimp'elan ujek'om ta ni ka'jo'.

X. (Mach uk'inka)

XI. (Mach uk'inka)

XII. (Mach uk'inka)

XIII. (Mach uk'inka)

XIV. (Mach uk'inka)

XV. Ti Teromkajo' Unte'jo' Ajkibnajo' uko'lan suku ni ajtak'inijo'.

Uxe ti chininte p'i'ka' ta pik'i' jini mach ti'numik ta kada untuba ka'ta chink'aj ektariajo' ta muksintik u najtikil ach' o ka'ni ajnik otroj ka'jo'.

Tuba utik ni ka'jinchichba uxe ti osinte tan komputadora ump'e ektaria ta muksintik k'a tachap'e uk'ini, k'a ta chimp'e ta up'i'an ta uts i k'a jo'p'e t'ok uxp'e ta te'ejo', bilina o up'i'an tan ni ka'jo' tikinjo'.

Uxe ti chininte, che'chich tiki, ka'ump'e yok p'i'ka', ni uno'an ke' mach tinumik k'a ni yinikjo' ta ka' u'uxjok'a ektariajo' jink'in ni ka'jo' uch'imkan tuba pik'i' pits', che' uch'e'jo' ja'; i ta trejsientujo', jink'in ilkak ke' jin tuba pi'kak ni ja'asjo', ts'ajel oj, kaje, niji', ule, xan, ubajo', olibu, kina, bayniya, kikiw, pa'sajchij, nopal o te'jo' kochen ujutjo'.

Uxe ti chinkan p'i'ka' ta bek'et jini mach unumse ta kada juntu ni uno'an k'ini tuba uk'uxnesan ajta kinientu pim bek'et k'en o jini uk'ote t'ok ni bek'et ts'ita', tan ni ka'uyile' ni jipt'an, uts'an ka'a ilki t'ok ni uk'ajalin ta pik'i' ta ni ka'jo'.

Jink'in k'a ni patan ta umuksinte, sankriyajo' o kachichkamba otrojo' ke' a utijo' k'a ni uyumjo' o ni machka ukininti ump'e p'i'ka' uchika uto'esuba uch'okome ni uka'jo', upak'in chinkan ka'ump'e p'i'ka', che' jink'in, tani ka' uto'esuba uch'imiba, uti'numsen ni k'en tich'iba k'a jinda unlip, ke' upak'in uwoye' ni k'itom ko yile' ni jipt'an.

Jink'in tama ump'e p'i'ka' ta bek'et uchenjo ni uto'esya tan uka'jo' i jinda uyile' katuba uxe ti k'inkan k'a ni pik'i'jo', ni uno'an ke' ak'nkitiba tuba jindaba uxupiba mach uxin ti k'e'nan k'en, ka'chich upojlinte, ni uxupiba ko yile'jo' ni unlip' chap'e i u uxtuli ta jinda unlip' ke' ya'an ni uts' ke' ya'an tuk'ib ni utsjo' ke' ukininti jinchichba ka'jo' najtiki ta ni to'eskak

XVI. (Mach uk'inka)

XVII. Ni Ch'obolotjo' ta ni Woyom i ni ajcheraj jipt'anjo' ta ni Teromkajo', tan chich ni upatanjo, uxe ti i'kan jipt'anjo' ke uyik'e' ni jit'omjo' tuba ni unjek' i uts'eje'uba ta ni uno'an ke kotik u tits'numsen ni uxupiba ke' atich'binti tan ni unlipjo' IV i XV ta jinda artikulu.

Ni ukolamba uxe ti jek'kan i uts'ejkan k'a ni uyum tama ni p'isk'in ta unjab' utsike'jo' jink'in a tiskibinti ni ujun. Che' a numi ni p'isk'in i ni ukolo' mach a pukintiba, ni chonoba uxe ti ute t'ok ni kaj i t'ok tak'in. Parejujo' umuk'jo', uxe ti sajbinte ni uyolaya ta uyolin ke uyile' ni jipt'an tusu.

Ni jipt'anjo' ta kajo' uxe utuse'jo' ni uk'imbita ta ni fa'milya, uxe uyile' ni k'imbajto' ke' uch'e' ukinintan, tupam ni uts'ujliba ke uxe tubajo' i mach uxin ti ajti nutsu ta jajbintik ni utoje' kua';

XVIII. Uxe ti ilkan ke' amech'intijo' upete ni kontratujo' i permisujo' ke' a uti k'a ni ajmandajo' najtiki dejde ni jab' 1876, ke' utisijo' ka'ni yajo' ulajch'e'jo' ni ka'jo', ja'jo' i up'och ta jamile ta ni Na'kaj, k'a ta untu yebe o ajki'na, i uxe ti'binte ni Ajmanda ta ni Woyom tuba uyile' ke' mach uts jink'in ajnik ts'ibajtesya mix k'oj'o tuba ni uyolin kaj;

XIX. T'ok uts'ujliba ta jinda Tuslomjipom, ni Teromkaj uxe uyile' ni kache' uxe p'isom tuba ni chaja i uk'alin yuyi up'ine' ni tak'i ta ajpatanjo' ta ka', t'ok ni uyik'e' ni kininya juridiku ta ni uchimkan ni ka' ejidal, mulka' i ta ni bitka'jo', i uxe utiklen ni ik'k'ajalin uts ta ni ajpatanjo'.

Jin ta upatan nojkaj upete ni kua'jini ke k'a ni urayajo' ni ka'jo' ejidaljo' i mulka'jo', kachichkamba ke xik upinkiban jindajo', ajnikjo' lixtujo' o tut'sik tantama cha'tu o mix k'en tan ni ulotjo' ta ni kaj; che' ka' ni yolo t'ok ni ukinintinte ni ka' ta ejidujo' i mulkajo'. Tuba utik jindajo' i, upetejo', tuba ni patan ta up'ikanan ni tak'i ta ajpatan ta ka'jo', ni jipt'an uxe uchen tribunaljo' t'ok k'en umuk' tubajo' i taj tomp'e upatan, yolo k'a ni majijtra'uj'o' koyik'e' ni Ajmanda Woyolkaj i usapin ni Ch'obolotot ta Senadorjo' o, tuch'e'ubajo' jindajo', k'a ni Upipiyl'binte patan.

Ni jipt'an uxe uyik'e ump'e ulot tuba ni ujapin ta tak'i ni ajpatan ta ka', i

XX. Ni Teromkaj uxe upukin kache' uxe ti ute tuba ni uch'ijiba yolo' bitkaj, t'ok ni kua'uxi ute ta uk'e'nesan patan i uyi'ben ni kaj ajpatanjo' ni u utsil ajtijo' i utiklayajo' i ujup'e'ubajo' i ochik ta uch'ijiba na'kaj, i uxe uyosen ni patan ta ts'isaj ilik'ijo' i pik'te'jo' tuba uch'e' k'inkak ni ka', t'ok patanjo' nuktakjo', sittak'in, majintak'injo', patan ta ik'k'ajalin i utik asejti teknika. Che'chich tiki uxe ti i'kan ni cheraj tusu' jipt'anjo' tuba tusk'ajalin i tuskak ni uk'Y'nesya ta ts'isaj ilik'ijo', ni ubik'e' i uchone', chinkintik uyolin kaj.

Ni ch'iliba soyli'b kaj tubá k'en kuke uyire ump'e jila tu pat, yajchuxé ti ajne ni uxúp' ke ni terom kaj uts ajnik' ajnan ajnik k'otik' sep' ni k'usbita kinileskán ke ni jit'an kolobák.

Artíkulu 28. Ni ti Teromkaj Untejo' Ajkibnajo' uxe tiko'lan suku ni ch'imono', ni (**ni, sic DOF 03-02-1983**) luke uyute chimkak, o mach ikiintik ti nume i chajajtak ni utak'ini ni tuxupiba i kama' uyile' ni ajipt'anjo'. Ni jinchichba ultiante uxe ti'binte ni (**ni, sic DOF 03-02-1983**) uxe ti i'kan machuch'e' ti pimi tuba kinintintik ni luke uyile'.

Kach'uyire ni jit'an yuxé' ti ji'kán muk', i ni ajmandajo'b yuxéjo'b tu pat mach chinkak tu pat, upete k'ajalin uch'ime upete kolobab tan lip'a kib artikuku ta k'us' ke' kini i ajnek pur ubjetu ajnek ti tibo ni uchoán, upete ayinátanla, luke atekki umúlu cheno'b tani bajka pik'eo'b, ko' yute ch'achikone, ajchonojo'b, aikpatan ta serbiyu, kachika uchen, ta mach ajnek' ni k'otiko'b o ueyebenubajo'b unejo'b chi' ujolkin osen' ajmano'b to toje' ni uchoán puru' iski to pete, ajnek númsen tu pamí se'ma tuba, mach uts utik uch'me yajin tonp'e o mach untu kilotla uxúpiba umech ta kaj to pete o yebe' ch'unik tek'en ubajo'b.

Ni aj jipt'ano' uxe uye'ben uch'umliba tuba utich'e ni utak'ini uk'enam ni ti artikulu, uxe ti ute kua'chikajini ke iłkak ke jin tuba utak'ini nojkaj o ni luke i k'inkan se' jin k'a che'chich tuba uyik'e' tuba uchen uwoye'ubajo' tuba t'itinkik ni artikulujo', luke uyute o kua'chikajini, tuba mach uyik'e' ti oche kachikajini ke' pipi' ochik o ti'k'en ke uchen ke mach uch'i ni ti k'en, k'a che'chich ut'ibisibinte ti'k'en utak'ini. Ni ajipt'an uxe ukinitan ni machika uk'ine' i uxe uyik'e' uwoye'ubajo' tuba uts kinintintik ni luke ukinitant.

Mach ti ute ti ja'binte ni patan tani terom kaj uchen se'ma tuba tu pami aria ko sakinte bisajun, bisats'aji, i numsa t'an mineralo'b radiuaktibu uchen unumse' kak', ni patan ubisano'b jit'i' patan Nūmsa k'ak noj kaj, kaini chi patini'b ka, numse', pukl'an muk ik' numsa k'ak i ti pájsinte tama , ni gaso'b i yebe tikin gas, tu xúpiba ump'e jila sextú, y septimu' ta artikulu 27 ta jinda jit'an , kainikache an, kákchi ni patan kache ya'an ti ye'kan t'o ni jit'an ke' uyek'e ni otot chera jit'an tu woyli'b. Ni numsa ts'aji iski numsa t'an ni ximbili'b ti rielo'b, yile iski , kinichi ta ni chiliba noj kaj tu xúpiba ni artikulu beintisinku ta ni jit'an tani tuslon jitan, terom kaj uchen umanda ukirintan' ajnekonla uts jilesán noj kaj, i uye'beno'b ti bintejo'b permisu ti koloban ukijo' kolóbesi' kaini kachean bij numsa t'an ka'akolobi t'o ni jit'an to chijo'b.

Ni Teromkaj uxe uknintant t'ok ni ya'an tama i uyototi ajpatan ke usakin tuba uts ubisan ni luke a ibinti cache utuse' upatan tuyak'o i ni upatan luke xoche se'yikijtak bajka, kont'iní t'ok ni ajipt'anj'o', k'a ochik titiklaya k'a che' o t'ok ni upete ajek'ki'na i uyaki'loto'.

Ni terom kaj yuxé ti ajne ump'e banku tinxina k'e sejma tuba ni ejersiu to patan uchen uts upatan Kone usa'kin utik sep' tan tama jin uminkán t'o tak'in noj kaj uch'e umik'a t'o jin uchen mandatani ch'iliba noj kaj k'e tuba ni terom kaj, niuntú ajmanda uyraben ni banku uye'k'e k'ex'NI. terom kaj yuxé ti ajne t'o luke uch'uch'inte ta kaj jinu ikkán fondu' ta kaj mexiku ta gas tan tama i ni chiliba, otot patan koxé uyik'e ni banku tinxina te ajne kone usa'kin, ni uxúpiba k'e kolobak t'o ni jit'an , uch'ime ute uchen i upukajtan luke ya'an luke uye'kan ni kontratu luke uyire ni ump'e jila septimu ta artikulu veintisiete ta jinda tuslon jit'an, ta mach tilka tani tojli'b .

Mach uxin ti ajti se'jin uchen ni upatan ke Teromkaj uchen ni se'jinchich, tuy ak'otani ch'ujtak'in tinxina bajka uyajti kache'utuse' upatan ta pit'tak'in i ucheno' juniltak'in. Ni ajch'ujtak'in tinxina, ni tuxupiba ke' uyile' ajjipt'anj'o' i t'ok utiklaya ke jin tuba ajojajo' ti k'en uk'ajalinjo', uxe uchen ni k'exom, i che'chichtiki uch'e ujup'eubajo' i ni ajpatan tuba tsiktak'injo', uxe utsike t'ok umanda ajnoja ke k'ini tuba ubisan ni a ilki i uk'e'nesan ni uchanan. Ni uxe ubisan upatan ni ch'ujitak'in uxe ti ajti tuk'ib ni yebejo' ke uxe uyik'e ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj t'ok ni usapin ni Ch'obolotot ta Senadorjo' o tani Ajpipiy Patanjo', kuaxuk'a, uxe tiajti tupatan k'a unit'ank'in ta ujiliknan i ut'ibo k'a uk'enesan ni luke jochen se'une tuba luke jochen; uxe' tinikinte k'a kuachikajini k'en i machuch'i ajnik otroj upatan, o tuyak'o kuachikajini o ajtibila, jini machika ke uxe uchen uye'e' ni ajch'ujtak'in i tuba ni mach k'en upete uloto' ke ya'an, usakinte, kulturaljo' o tubachich luke uyi'binte (*uyi'binte, sic DOF 20-08-1993*). Ni yebejo' ke' aji'ki tuba ubisan ni ajchujtak'in tinxin, uch'e xik tan umech'inte utani polituku, kama' chich ya'an ni ti artikulu 110 tuba ida ti Tuslomjipom.

Ni ajmanda ejekutibu si'k'an t'o ni organu k'is' si'ptan uyoysi'b uchenjo muk ik' uyiKkán komisiono'b ta noj kaj tikin gas komisiono'b kis' sip'tan muk ik', tu xúpiba ke usúpsen ni jit'an .

Machu uxin ti ajti se'jin uchen upatan ni uyalaja'no' ta ajpatan ke ya'an woyo tuba ukinitan upete luke ukinitan i ni luke ya'anjo' tuba k'enjo' ni tuba uchenjo' tuba machika uxe ujapin luke ukinitant o tuba luke ukinitant tuba upete, uxe uchone' se' tuba bajka ya'laj anjo' upete chono tuba tunxekaj

ni luke uchen nojkaj o Indujtrialjo' k'a ajnik jin unumiba k'en tak'in tuba ti Rejión i k'a uch'e' utob'sen ke ni kuachikajini ke machu kinka se' jinchich ke ni uk'enango' ajnik ukinintan o t'ok ujuni uye'ben ajmandajo' nojkaj o tuba ni Teromkajo' i jini luke uyile' ke jin jinchich ukinintan tuba lejjilatura' jin chich tuba ni kuaxuk'a. Ni jinchich lejjilatura tuba jinchich uyik'i ni Ajmanda uch'e usukin, jink'in uch'e uk'atín ni kuachikajini kaji, ni luke a ilbinti tuba uwoye' tuba uk'enango' ke kama'uyile'.

Ma'chichtiki uch'i uchen tiki ti ajti se'jin ke' k'a sek'une k'a ni k'inp'isi uxe uyi'ben ni ajcherajts'ibjo' i ajik'chanili'jo' tuba ut'it'in ni upatan i jini tuba ni uk'ine' une ta upa'sajk'ajalin, uyik'binte ni ajk'ajalinjo' i ajto'esajk'ajalinjo' ta ump'e uto'eski'.

Ni Teromkaj, uxe uk'eché'uba t'ok ni jipt'anjo', uch'e' kuaxuk'a uyolin upete, uyikben ni usubu'patan kaj o usak'ben ubel, uk'inkan i ulajch'e' ni ukinintan tuk'i' ni Woyolkaj; jinchichtki jini mach uts ke ni jinchichba unonojyle'. Ni jipt'anjo' uxe uyile' ni kachikadajo' i uxe ti ajti ke utsitsk'ech'e' ni uk'inkan ta ni umajin patanjo' i uk'ine' takibna ta ni uk'imbitajo', i mach uxin uyiktan ajnik woyom ke up'ikti'in uyolin kaj.

Ni uk'echom ta jit'i'ajtijo' ta upatan kaj uxe utik'euba ni kama' ya'ts'ibi k'a ni Tuslomjipom i tok'a uxe ti bisinte ti ute t'okni jipt'an.

Uch'e' i'kak tiklaajtak'in ta ni patan ti'k'inijo', jink'in xikjo' upetejo', ta ka'uyajti unts'ita' k'in i mach ulipin ni ya'chich'an utak'ini Na'kaj. Ni Teromkaj uxe uch'ukin uk'inkan i unini'mech'in ni upa'si ta jinda.

Ni terom Ka yuxé ti ajne ump'e komision yolo kaj umú yeben ubajo'b ta tak'in k'e yuxé ump'e organu se'ma unejo'b, t'o unechi chera jit'an i tubá tubách' k'e uje ti ajne pur objetu uts ajnék pásik' uyében ubajo'b i uwoyéubajo'b kainichi najtiki irbintik, ti sakinte ts'aji i upaj'sen ni jabi'ntik ti ch'anum utik jabi'tik, laj k'otikok yebe mach utik' uch'ime uyandar k'en tani merkadu, Tan uxúpiba ke' ukoloban ta jinda tuslom jit'an i ni jipt'an. Ni komision yuxé ti ajne t'o uk'ajalin uts to chen uts upatan to objetu i entre'unejo'b utuskum up'ise' ta ti pa'sinte k'iteuba' to yebenubajo'b i 'pasik' uwoyeubajo'b, k'is' ikben luke uchonkán ik'otik, utuskum ti pa'sinte tan aktibu, toj, topile utek'en ubajo'b o patan tani agentejo'b ta tak'in, ajnan ajnek' ta pa'sintik' efektu antikonpetitinujo'b.

Ni institutu yolo kaj ta numsa ts'aji ump'e organu se'ma unejo'b, t'o unechi chera patan jit'an tubachi tubá, k'e ya'an ni objetu ta ch'iliba ajnan ni numsa t'an i ni ajnumsa ts'aji kakchu kolobán ta jinba tuslom jit'an to xúpibá ke kolobak tani jipt'an. Tani efektu, yuxé ti ajne tu karwu ulipá ben lolo'esan ti chinkan kinili'b uch'ime ti paj'sinte ta espektru radiu numsa k'ak, ni ch'alik' maján' luke uyute i numsa t'an i numsa ts'aji, kaini chi ochik' luke uk'inkán sep', jaké luke uchonkán ik'otik une uyile kolobak' tani artíkulú sextu, i septimu, ta jinda tuslom jit'an.

Ni institutu yolo kaj ta nunsa ts'aji unechi' ajmanda uchenjo ueyebenuba'job ta tak'in tani bit kajo'b ta numsa t'an i numsa ts'aji, por luke uchen sej'ma tuba ni k'ajalin tajimba artíkulú tani jit'an ukoloban tani komision yolo kaj tan uyeben ubajo'b ta tak'in kis' ikb en ti binte baka ya'ano'b ta jinba chonkibá luke usakin upak'sen' se'sep' ni k'iti ta uyeben ubajo'b pasi' k'otiko'b k'otiko'b yuxé uye'k'e ko koloban' noj kaj i vit kajo'b kachi ya'an ko yej'bintejo'b tubajo'b chi ts'otwenek' ubisano'b machump'e a numsa ts'ajijo'b ko yej'bintejo'b tani numsa t'an i numsa ts'aji k'e kinkak' ta jinchi chonkibá kajo'b to xoylim', umanda ajmanda ti paj'sinte puru sep' tu toji'b

k'inkak kolobak' ni ti ute uts ko koloban uts ajnek ni ukoloban tan artikulu sextu, i septimu ta jinba tuslon jit'an.

Jin tu pami tuba ni istitutu ni ti binte, pasi'k, bintik' kache ti bintejo'b sesiono'b o k'ekan ubisano'b jin ya'an tuba ta tubajob ji'bkan to pete kilotla jinch'i ko ye'bintejo'b uchenjo ta numsa t'an i numsa ts'aji. Ni institutu ujok'e ni secretariu ta ramu tiki uxupibá kaj yak'i loto'b i tek'en ubajo'b uyoseno'b ni ch'ok kajo'b i ki lotla aiyokot'an ke yuxete uts'onon, ka akolobi ka uxupiba, ni tikiba kolobi tan artikulu ch'ap'e, uxap'e, uxuxp'e, jont'o cha' ta jimba tuslon jit'an. Ni institutu ukolobesan umch'le' ni k'exo'b ibinte i ti bintejo'b, kaini chi bintik' ta servisiujo'b och'ik tama tiki ko yire ajmanda ko kojkán kinili'b. Ko yire i luke uyire jinda ump'e jila mach achero'b utik mach numik' ump'e plasu' mach noj ta treinta k'in anumi tani plasu' sin mach numik' ko yire, ni institutu unume tu pami' luke ya'an ti ute jin tu pami tuba'.

Ti bintejo'b tani espektru numsat'an k'ak ti bintejo' t'i súbinte chonkán ta kaj kolobak k'enank'otik'o'b, najtiki chinen ajnan woyom lalaireo'b tubajo'b kaj kolobak mach tan ch'oj ni serbisu ko kinilesan, tu7 xúpo niump'e kasú ni faktur usu'sen to uyire kone akolobit'o súbintik chonkan yuxete ti ajne t'o tak'in. Ni ti bintejo'b to ukinili'b kaj i tek'en ubajo'b mach ta xúpi'p o paj'satak'in i yuxete ti ikkan ta pati patan tikan taj toj kakchu' koloban tani jit'an uts ajnek pasik' uts utikibá. Ni institutu yolo kaj ta numsa ts'aji yuxete ubisan ni registratu ta kaj ti bintejo'b. Ni jit'an yuxete ukobesan ump'e ts'ibi jun efektibu kastiwi uye'e' k oyere paj'bintik ta titulu ti bintejo'b, t'o jini machu chen uts luke auti ke a kolobi uts wa'a' kache uts'onon ochik tama uchen s'uch'o'b. Ta ni paj'sintik tani ti bintejo'b, ni institutu yuxete ti ts'ajbinte tiki ta ejekutibu yolo kaj i xúpik ke uchen tonchu kasú, ni ujup'e'uba jinchi ajnek i uts ajnek tikan chanum ti k'exi patan.

Ni institutu yolo kaj ta numsa ts'aji uts ajnek k'e ni ajmanda yolo kaj ajnek tuba ni ti bintejo'b jinchi ajnek tani ejersisu ta luke ya'an uchen.

Ni patan ta yolo' kaj p'isenjo' ni tak'ini jinda i ni institutu yolo kaj ta natil numsa t'an, sek' unejo' ucheno' patano' i ucheno' jin uyile'jo', yuyijo' uchenjo' uts upatano' tu toja i uchenjo' kache' uyele' yidá:

- I. Uxe upa'seno' upatan t'ok sek'unejo';
- II. Uxe usete'jo' utak'in ujuntumajo'. noj ch'okbolotot uyek'e' k'en tak'in ta ti ute uts ni patan i se' loke yuyijo'.
- III. Uxe upa'seno' ujuno' tubá uchen upatano', t'ok ump'e yikom ka ajnik upetejo';
- IV. Uchenjo' upa'seno' uch'ok jipt'an sek'tuba uchen uts i up'isinjo' upatanjo' ta bajka uch'e' ochiko';
- V. Ni jipt'an uyik'e' tan woyom ujek'e'ubajo' anojá ke yuyí uchu'kun kone uchen tani i jini ajnoja yuyi kone uxe uchen t'ok ajmech'tani,
- VI. Ni woyom ta ajmandá uxejo' ukokoj chenjo' uts upatano' t'ok ni k'ajalin ki pinchijkak i uc'e' chinkak ni patan uchenjo'. Taj sek' unejo upa'seno' i uyele'jo' kone uxe te ute, uwoyonjo', uts'ajijo' i ni k'ajalin upa'senjo' ta chich upete aj-ajtejo' ti kaj o jinchich uyile' ni jipt'an.
- VII. Ni upete norma, jinchich utik o mach utik ta ni patan ta yolo'kaj jinchich ta tak'ini i ni isnstitutu yolo'kaj ta numsa natilt'an uch'e' utik p'ilt'an sek' tan juisiu ta amparu pak'in ya'an i mach uch'i ujajbinte. S'ema'jinba patan ta yolo'kaj ta ni tak'ini kaj uyek'e

tojkak o pa'sinteyai, loke ubenonla ni jipt'an, unjek' kaj o patan, jinda uxé ti ute ta bajka p'albinte si uts k'ajalin ti ik'binte ulotin, k'otik utik promobe. Jink'in ni resolucionjo' ta woyomjo'da ta ump'e patan ya'i chich tik tanchi noj t'anob ka' t'ok uk'ajalin uyute p'ilt'an k'a xupik sajits'ki k'a uti ka'jini; loke kache'da utik upete te' a'uti ka'jini ujapino' tan ibinte ulotin jinchich t'ok noj jun. Ni huisio ta ibinte ulotin uxe ti tisinte t'ok juesjo' i tribunaljo' ta jin tuba uchenen loke ulaj ile' ni pimt'an 94 ta jimba tuslomjipom. Ni ump'e kasu ch'e' ochik tak'in jin ubintejo' o tak'in uyek'e' tuslomjipom ta k'inkak ta buya.

- VIII. Aj patanob ta woyom uyek'e'jo' kada jap ump'e jun ta patanib i kada uxp'e mes uyile' ump'e t'an ta patan loke uchijo' ni ajmanda ejekutibu si'k'an t'ok ni organu i ts'ibtjun ta woyom, uxe ti k'otejo' tan noj ch'okbolotot ta senadorjo' kada jap i tan bolotot kaj ka' chuyeles' ni pints'ib 93 tani tuslomjipom. Ni ajmanda ejekutibu uxé uk'atin kachikamba bolotot k'otik ajpatano' yidajo';
- IX. Ni jipt'an uxe ulajchen upete ta woyomda chinkak ajnojá t'ok utsel k'ajalin ko chen manda loke uchen ni natilt'an i ni datujo' jibitako'.
- X. Ni tojom ubinte ni komisionadujo' uxé ti binte ka' chu yele' ni pimt'an 127 ta jinda tuslomjipom;
- XI. Nuk ajpatan ta ni woyom uxe ti nfkinte tan upatan t'ok chap'e tersiu ajpatan ajnik ya'i tan ch'okbolotot ta senadorjo' k'otin uchen tani jink'in ya'an ti patan, ka'chu yile' ni jipt'an.
- XII. Kada woyom uxe te ajtijo' t'ok ump'e ch'okwoyom to chinen bixik uts, ni unoja uxé uyek'e'jo' chap'e tersiu jinijo' ya'ano' tan ni ch'okbolotot, ka' uyile' ni jipt'an.

Ni much'ule ta gobiernu, tantu tani ajmandá ta na'kaj de koneuchen ta'kin chechij njii Instituto ta na'kaj taj chanilnumsaftan yuje u woye ubajo' por jojo'p'e' aj patán, chechij ni Comisionadu Presidente, designaujo' kaj chi uxe te t'ibojo' ka uyele unojá chunik taj noj na' kaj i toj sujnik ususuj ile'jo' ni Senadu.

Ni ajnoja ta upete woyom uxe uyeleben ochiko' ni Ch'obolotot ta ni Senadujop entre njii comisionadujop te ajnecob uchenob woyojob jin ba uxtu loke yaan yai t'i patan, ta un pe p' eriodo ta chémp'e' jap, ta te sunejop te jotintejop. Chaj lum ta sema un pe periodo. Chechij njii desinacion yerik taj njii comisionadu que mach toj u supse ni u cargo antes que xupik ni u patan, yuje u chen ni patan taj ni tupam ka xupik ni u patan ta aj mandá.

Nukaj patan yuje uchenjo'b jindá loke u k'atinte:

- I. Ajnik naj chuk'a' i apinki ti na' kaj mexiku, i t'ok upete tutojá kachikadá i politiku.
- II. Ajnek t'ok 35 jap
- III. Ajnik uts u ts'ajkinte i mach ajnik mikí ko umech'lé ke uyele' ke ajní mikí uchen ump'e' jap'.
- IV. T'ok upinjunlá.
- V. Ulajchi, jin uxp'e' jap, upete uts upatán t'o upinjunlá, ta patan kaj o ka ulajki ní jun tajin tubáj upatán up'itse' tak'iní, ta numsa ts'aji, según ajnek;

- VI.** Ununsen loke kache' u yele' ni jun, uk'ajalin ta uchen uts upatan;
- VII.** Mach ajni ka' aj ts'ipjun tan teron kaj, aj nojá pan na' kaj, senadorob, diputadu yolkaj o ch'ok kaj, aj nojá tan terom kaj o aj nojá tan ni Dijtritu Noj kaj ta upete tiki tu ilkan.
- VIII.** Tan ni patan yolkak ta p'itsom tan k'iní, mach ucherbej patan tan uxpe' jap, ni ump'e pataniblob tan uyotot ajpatan ke a utijo'b ujitkanjo'b k'a mach ati t'o ni aj noja woyom. Ni Institu yolkaj tani chanilnumsa'j'an mach bay ucherben patan upete uxpe' jap, ka' aj noja tan uyotot ajpatan ta bajkonej ya'an ti chonojo'b o toj njaj bajkone uye' uwoye' ubajo', ke ya'an uparejú'esan ni Institu.

Ni nukaj patan mach uje uch'ejo' kachikamba patan tantu ta kaj o yi'kibloto', sema' uxé uchen patan ta ajye'jun, che'chi mach to uchenin ni asuntu ke ya'an une tubá unejo' ta otrojo' ke une uyiña'tan, ta luke uyele' ni jipt'an i uyelejo' ti cherbinte ka' uyele' yuyi luke uchen ni ajch'unikiba tan ni titulo chimp'e tan ni yokomanda i ta ni huisiu politiku. Ni jipt'an uxe uparejú'esan kache'da uxé ucheno' ni upatan ni ajpatano' ta uchenen ni t'an ta ajnik ka une i t'ok bakone ni unojá ni uyotot ajpatan ke ya'áno' empareja'ú áno'.

Ni ajpatanob uxe ti ajnejo' tan patan bolomp'e' jap i mach uxe ti sujnè u chen baj patan. K'otik mach ajnik untu ni ajpatano', uxé ti ikan kache' uyile' ni articulu da ka' ajnik bajkone usupsen ni jap ke ya'an.

Bajkone uyolin k'á ikak tan apatanwano' uxe ti k'atbinte loke uyerejo' ni numeru ke a'ilki tu pati, tump'e aj patan ta evaluación i ya'an t'o anojajo' ta banku de mexiku i t'oni institu ta na' kaj, ni institu ta uchen uchenin kache'an akintesia i t'ok ni institu nasional ta estadística i t'ok kab. Tati chinkan ni uxupiba ni komité ta ti chinkan uxe uwoye' ubajo' kada ki ajnik ump'elau ta patan, uxe yek'ejo' uxuxop ajot' jun' i u nojá bajka ya'an kamba patani' uxe uyek'e ujot' jun ust.

Nij woyom uxe upa'tsen ump'e t'an tan kaj uyubino' ta sákinte bajkone uxe ti oché kan patani'. Uxe ukokojchenen ka' baka ya'an sakin ni ajpatanib, ya' seki ni uj junlá ka' uyile' jimba pint'an da, i bakone seki u kaj ni ujun, yuje ti cherbinte ump'e k'a chinkak si yuyi ni loke uxe ti k'itbinte tan ba patani'b; ta ti ute ni examen jimi uxe ki uchenen upetejo' lotobe i kokoj uwoye'ubajo'.

Ta ti ute ni k'a chinkak si yuyi ni ajpatan ta ajnik uchenen si yuyijo' bajka usakin ni patani'da, uxe u k'atin kamba unlip' chap'e otot ta aj tibela a totokitesia kache' uxe uchen uts ni upatán.

Ni komité ta anek uchenen si yuyijo' bakone u sakin ni patanib da, uxe utuskun ni lista aj nojá chu'nik ta na' kaj to uch'och'oka ta uxpe' i unoja ta jo'p'e' bajkone yo baj patanib, bakone u pa'tsi uts ni calificacion i jin iski. Te' mach a sitak ni numeru ke uk'atinte uch'och'oka, uxe ti pa'tsinte otromp'e' t'an. Ni unojá chu'nik tana' kaj yujé u yakin tan upete bakone ya'an usaki ni patani' da, bakone uxe unumsen ti bolotot ti senadu k'a kokoj chinkak.

Ni te uxe ti uxuxchinkan uxé ti ute t'ok ni Ch'okbolotot ta ni Senadujo' te ajneko' uxus woyojo' jin ba k'in ta ni jót' jun, tan plasu ki ya'an ke' sijak treinta k'in ke a iki ni k'ajalin; che'chi tan ajniko' ta jilejo', aj patan ya'i uxe ujok'e' uloto' ni senadorjo'. Che'chi si ni senadu mach u ts'ombén ukandidatu ke' tuski ni unojá ch'unik ta na' kaj, chanum ni unojá ch'unik ta na' kaj uxé u tuskun otromp'e k'ajalin, kachu'ilé' ni jipt'an. Jimba patan da uxe te ute mach ump'e lem i k'ínlik

te' mach yolijo' ni bakone yoj, k'a kolobak untu k'a unumsen ni aj woyom ta evaluasión, jin uxe ti i'kan t'ok ni unojá ch'unik ta ajojá.

Upete ni jimba patandá ta ti yakinte i t'ok ti ilbinte ni ajpatan taj noja mach yibajtintik.

Artíkulu 29.- K'otikjo ti ochejo', ujo'benjo uch'a'iljin ni kaj, o kachichkamba k'a yik'e'jo' ni kaj tan ump'e bak'itiba o buya, tok'a ni Ch'unik ta ni Teromkajo' Unte'jo'Ajkibnajo', kont'ini t'ok ni Ajnojajo' ta Sekretarijo' ta Teromkaj i ni Prokuraduría Upete ta ni Yolo'kaj i t'ok ni usapinte ti Ch'obolotot ta Unte'jo' o ta ni Pipiy ik'patan jink'in unejo' mach ajnikjo' woyo, tuch'e'jo' uch'ikmi'ke' o uch'ik iktan tau pete ni pa'is o bajka binti u'ajnika ni ujersisu ta uyolayajo' i ni uyi'kan ke xik li'tek'om tuba ucherben pinte', se' i p'inim ni kache'da anjo'; peru uch'e' uchen t'ok ump'e p'isk'in ts'ita', k'a tuyak'oj'o' upetejo' i sinke ni ch'ikpimonjo' o ch'ik iktanjo' utisenjo' kachichkamba yebejo'. Che' ni ch'ikpimon o ch'ik iktintik ajnik a ajnika pojlintik ni Ch'obolotot woyojo', jinda uxe uyik'e' ni uyile' ke' uts'anchich k'in tuba ni Ch'unik ucherben pinte' jiniba ajti; peru che' chinkintik tan uk'ini ch'imbiji, ujo'kintejo' se'chich ni Ch'obolotot tuba ke ni ukont'ininjo'.

Tan ni dekretujo'p ke' uyikan, mach uch'i ch'ikpimintik ni ch'ik iktintik ni ejersisu ta ni uyolayajo' ta mach ts'ibajteskak, ni uyina'tan ta ni uebe juridiku, ni ukuxule, ts'ikijtak tuyak'o, ukinintan uts'isaya, uk'aba'jo', unojka; uyolaya bijch'ok; ni uyolayajo' politikujo'p; ni chajal k'ajalinjo', uch'ujk'ajalin i ubisben uch'u'ult'an kachichkamba ch'uj; ni uti'kibajo' ta utsilpatan i ucha'num ute; ni usukinte ni toji'tani t'ok chimo; ni usukinte ni ajts'ibajteskan t'ok patan i uyajpatan tama otot; ni usukinte ni kokojch'i'tan i ni jats'; ni uyajtijo' judisialjo' ti'k'ini tuba ni ukinintan ta jinijo' uyolayajo'.

Ni ch'ikpimon o ch'ik iktinte ni ejersisu ta ni uyolayajo' i uyajtijo'uch'e' ajnikjo' k'alín ili i ch'a'ojin tan ni ts'ibi'tan ili k'a jindaba Tuslomjipom i xik tomp'ejo' ni bak'itiba ke' ucherben pinte', upak'in chinen uti'kiba utsil ute, nojka, upukulin, upukulile' i mach ts'ibajteskak.

Jink'in uyi'kan uxupiba ni ch'ikpimin o ch'ik iktan ni ejersisu ta ni uyolayajo' i uyajtijo', che' uk'a uts'iktesi ni up'isk'n o k'a che'tiki uchi dekreta ni Ch'obolotot, upete ni p'isomjo' utsil ute i uchenpatan uts i uchentubajo' ajnikto uko'lan sinuchenku'a ta ka'ya'an se. Ni Ajmanda mach uch'i uchen ni chaní ta ni dekretu tuyak'o ni Ch'obolotot mach usapin ni ch'ikpimon o uch'ik iktan.

Ni dekretujo'p ke upa'sen ni ajmanda ajneko' ni ch'ikpimin o ch'ik iktaya, uxe ti mech'intejo' ujuni i se'chich ti k'a ni Supremo Korte ta Jujtisia ta ni Na'kaj, ni ke uxe uyile' t'ok ni use'il ute tupam ni tuslomjipomjo'da i usapinte.

Kapitulu II Ta ni Ajkibnajo'

Artíkulu 30. Ni nojka ta ajkibna axe ach'e' k'a apinkiban o k'a ak'exi akiji.

A) Jin ni ajkibnajo' k'a pinkiban:

I. Jini machka a pinkibi tan ni ka' ta Yolo'kaj, xik kachichkamba Unojkaj upapjo'.

II. Machka pinkibak ti pipi' kajo', ch'okjo' ta pap ajkibnajo' ka pinkibi tan ka' ta ki nojkaj, ta pap' ajkibnajo' ka pinkibi tan kaj ta ki nojkaj, o ta na' ixkibna ka pinkibi tan ka' ta ki nojkaj;

III. Machka pinkibak tan pipi' ka'jo', ch'oko' ta papjo' ajkibna k'a uk'exi ukiji, ta pap'ajkibnajo' k'a uk'exi ukiji, o ta na' ixkibnajo k'a uk'exi ukiji, i

IV. Machka pinkibak tan ump'e juku'jo' o ajt'uxjo' ajkibnajo', mach uche xik ta jo'yan o ta chonojo'.

B) Jin ajkibnajo' k'a ni uk'exi ukijijo':

I. Ni ajpipi' ka'jo' ke' a i'bintik k'a ni Sekretaría ta Relasionjo' ujun ta uk'exkiji.

II. Ni ixik o ni yinik ajpipi'ka'jo' ke lotojakjo' t'ok yinik o t'ok ixik ixkibna, ko kinintan o uyik'e'jo' ukuxlejo' tama ni ka' ta nojkaj i uts'iktesan t'ok ni uk'atinteba i ke' tuchenjo' utich'e' ni jipt'an.

Artíkulu 31. Jin uchen ni ajkibnajo:

I. Uchen ke' ubijch'ok o umajinch'ok xikjo'p ti kinjun tan kaj o yikijo'p, tuba uch'e'n ni kinom ta chikbijch'ok, pri'maria i sekunda'ria, media superior i uch'e' ni militarjo'p, ta ni ts'ib'i't'an koyile' ni jipt'an.

II. Xikjo' ni k'in i orajo' ko yili ni Ayuntamentu ta ajniba bajka kuxu, tuba uch'e' ye'bintik uyoli ukiji i militarjo' ko kinintan lixtu ta ni ejersisiu ta uyolayajo' ta ajki'najo', ti'yuyi uk'ine'jo' ni ts'ombajo', i ko yuyna'tanjo' ni upatanjo' militar;

III. Ajnik lixtu tuba ta k'inkak ta ni Ajkininya ta Nojkaj, ka'chich ni ajipt'an ya'an jiniba, tuba uk'alin kiche' i ujapin ni ujuntul ajti, ni ka'jo', ni uyajti, ni uyolayajo' o ni uyolin ukiji, che' tiki ni sis ajti i ni ka'tusu tama; i

IV. Utíklen tuba ni usit tak'in kaj, che'tiki ta ni Kinojkajla, ka'ni Xot'ki' Woyolkaj o ta Teromkaj i Upambitaj bajka kuxujo', ta ka' k'alinpuku i jek'e ko yile' ni jipt'anjo'.

Artíkulu 32. Ni jipt'an uxe ukinintan ch'uku ni uyolayajo' ni ajcheraj jipt'an mejikanu koyik'e ni ajkibnajo' ko ch'e' ukinintan chap'e ukiji i uxe uyile' kache uxe ti ajti tubamach ukinintan buya k'a ukinintan chap'e ukiji.

Ni ejersisiu ta ni upatan i kani uxe uchen tubakua'une, k'a uyile' jimba Tuslomjipom, k'ini siket ajkibna ta' pinkiban, uch'ujininte jini ukinintan jimba pimi i mach uch'e' otrojkiji. Jimba ch'ujomda uxe tiki ti'binte tiki jini ka'jini utich'e'jo' otrojo' jipt'anjo' ta Ch'obolotot ta ni Woyom.

Tan uk'ini sis ajti, ni'untu ajpipi'ka'jo' uch'i k'inkak ti Ejérstu, ni tan umuk' ajkajtejo' o ajkininya ta kaj. Tuba ajniket lixtu tan Ejérstu tan uk'ini sis ajti i ni ta Ajts'ombajo' o ta ni Umuk' Ik' tau pete ratu, o kinintan kachichba upatan o utiskinte uchen jinibajo', k'ini xiket ajmejikanu k'a pinkiban.

Jinda chich uto'an uxe mixk'ini ta kapitanjo', pilotojo', patronjo', akinijtajo', mekánikujo' i, ta ka' upetejo', tuba upete najpatanjo' ke' ya'anjo' tan ni juku' o ajt'urux ko japinuba t'ok ni yelomnok' o ni uye'e ni chono ta mejikanajo'. Uxe tiki k'ini tuba uch'e' ni patan ta kapitan ta uti'ja' i upete ni k'inijtak ta uchen i ta komandante ta uti'ik'.

Ni ajkibnajo' uxejo' najtikijo' keni ajpipi'ka'jo' ti' tomp'e uyajtijo', tuba upete ni uyi'binte uchen uchono i tuba upete ni patanjo', unoja ta patan o uyi'binte uchen ta noj ch'unik bajka mach k'ini ni ujun ta ajki'na.

Kapítulu III Ta ni Ajchontaljo'p

Artíkulu 33. Jin yebejo'p ajpipi'ka'jo'p, jini machka mach ukininta ni upimijo' koyile' ni artíkulu 30. Tuslomjipom i uxe ukinintan ni uyolayajo' kuxulyinik i uyajtijo' ke uwina'tan jinda Tuslomjipon.

Ni ajmanda ta ni Unte', unajtikil k'ote, uch'e' ankireskintik tan uka' nojkaj ni pipi' yebejo'p t'ok ut'an ni jipt'an, ni jini uxe uto'esan ni ujit'kan ucherajpatan, che'tiki ni ajniba i k'injo' ke jılıknak ni tajk'echom.

Ni ajpipi'ka'jo' mach uch'i p ujup'e'uba tan ni politika ta ni pa'is.

Kapítulu IV Ta ni Ajajtijo' Ajkibnajo'

Artíkulu 34. Jin ajki'najo' ta ni Nojkaj ni yinikjo' i ixikjo' ke, ukinintan upami ajmejikanujo', uwoyin, tini, ni jini uk'antinte:

I. Ke' sam uts'iktesi 18 jap', i

II. Ke' ukinintan ukuxle uts.

Artíkulu 35. Yokomanda kristianujop':

I. Uchoke' ta ni uchen uyakinjo' kajo';

II. Uch'e' xik choko tuba upete ni patanjo' ta utik elejijo'p tankaj, uyi'binte uchen, ukinintan ni u'utsile ko k'atin ni jipt'an; Nij derechu de k+ten nij u registru de candidatujo'p t+pami nij autoridad taj jotjun tubaj nij partidujo'p polítkujop chejchij nij k+ lotoplaj ke ni u resgistru sema u nej i aj toj u pete lu ke u k+ten nij j+t'an;

III. Uwoylanubajo' ajuntu i chajajo' tuba uch'e' jimi uyolin ka'ta sisikne tan ni upatan politiku ta ni pa'isla;

IV. Uch'e' ni ts'ombajo'p ta ni Ejérstitu o k+r+n na'kaj, tuba ujapin ki Yolo'kaj i ta ni u intitusiunjo'p, ta ka'ni uyire' ni jipt'an;

V. Uchen upete jini chonojo' i ni uyolaya ta k'ítom.

VI. Si ka' u yere' ni jipt'an a chen, ya a ute nombra ta kachikanba patan'.

VII. U teke' ni j+pt'an, si u yute u pete ka u yere' ni j+pt'an juntu to' chokbolotot, ni instituto nacional electoral yoje u yeke' u pete loke u yere'.

VIII. Yikom Tatik'atinte ni kaj tani t'an upete na' kaj, yuje ula ile' tump'e':

1º. Yuje ti jo'kan t'o ni Ch okbolotot ta woyom uk'atin noj:

- a) Naj nojá tan nona' kaj;
- b) Kaini a treinta y tres por ciento ta nuka patawanob kachikamba tan ni ch'okbolotot ta woyom.
- c) Ni loto'be, uxe unumeru, a chap'e porsientu bajka t'ibí tan jil'i' nominal ta yikom, loke ula ile' ni jipt'an.

Si mach a chinkí ti cha'num t'an tan ni incisu c) jípat yuxé ti ute t'ok upete kachikanba ni ch'okbolotot ta woyom.

2º. Te ula ajne upete uchen, kua', 40 por ciento ni ch'okob ts'ibí' jil'i' nominal ta yikom, loke uchilob uts upatse yuje ti ajne t'ok ni aj mandá ejekutivu i ts'ijipjun ta yolo'kaj i ta ajnojá bakone yuyitako';

3º. Mach ají ti ute chinkan t'ok kaj kijik ta tutojá ch'oko' chimbi an t'ok tuslomjipom; tupan uyile' ni pint'an 40 yaichi; ni woyom yikom; loke uyoché tani gastu tan teromkaj; k'linton na' kaj i woyom, upata i ajnek uts t'oni u fuerza armada yaan yai. Naj rijuel tse'k'e' jipom tan noj na' kaj yuje uchen, naj tiki jok'om ke uchen ni ch'okbolotot ta woyom, tan ni tuslomjiponib ta patan ta ti k'atintik.

4º. Ni instituto yaan tuba u cargu, taj toj u ye'be'n y u mukulchineno'p, u pete lo ke u yere' ni insisu c) ta ni apartadu primeru ta jinba fracción y u chineno'p kache u bishe y cachu je te koloban ni resultadu.

5º. Ni woyon tan kájlob yuxé ti ute jinchi ba k'in ta patan ta yikom electoral.

6º. U p'inkibajo'p ni istitutu nacional electoral yu jo chen impugna loke u yere' ni fracción VI ta ni articulo 41 y jinchi to ni fracción III tan ni articulu 99 tan ba yokomanda.

7º. U pete lo que u yeré ni jiptán yo je u chinen si yoko us u chen ni fraccion.

Artíkulu 36.- Jin udeberjo' ta ni ajki'najo' ta ni Yolo'kaj:

I. Uts'ibinubajo' ti katastru ta ni upamkaj ta bitkaj, uye'e' ni uka' ke unechich ukinintan, ni uyine', jini ukini o patan ko kinintan ta kuxlek; che'chich tiki uts'ibinuba ti Rejistru Tinojkaj ta ajki'najo, t'ok ka' uyile' ni jipt'anjo'.

Ni utuskan i upipiy ximbilan ta Rejistru Nojkaj ta Ajki'najo' i uyik'e'jo' ni juno' koyile' ke najki'najo' mejikanaba jin uyolin kaj, jinuk'a, jini upatan ni Teromkaj i ni ajki'najo' tama ni t'an k'a uyile' ni jipt'an;

II. Uts'ibinuba tan ni Kininya Nojkaj;

III. U jot'en nij jun tan ni t'o lotobej tan kajjo'p ta ka'uyile' ni jipt'an;

IV. Uchen ni patan ta chokom kaj ta Nojkajo' o ta ni Teromkajo', ke' mach uxin matin; i

V. Uchen patan ta ik'k'ajalino' ta Upambitkaj bajka kuxu, ni uchen chokomjo' i ni ta jura'ujlo'.

Artíkulu 37.

A) Ni'untu ajmejikanu k'a upinkiban uch'e' xik ti jaqbinte ukiji.

B) Ni kiji ta mejikanu k'a uk'exkaj uxe ti sito k'a jimba kua'chichkada:

I. K'a uyolin uch'e ni upipi' kiji, k'a uchenuba numik kachichkamba k'imbita kaj ka' untu ajpipi'ka', o k'a usapin o uk'ine' k'aba' ta ufa'milyajo' ko xibe' ni uts'oninte ta ump'e estadu pipi'kaj, i

II. K'a kuxlek jo'p'e jap ti pipi'kajo'.

C) Ni ajki'najo' mejikanu usito:

I. K'a usapin o uk'ine' k'aba' ta ufa'milyajo' ta ch'unikjo' ajpipi'ka'jo';

II. K'a uyolin umajnan o T'ibilajpatan kaj uk'inom ta untu ch'unik ajpipi'ka'jo'p sin uk'ajalin Uj noja' Ch'unik tan ni naj kaj.

III. K'a uyoj'tin uk'ine' jejkiba ta ajpipi'ka'jo' sin uyina'tan ni Uj noja'.

Ch'unik tan ni naj kaj. Ch'unik tan ni naj kaj. Senadorop to' dioputadujop tan ni chokbolotot, chechí ministru ta suprema corte de justicia ta ni naj kaj, yuje uyolino'p ukené jejkiba pipika'jop'.

IV. K'a uyi'ben ni ch'unik tao troj pipi'nojkaj uk'aba' o T'ibilajpatan sinke nebaji'bintik permisu to'ni Uj noja' Ch'unik tan ni naj kaj, sinkoleskak ni k'aba' ta ts'i'ts'aji, ajk'ajalino' o ta yinikjo'p ko ch'e' uchaja' sajben.

V. K'a utiklen, ukirixben Kinojkajla, untu aj pipi'ka', o untu ch'unik ajpipi'ka', ta kachichkamba p'ikti'om utsjo' o tupinte ump'e tribunaljo' internasionaljo', i

VI. Ta ni kua'chichkajo'ba ko yile' ni jipt'anjo'.

Artíkulu 38. Ni uyolaya o uk'alinajtii ta ni ajki'najo uxe ti jajbinte:

I. K'a mach uts'iktesi, sinko uyile' kua'uk'a, ta kachichkamba ni lubujnojom ko kokojik'e' ni artikuli 36. Jinda japinte uxe tijiknan unjap' i uxe ti kokojup'kan k'atiki ni otroj tanijo' k'a ta jinc hichba uyute utich'e' ni jipt'an;

II. K'a ajnik jup'u ta umps'e jit'tani ta ts'imsaj k'a tani ko ts'onin toji'tani t'ok ube'ta, utsike' dejde ni k'in ke' a i'binti totojikom;

III. Tantama ni ch'i'tan ta ni toji'tani t'ok be'ta;

IV. K'a wa'ajtine o pak'in ajchiba, kama'uyili tan ni t'an ko ts'ayki ni jipt'an;

V. K'a ajnik muku ta ni toji'tani, dejde ke' a ilki koxe ti k'echkan ajta ke xupik cheraj tani; i

VI. K'a utik uts ni toji'tani ko kokojup'e ka tani jiniba ch'ijkolan.

Ni jipt'an uxe uyile' ni kua'chichka ko sitoba, i ni tiki ko ch'ijkolan ni uyolaya'jo' ta ajki'najo', i ka'uyute ni ts'ikilom.

Título Chap'e

Kapítulu I Ta ni umuk' nojkaj i ta ni ka' utuslan manda

Artíkulu 39. Ni umuk' nojkaj ya'utechich i najtiki tan ukaj. Upete umuk' kaj ute tukaj i uk'ese' tuba utiklen jinchichba. Ni kaj ukinintan upete k'ino' ni tajtuba uyolaya ta ujobin o uto'esan k'a uyo uchen manda.

Artíkulu 40. Jin uyolayakaj ajmejikanu utuse'ubajo'p ka' umps'e Nojkaj k'alintusu, chajajtak, mach uj chujulchobaj, nojka', tusujtak ka' chajal Teromkajo' i t'ok umuk' tupete a jinchich ta ka'uyute tama; peru unte'jo' ta umps'e nojkaj ik'ijo' ka'ti uti'kiba ta jinda jipt'an k'ini.

Artíkulu 41. Ni kaj uxe uk'ine' umuk' k'eche t'ok ni Umuk' ta Unte'jo', t'ok ni p'ismuk' ta jindajo', i k'a ni ta Teromkajo', jini uchen toka ni ka'uyutejo' najtikiba, ta ni ka'ts'ibijo' chich uylan jimba Tuslomjipom Yolo'kaj i ni tuba ni Teromkajo', ni' umps'e jini uch'e' up'ikti'in ni a ilki ta Paktu Yolo'kaj.

Ni uk'exkan ni umuk' ni Cherajipt'anjo' i ni Ajnoja uxe ti ute t'okni chaja' jot'o'jun, totojtojchich i puklajt'anjo', uts'aanchich ka'ni ya'aan tuwi'jo':

I. Ni jek'omjo'p ta politikujo'p jin ukiji ta uyolin kaj; ni jipt'an uxe uyile' kache tusu ni k'itom tuba uts'ibinjo' uts i ni kache' uts taj tomp'e ta ni ukokoj oche tan ni jit'i'tani ta ni ujot'injun i u yolaya jin uchenóp i privilegijop ta sep ta'unejo'p.

Ni partidujob politikujo'p ukinintan upatan unikin ni kajjo'p tan ukuxule ta ni chaja'ajti, utiklen ni uts'ikteskan taj u woye u bajop ta ni organu de representacion politika i ka' tusu' ajki'najo', uchen utik ni ochiba ta jindajo'p ni ejersisiu ta umk' kaj, cont'imi t'ok ni tuspatanjo'p, uti'kibajo' ni k'ajalin ke uyik'e'jo'p i k'a ni ujot'inte jun ta upanka', chaja, muku i tajtoj, chechí u tusunumik jin tuba une uyile' cachicamba ixic i xinic taj candidatura ta ik'jitan'op federal to' local, Tok'a ni ajki'najo uch'e utuse'jo' upartidu politikujo' i uts'ibinubajo' chaja i ajuntu donejo'; k'a jini, uko'lan pro'ibido ni ujup'e'uba ni tusu'ajt'ibilajo' o t'ok uk'ajalin kaj xibi ta utik ni partidujo' i kachichkamba uyajti ni uts'ibinuba ta ochik.

Ni ajnojajo' ta jot' junjo' tok'a uxe upuj'e' ubajo' tan ni kua' chichka tama ni partidu politiku tan t'an ko'o tich'e' jinda Tuslom jipt'an.

Nij partidu politicujop tan nonaj caj yaan u derechu taj u juleubajop taj jotjun tan ni teromc妖 y terom chojcaj. Nij partidu politicujop tan nonajc妖 ke machu p'asen u chococaj de uxpe porcientu taj upete nij jotjun ke ust cachicamba de nij jotjun tat'osinte nij uj noja taj nonaj caj o cachicamba nij chokbolotot tanij diputadujop, yuje t+ patsbiante uj registru.

II. Ni jipt'an uneuyeile' ke' tok partidu politiku nojkaj utsike' jin chuba u k'enan ni k'imbita ka' ubisan uchen upatan utiche' k'a uxe utsonin uyikan ni takin' tubachich u partidu tuba xinbilesanjo uki'ni jot'jun, uxe uyile' ni takin' tuba kaj tik tuba yikijo'.

Ni ik'takin' kaj tuba ni partidu politiku ke ukinintant tsibi u k'aba kuantanumi ni jot'jun, uxo tuse ni puktakin' jinchich tuba ni upatanjo upak'in upatanjo, jini utsakin jot'bintik ujun jinkin' ayan uk'ini jot'jun i ni ta upimi tomp'e. Uxe ti ikan kachich uyele a jipt'an:

a) Ni ik'tak'in kaj tuba utik'e' upatan ta upak'in patanjo uxe ti ikan kada jab, uke'nesan u numero tubaajki'najo' tsibi ti jot'o jun k'ani sesenta i sinku k'a usientou tan ni utojkan ts'ita' upete k'in ke yato'an tuba ni dijtritu nojkaj. Cha'uxjo' kanuciente uk'enan ke tut's'ik tok ni tichi najtikiba, uxe ti pukinte tamajob ni partidu politiku jinchichba u k'enan i ni setenta k'a usientu ts'ita' ka' ni uyelijo tok ni uporsentaje ta jot'jun ke uyeli u kimintijo tani u yakin ta diputadu tse najtiki.

b) Ni tak'n ta kaj tuba upatan jin tuba uk'akininta ni jot'jun ta upete jab' jink'in uxe ti yakinte kani uxe ch'unik ta Nojkaj, senadorjo' i diputa'ujō' ta nojkajo', uxe ukinintant ka' cha'jo'jok'a k'a usientu ta uk'ine' kaj koxe ti'binte a kada jump'e partidu politiku k'a upatan ta jichichba jab; jink'in uxe tiyakinte diputa'ujō' ta nojkajo', uxe ukinintant cha'uxjo'p'e k'a usientu ta jimba tak'in jini ta kada patan kouytejo'.

e) Niuyi'kan tak'in ta kaj k'a ni patan k'inijo', jimi uyiranubajo' t'ok ni kinom, utuse'uk'ajalin, nini'k'itom ta utak'in ajki'najo' i politika, che'tiki ka' ni patan ta cheraj jun'o', uxe ti'binte uxpe' k'a usientu topete utak'in kaj koxe ti'binte kada jab k'a upatanjo'. Ni cha'uxjo'p'e k'a sientu ta ni uk'e'nan ke pasik ka'ni a tich'ki najtikiba, uxe upuklinte t'ok ni partidujo' politiku jinchicha uk'e'nanjo' i ni setenta k'a usientu ke' ukolantoba uxe ti pukinte ka'chich xijo' upa'senjo tan ni yikom ka'chich ukinintijo' tan ni jot'on jun ta diputa'ujo' se'chich najtiki.

Nij jipt'an yuje u yere uxupiba tanij pukom te uje u yakij u bajop taj candidatuoj i chejchij tan campaňajop taj aj jotjun. Nij jipt'an yuje u yere jipeka u kenan yuje u yekeop uj militantejop i simpatisantejop; yuje u tuskon cajchej yuje ti utej cajchi sibi tan ni jipt'an, chejchij utajchininte i ti

chukinte, tan nij campañajop, kidaj tirij i shunej yuje ti ute upete luke yaan; chejchi, yeje ti ajnej tu kip kachej yuje ti ute castigajop por mach u cherbej cumpli nij jim baj jipt'an.

Ka'chichjini tiki, ni jipt'an uxeyuile' kache' uxe ute tuba ni tojbintik upete ni upatanjo' ta ni partidu ke uxe usite' u rejijtru i ni ukinintanjo ini uko'lanjo' uxe uch'e ni Nojkaj.

III. Nij partidu politikujop tan nij naj kaj yuje nunk+in yuje u k+nejob ni num'satàn taj lotobej. Nij candidatuojp ki machan uj partidujop yuje ti ajnej u derechujop taj ochickop tanbaj privilegijop taj nij campañajop taj jotjun kajchu yerej nij jipt'an.

Aparta'u A. Nij Institutu Nacional Electoral yuje ti ajnej uj nojá taj u chen u patan us taj u pukajtan nij tiempu ke yaan tu cargu nij teromcaj tan nij ubyasaji i chanilib ke taj jin tubaj y ta u chenop nij partidujop politukujop tan no naj kaj, kaj u yere luke sibi tu pami i luke yere nij jipt'anop:

a) Ti u tikan nij precampañajop i hasta jimba kin taj baj patanib ta jotjun yuje ti ajnej ti kip nij institutu Nacional Electoral cuarenta i ocho minutu cada kin, ke yje ti pukajtinte en chapej i hasta uxpe minutu por cada umpe hora tej uj numssinte cadaj ototej tanij ubyasaji i chanilib, tanij horariu ka u yerej ni incisu d tambaj apartadu. Tan baj periodutan u shipabaj nij precampañajop i u tikibaj nij campañajop, nij cincuenta porcientu tan nij tiempu tajnjib ubyasaji i chanilib yuje ti ute destinaj taj u patanipopnij u nojarop taj a jotjun, i lu ke u je ti koloban taj cha jnumssintik nij saji cachikambaj luke u yerej nij partidujop politikujop, kaj che u yire nij jipt'an;

b) Jink'in ya'anjo' ti k'it jot'omjo'ba, ni partidujop' politikujo' uxe ti'bintejo' mulu ta ump'e munutu kada ora ta unumsen ta kada ejtasion ta radiu i kanal ta telebision; ni k'in ke' uko'lamba uxe ti k'inkan ka'chich jini uyile' ni jipt'an;

c) Tuyuteto ni sikjot'om ta ni yikomjo' uxe ti i'binte tuba utoje uyolaya ta ni partidujop' politikujo' ka'ti ochenta i sinku k'asientu ta ni k'in tau pete keya'an jini uyile ni insisu a) ta jida aparta'u;

d) Ni numssajt'anjo' ta kada ejtasionjo' ta radiu i kanal ta telebisionjo uxe ti pukinte tama ni urariujo' ta tuspatan ka'chich ili tantama a alaj se'is i ta ni bentikuatru orajo';

e) Nij tiempu establecidu kaj ni u derechujop ta ni partidujop politikujop i, chechidaj ta nij candidatuojp ke mach an un partidu, yuje ti pukajtinte toj u nejob caj che u yeré nij lu ke u pásij tan nij elecccion taj jotjun taj diputadujop federalop tej u sep aj numij i toj treinta por ciento u koloban yuje ti pukajtinte igualop entre unejop, chej chidaj puede ibinte umpé taj ni candidatuojp ke machan uj partidujop entre u nejop;

f) A kada partidu politiku ta na'kaj ssinke mach ukinintan machka ubisben ut'an ti Otos taj t'ibilajo' ta ni Woyom uxe ti'bintejo' tuba radiu i televisión jintok'a unts'ita' koyik'e' ni porcentaje ta jichichba uk'e'nan ke ya'anjo' ta insisu najtikiba, i

g) Toj independencia kaj che u yerej nij apartadujop A i B taj baj sib daj i u pasibaj tan nij periodu taj campañajop taj jotjun federalop, nij Institutu Nacional Electoral yuje ti ibinte hasta nij doce porcientu tan nij tiempo total lukle nij terom kaj yaán tu kip taj ubyasaji i chanilib, caj che u yire nij jipt'an i cachicambaj modalidaj; toj upete ke aj iki, nij Institutu yuje u pukajtan entre nij partidujop politikujo nacionalop en forma igualop entre unejop umpé cicuneta porcientu; nij tiempo

uj koloban yuje u kinelesanob taj u patanipop o cachicambaj uj nojá a jotjun, jinchi federalop kaj chi terom kajop. Cada partidu politiku nacional yuje u kinelesan niij tiempo ke por jinba sib daj uyere niij jotjun. Tej, niij transmisionop luke u yiré niij incisu d tan baj apartadu. Tan ajnec umpsé situación especialop, niij Institutu yujé u kinelesan de niij tiempujop taj niij numsaq sají partidista taj a favor tó un pé partidu politiku, tej chij u chen justificá.

Nij xot' politikujop i toj niij candidatujop mi umpe momentuo puede u chen contratá o u mené, por u né o por cachicamba lotobej, niij tiempo taj cachicambaj taj tan niij ubyats'aji i chanilib.

Ni'untu pipi' yebe ajnik o machajnik, ke' une uchen o k'a tupatan uxtulipjo', uch'e uchen kontrata tust'an ti radiu i televisión diriji'u ochen tan upamjo' yikon ta ni ajki'najo', ni ta yo uchinen ni ta umaljut chinen ta ni partidujo' politikujo' o ta ajsik jot'jun ta ni patan ta yikom ta kaj. Ukolan suku ni numsajt'an tan uka' na'kaj ta jinda tipu ta ikt'an ka k'atbinti upatan ta pipi' Na'kaj.

Ni uyilkanjo' ke ya'anjo' tan ni ujek'tan najtikijo' uxe ti ute uts tan ni Teromkajo' i ni Dijtritu Na'kaj kachich a uti ni jipt'a i uk'inkan.

Aparta'u B. Taj u xupibaj jotjunlá tan niij teromkaj, niij Institutu Nacional Electoral yuje u chen u patan úst niij tiempijop ke uchen correspondejop niij Estadu tan niij ubyasaji i chanilib tan uj yototejop i toj niij canalop hasta bajkaj u koté en cada teromkaj, kaj chuy eré ti pamí daj i luke u yeré niij jipta'n:

a) Tuba jini jit'yikomjo' tan bitkajjo' t'ok ni k'in ta jot'jun i uyole'uba t'ok ni ta na'kajba, ni k'injo' ka'binti ta kada kaj uxe ti ajti p'isi tama tau pete ke' ya'an ka'chich uyile' ni insisujo' a), b) i c) ta ni aparta'u A ta jinda uchumliba;

b) Tuba ni otrojo' jit'yikomjo', ni ik'om uxe ti ute ka' uyile' ni jipt'an, ka'chihc uchinen jinda uchumli tuslomjipom, i

c) Nij pukajteyaj taj niij tiempujob tantamajop niij partidujop politikujop, uyoche bajkonej yaan uj registru local, i tó niij candidatujop ke machan u partidujop yujé ti ute de acuerdu kaj u yeré niij apartadu A taj niij base daj i lu ke u yeré niij jipt'n.

Chejchidaj taj u k'ajalin ni Institutu ta na' kaj jotjun taj niij u pete ke ajnek taj niij ubyasaji i chanilib ká u yeré niij apartadu daj i mútoj u numé macha u yejbej u baj tau j patanib, niij otro aj mandaj taj aj jotjun otanij candidatujop ke machan u partidujop, yujñe u yeré shune yujé ti ute taj ti sektesinte ni tiempo ke u chen faltaj, cajchuyeré i luke u ye're niij jipt'an u tuskun u chen.

Aparta'u C. Tan niij propaganda politika o electoral ke u sajkunop niij partidujop i toj niij candidatujop mach a aji' upasen uj sajilipop taj niij yebejop lotobej.

Tujiliknan ni k'inqini ko k'ajti'i ni k'itjot'o'jun ta yikom ta na'kajo' i Teromkajo' i ajta ke xupik jiniba k'in ta patan, uxejo' ti pa'sinte ni pukt'an tuyak'o ni numsajt'ano' ta kaj upete koyile' ta ajnoja ta teromkaj, tantu ta ni umuk'jo' na'kajo' i ni teromkajo', ta' tiki ta ni upambitkajo', uloto' taj noja ta Dijtritu Na'kaj, ni uyajnojajo' ta bitkajo' i kachichkamba otrojo' ta kaj. Ni umps'e koxe ti ajtiba jin ni k'itom ta numsajt'an ta ni ajnojajo' ta ni yikomjo', ni uxe t'ok patan ta ye'om i ta utsile, o jinchich ni k'ini tuba ni kininya ta kaj che' jin mix k'ini.

Aparta'u D. Nij Institutu Nacional Electoral, yuje u chen u patanipop ka u yeré nij jipt'an, chejchij yujé u chen investigá nij mecheti ka u yeré nij sib daj i yujé ti woykan upete junla ta ti yinajtan i toj u chen resolvej nij Tribunal Electoral taj nij Poder Judicial taj nij Federación. Tan baj patanib daj, nij Institututu puede u jolkinchen, cachicamba caj utik cumpli nij jipt'an, chejchij u tuskiba taj ti ch'ijkolan o ti sesep utej canceláj nij transmisionop taj nij ubyasaji i chanilib, caj u yeré nij jipt'an.

IV. Nij jipt'an yujé u yeré shune i cashedaj yujé ti utej nij yikom i taj ti ikan ta nij candidatujo taj, senadorjo'b i toj diputa'dujo'b, chejchi cajchejda yujé ti ute nij precapañajob i toj capañajob taj jotjun.

Ni ujiliknan ni k'itjot'jun ta ti jab' ta yikomjo' tuba ni Ch'unik ta Nojkaj, senadorjo' i diputa'ijo' ta na'kaj uxe ta noventa k'injo'; tan ni jab' ke tok'a uxe tiyikan ni diputa'ijo' ta na'kajo', ni k'itjot'jun uxe ti jiliknan sesenta k'injo'. Mach uch'i ke ni najtikil k'itjot'jun uti'numsen cha' uxpe' ujekk'om ta k'in ili tuba ni k'itjot'junjo' ta yikomjo'.

Che' mach ts'onintik jindabat'an k'a ni partidujo' o kachichkamba otroj yebe ajnik o mach ajnik uxe ti'binte utoji'tani ka'chich uyile ni jipt'an.

V. Ni woyom- tuskan tan niyikomjo' ta na'kajo' jin upatan ni teromkaj ke' uchen t'ok ni Intitutu ta Na'kaj ta Yikom i ump'e woyom kaj tan ni t'an ka' uyili ni tuslomjipom.

Ump'elau A. Ni Intitutu ta Na'kaj ta Yikom ump'e woyom kaj to ujuntuma uk'aba'une ik'binti unojk'aba uts i uk'imbita tatuskaj, tutuskan utiklen ni Umuk' ajcherjipt'an ta ni Woyom, ni sákin ulot mulpatan ta na'kajo' i ni ajki'najo', tan ni t'an ka' uyili ni jipt'an. Tan ni ejersisiu ta jinda upatan teromkaj, ni tomp'e uk'ajalin, totoj uts, ujuntul ajti, mach ujup'uba utiklen ni'untu i jini uxe uchen jin uxe uti'kiba utuski'.

Ni Intitutu ta Na'kaj ta Yikom yuxé uchen ta aj nojá taj patanib, ujuntumá uxe uyile' kuneyo i kache' uxe uchen patan i t'ok k'alín tan upatan; uxe ukinintan tan utusom ni ubike' t'ok ulot ta machka uchen diriji, atuspatanjo', ajpatanjo' i ajchani. Ni Upete Ajik'k'ajalinjo'b une uxejob naj nojajo'b noj ta ni uchen diriji i uxe ti ajti tusu t'ok untu ajik'k'ajalin Ajnoja i toj diez ajik'k'ajalin ta yikomjo', i uxe ti ajtijo', t'ok ut'an i mach uxin uyik'e' ujot'jun, ni ajik'k'alinjo' taj Umuk' Ajcherajipt'an, ni ajtiskintejo' ta ni partidujo'b politikujo'b i untu Sekretariu Ajtuspatan; ni jipt'an uxe uyile' kachkada uxe ti ute ni patan tuba ni utuskan i uxe uchen upatanjo' ni ulotojo', ka'tiki ni uxe ubisanubajo' ta ni utiskinte tantama jinda nij organismo publicuo' lokaljo'. Nij ulotjo' ajtuspatanjo' i ajpatanjo' uxe ukinintan uyajpatanjo'. Ump'e Kontraloria ta Upete uxe ukinintan tuk'i, t'ok ujuntul ajti uchen upatan i tuba uk'itom, ni umech'inte upete uyoche ni tak'in i upase tak'in ta ni Institutu. Ni jini uyile' ni jipt'an ta yikom i ta Ejtatutu ke t'ok uchumliba ta une usapin ni Ajik'k'alín Upete, une uxexo' ajmanda ta ni ubisintejo' ta patan t'ok ni ajpatanjo' ta uloto'jo' kaj. Ni uloto'jo' ta ajchani ta ni ljeta ta yikom uxe ti ajti tusu k'enjo' t'ok ni ajtiskintejo' ta ni partidujo' politikujo' ta na'kaj. Ni mesajo' direktibujo' ta ni kasiyajo' uxe ti ajti tusu toj nij lotobejo'.

Ni ajik'k'ajalin Ajnoja uxe ti jiliknan tupatan jo'p'e t'ok ump'e jab i uch'e' xik ti i'binte cha'num umps'k'. Ni ajik'k'ajalinjo' ta yikom uxe ti ajtijo' t'ok jimba patan jo'p'e t'ok chimp'e jab.

uxe ti k'exkanjo' ajuntujo' i mach uch'i sujwinik uch'e'jo' jimba patan. Ka'chich xik ti irkan, unto i otrojo' uxejo' ti yakinte ka'chichjini k'a ni jot'jun ta ni chat uta uxpe' ukek' ta ni machka ya'anjo'

Ya'i ta ni, ta ni uyile'jo' ni woyo' ajcherajipt'anjо', najtiki ta utik ump'e noj k'itom ta kaj. Che' mach ajnik ni Ch'unik ajik'k'ajalin o ta kachich amba ta ni ajik'k'ajalin ta yikom, ni machka uxe uk'exe' uxe ti yakinte tuba uts'upsen jiniba patan ta machka ukolesi. Ni jipt'an uxe uyik'e' ni kache' uxe tituskan i ni jit'om ko k'ine'.

a) Ni Ch'unik ajik'k'ajalin i ni ajik'k'ajalinjo' ta yikom mach uch'i ukinintanjo' otroj patanjo', upatan o ik'patan, t'ok une uyolin uchen unumsiben uk'aba' ni Upete Ajik'k'ajalin i machka ya'an t'ok woyom ta ajye'junjo', nojk'ajalinjo', kuxlejo', ta nini'k'itom o ta tiklaya, mach tojojo'.

b) Nij ajnoja ta ni Upete Mech'om ta Intitutu uxe ti i'kan k'a ni ch'ok bolotot ta Diputa'ajo' t'ok ni jot'o'jun ta ni cha'uxjek' ta ni machka ya'ano'jimi tuba uyile' ni Intitutu ta kaj ta ye'om iskijo', tan ni ka'uyajti i ni ts'ibi ko yile' ni jipt'an. Uxe ti jilikan tupatan seis jab i uxe uch'e' xik ti sujti ta jimba patan umps'to. Uxe ti ajti ts'ibi tuyak'o ni uyajnoja ta Upete Ajik'k'ajalin i uxe ukinintan ni tuspatan k'in t'ok ni kaj ta nojsiktak'in ta ni Nojkaj.

c) Ni uxe ti i'kan t'ok ni jot'o'jun ta uxpe' jek' ta ni aj ik'k'ajalinjo' upete ta ni uyile' ni Ch'unik.

d) Ni jipt'an uxe uyile iwkune k'ini uwoye' tuba i'kintik ni ajnoja ta ik'k'ajalin ta Upete, ni ajik'k'ajalinjo' ta yikomjo', ni Upete ajmech'om i ni Sekretari Ejekutibu ta ni Intitutu Nacional Electoral. Jini bajka anumi ajik'k'ajalin ajnoja, ik'k'ajalin ta yikom i Sekretari Ejekutibu mach axi uchenjo' ni patanibjo' tama ni dependenciajo' ta gobiernujo' bajka uchijo' participajo' tama aj yikom, che'chi taj nojá ta partidujo' politikujo' i mach a ikajo' ta ti ototejo' ta ump'e kargujo', durante chap'é jap ke numik bajka uchijo' patano'.

e) Nuk aj ik'ajalin ta ni aj nojá ajts'ibjun uxe ti i'kan t'ok woyom ajts'ibjuno' ajniko' tan usakin ulot kachikamba chokboloto. Uxé ti ajti untú aj ik'ajalin kada woyom ajts'ibjuno' jinchi uts'onon kachikamba chokbolotot tan woyom.

Ump'e Kontraloría ta Upete uxe ukinintan tuk'i', t'ok ujuntul ajti uchen upatan i tuba uk'itom, ni umech'inte upete uyoche ni tak'in i upase tak'in ta ni Institutu. Ni jini uyile' ni jipt'an ta yikom i ta Ejtatatu ke t'ok uchumliba ta une usapin ni Ajik'k'alín Upete.

Ni Consejero Presidente ni Consejeros Elektorales ni ump'e koxe ti ajtiba jin ni k'itom ta numsa'it'an ta ni ajojajo' ta ni yikomjo', ni uxe t'ok patan ta ye'om i ta utsile, o jinchich ni k'ini tuba ni kininya ta kaj che'jin mix k'ini.

Ni jipt'an uchen ch'i'libá u patan ta ik'k'ajalin ta ti ute ni ti'kan ni patan, kaini chich loke uchenob ni tusompatano' unelobchich, utoben chinenob ta ti ute i chinkan e k'intesinte kaché'dá ujé ti ute ni jipt'an. Kaini uxé uchen.

Lo ke uyile'jo' tinxinotot ke uk'ajti'in ni najtikil jek'ts'ib, use' ch'e' umech'injo' Tinxinotot tubá Unojno'an jinchich tubá Nojtribunal, bajka'an numiba tubá buyajnesaya ke ni uch'e' upipi'ik'e' se'jin ni tak'i ke uch'e' k'exkan urellstau tubá yikóm. Ni susut.ilom tubá Tinxin otot jin uxupibajo' i machutílkajo'.

Ch'obolotot ta Senadorjo' ke'ayakintijo' tubá unajtikil ts'its'ita' ajk'otejo', uxé ti ts'ikteskan t'ok tusom ta ajsikpatanjo' ta jinchich partidu uxétié jinba lijta ba petena'kaj, jink'in a i'kinti ni senadorjo' ke abintijo'ba; i uyumi patan tubá ulotjo' Ch'obolotot ta Senadorjo' ke'ayakintijo' tubá unajtikil ump'elib uts'ita'le, uxé ti ts'ikteskan t'ok tusom ta ajsikpatanjo' ta jinchich partidu ke ta ukijí nojkajba kua'chika uyilkán uts'I'kan cha'p'e ajtí tamá lijta ke jin tubá.

Nij Consejeros nij Poder Legislativo cachicamba caj utik cumpli nij jipt'an, chejchij u tuskiba taj ti ch'ijkolan o ti sesep utej canceláj nij transmisionop taj nij ubyasaji i chanilib, caj u yeré nij jipt'an.

Apartado B. jini ni Institutu ta na'kaj jotjun loke ka ulaj ili' jinda Tuslomjipom i ni jipt'an;

a) Ta ka' jini jot'junla ta Yolo'kaj teromkaj:

1. Ni kintesiá jot'junlajo';
2. Ni kab ta jot'juno', jinchi ka' uyute i ko ikan ni distritu ta jot'jun i jek'bí ni na' kab tan bit jot'juno';
3. Ni registru i lista ta aj jot'juno';
4. Ni kidá uxé ti ajti ni casiya i ti ikan ni aj patano' ta ni mesa ta woyom;
5. Ucherkan, kache'dá, t'ano', i chéraj jun ka t'ók kache'dá uti naj tiki; k'itkan o kamba ni k'ajalín, chinkan ni jot'jun, ti sijkan se'; Ti ute imprimí ni jundá tuba jot'kak;
6. Ni ch'ukom ta upatsibá i uyochibá tak'ín ta sakín ulot mulpatán i kandidatujo', i
7. Loke ka ulaj ili' ni jipt'an.

b) Ta ti ute ni patan ta jot'jun ta yolo'kaj:

1. Derechu i ti ibíntejo' pribilejiojo' tani kandidatujo' i sakín ulot mulpatán;
2. Ti ute prepará ta ni patani' ta jot'jun;
3. Ti ute imprimí ni jundá i ti ute ni junlá ta jotjun;
4. Ni ch'ukom i ni tsijkan ka ulaj ili' ni jundá ni jipt'an;
5. Ti ilkan tu tojá i ti i'kan ni jun tan ni jot'jun ta diputadujo' i senadorjo';
6. Ti Tsijkan ni jot'ó'jun ta ni aj mandá aj nojá ta Na'kaj Much'ojó' Mexikanu kada ump'e ni yolo'kajo' jot'jun ump'éjo', i
7. Loke ka ulaj ili' ni jipt'an.

Institutu ta na'kaj jot'jun uchen mulpatan t'ók aj nuka mandajo' ta Yolo'kaj teromkaj bakone uk'atín, ni woyom ta ti ute ni jot'jun lokal-jo', ka ulj ili' ni jundá. Si uk'atino' ni sakin ulot mulpatán i t'ó u privilegiojob, ka ulaih' ni jundá ni jipt'an, uchen woyom ni jotjun ta unojajo'.

Ni ch'ukom ko ikan tak'ín ta nukaj sakin ulot mulpatán ta kampaña ta kandidatujo' uxé ti ajne tu k'ib a ik'k'ajalín upete ta institutu ta na' kaj jot'jun. Ni jipt'an uchen ch'i'libá u patan ta ik'k'ajalin ta ti ute ni ti'kan ni patan, kainí chich loke uchenob ni tusompatano' unelobchich, utoben chinenob ta ti ute i chinkan e k'intesinte kaché'dá ujé ti ute ni jipt'an. Kaini uxé uchen, naj ik'k'ajalin upete mach aji ti kijó yai t'ó mukú't'an ta Bancu aj majan i aj ch'uk, ti lotinte t'ók aj nojajo' ta yolo'kaj i lokaló'.

Si kache'da sini institutu ta na' kaj jotjun uyek'é' upatán ta ch'uk, utusompatanob jin uchen bij ta majnek kijik yái ka'ulaili' ni lip'junda jí'pat.

Apartado C. Ni Teromkajo' ta ni Yolo'kaj ta yakinte localob yuxé ti ajne tu k'ib' kaj lokalob ka'ulaili' jinda Tuslomjipom, ke uxé uchenob u patan tu pamidá kat'ok:

1. Derechu i ti ibíntelob privilegiojob taní candidatujob i sakin ulot mulpatán;
2. Ukiné'ob ajnek upeteob;
3. Ti ute prepará ta ni patanib ta jotjun;
4. Ti ute imprimí ni junlá i ti ute ni junlá ta jotjun;
5. Ti Tsíjkan i ti chinkan upete loke ula ilé' ni jipt'an;
6. Ti ilkan tu tojá i ti ikan ni jun ta jotjun tan teromkaj.
7. Ti Tsíjkan ni votación ta ni aj mandá ejekutivu;
8. Uts upatse tupami, loke loke k'ajalin utí; chimbí ta jotjun localob, i tsík tse'p', loke ula ile' ni t'anya' tsibí tan noj tsíp' jípat.
9. Tuslom, ch'ije, komputo, ilitak loke Uts upatse upete tan patanibch'okob ke' uyina'tan ni tsibi'jun tan kaj.
10. Upete ni mach ch'ujú Institutu ta na'kaj ta yikom, i
11. Loke uyile' ni jipt'an.

Si sukpékintik loke ula ile' ni jipt'an i t'o ut'an upete o un lip' champ'e' ni jotjun taní upete a ik'k'ajalín, ni Institutu ta na'kaj k'a t'ok ta yikom uchen:

- a). Uch'e' totoj tatiute patan tuba ni ta patan Yíkom ke uchen ta woyom Yíkom ta ch'okkaj.
- b). U iben to ilben ta woyom Yíkom loke yuje uchenob loke uyile' ni incisu c) ta ump'elau jinda tu yok, mach ta tsujnék ti patan tutojá kachikamba k'in

c). Utisen to yí'na'tan kachikamba t'an ta p'yisnjo' ta woyom Yikom tan ch'ok kaj, te'chi ka'jini uch'e' o ta chumlek uk'ajalin to ulaj ile'kache'dá.

Tubá Institutu ta na'kaj k'at'ok ta yikom yuje uye'k'e' i cha'nikin nuka patawanob ta woyom k'en totojá ta upte woyom ta ch'ok kajo', ka' uyili ni tuslomjipom.

Ump'elau D. Ni ajpataan uxi tsukuyuí tan na' kaj ta a jot'juno', uyakinop, uyoseno', u kintesano', u uxuxchéno', ut'ips'eno' tompe kargu, ucheneno' kone yuyi, utiskuno' kachikada, unonojkolobesano' i t'ok kache' uchen, tani patan ano' ta ach'unikilba i t'ok teknikujo' tani Institutu ta na'kaj k'a t'ok ta yikom. Ni Institutu ta na' kaj k'a t'ok ta yikom uxe uchenen kachej uxe utuse' ubajo' i toj kache' yo uchen upatano'.

VI. Tuba totojts'oniktik uti'kiba ni totojjipom i ajnik uts ni patan i ka'ukolessintejo' ni yikomjo', uxe ti i'kan ump'e ka'ayute ta tuyak'o ni mach usapinjo' ka'ni ts'ibi ke utich'e' jinda Tuslomjipom i ni jipt'an. Ni patanuyek'e' definitividat ta majchin unumibaj ta ni jiti'jo' yikomjo' i uxe uyile' ni ajkininya ta ni uyolayajo' politikujo' ta ni ajki'na' ta jot'jun xik chokojo' i ta woyomjo', tan ni ka' ts'ibi ti pints'ibí 99 ta jinda Tuslomjipom.

Tan ni k'at'ok yikom ta ti ute ni jápi'p'ilt'an, Tuslomjipom o uts, mach aji ti walik'tinte loke utik uts o ixi auti p'ilt'an.

Ni Jipt'an uxe uche ni patan si mani uts ni yikom tan na' kaj o teromkaj t'ok chukilisbaop mani uts, jop'ojti', utsupsen ni pinte' t'ano':

a) Unumsen ugastu ta patan t'ók jo'p'e porcientu ta upete loke a ibintik;

b) U minkan o u ch'imkan uk'e'nan t'an o tiempo' ti radiu y televisión, pijna ta xuxuiré ni jipt'an. Ta Jipt'an.

c) Uche'op o uj k'inelesanop tak'in, mayuyilob kaxtidati' o tak'in ta patan.

Bajka chukilisbajo', uxe uchomba ts'ibinuba, k'a chinka'i ba chukilisbajo'. Ajnik t'ok tojiba' i mach igualo' jimba yikom ixi uch'ijo' najtiki i t'ok naj jípat ya'i anik tuyaba ta jo'p'e por sientu'.

K'otik xupik yikom, uxé te ute up'e yikom ticha'num, mani' uxe ti ajte ya'i, bajka ya'an Tani.

KAPÍTULU II

Ta ni Ujek'otajo' Uts'ikti' ta ni Ukiji woyolkaj i ta Uka' Nojkaj

Artíkulu 42. Ni uka' na'kaj uno'an une:

I. Nituba machka unutuba t'ok ni Na'kaj;

II. Ni islajo', jintiki ni korraljo' i ji'tunjo' tan ni nab' nits'ijo';

III. Ni isla ta Ajwalup i ni ta Ajrevillagigedo ya'ano' ti Oseanu Pasifiku;

IV. Ni uchumliba kontinente i ni uwawa'ni yaba nab' ta ni islajo', ji'tunjo' i koraljo';

V. Ni ja'jo' ta ni uka' nab'jo' i ni uno'anjo' ka'xhixh ts'ibi ya'an uk'a ni uyolaya noj na'kajo' i ni utitiki tamajo';

VI. Ni bajka ya'ano tan ni ka' nojkaj, t'ok uno'an i ka'uyo ke ajnik ni Uyolaya ni nojna'kajo'.

Artíkulu 43. Bajka' uj cheno'p integra ni teromkajo ta. Aguascalientes, Baja California, Baja California Sur, Campeche, Coahuila de Zaragoza, Colima, Chiapas, Chihuahua, Durango, Guanajuato, Guerrero, Hidalgo, Jalisco, Méjico, Michoacán, Morelos, Nayarit, Nuevo León, Oaxaca, Puebla, Querétaro, Quintana Roo, San Luis Potosí, Sinaloa, Sonora, Tabasco, Tamaulipas, Tlaxcala, Veracruz, Yucatán, Zacatecas y Distrito Federal.

Artíkulu 44. Ni Nukkaj ta Ajki'na jin ni Dijtritu Uyolo'kaj, uyalibla ni Umuk'jo' ta ni Unte'o i Kapital ta ni Teromkajo' ta ni Unte' ajki'najo'. Uxe ut'esanuba t'ok ni ki ka'la ke' ubadaba ukinintan i tan jini ke ni umuk'jo' Nojkajo' uk'exe'jo' ta otroj luwarjo', uxe utich'e' ni Teromkaj ta Baye ta Ajki'na t'ok uxupiba i uno'an ko yi'ben ni Ch'obolotot Upetejo'.

Artíkulu 45. Ni Teromkajo' ta ni Yolo'kaj uxe uch'ujnan ni uno'an i uxupiba ke ajta ubada ukinintanjo', che' mach ajnik tak'i ta jindajo'.

Artíkulu 46. Ni teronkaj uchénob entre unejo' i kachikamba k'in, uchénob tsají unejo', loke uyolinob, peru machají ti chinkan jimba ts'ají o t'an jini si mach uyelé' ni ch'okbolotot ta senadorjo'.

Si mach'an ba conveniu loke uyelé'ni lipt'an ji'pat, ij bajka ya'ano' te buya, ni suprema korte ta justisia ta na' kaj kapí uxé ucheninen, utilsen i uchen resolvé, tsep'i uts'onon, ta upete kaijalin, jinchí ka' uyiló uxupibá ni na'kab loke' umumé tan yolo'kaj teronkaj, loke ula ilé' uxupibá tan pint'an 105 ta jinda tuslomjipom.

Artíkulu 47. Ni Teromkaj ta (**de, sic DOF 05-02-1917**) Nayarit uxe ukinintan uno'an uka' i uxupiba ka' ukinintan ubada ni Ka' ti Tepic.

Artíkulu 48. Ni islajo', ni ts'ikjo' i ni koraljo' ta ni nab ke' ya'anjo' tan ni ka' ta nojkaj, ni uchumliba kontinente, ni wawa'nijo' ta uyaba nab'jo' ta ni islajo', ta ni ji'tunjo' i koraljo', uno'an ni nab'jo', ni ja'jo' tama ni nab'jo' i ni uka' ke'abinti tama ni nojkaj, uxe ti ajti tuk'i' ni ajmanda ta noj Na'kaj, t'ok jimijo' islajo' ke' ya'anjo' tuk'ib ajta ubada ni Teromkajo'.

Uxp'e titulu

Kapítulu I Tubá uje'kiba ni muk'lajo'

Artíkulu 49. Ni usupremu Umuk' ta ni Uktíjiwoyolkaj uje'kimte tubá u'ejersisiu ta Lejjilatibu, Ajmanda i judicial.

Mach uch'í uwoye'ubajo' cha'p'e o k'en ni muk'lajo' t'ok untúntu ayebe' o yebe'woyti, ni' uch'ujnanuba ni ajcherajipomjo' tan untú ajkux.ajti, uch'e'une ka'an uyile' uts'iktit k'ajalinjo ba ajiktajipom tubá much'kab, kama' ya'an ti artíkulu 29. Mach uch'í utik, ka'an uyajti cha'p'el jek'ts'i' ta artíkulu 131, uxé ti i'kanjo' terenpatan tuba uchen lejjila.

Kapítulu II **Tubá muk' ajcherajipomjo'**

Artíkulu 50. Umuk' lejjilatibu ta Teromkajo' Unte'jo' Ajki'bnajo' uch'ujnanuba tamá ump'e Ch'obolotot upetejo', ke uje'kinte cha'p'e Ch'obolotot, unp'e ta Diputa'ijo' i otromp'e ta Senadorjo'.

Xo'ti Ump'elib **Tubá yikóm i tusom ta Ch'obolotot**

Artíkulu 51. Ni Ch'obolotot ta Diputa'ijo' uxé ti ajti t'ok ajk'otejo' ta Na'kaj, yiki'takjo' pete kada uxp'e jap. Kada uyumi diputa'u, uxé ti yakinte uts'eja.

Artíkulu 52. Ni Ch'obolotot tubá Diputa'ijo' uxé ti ajti tusú t'ok 300 diputadujo' yiki t'ok najtikil jot'jún ke jin ba pete, kama' uyute xot'kab t'ok ump'ei'k'aba'jo' ba aj.jot'juno', i 200 diputa'ijo' ke uxé ti yakintejo' t'ok najtikil ts'its'ita' k'otiba, kama'uyute t'ok lijta tuba ujokaj, jot'ka'ajún (**bajka uyute patanjo', sic DOF 15-12-1986**) bajkajni much'ulsijk'aba'jo'.

Artíkulu 53. Uxupiba ni kab tubá 300 xot'kab t'ok ump'ei'k'aba'jo' ba aj.jot'juno' uné uxé ti ajti ujek'e' pete bik'itkabjo' ba país tamá tiki ni xot'kabjo' ke atich'kijo'. Upujikiba ni xot'kab t'ok ump'ei'k'aba'jo' ba aj.jot'juno' tamá tiki ni ukijí nojkaj uxé ti ute t'ok k'ajti'om tubá sensubá pete ch'ojkaj, che'tiki ni'inp'e kua' ni ajk'otejo' tubá Teronkaj uch'e' ajnik uts'eja cha'p'e diputadujo' ba uk'e'na.

Tubá yijkak ni 200 diputadujo' kama' uyile' ni najtikil ts'its'ita' k'otiba i kama'uyute t'ok lijtajo' tubá ujokaj, uxé ti tuskán jo' p'e ajot'juno' ba much'ulsijk'aba'jo' tamá na'kaj. Ni ley uxé uyile' kache' utik uxupiba kab tubá jinda tajtanjijijo'.

Artíkulu 54. Ni yikon tubá 200 diputadujo' kama' uyile' ni najtikil ts'its'ita' k'otiba i kama'uyute ik'lijtajo' tub'a ujokaj, uxé ti ute kama' upinte'ile' chumliba i lo ke uyile' ni jipt'an:

I. Ump'e partidu polítku, tubá uchentre'e ts'ibkak tan ulijta ba jokaj, uch'e' uye'e' ke uyik'euba t'ok kandidatujo' tubá diputadujo' ke ukintintan jinba uk'e'nán tiki t'ok uts'ita'le dojsientu jek'kab ump'eli'k'aba';

II. Uj pete partidu politiku uj chen alcanza ushuspe por sientu de uj pete' votación ka uj chiop gana, to lista regionales ta circuncripciones prurinominales, yan uj derechu' bintik'op diputados según ni principiu de representación proporcional.

III. Ni partidu polítku ke ukintintan t'ok ch'ap'e najtikijo' chumliba, ujuntuma i uts'iktip ni konstasiajo' tubá ukintintan jinba k'e'nan ke upa'si ukandidatujo', uxé ti ibintejo' t'ok najtikil ts'its'ita' k'otiba, ka'anchich t'ok jot'jun ke i'kí ba petena'kab, uk'e'nán diputadujo' tan ulijta ba

ujokaj kejintubá kada tajtankijí ba much'ulsijk'aba'jo'. K'a i'kak uxé ti ch'imkan kama'chich ya'anjo' tusú ni kandidatujo' támá lijtaj tubajo'.

IV. Ni'ump'e partidu politiku uch'e' ukinitant 300 diputadujo' t'ok kach'iko'onba najtikilajti.

V. Ni'ump'e kua'chikajini, ump'e partidu politiku uch'e' e' ukinitant t'ok ump'e numeru ta diputa'ujó' kachiko'onba najtikilajti ke uk'ote t'ok ump'e porsentaje tubá upete ta ni Ch'obolotot ke ti'numik ta yikom nojkaj osinti.. Jinda chumliba mach uyi'binti ni partidu politiku ke, k'a pasi pinte dijtritu uninominaljo', ukinitant ump'e porsentaje ta na'chumli' ta upete ni Ch'obolotot, re'inoy tuba utsikan uporsentaje tubá ujot'jun nojkaj osinti uche' uk'e'nán jo'uxp'e porsientu; i

VI. Ka'uyile' tan ni unlip'jo' III, IV i V najtikijo', ni diputasionjo' bajka'an ajk'ote ts'its'ita' ke upa'sibinte jink'in anumi ti i'kan ke jin tubá ni partidu politiku ke upojlinte lo ke uyile' ni fraksiónjo' IV o V, uxé ti sijibinte otrojo' ni partidu politikujo' t'ok derechu tubajo' kada junp'e ni tajtankijijo' ba much'ulsijk'aba'jo', t'ok ts'ita' jipnume t'ok ulot ni jot'juno' ba petena'kajo' totojtoj ba jindajo' uxupibajo'. Ni ley uxé uch'ijesan ni rekla i formla tubá jinda kua'chikotejo'.

Artíkulu 55. Machka yoxik diputadu uk'atinte jinda pinte' junó':

I. Ajkabilkabet tubá ajkibnajo', k'a pinkibet ya'i, uch'e'tiki ak'inilesan aderechu.

II. Akinintan chinjo'ump'e jab jink'in uxé ti ajti yikom;

III. Ajyokoajtijet ti teronkaj bajka uxé ti ute yikom o nits'il.lot bajka'an totoj ukuxajti ump'e k'e'nan t'ok uxuxp'e mesjo' ke numi jinba k'ini tubá.

K'a uch'e' chinintik tamá lijtajo' tubá tajtankijijo' ajot'juno' ba much'ulsijk'aba' kama' kandidatu ba diputadu, uk'atinte ajyokoajtijet ba kachiko'onbajo' ukiji nojkaj ke uyoche tajtankijí bajka uyute yikom, o nits'il.lot t'ok uné bajka'an totoj ukuxajti ump'e k'e'nan t'ok uxuxp'e mesjo' ke numi jinba k'ini jink'in k'ajti'ki.

Ni nits'ilotot mach usitka k'a mach'anet achenpatan t'ok kuchpitinib tubá petekiji ke se'unejo' uyakijo'.

IV. Mach ajniket ti patan tan Ejersitu Woyolkaj ni' ajnik ta'kuenta polisiya o jendarme ti bitkaj jinba xot'kab bajka uxé ti ute yikom, machuchekua' nobenta k'inijo' najtiki ke uné.

V. Mach ajniket ajnoja tubá much'ulpitinib ke jinda Tuslomjipom uyik'e ajniketajuntuma, ni ajniket Ajts'ibi'jún o Uts'ejajts'ibi'jún tubá Teromkaj, ni ajnoja tubá kachiko'onba much'ulpitinib jek'numsajpatanjo' o juntulpitinib tubá ajministrasíonjo' Woyolkaj, och'e'tiki nunpasik bajka'an upatanjo' 90 k'ini najtiki jink'in ni yikom.

Mach ajniket minijtru tuba suprema korte de justicia ta ni na' kaj, ni majjtra'u ni' aj tsibijun tuba tribunal electoral del poder judicial ta' teromka'j, ni ch'nuk k'ajalin, o k'ajalin yekon tan ka'ajalino'p generales, locales o distritales de injtituto teromka'j yekon, ni tsib'jun aj manda, director aj manda o yebe profesional aj manda, tuba inj titutu, al menú uj chomba separoba tu cargu, ji, y mani sunek, ushpe' jab najtiki jink ni yekon.

Ni Ajyumnajo' ta ni Teronkajo' i ni Ajnoja ta Ajmanda ta Dijtritu Woyolkaj mach uch'i yakintikjo' tan ukijijo' bajka'an se'tanukijijo' jink'in ya'to'an t'ok ukuchpitinib, jink'intiki nun pásik kua'chika upatan.

Ni Ajts'ibi'juno' ta ni Ajmanda ta ni Teromkaj i ta dijtriutu Woyolkaj, ni Majijtra'ubo' i Juesjo' Woyolkajo' o ta ni Teromkajo' o ta Xot'kab Woyolkaj, che'tiki ni C'unik ta Upamch'ojkaj i ajnojajo' ta ump'e tama politiku- uchen patan ta ni kuaxuk'a.ta Dijtritu Woyolkaj, mach uch'i yakintiko' tamá' Ukijijo' bajka'anjo' se'tanukijijo', che' mach' nonojs'ejkintik ta upatan nobenta k'ini najtiki ta k'in ta ni yikom;

VI. Mach ajniket Minjtru ta kua'chika ch'uj, i

VII. Mach ajniket tamá kua'chika machachetrebe ke utich'e' ni artíkulu 59.

Artíkulu 56. Ni Ch'obolotot ta Senadorjo' utusk'an t'ok jo'jo'uxtu senadorjo', kua'jimijo', kada Teromkaj I ni xot'kab woyolkaj, cha'tu uxé ti yakinte t'ok najtikil jot'jun jinba k'e'nan i untú uxé ti i'kan tubá ump'elib uts'ita'le. Tubá kua'chikotejo', ni partidu politikujo' uch'e' uyí'ke' ti ts'ibinte ump'e lijta t'ok cha'p'e tusom ta ajsíkpatanjo'. Ni senadujo ta najtikil ts'ita' uxé ti'binte ni tusom ta ajsíkpatan ke ajnik tupam ni lijta ta partidu politiku ke, se'unéchich, uch'I uk'inilesan ni ch'ap'e ajniba tan numeru ta jot'o'jun tan ukiji luke uyílkan.

Ni uxux'tu i cha'tu senadorjo' ke ako'lijo'ba uxé ti yakintejo' t'ok najtikil ajk'otejo' ts'ita', numik kama'uyute t'ok lijtajo' ta jot'jun ta ump'e bajka'an upiton'i much'ulsijk'aba' nojkaj. Ni jipt'an uxe uyík'e' ni tusunumik i tusom tuba jindajo' uyutejo'.

Ni Ch'obolotot ta Senadorjo' ux'e ti k'exkan upete kada cha'uxp'e jab'jo'.

Artíkulu 57. K'a kada senador uxé ti yakinte uts'eja.

Artíkulu 58. Machka yoxik senador uk'atinte jinchichba juno' ke machka yoxik diputadu, ko'onba machba ni edaba, ke jin uch'imkan jo'jo'p'e jabjo' ke uts'iktesí jinba k'ini tubá yikom.

Artíkulu 59. Ni senadorjo'p yu she te uteo'p elegi Hasta ka' numi'k chape periodu consecutivu ij ni diputadujo'p ta Congresu de la unión yu she te uteo'p elegi hasta ka numik chintu pe periodos consecutivos. Ni postulación yu she uj chen ni mismo paridu o cualquiera de los partidos ke uj chen integra ni cualcion uj chijo'p postula, al menos ke' uj seteo'p o uj cheno'p renuncia uj militancia tenshi'n uj manda.

Artíkulu 60. Ni ya'an tama kajo' akitik'inilbi ke ya'an ti artíkulu 41 ta jinda Tuslomjipom, kont'inijo' t'ok ni uyile' jipt'an, uyile' ke uts ajni ni yikomjo' tubá diputa'ubo' i senadorjo' kada jump'e uxot'kiji ajot'juno' ump'eli'k'aba'jo' i kada jump'e ukijí nojkajo'; uxé uyiben kostansiajo' unetako' ni jormulajo' tubá kandidatujo' ke upa'sijo' k'en ni jot'juno' i uxé ti i'kan ni ajsenadorjo' tubá najtikil ts'ita'le ka'an uyile' ti artíkulu 56 jinba Na'juniljipom i tan jipt'an. Che'tiki, uxé uyile' ke uts i i'kan tubá diputa'ubo' ka'an uyile' ni najtikil ts'its'ita' k'otiba ka'an uyile' ni artíkulu 54 tuba jinda Tuslomjipom i ni jipt'an.

Bajka uyílkán tomp'e ke uts ajní, ni ik'i kostansiajo' i ik'omba diputa'ubo' o senadorjo' uch'e' buyajesaya bajka'an tinxinotot ba ujokajo' ti Nojtribunalba ta Yikom Umuk' Judisial ta ni Ukiji woyolkaj, jinba xupiba ke utiche' ni jipt'an.

Lo ke uyile'jo' tinxinotot ke uk'ajti'in ni najtikil jek'ts'ib, use' ch'e' umech'injo' Tinxinotot tubá Unojno'an jinchich tubá Nojtribunal, bajka'an numiba tubá buyajnesaya ke ni partidu politikujo' uch'e' upipi'ik'e' se'jin ni tak'i ke uch'e' k'exkan urestau tubá yikóm. Ni susut.ilom tubá Tinxin otot jin uxupibajo' i machutilkajo'. Ni jipt'anjo' uxé uyile' biyetak'injo', kua'uxé ti k'atinte i pa'sajun tubá unumiba tubá ubuyajnesaya.

Artíkulu 61. Ni diputa'ajo' i senadorjo' mach uyidinti kua ut'anjo' luke uyilijo' tamá ukuchpitinibjo' i mach'an k'in sujnik uto'esanut'anjo'.

Ni Ch'unik ta kada Ch'obolotot up'ixjutin ajnik rejpetu tubá jipkiba ti tuslomjipom tubá uloto' i k'a mach idintikua ni ch'u'ulotot bajka uwoye'ubajo' ti mukults'aji.

Artíkulu 62. Uyum ni diputa'ajo' i senadorjo' jinba otrompek'ini bajka'an ukuchpitinib, mach uch'i uchen kua'chika a ilbinti uchen o patan tubá nojkar o tubá Teromkajo' bajka' mu'u tojk'an, ke najtiki mach'ajnik ulisencia ke uyi'bi ni Ch'obolotot, jinuk'a uxé ti pa'sinte bajk'a'an ti patanjo', bajka'an ti jiliiknan upatan.

Jinchichba utsil ajti uxé ti chininte t'ok uts'aja diputa'ajo' i senadorjo', jink'in uxé ti ajtijo' ti patan. Ni ts'osi'tani tubá jinda ik'om uxé ti taninte t'ok uya'jti tubá diputa'u o senador.

Artíkulo 63. Ni Ch'obolototjo' mach uch'i ujibe' umukults'ajijo' ni uchen ukuchpitinib che' mach'an uk'e'nan, kada juntu unejo', ump'e xo'ti uk'e'nanba upete ulotjo'; machka tak ajniba jinda i otrojo' uch'e' uwoye'ubajo' piskab jink'in uyikan ti jipt'an i kokojbenuchen machka mach uk'oto' tamá uxuxjo'pe' k'ini ke uxé tite, t'ok bi'tesaya ke simach uchejo'ba uxé ti k'ajti'kán jinba cherayajini, ke mach usapijo' ukuchpitinib, jinuk'a uxé ti jo'kan utsejajo', unejo' uxé ti k'ote jinchich uxupibak'ini ke ak'ajti'ki , simach uchejo'tikiba, uxé ti ilkán ke mach'an uyum ni kuchpitinib. Che'tiki mach'an uyum ni diputa'ajo' i senadorjo' tubá ti Ch'obolotot ta ni unte' ke uxé ti k'ote bajka uti'kán uk'ini ajcherajley, kama' uyute tamá upatan, uxé ti ts'ikteskan: bajka mach'anjo' uyum ni diputa'ajo' i ajsenadorjo' tubá Ch'obolotot ta Unte' t'ok najtikil jin uk'e'nan, ni jintiba Ch'obolotot uxé ujok'e'jo' ti ute uts'iktit yikomjo' kama' uyile' ni unlip' IV tubá artíkulu 77 ta jinda Tuslomjipom; uyumi patan tubá ulotjo' Ch'obolotot tubá Diputa'ajo' ke'ayakintijo' tubá unajtikil ts'its'ita' ajk'otejo', uxé ti ts'ikteskan t'ok jormula tubá kandidatujo' ba jinchich partidu uxétite jinba lijta jokaj, jink'in a i'kinti ni diputa'ajo' ke abintijo' ; uyumi patan tubá ulotjo' Ch'obolotot ta Senadorjo' ke'ayakintijo' tubá unajtikil ts'its'ita' ajk'otejo', uxé ti ts'ikteskan t'ok tusom ta ajsikpatanjo' ta jinchich partidu uxétite jinba lijta ba petena'kaj, jink'in a i'kinti ni senadorjo' ke abintijo'ba; i uyumi patan tubá ulotjo' Ch'obolotot ta Senadorjo' ke'ayakintijo' tubá unajtikil ump'elib uts'ita'le, uxé ti ts'ikteskan t'ok tusom ta ajsikpatanjo' ta jinchich partidu ke ta ukijí nojkajba kua'chika uyilkán uts'lkan cha'p'e ajti tamá lijta ke jin tubá.

Uk'ajti'kan tiki ke ni diputa'ajo' i senadorjo' ke mach k'otik kadak'in ajta uts'iktesan cha'jo'p'ek'in i mach uyile' kua'uk'a o mach uyi'be najtiki lisensia ta ch'unik ta jinchichba Ch'obolotot, jinuk'a uk'ajti'binte jinda, machyok'otiko' ajta otromp'e k'ini, jinuk'a uxé ti jo'kan uts'ejajo'.

Che' mach ajnik uk'ena tubá tuskak kua'chika Ch'obolotot o tubá uchen upatanjo' jink'in ak'alín tuski, uxé ti jo'kan seb ajts'ejajo' tubá se' k'otiko' ucheno' ukuchpitinib, uyibento k'in k'otik ti uxuxjo'p'e k'injo' ba jo'kintiko'.

Uchenjo'kua'chika tani, uxé tibinte toji'tani ke ni ley uyile', machkatak yakintijo' xik tubá diputa'ujó' i ajsenadorjo', mach k'otiko', che'tikimach uyile' kuaxuk'a luke jin uk'ajti'in ni Ch'obolotot, xik ti kuchpitinib jinba k'in ke ak'ajti'ki tamá ump'elib jek'ts'ib ta jinda artíkulu. Che'tiki uxé uchenjo'kua'chika tani, ke jinchich ba ley uxé uyik'e toji'tani, ni Partidu Politikujo' Petena'kaj ke i'ki kandidatujo' tamá yikom tubá diputa'ujó' o ajsenadorjo', uk'ajti'injo' ke machka ulotjo' axí ti yakinte, mach k'otiko' utik'e upantano'.

Artíkulu 64. Ni diputa'ujó' i senadorjo' ke mach k'otiko' ti mukults'aji, che'tiki mach uyile' kua'uk'a, che'tiki mach uyik'etipase ch'okajnoja bajka'an Ch'obolotot, mach uxin tibinte tubá kua'uk'uxé' tubá jinba k'in ke mach k'otik.

Artíkulu 65. Ni congresu, yu she uj cheno'p reunibajo, p a partir de 1ru ti sektiembre cada jab, to cheno'p celebra unpe' periodo ti sesiones ordinarias. Al menus, ke' uj yu'm teromka'j uj teke te patan gimba fecha, shi'jbe yan tan articulu 83 de jimba constitución, al menus uj chomba' reuni a partir del 1 ru de agostu ij a partir de 1ru de febreru', ka' uj cheno, p celebra chape periodo de secciones ordinarias.

Kachika domba unit'an k'in i tubá mukults'aji tan Ch'obolotot uxé ti ajti ukine', ujo'yanesan i ujot'in ni k'ajalindo tubá jipt'an ke uyi'kan i kua'uk'ajti'kan tubá kua'chikajini kejin tubá ni Tuslomjipom.

Kada unit'ank'in ti cha'num ni mukults'aji bajka'anCh'obolotot uxé ti ajtijo' uchinenco' kua'chikajini ke utich'e' ni ya'an tama jipt'an.

Artícuo 66. Kada unit'ank'in ta teren mukults'aji uxé ti jiliknan ni k'in k'ini ulotin upete kua'chikajini ti najtikil artíkulu. Ti ump'elib unit'ank'in mach uch'i tim'eskak che'tiki ta 15 disiembre jinchichba jab', ko'onba mach jink'in ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj utik'e' ukuchpitinib ka'an ni k'in worinili k'a ni ti articulu 83, jinuk'a ni mukukts'aji uch'e' timeskak ajta 31 tubá disiembre jinchichba jab'. Ucha'p'elib ni k'inijo' mach uch'i timeskak k'en ta 30 tubá abril ba jinchichba jab'.

Che'tiki ni cha'p'elib ototajt'ibila mach uchaje'ut'anjo' tubá uyik'e kua'uxé ti ute tamá Mukults'ajijo' najtiki yilik uk'ini ke a ilkinti, uxé uk'ajti'in Ch'unik ta Yolo'kaj.

Artíkulu 67. Ni Ch'obolotot o tok'a ump'e ni Ch'obolototjo' , jink'in uyikan ta kua'chikajini tajtuba une, uxé uwoye'ubajo' tan mukults'aji terenpatan kada pets' ke' ujok'e' tuba jinni k'imbita ni Pipiy Patanjo'; peru uchap'elma kuaxuk'a tok'a uxe ti k'inkan ni kua'jini o kua'jimijo' ke ni tubachich Patan uyik'e' ta uk'ajalin, ni jinba uxe uyile' tan ni jok'om jiniba.

Artíkulu 68. Ni cha'p'elib Ch'obolotot uxé ti ajtijo' jinchichba ajniba i mach uch'i bixik kachikabala' u che'mach ak'ajti'ki bajka uxé ti k'a'sinte i tan ujiliknan i kache' uxé ti chininte, tiilkán kada uxé ti mülajti ti woykanjo'. Che'tiki uyolin ucha'tumajo' ti k'a'sinte, machyojo' t'ok ni ujiliknan, uyajti i ajniba, ni Ajmanda uxé utsubsen k'ebile, uxé uyakin bajka'an chap'el tuntaj ke uk'atinte. Ni'ump'e Ch'obolotot uch'e' uch'inkole'san umukults'ajijo' uxp'e k'in, sinko uwina'tan ulotba.

Artíkulu 69. Uji'kiba ta Mukults'aji ta Unit'ank'in ta kada jab ta ejersisu ta Ch'obolotot, ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj uxé uye'e' ump'e ts'ib kua'uchi, uxé uyile' kachida ya'an ni ajminijtrasión tubá Yolo'kaj ta pa'is. Tuji'kan ta ni mukults'aji terenpatan ta Ch'obolotot ta ni Unte', o tuba

ump'e Ch'obolototjo', ni Ch'unik tubá Pipiy Patan uxe uyile'' kua'chikajini o k'ajalinjo' ke uch'ijesi ni jok'om.

Kada jump'e de las cámaras uxe uj chen realiza, análisis, de informe uxe uj kaiben ch'unik ta teromkaj uj chen amplia ni numsajt'an ta' numik ts'ibi ij jo'kak aj tsibijuno'p ta estadu, ij directores de entidades paraestatales, yu she uj cheno'p presentabajo'p ij u yeko'op informe, to yere'op tu toja .Ni ley del congresu y to uj mandaj'op, u cheno'p vigila u, cheno'p cumpli va manda.

En primer jab, de uj manda' uj she te je'pkán chape' periodo de secciones ordinarias del congreso, ni chu'nik ta teromkaj uj she uj chen presenta, te cámara de senadores, ta utik aproba, ni estrategia nacional de seguridad publica, yu she uj informa cada jab sobre cachu she ni estadu ke u chen chunati'.

Artíkulu 70. Upete kua'uk'ajti'kan ti Ch'obolotot uxé ukinintan uyajti kama' jipt'an o dekretu. Ni jipt'anjo' o dekretu uxé unumsiben ni Ajmanda jot'oj'o' k'a ni ch'unikjo' ta uchap'elma Ch'obolotot i t'ok unto ajts'ibjun kada juntujo', i uxé ti pukinte kama'da: "Ni Ch'obolotot tá ni Teromkajo' Unte'jo' Ajkibnajo' dekretu: (testu ta ni jipt'an o dekretu)".

Ni Ch'obolotot uyik'e' ni jipt'an ke uto'esan utuskiba i kache'uyajti tamájo'.

Ni jipt'an utsupsen uyile', kache'an i kache' uxé ti woykán ni diputa'uj'o', kama' ya'anj'o' woyo'ts'ibi ti partidu, k'a kua'chikotejo' uyik'e' ch'aja ni t'anjo' tubá numik k'ajalinjo' ik'otik ti ajti tamá Ch'obolotot tubá Diputa'uj'o'.

Ni jipt'anda mach uch'i ch'inajneskak ni uxin uk'inilesan pukinte tubá ni Ajmanda Woyolkaj tuba ukinintan ukuxlib.

Jek'om II Ta ni Utí'kiba i Utuskiba ta ni Jipt'an

Artíkulu 71. Ni uyolaya tubá ti'kak ni leyo' o uk'ajalinajnoja jin abinti uchen:

- I.** Ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj;
- II.** Ni diputadujo'p i senadorojo'p ti congresu ta ni unte';
- III.** Ni lejislatura'p ta ni teromkajo'p;
- IV.** Ni ajki'na ta umpe equivalente, por unpe, aceru punto cha jun t'o ux por ciento de ba jun sibi nominal ta yi komne'p, ta tuba términos ke u chen señala ni jipt'anes

Ta jipt'an del congreso utuskí va tramite ta u kex.

Tan kiim de apertura ta cada periudu ordinariu de secciones, uj yum naj ka'p uj she u che'n presenta chap'e iniciativo ta' tramite, o uj ti'che tal carácter ka uj chi presenta ta' chape periodos

numida' ka' lustu ano'p ni dictame'n, ni iniciativa yu she te ute' discuti ij te ute vota tan plenu cada ti, en treinta kuum natural si mach ka'ini, ni iniciativa ton terminu ij sin mayor tramite, yu she uj che'n primer asuntu ke uj she' te ute' discuti y vota tump'e' otro sesion tan plenu. En casu ka' uti'k aproba o te' ute' modifica ton cámara cada ati, ni respectivu proyectu de manda uj manda na noja uj she' te nume' inmediatamente te cámara revisora, to chen discuti, ij to chen vota jimba ora ij to jinchu va condicion aj erki'.

Mach axí ti yijkan k'ajalín loke ts'ibitak o ti uxus ute ni jinda Tuslomjipom.

Artíkulu 72. Upete K'ajalín ti jipt'an o t'an ute, jin uyute mach mujkak ta chinkak tan jimba' kámara, uxe ti ute t'an chéchubixéj tan kachikamba ni Ch'obolotot, ti chinkan ni jipt'an ta woyom i ut'anob tubajo', kaché'an, kaché'uyute, i kaché' ucherkan tan t'an i yikomo':

A. Uch'imkan ump'e kua'uxeti ute ta ni Ch'obolotot ta uch'ijiba, uxé ti numé ti joyaneskan tan otromp'e. Che' jinda usapin, uxé ti tiskibinte ni ajmanda, unéjo', che'tiki mach ajnik kua'uyile'kochen, uxe' upukun se'.

B. Uxé uyile' Umuk' Ajmanda, upete kua'uxe ti ute mach usujtats'inti t'ok kua'uyile'jo' ta ni Ch'obolotot ta uch'ije, tantama cha'jop'e k'injo' k'injo'; k'a mach xik, ankirak jinda ts'ibi't'an xik ni Ch'obolotot miiki o ch'ik ikti umukults'ajijo', jinuk'a tubá sutats'intik uxé ti uteba ump'elib k'in jink'in ni Ch'obolotot ajnik woyo.

C. Ni kua'uxe ti ute ta jipt'an o dekreto mach ch'imki upete o unjek' k'a ni Ajmanda, uxé ti sutats'inte, t'ok uchanili', bajka uch'ije Ch'obolotot. Uch'e' xik ti cha'num ile'jo' k'a ta jinda, (*sic DOF 05-02-1917*) i che'tiki ilkak ke che'chich tubá ucha' uxot' je'kiba tubá uk'e'nan upete jot'junjo', uxé ti nume ti cha'num uchinen ni Ch'obolotot. Che' k'a uné tanintik t'ok uk'e'nan, ni kua'uxe ti ute uyajti jipt'anjo' o dekreto i uxé usujtats'in Ajmanda tubá upukt'an.

Ni jot'junjo' ta jipt'an o dekreto, uxé i'k'aba'.

D. Che' kua'chika kua'uxe ti ute ta jipt'an o dekreto, xik mach ch'imi upete ni ni Ch'obolotot tub'a umech'im, uxé usutats'in bajka mach ti t'ok chanilibjo' ke uné ichijo'. Che'tiki uxé ti chininte ti cha'mun sujnik uch'ime' upete uk'e'nan ajajtijo' ke ya'anjo', uxé ti sujti Ch'obolotot ke uné usutats'i, jinuk'a uxé ti sujti uch'e' ti cha'num, i che' ba sujnik uch'e' jinchich ba uk'e'nan, uxé ti numsibinte Ajmanda tubá kua'utik t'ok ni jek'ts'ib A; pero che'tiki uk'ajti'i mach unumsen, mach uch'i sujnik uye'e'tan jinchichba unit'ank'injo' ta mukults'ajijo'.

E. Che' ump'e kua'uxe ti ute ta jipt'an o dekreto xikjo' mach uch'imi unjek', o to'eskakjo', o uts'ikteskak k'a ni Ch'obolotot mech'om, otromp'e jo'yaneskan tubá Ch'obolotot bajka ti ti ch'ijeba uxé use' ile' lo ke mach ch'imki o ba kua'chika k'exom o uts'iktibjo', che' mach uch'i taninte ni artikulijo' ke ach'inkijo'. Che' tiki ni uts'iktibjo' o k'exomjo' ke uchí Ch'obolotot tubá umech'in o k'otik uch'ime' upete ajk'e'nanjo' ni jot'juno' ke ya'anjo' ti Ch'obolotot bajka ch'iji, uxé ti numisnte pete ni kua'axe ti ute ajiktajley tubá kua'utik t'ok ni fraksion A. Che' ni uts'iktibjo' o uk'exomjo' ke ya' cherejtak uk'a ni Ch'obolotot' tubá umech'in k'otik uch'ime'jo' uk'e'nan ni jot'junjo' tamá Ch'obolotot bajka ch'iji, uné uxé usujtats'injo' k'a ch'imbintik uk'ajalinjo', i che' upete uk'e'nan ni jot'junjo' ke ya'anjo' mach uxin ti ch'imkan tuba jinda cha'p'eli' mech'om kile' ni uts'ikti' o k'exomjo', ni kua'uxe ti ute, kachiko'amba ke ach'imihi ta mülajti Ni Ch'obolotot, uxé ti numisbinte Ajmanda tubá kua'utikjo' t'ok ni fraksion A. Che'tiki ni Ch'obolotot uk'alink'atín umech'in pete uk'e'nan ni jot'junjo' ke ya'anjo', tamá ni uts'iktibjo' o k'exomjo', upete ni kua'uxe

tí utejo' mach usujwan tí i'kan ta tump'e k'inijo' tubá mukults'ajijo', tiki ni múlajti tubá Ch'obolotot uxé uk'ajti'injo', t'ok upete uk'enanjo' ujotjo' ke ya'anjo', ke uxé tí i'kan ni jipt'an o dekretu tok'a t'ok ni artíkulu ke asapintjo', i ke ch'ujnintik ni uts'ikti'ba o kexejo'ba k'a mech'kak i jot'juno' ta mukults'ajijo' pinte'.

F. Tamá ni ch'imk'ajalin, k'exom o pa'saya tubá jipt'anjo' o uk'ajalinajnoja, uxé tí chininte jinchichba pa'sajuno' ke a ilkí tubá utuskan.

G. Upete kua'uxe tí ute o uk'ajalin ajnoja ke apa'sinti tí Na'otot bajka ach'iji , mach uch'i sujwinik uye'e' tamá mukults'ajji jimba jab.

H. Ni tusom tubá jipt'anjo' o uk'ajalin ajnoja uch'e' utik'e' kachi ko'omba ucha'p'eli' Ch'obolotot, t'ok u juntuma uyajti ni proyektujo' ke uyile' ni k'exomjo', tiklaya o toji'tak'injo', o kache' uyute patan tuba ajwasomjo', upete jinijo'ba uch'e' najtiki ujoyanesan tamá Na'otot tubá Diputadujo' .

I. Ni Najtikilik'om tubá jipt'anjo' o uk'ajalin ajnoja uxé tí joyaneskan ya'i tí Na'otot bajka uxé tí ajtijo', oche'tiki uxé tí nume ump'e mes bajka uxe tí nume tí kuchpatan tuba utsupsen ke ni jinda mach uyile' kua', jinuk'a jinchichba proyektuda o jipt'an o uk'ajalin ajnoja uch'e' ye'kan i joyaneskan tan tump'e Na'otot.

I (sic DOF 24-11-1923). Ni Ajmanda ta ni Unte' mach uch'i uyile' kua'uyile' ni p'inki'jo' ta Ch'obolotot o ta kachichkamba Ch'obolototjo', jink'in uchen upatan tubá yikom o tubá aiyikom, che'tiki ni jink'in ni Ch'obolotot ta Diputa'ajo' uch'e' usube' untu ni no'ajpatanjo' tubá Ukiji woyolkaj k'a tojtani ta kaj.

Mach uch'i tiki uyik'e dekretu ta jok'om i mukults'ajijo' ta terenpatanjo' ko yik'e' ni Pipiy Patanjo'.

Jek'om III Ta ni Uch'e'uchen ta Ch'obolotot

Artíkulu 73. Ni Ch'obolotot ukinintan uch'e'uchen'

I. Tuba usapin tsiji" Teromkaj ta Unte' Woyolkaj;

II. (Mach uk'inka)

III. Tuba tuskak tsiji' Teromkajo' tamajo' ta ni uxupiba ta ni ya'anjo', xikjo' k'ini ni uyute:

1º. Ke ni unlip' o unlip'jo' ke uk'atin uts'osen ni Teromkajo' ukinintan t'ok ump'e kaj t'ok uk'e'nan ta sientu bente mil ajkuxlejo', taj ts'ita'.

2º. Uxe uye'e tupinte ni Ch'obolotot ke ukinintan ni kua' uye'e k'en tuba uyik'e' uyajti ta politika.

3º. Ke xik ti u'kan ni Leijijlaturajo' ta ni Teromkajo' tuba uka' ke uyilkan, ni luke uyolin o mach uyolin tuba waats'intik ta tsiji' Teromkaj, uxe ti ko'lan libujojo uyek'e ni uts'ajili' tama ta cha'uxp'e mesjo', utsijkan ta jink'in uxe ti tiskinte ni numsajt'an ni tubajo'chich.

4º. Ke tomp'e uxe ti u'kan ti ejekutivu tuba yolo'kaj, ni uxe ti tiskinte uts'ajili'b tama de siete k'in tsiki dejde uk'in ke ak'atibinti.

5º. Uxe ti jot'inte tuba wa'ats'intik ni tsiji' Teromkaj de cha'p'eli' ta uxtu tuba pete diputa'u i senadorjo' ke ya'anjo' ya'i ti Ch'obolotot.

6º. Ke ni luke uyilejo'b ti Ch'obolotot uxe ti mech'inte t'ok uk'enan lejijlatuturajo'b tuba teromkajo'b, ni u chininte uts ni ucha'p'eli' ujuni tuba usakinte, ke che'chich uyilejo'ni lejijlaturajo' tuba Teromkajo' bajka uk'aba' mu'uyilkan.

7º. Che' ni lejijlatura tuba Teromkaj tuba kaba uyilkan, si mach che' uyelejo'b uyek'e ti mech'inte bajka uyile' unlip' najtikijo' uxe ti ute tuba cha'tuli'b de uxtu tuba pete ni lejijlaturajo' tuba kachikadomba Teromkaj.

IV. (Mach uk'inka).

V. Tuba k'exkak ni bajka uyajijo' tuba supremujo' tuba muk'jo' ni yolo'kaj.

VI. (Mach uk'inka);

VII. Tuba machiyo uts'onin luke uxe ti k'inkan tuba ubile' ni presupuejtu.

VIII. Kat'ok n i k'ex ta kaj, ta:

1º. Tuba ikak uchumli' tuba kuxuk'a ni Ajmanda uxe uch'e k'ajti'kak ni menajk'itom tuba ni u k'exejo' ni Nojkaj, tuba uyik'ejo' ni jinchich menajk'itom i tuba uts'onin i utiskun utoje' ni bet nojkaj. No'ontu menajk'itom uxe uk'ajtiin tuba uch'e utik ni patan ke deyai uxe uch'e k'enak i k'en tuba uyochiba kajo', jipi ni machika uchen t'ok like' yo uchen tuba utiskun tak'in, ni uwina'tan tuba ucha' nunchen i tuba uneabajpekin tama uk'ini ke ti kini uyili ni ch'unik tuba na'kaj ni tu xupiba ti artikulu 29.

2º. Che'chich kada jab ni uk'enan ubet ke uxe ti oche tan ajiptan ke ochik, ke kuaxuk'a joyolin ni ajmanda tuba dijtritu nojkaj i ni uk'imi tuba kaj, kama' tuchumliba ajiptan ke tuba. Ni ejekutibu nojkaj uxe uyile' kada jab' ti konkresu tuba unte'jo' tuba ni bajka'an pitoni' ni jinchuba bet i jin uk'a ni ajoja tuba dijtritu nojkaj uxe utiskun ni ts'ajili' ke ni kuax mu'uyute tuba ni luke mu'uk'ine' ke jini uyili uchen. Ni jefe tuba xot'kab nojkaj uxe uchen ts'ajili' kama chich tiki ni tijuntajo' tuba neabajnik tuba ti xot'kab nojkaj, tuyilben ni utak'ini kaj;

3º. Ti ikan ni jipt'an tu yok upete, k'a ni teromkaj, yolo'kaj na'kaj, i ch'ok kaj ke' ucheno' k'ex, ya' ts'iki i ut'an deyái loke uyele' ni aj nojá uxe uchénob upatanob toben ta utojélo' ubetó' loke u chéno'; ni toben t'an tani patanib to tsíbin i ula ilé' jiyp'e u k'exejo' i toben tojkak tan ump'é jun, yokone i cheklek; ump'é t'an ta ti chinkan ni bet; chéchich nuka mech'lé mijkak bakone aj patawanob bakone machu ts'ono leke uyelé' ni jun. Ni jipt'an uxe ti ute t'an tan ch'okbolotot ta Diputadujo' loke ula ilé' ni lip't'an H ta pint'an 72 ta jinda Tuslomjipom.

4. Ni ch'okbolotot ta woom, uxe uchen t'ok ajpatan ajts'i'jun cha'tuma loke yuyijo', uxe ulaj chineno' upete t'an ta ajnek uts ni tak'iní ta teromkaj, jinchi loke yaán ts'ibí tan jun ke ucheno' t'o nojná' ajnojá tan na'kajta anek uts i, che'chich, utus kun loke uchiní up'é plazu ta 15 k'in ta patan, jinchi uchen te' yaanob ti jilejo' tan ni ch'okbolotot ta woom. Jin jipat uyute ta teromkajo' loke ya'ánob t'ók uts ubéto' loke ula ilé ni jipt'an. Chechi, kaini sep' ti ts'ibkan ni jun ta ajnik uts, uxé ti ilkan loke utik ta ni ch'ok kájo' bakone ya'án jinchi u yajne, jinčji junla ke, kaini, ucheno' upte teromkajo' bakone mach'an k'en ubéto'.

IX. Tuba ni mach uyik'e' ke ni cha'numchonom tuba ni teromkaj t'ok otroj teromkaj i'kak tsiki.

X. Tuba i'kak ni kua'chika jipt'an tupete na'kaj tuba ni idrokarburujo', ajcheraj ch'enjo', ajcheraj sustansiajo' kimikajo', o ni utsaleskan, chiktesan t'ok utsaleskan, indujtriao' cinematokrafika, cha'nun chonom, ilis t'ok tak'injo' i rijajo', tinxin oche, i serbisu jinansierujo', o tuba ajnik korriente i nuklear i tuba ni jiptano' tuba patan tuba tuspitoni' ti artíkulu 123;

XI. Tuba uchen i upa'sen ni upatan kaj tuba yolo'kaj i utich'e, tibik o emik udotasionjo';

XII. Tuba uyile' ni jo'yan, chinintik ke ni uts'ajili' ke uxe ti k'ote uye'ben ni Ajmanda;

XIII. Tuba uyile' ni jiptan ke jini uch'e' ilkak che' uts o mats'uts ni upresaj tuba nab' i ka' i tuba utiskun ni jiptan ke kama' ni uyolaya tuba ti ja'ke ch'ijka' i jo'yan;

XIV. Tuba uts'osen i uk'eche' ni intitusionjo' arma'ubo' tuba untejo', ni uyubin Ejersitu, Marina tuba Jo'yan i Umuk' tuba Iski Nojkajo', i tuba tus patan ni uwoye'ubajo' i ik'patan.

XV. Tuba uyik'e' tuspatan t'ok uyirinte ni uwoye'ubajo', arma'u i uyik'e' ti nume uts ni Ajkininyajo' Nojkaj, uch'ujnan ni yebejo' ke ya'ajnikjo', ni uk'aba tubajo' ta ajmanda i ojisiajlo' i ni Teromkaj tuba ajnik ni indujtriao' kama' ni uyile' tunumiba uts untu ke ya'an tsibi uk'a ni unejo' tuspatan.

XVI. Tuba uyile' ni jiptan tuba ni kaxkada, i kachikada juridika tuba ni tuntajkaj, uyebejo', uk'exe' ukiji, ukolonia, ubixiba o uk'otiba i u utsle upete ni ti Yolo'kaj.

1^a. Ni ajtust'an tuba utsle tuba upete uxe uk'echeuba bajka'an ni ajch'unik, i mach uxin ujup'e'uba ni'untu sekretaria tuba teromkaj i ni luke ya'lajan tomp'e uxe ti lubujnojkan ti pa'is.

2^a. Ni kuaxuk'a ut'itinuba ni kirix ti' k'oj o tatu chimiba ulaj oche ni yajo' ke machbay uchininti tama pa'is, ni sekretaria tuba utsle uxe ulubujchen ta uyile' jinchuba k'in ni kachika' uxe ti ute ke k'a ya'ajnik, k'a chujnintik ta mach uchen sanciona ch'unik tuba na'kaj.

3^a. Ni ajnoja tuba ajchinaj utsle uch'e' uyik'e' toji'tani i luke uyile' uxe utsoniben ni ajnojajo' tuba ajcherajpatan uts tuba ni pa'is.

4^a. Ni luke uyile' ni ajtust'an uyik'i tuba utik jink'in tuba k'itjot'jun tuba mach uch'kak ni chij i ni chonkak ke kuachikajini ke utsimsen untu o uyik'e' ti maljutchininte ni kuachikajini tuba yebe, che' chichiti ke uyikan tuba kinintintik i mani' utik xak'intik ni ajti, uxe ya'i ti ute mech'inte k'a ni Ch'obolotot tuba tomp'ejini kuaxuk'a ke' uxe ti oche.

XVII. Ta te ut'e menciona ni manda ta vías generales de un'mjsatano'p, tecnología de información ij numjsatano'p, radiofusion, telecomunicación, to banda ancha to, interned, folletus ij correos, ij cachí uj yute' manejap ij utik aprovecha ni ja' ta juridiccion federal.

XVIII. Tuba uchen otot ta tak'in, uxe uyele'jo' kuaxuxé ukinintan, uxe uyile' kachuka' ti ute ni jiyp'e t'ok ni tak'in tuba otroj kaj i uch'e ni jit'i patan tuba upete ta jiyp'e u il'an i uk'e'nan;

XIX. Uxe ti ilkan kachika' uxe ti ute ke uxe uk'eche'uba kuaxuchen i ut'itin ni ka' mach'an uyum i uye'ben jiyp'e utojlib ni jinda;

XX. Tuba utiskun ni jiptan tuba uwoye'ubajo' ni ube'ta Diplomatiku i tuba ube'ta konsular mejikanujo'.

XXI. Ta ti ute:

a. Upete ni jipt'an jin uyelé' ta xuch'lom, xuch' i mech'lé ta jot' junla, ti ute unlip', loke uyelé' i ta ti mijkano'.

Upete ni jipt'an ula ilé' upete jé'k'om loke u yina'tanob i ucheno' patan unejo', tama yolo'kaj teronkajo' tan yolo'kaj, Nojkaj Yolo'kaj i bit ch'ok kaj;

b. Ni ts'ip ke uyelé' loke ji'ts'om i t'an tuyak'o na Yolo'kaj ta ti mijkanob t'ók jun uxe ti ibintejo', jinch'i ts'ip ta kat'ok mulmech'lé;

c. Ni juntu ts'ip ta ti ute kat'ok mijkak, ti sakbinte u bija'le ta pasik uts tan pipi't'an i ute mikom uche ni na' kaj tan upete yolo'kaj i tamajob.

Nuka noj' qa tan yolo'kalobyuje u yina'tanob upte mech'elí tan kaj, che'chi si a'a'n tan Yolo'kaj o contra a ts'ip'op', yinikob o ototejobke uchenob mech'lé, lip ilé'ob o mach uilé'ob ni ump'é ksa ta a ubín o achen t'an o ka utsi'b'kanjun.

Upete kat'ok uk'oté jinch'i dayida tan jinda Tuslomjipom, ni jipt'an tan Yolo'kajob ula ilé' ke' aj nojálo' tan chi kaj uxé uyina'tano' iuchinéno' uts ni mech'elí tan Yolo'kajo' ;

XXII. Tuba uyik'e'jo' ni ch'em yajin k'a utani uxe uwina'tan ni unejo' tribunaljo' tuba ti yolo'kaj.

XXIII. Tuba utiskun ke ya'an tuchumliba tuba ni tomp'ejo' t'ok ni yolo'kaj, xot'kab' nojkaj i ni pamkajjo', k'a che'chich uyiktan y uwoye'ubajo' ni intituisiónjo' tuba ajkininkaj ni uchenjo' nojkaj, tuba uts'onin kama ya's'ibí ni ti artíkulu 21 tuba wida tuslomjiom.

XXIV. Ta' uti'k espedi' nij mandajo'p ij uti'k regula ni organización ij facultad de auditoria, uj noja kai'p Ka' uti'k gestiona, controla, ij evalua ni poder de la unión ij entes kaj'op woyolkajo'p ka' uti'k expedí, ni manda' ke uj che'n establece ni base de coordinación de sistema nacional ta o xu'cho'p uj yere ni artíkulu 113 de jimba constitución;

XXV. Ta' uti'k fija serviciu profesional ta' ye' juno'p en términos de artíkulu 3º, de jimba constitucion, establece, organizar, ij sostene uj pete naj ka'ip.to uj yo'tot aj ken'juno'p rurales, elementales, superiores, secundarias y profesionales, de investigación científica, de bellas artes ij

oficios, museos, bibliotecas, observatorios ij demás instituciones concernientes a la cultura general, ta gente kajaro'p tan aj kai'k, ij utik gestiona uj pete bajka han to' institución, ta' utik gestiona ta' vestigios o restus fociles. ij ta monumentu arqueológicos, atikulus e históricos, ta' interés nacional, ka uti'k dict'a ni manda encaminada a distribuir convenientemente entre federación, kejio'p, y choik kajo'p, ta beneficio ni educación, ij ka uj chenop aporta takin ta jimba serviciu, uj sakono'p unidad y coordinar la educación ton pete naj kate,

XXVI. To' chen conoce ni licencia uj yum na'kaj ij to chemba constituir en colegio electoral ij utik nombra un tu' ciudadanu ka uj che'n remplaza uj yum na' kaj, ya sea de interinu' uj sustitutu' en términos de artikulos 84 y 85 de jimba constitución.

XXVII. Tuba usapin upasiba ni tu' kargo de Ch'unik tuba Na'kaj.

XXVIII. Tuba tiskintik jipt'an tuba uchenjo ubisanjo uts utak'ini gubernamental ke une uxe uye'le' ni utak'ini kaj i tuba uye'kan tuba tomp'e ni u woye'jo ujuni jinansierajo' tuba uyochiba i upasiba, chechich tuba luke ukinintan Nakaj i ni u'orkanujo politiku-uchenjo patan uts tuba ni uye'kiba ni kaj, tuba ni uch'e uye'le' ke uxe ti ajtijo uts tuba ni upete Nojkaj;

XXIX. Tuba uyek'e kuachikajini:

1o. Tuba uyik'e' kuachikajini;

2o. Tuba lajch'imbak i pipi'ch'imbintik ni tak'injo' naturaljo ke uyo' uyile' ti unxot' 4° 5° ti artíkulu 27;

3o. Tuba intitusionjo tuba uneabaj i'kan i tuba uwoyilib tuba uts;

4o. Tuba upatankaj ke a iki o tuba pipi'chenbintik ni yolo'kaj i

5o. Se' jinchich tuba ni:

a) Enerjía Elektrika;

b) Uyute i uk'inkan ni k'uts tajajtak;

c) Kasolina i kuachikadomba ke uchimkan tuba kuxukas;

d) Ts'ib'i'k'ak' o ch'iktan it'obni;

e) Uji'le tsaj i kuachikadomba ke uch'imbakan tuba utik;

f) Tsaleskak te'e';

g) Tuba uyute i k'inkak ni chij.

Ni uk'ini nojkaj uxe ti ochejo' ni ti chimkinte ni kua'chikajinijo' uxe' jinchich tuba; ni tuyi'kan ni ajipt'an sekunda'ria uxe uye'le. Ni lejislaturajo' jiyp'e uxe ti i'binte ni upamkaj, ni tuyochiba tuba kua' utojki' tuba ukinkan lus;

XXIX-B. Tuba i'kak jipt'an tuba kachikada i uk'inkan ni ubanderaj, Eskudu e iknu Nojkaj.

XXIX-C. Tuba tiskintik ke uyile' kachikada ajnik ni ajnoja tuba nojkaj, ni tuba teromkaj i tuba ni pamkajo', ni tama tuba sekjin uchen p'os i, ni uchenjo' uts'ibinjo t'ok tuba u ts'oninjo' ni luke ya'an ts'ibi ni ti unxot' uxp'e ti artikulu 27 tuba wida ti tuslomjipom.

XXIX-D. Tuba utiskun jipt'an tuba utuse'jo' nojkaj tuba uchijiba tak'in i tuba upete, k'a che'chich uchenjo' ni luke uyubinjo' jiyp'e i tuba upete tuba luke u kinintan Nojkaj;

XXIX-E. Tuba utiskun ni aj jipt'an tuba ni chinkoleskak i laj ts'eykintik usapijo' i tuba utik ni luke uxochenjo' tuba tuseuba ni tak'ini, se' jinchich ni kama' luke uk'ikan i ni machika ke ukintant ke tuba uxupiba ni uk'inileskan k'en i jink'in tuba luke ukinintan i upatan, upete i nojkiji luke k'ini;

XXIX-F. Tuba utiskun jipt'an tuba ni kama' ulaj ts'aykinte tuba k'eneskak mejikana, ni utuskan tuba k'eneskak extranjerujo', ni unumsinte ni teknolojia i tuba ni cha'nume, icha' numshintik i i'kak ni luke luke usakin i teknolojikujo' ke uk'atín tuba uchijiba nojkaj.

XXIX-G. Tuba u tiskun jipt'an ke uyikta ni tuba ajnik ni Ajmanda nojkaj Ni ajmanda tubajo' Teromkaj i tubajo' upamkaj, ni tama tuba luke uk'atinte, ni uchenjo' tuba k'inintintik te'ejo' i tuba ni nunkintanjo' i tuskak uts ni uts ajnik upete te'e t'ok no'onla;

XXIX-H. Ta ti ikan ni jipt'an ke uchen ni tribunalob federalo'b tani buya cheraj patan uts uyik'e' uchen ujuntuma tuba uyik'e' luke machuchenjo' i ya'an tuyak'o ajnek utuskan uwo'yeubajo'b uchime Ubij i recursu' sutats'intix ni resoluciono'b.

Ni tribunalob ya'an u kargu ta ti ute ts'ajili ke numik uchen upatan uts tu péte federalo'b i ayebejop o

Kainichi jinchi ni organu keuchen uye'k'e ni kastigu tani serbiciu tu péte uchen patan uts k'e ni Jipt'an usu'sen ka k'ojo i ayebejop o k'e ya'chi ochiko'b ochenba binkulajo'b yuyi luke ucheno'b Kaini yuyi chune ucheno'b ni tojóm ta bajka yibajtinte i i'binti ni mech'eti cherbintik ni otot tu Péte federalo'b tubachij'ob péte ta federalo'b.

Ni tribunalob yuxoucheno ta plenu sisiono'b regionalob.

Ni ch'ok otot i noj ni tribunalob yuxo ti ajne ta diesiseyijjo'b ch'unik yuxocheno ti plenu sisiono'b, kamba une uche koresponde uchen solusionada ni uti prosedune luke uyire ump'e jila uxp'e yan ba'a fraksiono'b.

Ni ch'unik tan ch'ok otot i noj yuxé ti ikan t'o aj noja ch'unik to péte kaj su'nek ti binte t'oni botu ta ch'ap'e i uxp'e partejo'b ni ch'unikirba k'e ya'an ti senadu tani na'kaj i ton jilejo'b tani komisiono'b nunk'in achi yuxo ti kolobano'b ton kargujo'b kinse jap machaxi ti xupo to ba'a.

Ni ch'unik tan ch'ok otot regionalo'b yuxo tikan t'o ajnoja ch'unik tu péte kaj su'jnek ti binte t'o Ch'unikkirba ke ya'anob ti senadu ta na'kaj. Tan ujilejeo'b ta ni komisiono'b nunk'in yachiano'b. Yuxo ti ajnejo'b ton kargujo'b ta diez jap i ya'to ti chinbinte yajin ta ti bintejo'b ti ch'anum.

Ni ch'unik yuxo ti nikinté ton kargujo'b si puru k'ojo ke uyire ni jipt'an.

XXIX-I. Tatikan ni jipt'an ke ajnek ni basejo'b tani federaló ta na'kaj federaló i kaj, upamkaj uwoyli'b Lotaya uchenjo ni lotaya' pipi yinik

XXIX-J. Ta ti ute lejislajo'b ucheno'b ni cultura, si'p'e, ankre, ti ikkan luke ya'an tan artíku lu kuarenta tani Kontitusione'b ke ya'an t'o ni federaló, tani kajo'b i na'kaj federaló, upamkaj, ni bit kaj i tek'en'ubajo'b, yakiloto'b;

XXIX-K. Tuba utiskun jipt'an uchenjo' n i ajwawa'ne, ko'leskak uchumliba upete ni tomp'e tuba uch'e uchen ni yolo'kaj, Teromkaj. Upamkaj i ni Dijtritu Nojkaj che'chich uch'e ochik tubajo ts'ujilba i sekjin yaki'loto'.

XXIX-L. Tuba utiskun jiptan ke uyik'e' ni k'a ochik ni ajmanda Nojkaj, ni ajmandarjo' nojkaj i tuba pamkajo', tuba ni tama tubajo' p'isi' tuba uchenjo' ajk'ech buch', i ch'ixbuch', k'a che'chich uch'e ochik tubajo' ts'ujilba jin yikibloto', i

XXIX-M. Tuba utiskun jipt'an tuba uchenjo' ni ajkinin, nojkaj, koleskak luke jok'ine' i taj uyile' kada ni uninik'atin ke a'ilki.

XXIX-N. Tuba utiskun jipt'an uchenjo' ni tuslomjipom uwoye'ubajo', uk'inkan i sitik ni mulajnikjo' Ni jinda jiptan uxe uyikta ni uchumliba tuba uch'e uchejo' ni utiklenjo' i uch'ijiba uk'echkiba ni ulaj chenjo' mulchenjo' tuba ni yolo'kaj Teromkaj i pamkajo', k'a che'chich tuba ni Dijtritu Nojkaj, tuba ni tama tubajo' p'isi'.

XXIX-Ñ. Tuba utiskun jiptan ke i'kak uchumliba tuba k'a ni yolo'kaj, Teromkaj, upamkajo', i ni Dijtritu Nojkaj, k'a ni tomp'ejo ni uchinienjo' cultura, jipi ni kama' ya'an ni ti unlip' xxv tuba wida ti artíku lu. Che'chich uxe ti koleskan ni tojiyp'e ni che'chichich uch'e ochik ni tubajo' ts'ujilba i yiki'loto', k'a Uch'e' ts'onintik ni tuxupiba ya'an ti unxot' u'uxp'e ti artíku lu 4º tuba wida ti tuslonjipom.

XXIX-O. Tuba i'kak uchenjo' ni kinitintik ni datujo' ajpatanjo' ke uch'ejo' ni partikularjo'.

XXIX-P. Ta tikan ni jipt'an ke kolobak i k'otik ni federaló, ti kaj ti federaló i upamkaj , tan anbitu kache an uye'ben'uba, uchenjo ni derech'u tani ch'okxiok, i ch'okalo' i tibil bitaló ukirintano'b to péte taumejo'b chi noj tatubajo'b ucheno'b t'oni tratad uta mulkaj, uchenjo', tan kaj mexiku' ajnekchi jupu'.

XXIX-Q. Ta ik'jpt'an tan utiklip tani lotobe te ute konsulto tu péte bit kaj.

XXIX-R. To uyek'e ni jipt'an to pete ajnekko'b uso'b uwoyliip uchen funciona ni registru to upete kaj uchumlibajo' to upéte kajo'b katastru tu pam kaj;

XXIX-S. Ta uyek'e ni jipt'an upéte reglamentu ch'iliba' ni tiki basejo'b uchenjo mach ajnek ufaltada ta manda kajo'b i bintik i numshintik ts'aji i lotaya i datus ta ki lotla ya'an tuba ajmanda ta kijijo'b. Organu i organujo'b ta manda kajo'b iskilom ta manda kaj.

XXIX-T. Ta uyek'e ni jipt'an to péte ajnekda ni utuskan' uchen upatan uts homojeniu tani archibu ta manda' federaló , estatalo'b, ti kaj federalo' i upamkaj usup'sen' ni basejo'b utuskan Utuskan uchen patan i uch'e ubiji ji'ti patan upéte na'kaj ta archibu.

XXIX-U. Ta uyek'e ni jipt'an jeneraló ke puk'atintik uye'ben'ubajo'b tani federaló ukiji noj kaj uchenjo' partidu politiku, utuskan electoralo'b prosesu , electoralo'b, kach'ian basejo'b tik'i Tan jinba kontitusionada.

XXIX-V. Ta uyek'e ni jipt'an to péte pukatintik uye'ben'ubajo'b ta umanda ajnoja ajnekda yuyi luke uchen uchen upatan uts ajpatan to péte kaj uchenjo'b ni sansiono'b uye'kan luke achi o mach achi sunek achen ya'an tama ni ayebejop o juputakchi mach k'oti uchen patan uts k'ojol k'e ni efectu uk'ischinen kainichi utekkán uye'keo'b.

XXIX-W. Ta ti binte jit'an uchenjo' yuyi luke uchen otot ch'ujoni'b ke ajnek ni objetu ubisan uts I kijik uts ni tak'I n I ni teron kaj kaj I ni yolo' kaj, upam kaj federalo' t'o luke ya'an utikiba ya'an ni unp'e' jila chap'e' ta artíkulu 25.

XXX. Tuba utiskun upete ni jipt'an ke uxe ti k'inkan k'a ni jinuch'e' uchenjo' ni alaj ilki i upete ni kua'chikadomba a i'ki wida ti tuslomjompom ni umuk'jo tuba untejo'.

Artíkulu 74. Se' une uch'e'' uchen ni kamara tuba Diputa'ajo':

I. Tiskun ni uk'enan tuba yek'e ti chininte upete Yolo'kaj ni uyile' ta Ch'unik Yiki uchijo' ni Tribunal ta Yikom tuba Umuk' Judisial ta ni Ukijiwoyolkaj;

II. Koordinar tauchinenjo sin umech' tubachi tekniko usak'ino'b uchen funsiono'b ni sakin mech noj ni federalo' ton xu'piba luke uyire ni jit'an;

III. Sunek ti binte ti ch'anum ke ni ch'unik ta na'kaj uchen ta sekretariu ta ramu ti ochenjo ti otot ch'ujni'b, si ak'oti unto ajmanda tunxó pat, si kaini yuxé ti ajne I koloban uxótima chap'e' tan artíkulu 76 tajinba tuslom jit'an, Kaini chi' to pete ajpatano'b anoja ta ch'ujni'b;

IV. Uxe ti ute kada jab' ni presupuejtu ta Upasiba ta Ukijiwoyolkaj, che' utaj uchenjenjo' upipi'palin i ni kuaxuk'a uk'exkan ni Proyektu utiskun ni Ajmanda Woyolkaj, umps' ke asapinti ni luke uyo uyik'e' ni ke tan umech'inte utani, uxe usapin tuba ubile'. Ka Che'chich uch'e uyile' ni presupuejtu ni orkanisasjionjo' plurijab'jo' tuba ni jimba kua'uxe ti utejo' tuba ni uk'enesan ni infraestructura ke uxe ti likan kama' ya'an jiptan tus pitonib; ni erokasionjo' i'ki uxe ti i'kan ni ti subsekuente Presupuejtu' tuba Upasibajo'.

Ni Ajmanda Woyolkaj uxe uyik'e' ti k'osbinte ni Ch'obolotot ni uti'kiba ta jiptan tuba Uyochiba i ni Kua'uxe ti ute ni Presupuejtu tuba Upasiba tuba Ukijiwoyolkaj mach ti'numik a 8 ta tuba mes ni sektiembre, i ke ajni uye'e' ka'an Sekretariu tuba Dejpachu ke jin a i'ki tuba jin chichich tuba ilki.Ni Ch'obolotot tuba Diputa'ajo' uxe usapin ni Presupuejtu tuba Upasiba ta ni Ukijiwoyolkaj, mach ti'numik jink'in 15 ta tuba mes ni Nobiembre.

Jink'in utik'e' uchen upatan jink'in uk'ini uyile' ni ti artíkulu 83, ni Ajmanda Woyolkaj uxe uyik'e' ti k'osbinte ni Ch'obolotot ni Utí'kiba ta jipt'an tuba Uyochiba i ni Kua'uxe ti ute ta Presupuejtu tuba Upasiba ta ni Ukijiwoyolkaj mach ti'numik uk'ini 15 tuba mes ta Disiembre.

Machuch'i ajnik ch'uju kuachika tak'in muku, ke machin chinintik ke k'ini, t'ok jinba kirixi'kak ni jin chichich Presupuejtu, ni kejin uxe ti k'inkan ni Sekretariujo' k'a kont'ini ts'ibi k'a ni Ch'unik tuba Yolo'kaj.

Use'inxo ti k'e'neskan ni p'iskin tuba ye'kak ni uti'kiba ni jiptan tuba uyočiba i ni Kua'uxo ti ute tuba Presupuejtu tuba Upasiba, jink'in uxot' tiskun uk'atiben ni Ajmanda ke k'en kua'ujapinuba t'ok ti tan umech'inte utani tuba ti Ch'obolotot o ta ni Pipiy Patanjo', i ke ajni uye'e' tuba upete kuaxuk'a ni Sekretariu ta Dejpachu jin chichich uxe uyile' ixkok'a ke' uyik'i unikunuba;

V. Uxe uyile' che' ya'i o mach uxin ti tiskinte Utoji'tani tuyak'o ni ajpatan tuba kaj ke uchi kua'chika utani ni tu xupiba ti artikulu 111 tuba wida Tuslomjipom.

Uxe ti chininte ni uti'in ke uchenjo' ni ajpatan tubakaj kama uyile' ti artikulu 110 tuba wida tuslomjipom i ajnik kama' ulotjo'ya'an tama ke usube' ni tan umech'inte utani politikujo' ke tuyak'o uxe uyi'ben.

VI. Umech'inte ni Utak'ini Kaj tuba jab' numi, t'ok ni tuba k'a lajchinintik ni resultaujo' tuba k'itom tuba ch'uj tak'in uxe uye'e' che' ts'its'ita'eski ni luke alaj ilki tuba Tak'in tatoji patan umechin ke uchenjo ta ni ut san tama k'a ni tuspatanjo'.

Ni umech'inte ni Utakini Kaj uxe uchen ni Ch'obolotot tuba Diputa'uo' t'ok ni tuyak'o ni ukiji ch'ukjutom nuktak ta ni Ukijiwoyolkaj. Che' ta ni nimi'mech'om ke jinda uchen tut's'ik pipi't'an tantama ni uk'e'nan keya'anjo' t'ok uyočiba o ni upasibajo', t'ok jini luke ya'an i t'ok luke ya'an ts'ibi ke uxe ti k'inkan i mach ajnik uk'e'nan o ke ujapin ni uyočiba ke a kinki o jini luke a sitki, uxe uyile' upatan t'ok kama uyile' jipt'an. Jini kuaxuk'a ni umech'inte tama ni ti ts'oninte tuba luke yo'uchen tuba ni tuspatanjo', tuba uk'ini se' une uch'e unumsen ni rekomendasionjo' tuba utik uts ni luke mu'uchenjo' jinchich ni tuxupiba ajipt'an.

Ni siki ta kaj ejersisu sakir mech yuxo ti ye'kan ta ni kamara ta diputadujo'b Mach ajeleja ni 30 de abril jap tu pam. Yuxo ti noeskan ni plasu' ta ti ikan Tu xúpiba ni fraksiono'b kuartu tu pat up'e' jila ta jinba artikulu ni pi'ninte Mach numik 30 k'in naturalo'b i k'is kaini ume ch'in noj wolo kaj sikini'b t'o jinchi jap jinchi ya'an ti irkan uts'aji upete ejekutibu luke uyočino'b Ni sakir mech in siki ta kaj.

Ni otot chera jit'an yuxo usubsen umechi siki ta kaj mach tan nat 31 ta octubre ta jap tu pam jin k'oti por une t'o luke ubisan uk'is chini luke ya'an tama tani uxúpiba tekniku uts'akkun upete ejekutibu luke uyiki sakir mechin noj luke uyire tan ni artikulu 79 ta jinda tuslon jit'an sin kaini numi tu pam k'ilin chinen ye'naya luke uyute ti sakinte umechin noj wolo kaj yuxo Tike u kursu' tan xupiba luke airki tan artikulu.

Uyotot chera jit'an ta diputadujo'b yuxo uchineno'b ni upatan ni umech'ini'b noj ni wolo kaj i kaini yujo uchen ujok'e to solben' kache uxe baPatan sakir mechin;

VII. Awere ke' uts ni patan ta na' kajo'b ch'iliba tan ni plasu' ke uyire ni jipt'an. Ni casu' k'e ni kamara ta diputadujo'b mach uyire ni plasu'ni patan yuxo ti irkan k'e yuxo ti ute;

VIII. I kak t'o ni jotjun ni ch'ap'e o uxp'e xótema tan ch'unikirba' ya'ano'b ti organu tama ni controlo'b uwoyibá tubachi uchinkan uts jinda tuslom jit'an k'e ajnek tak'in k'e yute man' luke aochi ni Ta ni federalo'.

IX. Ni upetek'eya'anuyiretajinba tuslom jit'an.

Artíkulu 75. Ni Ch'obolotot tuba Diputa'ijo', jink'in usapin ni Tak'in ta toji'patan ta Upasiba, machuch'i uyiktan utich'e ni utojki' ke tuba ump'e patan ke kama' uyile' i ti tuslomjipom; i ti kuaxuk'a ni t'ok kua'chikadomba ke mu'uchen ke uyiktan uyile' ni tojkib ya'uxe uchenen kama'tich'i ni kejin uyile' ke' ajni uk'a ni Tak'in ta toji'patan anumi o ke kama' uyile' a jipt'an ke' uyikti tuba patan.

Ni upete kuaxuk'a ke a ilki uxe ti ute rejpetia ni uchumliba ke ya'an ni ti artíkulu 127 tuba jinda Tuslomjipom i ti jiptajo' ke kama' uchenjo' ke che' utiskun ni Ch'obolotot tuba Upete.

Ni umuk'jo' woyolkaj lejillatibus, Ajmanda i judisial, ka ch'echich ni ya'antamajo' t'ok ujuntulajti ke usapiben tan jinda Tuslomjipom ke uchenjo' luke uxe uk'ine' tuba Tak'in ta toji'patan ta Upasiba ta ni Ukipiwoyolkaj, uxe uyosen tama ni kua'uxet i utejo' tuba tak'in ta toji'patanjo', ni tabuladorjo' dejklosa'ijo ta ni utojki' ke uyikan ke mu'uyi'binte ni uyajpatan kaj. Jinda uyikan uxe tichininte ujitan ke tuba sapintik ni tak'in ta toji'patan ta upasiba, ya'an ti artíkulu 74 unlip' IV ta jinda Tuslomjipom i kachika'amba ke ya'an ti k'inkanjo'.

Artíkulu 76. Uxe uch'e' sek' une ni Senadu:

I. Uchenin uts ni politika piti ke mu'u chenjo' ni Ajmanda Woyolkaj t'ok uchumliba tuba ni ts'ajili' tuba kada jab' ke ni Ch'unik tuba Yolo'kaj i ni sekretariu tuba Dejpachu ke jinuxe uk'ine' Ch'obolotot.

I chechich, usapin ni trata'ijo' mulkaj i kombensionjo' Diplomatikujo' ke ni Ajmanda Woyolkaj uxe uwina'tan usapin i chechich uxe uyile' che' utesubsen, ut'saykun, uneabaj p'asen, uk'exe', utsutsin, upa'sen ukole'san i uyile' kachikada uxe utsijkan k'a chinintik kachikada tama ni jinchich;

II. Sunek ti kisintik ni bintejo'b ti chanu'm k'e jinchich ch'unik uchen ta sekretariu ta teron' kaj kasú siko otro ajmanda tu patMach ni ajmandajo'b ti ramu japiñ na'kaj i marina, ni sekretariu yuyi luke uchen, uji'lesan' tani ejekutibu federalo' tani sekretariu Umulu' ch'ime ubajo'b to ebajadoro'b, konsulo'b upete t'an ajpatano'b nojo'b ti ramu mulu' chime ubajo'b ni ch'unik ya ano'b Ti organu a mech jit'an a bintik lip'a' ikkan' uchenjo ti nomsinte ts'aji muk' jik' uyekben' ubajo'b i koronelo'b i t'u otro ajmandajo'b tani ejersitu ats'onbaya i muk' jik'a noj kaj tu xúpiba' k'e ni Jipt'an uyire;

III. Usapin tiki ka uch'e i'kak pasikjo' ni umuch't i nojkaj tupasiba bajka'an ni pa'is, tunumiba ni umuch'ti tuba tuntajkaj bajka'an ni ukaba nojkaj i uwa'lli' ni ajmuchi'numejo' tuba otromp'e unojmuk', k'en uk'enan unp'e mes, ti ja' ta ajkibnajo'.

IV. Uxe uyeke utan katuba ni ch'unik tuba Na'kaj uxe uyik'e' ni kinintintik Yolo'kaj tuba piti ni tubachich Teromkaj, umek'e ni umuk' k'ini.

V. Uxe uyile' jink'in ya'an siti upete ni umuk'jo ya'an tusujo' tuba Teromkaj, ke jin ak'oti ni kuaxuk'a uxe ti ibinte uk'atibinte untu ajmanda ke anebaj i'ki une uxe uyik'e tuba yakintik kama' ya'an ti jiptan ya'an tusujo' tuba jinchich Teromkaj. Ni uye'binte uk'aba tuba ajmanda uxe uchen senadu ke uyik'ijo' ixto uyuxtuli' tuba ch'unik tuba na'kaj t'ok usapin tuba ucha'tuli' tuba uxu uk'e'nan tuba ulotjo' ke ya'anjo' i tuba ubuk'oli' tuba ajt'ibila ke ya'chich'an kama'chich ya'l'a'an tuba ni ajiptan. Ni junsionariu ke a i'ki, machuch'i yakintik tuba ajmanda tusujo' tuba uyakinte jab' ke uxe ti chininte tuba ni kama' ya'an ts'ibi ke uxe utiskun. Ni jinda uxe uyile' ni jinchich ke ya'an tusujo' tuba teromkaj ke mach'an ni tama kuaxuk'a.

VI. Uxe uwina'tan uchen ni kua'chika tuba politikujo' ke uche tama ni umuk' tuba ni Teromkaj jink'in kua'chikadomba ni unejo' t'ok jin tuba uxupiba ni senadu, o jink'in t'ok kua'chikadomba ni kachikada ke ni machu yikta uchen t'ok ni tusumjo' tusujo' tuba utinxina ajo'yan tuba armajo'. Ni jinda kuaxuk'a Senadu uxe uyile' ni kachikada, uk'eche'uba ni ti Tuslomjipom tuba upete' tuba Yolo'kaj i ni ta Teromkaj.

Nijiptan uxe utuse' ni ejersisiu tuba jinda i luke uxe uchen i tuba ni anumi.

VII. Uxe uts'osen ni jura'u tuba utoj tanj tuba uchinien ni tan umech'inte utani politiku tuba ni luke machuchi o machuj kajti'in uchen ke uchen ni ajpatan tubakaj i ke uts'ita'esan ni ik'tani tuba luke ukinintan kaj ni jinchich i tuba uts Dejpachu, tuba tuxupiba ni artikulu 110 tuba wida Tuslomjipom.

VIII. Uxe utiskunjo' ni Minijtrujo' ta ni Supremu Korte ta Judisial ta ni Na'kaj, tuba ni uyuxtuli' ke uxe uyosen tuba kama' uyile' ni Ch'unik tuba Yolo'kaj i che'chich uxe uye'ben o mach uye'ben ni usapin ni luke mu'ulaj k'atibenjo' tuba lisensia o numpasik ni jinchich; ke uxe uyik'e' ni jinchich t'ibilajpatanjo';

IX. Uxe uye'ben ukaba' i unikin ni ajnojajo' ni Xot'kiba Woyolkaj tuba ni jin ya'laj'an wida ti Tuslomjipom;

X. Uyile' t'ok Dekretu usapinte t'ok jot'jun tuba ucha'tuli' tuba uxtu uk'enan ni tuba yebejo' ke ya'an ni luke uk'atinjo' utsjo' ke tama tubajo' uxupiba uk'ajti'kan ukiji woyolkaj;

XI. Ti irkan uts ka uyekkan noj kaj kirintan kaj tanj plasú K'e uyire ni jipt'an tan kas'uda k'e ni otot ta chera jipt'an mach uyire Tani plasú yaxe akine k'e kaini akolobi;

XII. Ti ikan ni komisionadujo'b tan ni woyom' luke uyire ukoloban tani Artikulu sextu tajinba tuslom jit'an tu xúpiba' akolobi t'o jinchich k'e auti k'ilinchinki tani jipt'an

XIII. Ikak joti k'aba takandidatujo'b ajmanda to upete kajo'b uye'ben ajpatan ta kaj uchenchi upajsinte k'a uchen ni ajmanda Federalo' kakchu' koloban tan artikulu 102 uxótima A, ta jinba Tuslom jipt'an.

XIV. Ni upete k'e jinuchi tuslom jipt'an kolobak kaini.

Artíkulo 77.- Ajump'e ni Ch'obolototoj' uch'e', sinke ujup'e'uba kachikajini:

I. Uyile' kachichkada uxe ti ute utak'ini ni t'ok jinchich tuba uréjimen tuba tama;

II. Uyubin ni tikamara ta lejisladorajo' i t'ok ni Ajmanda ta ni Unte'jo, k'a t'ok unejo' ta tuba tama.

III. Uyile' ni ajpatan tuba usekretaria i uchen ni Tusu numik tama ni jinchich, i

IV. Utiskun ujuni, tama tuxupiba ni 30 k'in uxe utik'e jink'in k'otik ni ajsikpatan k'a yakintik uxe ti neabaj'i kan ke uxe uch'e k'ajti'kak tama ni 90 uk'ini ute, tuba uxupiba ni ubile' ajpatan tuba jinchich kama' uyile' ni artikulu 63 tuba wida tuslomjipom, ni ti kuaxuka ni ajsikpatan ta Diputa'ijo'

i senadorjo' tuba konkresu tuba untejo' tuba uti'ki' uk'enan tubachich, jipi ni ajsikpatan uchen tama ni jab' ta uxupiba ni luke uchenjo' ni lejislador ke uxe uch'e.

Jek'om IV Ta ni Pipiy Patan

Artíkulu 78. Jink'in tu buk'olib ni Ch'obolotot tuba untejo' ya'uxe ti ajti untu aj Pipiy patan ke ya'ajnik tuba ajnik ni 37 ulotjo' ta unejo' 19 ajnik ta Diputa'ijo' i 18 Senadorjo', ke uxe ti ibinte uk'aba unejo' chich ni Ch'obolototjo' ta ump'e k'in najtiki xupik ni uk'in a'i'ki tuba ni sesionjo'. Tuba kada ajnojajo' ni Ch'obolototjo' uxe ti i'binte uk'aba', tantama unejo' ni ejersisiu, unto ajnebajk'ote.

Ta ni pipiy patan, jink'in ta ni uyik'e k'a uyile' uyiben jinda Tuslomjipom yala'an ni jinda:

I. Umajnan ni ut'an tuba k'inkak ni ajkinin Nojkaj ni kuaxuk'a kama' uyile' ti artíkulu 76 unlip' IV;

II. Uch'e, ni ti kuaxuk'a; ni luke uyile' ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj;

III. Usu'psen ni asuntu ta uye'bubenabajo'b uchimeresesú ta otot chera jit'an mu'ch'u' ni tekliba' jit'an ni ususchinkan, proyektu tanijitt'an o dekretu utuskun ni ejekutibu mas luke uyire' ubisinte ti Otot jit'an ubisinte ta ti totochinkán ni komisionob ta otot jipt'an K'e yuxe ti tuskinte kaini une upukla'n sep' ti periodu tekleya Ucheno'b;

IV. K'aktikak' awere kone tani ejekutibu ni jok'om ta ch'ok otot jit'an o sejm'a jinchi kaini tan tamajo'b kas'u jot jun ni ch'ap'e Uxp'e x'otima tani loto'b jinchi ya'ano'b ni jokóm utik ti ch'ok Otot to pete k'a utik tan kolegiu, jot jun uyire ajnoja ne'ba ya'an O sustitutu ti ikan uts tani jok'om yuxe ti ute to petejo'b;

V. Upájsinte.

VI. Uye'binte jile ta sesenta k'in naturalo'b ni ch'unik ajnoja kaj;

VII. Sujnek' ti bintejo'b t'o ni ch'unik anoja ta kaj uchen k'a Embajadoro'b, konsulo'b, jeneralo'b ajpatano'b, ajnojajo'b Tani otot ch'ujni'b woyo'b t'ani organu kolegiadu abintik ni lip'a iben uchenjo umúk jik' koronelo'b, otrojo'b ajmanda nojo'b, ni ejersitu i ts'omba i u jik'a iski mulkaj ton xúpiba k'e ni jipt'an uyire.

VIII. Uchinen i uyile' kachichkada tuba ni luke uk'atinjo jimi tuba numik uts ke uxe uye'e' ni lejisladorjo'.

Unjek' V Ta ni Ch'ukjutom Ajnoja ta ni Ukijiwoyolkaj

Artíkulu 79. Ni Amechin noj tani federalo' tani ch'ok otot jipt'an ta diputadujo'b yuxé' ti ajne tubajo'b tekniku usakino'b tani ejersisiu ujup'e'uba i ta uyirechune tani uwoyo'b tama uch'ime uyandar i usubseno'b tan uxúpiba' ke' uyire ni jipt'an.

Luke uchen sakir mechin yuxé' ti ute ni utikiba' uts utik' uxúpiba' ni dayia ni tump'e baka uchen uts upatan.

Ni sakin umech'in noj tani federalo' utik'eda chera tani jimba'najtiki k'in sesep' tani ejersisiu sakir mech'in tu pami sin yibajtintik Ke ususchinkan ti ye'bninte ke jinba kasu' uche i ucheno'b uyyire ni numsa t'an xúpik ti ye'kan bet kaj.

Kaini chi por luke ya'an ni patano'b utekijo'b ni umechin noj ni federalo' yo' uk'atín ni numsa t'an ni ejersisiu takursu' kakchi niChera t'ani uxúpiba.

Ni amech'in noj ni federalo' yuxé' ti ajne u kargu:

I. Sakir mechin tu jinkolobi ochik tak'in o pasik tabet ni luke uyek'e Tanu kasu' uyek'e ni ajmanda federalo' respektu ni k'ex tani teromkaj , i tupam kaj kau kirin tinte i ni tibinte ukolo'b ni tak'in ta umanda uwoyom' tani kajo'b federalo' kaini ti ute umech, in kakch'u yute achen ni objetibu luke ya'an jini airki utik federalo' Kakchi uyirkan ke uyek'eo'b tani uxúpiba' ke' uyire ni jipt'an.

Kaini une asakir mechin taj toj ni tak'in federalo' uchen upatano'b Uts ucheno'b ni terom kajo'b i, tupam kaj i kaj federalo' ni organu Politiku uchen upatan uts kachi kajaro'b tu xúpiba k oyere ni jit'an Yuxé umech'ino'b uyoyli'b t'o ni kajo'b tubachijo'b umech'in tu taj toj uyek'e ni federalo' , ta jinda kasu' ni terom kaj i tupam kaj ni uk'exo'b ya'ajnek kauyire ni federalo', umech'in kada ajnek i ejersisiu tani tak'kin ke ya'an i auti t'o ni ajmanda tan kajo'b Kaini ni amechin ni tak'in federalo' ke' ikak i ch'inkak ta yebe kaj O lotob'la fisiku moralob' kaj o pipi numshintik luke akolobi ta ajmanda takajo'b i pipi kachikamba yets jipt'an ka ukoloban ka' ya'an ti uteyakobak ta ni jit'an sin yibajtinte ni uben'ubajo'b ta otru ajmanda tu toj ko k'enelesano'b ji'ti' patan ajwoy tak'in.

Ni kabilka'jo' nini'mech'ejo' jini uyile' ni unjek'ts'i' najtiki uch'e' ubisan ni tsik i ts'ibi' ts'ikom, patrimonialjo' i presupuestario' ta ni tak'injo' ta ni Nojkaj ke' uxejo ti tiskibintejo' i uxe ti i'binte, ts'iki t'ok ni ka' uyile' ni jipt'an.

Ni mech'in noj tani yolo'kaj yuxé uk'atín i mechintik, jin toj, numsa ts'aji ta ejersisiu tu'pat bet kaj ti mechintik, sinke mach tajin numsenla' tan a k'ajalin to pete efektu uts'anek, jibí ti ch'anún Ni bet ta kaj ta ejersisiu k'e tubajo ni numsa ts'aji k'e k'atintik, tubachi te'ni jini airki utik, proyektu ti puklan ya'an tama ni tak'in ya'an i mechintik uwoye ta ti ute tojón to petejo'b ejersisiu sakir mech'in o mech'intik luke auti tani objetibu tani jini airki utik yolo'kaj Ni ususchinkan i ye'bi nine' k'e, kaini kachian, ni mechin noj ta ni yolo'kaj utuskún, sejma debu uyire ni ejersisiu tani utak'in kaj tani ubet kaj k'e ya'an ti mech'inte.

Sin yibajtintik de luke achinki' unp'e jila tu'pat, kakchu' koloban k'e uyire jipt'an de luke uts'akinte, Ni meech'in noj ta yolo'kaj tiki uchen bajka manda yuxé ti mechinte te' ya'an ejersisiu sakir mech'in ta kursu ni bit kajo'b sakir mech'in, kainichi' respektu ta ejersisiu tu'pat. Ni bit kajo'b Sakir mech'in yuxó yek'e unumsen t'an k'e uk'atinte ta ti mech'inte, tani plasu' i uxúpiba' uye'e' t'o ni jipt'an i' si mach a chi' kumpli yaxe ti binte ni kastiwu kachi'an i auti. Ni mech'in noj ta ni yolo'kaj yuxé uyire luke jin otot chera jipt'an i ton kas, uxó xúkun ni patanda jin tu pami tuba

otot yolo'kaj ta ch'era t'ani jin uchen upatan uts, ni ajmanda uts uchen upatan to pajsen ajmech'eti i ajxúch'ó'b ni ajmandajo'b yuyi uchen;

II. Aiben tani otot ajchra jit'an, uxúpiba' k'in sep' ta meso'b ta junio i octubre, kainichi 20 de febrero ta jap tu pami yuxé uyik'e bet kaj, solbintik' kada juntu tani mec'in ke xupik' k'e xupik' jinch'i ba jap da. Kainichi jinch'i da uxúpiba ni k'in, ti ikkan solbintik' upete ni ejekutibu jini luke auti ni sakir mach'in noj ta ubet kaj, jini une yuxé ti osinte yuxé ti nume tu kipo'b ti plnu ta otot cheera jit'anob. Ni solbintik' upete ni ejekutibu i ni solbintik' kada juntu' uyinatan kaj i yuxé ti ajan tama k'e uyire ni jit'an, jinda uxúpiba' yuxé ujup'e mach tan k'en jin ts'ibi ti irkan ta ti mech'inte, jej'kan jini tuba ta ti ususchinkan' ni umech'in noj yolo'kaj kaini t'o patan jin uti i ts'ajkinte chanum k'e tani kasu' ni bit kaj sakir mech'in uyek'i jinchijo'b.

Ta jinda efektu, kada tiki ni uyek'e solbintik to pete ejekutibu i ni solbintik kada juntu ta ajmech'in yuxé ti binte uyinatan ni bit kaj sakir mach'in luke ucheen tuba ni patan jan uti ti mech'inte ta efktu ke ya'chian' ni patan jin uti ts'akkinte chachnun' uchen tubá, jindaba debuchen ts'ibsinte luke uchen t'o ni ajmech'in noj ta yolo'kaj ta ti ute solbintik kada juntu ta umech'in.

Ni ajmanda tani ajmech'in noj tani federalo' yuxé utuskún tan bit kaj sakir mechin ni solbintik', Kada juntu ta ajmeech'in ke uchn tuba' mach tan je'lejak dies k'in sep' jini utee' ke' jinda ubisi' i Uyek'i ni solbintik' kada juntu ta mach'intik ta jichi ni otot ta ch'uni jipt'an, jinchijo'b k ubintejo'b ni yeb'ninte luke ya'an ti ute uchen tuba' ta unp'e plasu' ta treita k'in sep' ya'chian ajnumsa t'an i Uchen ni ti nume tu kipo'b k'e uchenob k'e kaini, ni kasu' mach ucheno'b si mach ucheno'b yuxé ti bintejo'b kastiwi k'e aiki i a kolobi kaini t'o ni jipt'an. Ni tu pat mach axi ti ikkan lolow'esan tani luke ta wuak'o ya'an tan otot chera jipt'an yolo'kaj ta to'ji ts'ibastesya uchen upatan uts, Yuxé ucheno'b ka ukoloban i uxúpibá k'a uyeki ni jipt'an.

Ni mech'in noj ta ni yolo'kaj debu uyire tan plasu' ta ciento veinte k'in sep' tani luke i a tuskintik ta ni bit kajo'b sak'ir mech'in, ta kasu' de machuchen, yuxé ti ute' ke a ub'ki ni yebnaya' i patan uxo' kukún.

Ta ni kasu' ni yebnaya', ni bit kaj sakir mech'in debu chen tani ajmech'in noj ta yolo'kaj 'uts ni patan ajte'ki ti ute o ton kasú patan jini uti machaxi i ch'inkán.

Ni jipt'an noj ta ni yolo'kaj debu yek'e ta ni otot ta ch'unik chera jipt'an, jinba unp'e k'in ta meso'b mayu, noviembre, kada jap unp'e solbintik ta luke ya'an ke uch'ujnan ni kilin chinen ni ye'bnaya i ni patan uxóxukún, uchen tuba' kada juntu solbintik kada juntu yi mech'in ke uyeki ni Uxúpiba ta jinba fraksionda. Tajinchi solbintik uyinatan' kaj, ni mech'in yuxé ujup'e ni umuch,'tojchi'ti usub'si ni otot ch'uj'joni'b tak'in ta kaj yolo'kaj jin tubajo'b tachi kaj yolo'kaj luk ute ni patan tani sakir mech'in, uts'ajkun utojli'b amech'eti utek'eo'b i utiki tani Otot chera t'ani yolo'kaj tóji ts'ibajesya jin uchen uts.

Ni aj jipt'anjо' ta ni yolo'kaj uxe ukinintan ajnek loke uchenobi uchineno' ixta ke ulaj ilé'o upete ajuntu ta jipt'an i loke ulaj ilé'ob upete naj manda tan ch'okbolotot loke ulaj ilé' ni lip't'an; Ni jipt'an ulaj ilé' kache'da uyute t'ók naj mech'lé bakone mach uts'oni jimba jundá;

III. Ni mech'in noj ta ni uyoché, upase, uyilkan i uyí'kan tak'in ta yolo'kaj, i xik ti wawa'ne ti ototé, tse'maj ta uk'atin ti ye'kan ni ts'ibí'jun, junlá o ch'ulomjunalá jun k'ini debu ch'ujnat ta ti ute ni ch'ukom, loke ulaj ilé' ni jipt'an i loke ya'an uts loke uyute.

IV. Tachi jinba ti sakinte ts'aji, ulolow'esan ni ya'an tuyak'o'o'b k'e utik ta otot yolo'kaj ta tóji ts'ibajtesya jin uchen uts ajurmanda uts uchen upatan upajsen' ajmech'eti i axúch'o'b, ta ti ikkan Kastiwu ke ibintik ibintik kada jutu' ajpatano'b ta kajo'b yolo'kaj i, ni kasú unp'e jila ch'ap'e ni fraksion unp'e tajinba artíkulu, ta ajpatano'b ta kaj teromkaj, tupamkaj, ta kaj yolo'kaj upete kajo'b i ch'okkajo'b, i ayebejop o.

Ni otot ta chera jit'ano'b yuxé' uyik'eo'b ni ajmanda ta ni mach'in noj ta yolo'kaj ta joti jun ch'ap'e i uxpe' utopi'le ch'unikirba ya'chiano'b. Ni jipt'an usub'sen utekiba' ta ti ikan. Jinchi ajmanda yuxé ti jilejan ton karwu ochu jap i yuxé ti binte ch'anum si'ji'b sejma unp'e bes' yochi xik Nikintik, se'ma por ch'ach'ikone uchen k'oj'o k'e ni jipt'an uye'e', t'o jinchi ni botujo'b ti jo'kan ta ti binte ch'anum, pur ch'ach'ikone utikiba' luke achinki tan titulu uxúxp'e ta jinba tuslom jipt'an.

Ta chen ane ni ajmanda ta mechan noj ta yolo'kaj yochi achent'o, uts'i'li'b k'e ya'an tan fraksiono'b unp'e, ch'ap'e, kuartu, kintu, i sextu tan artíkulu noventa i sinku ta jinba tuslom jipt'an, luke uy'e'e ni jipt'an. tanchi ni ejersisiu ta uenkarwu mach debu uwoye unp'e xótema politiku' Ni ajnek otru upatan, o ukarwu o pitini'b, jinchijo'b, jinchijo'b ni woyojo'b científiku, aye'juno'b, Ak'ayo'b, ko woyeo'b ch'achikone.

Ni ajmanda ta woyli'b, ta bit kaj yolo' kaj ni upete bit kaj sakir mechan yuxé ti binte xik ulotin ke uyolin ni mechan noj tani yolo kaj tani ejersisiu patan uchen i, si jin kasú mach ucheno'b yuxé ti ibintejo'b kastiwu k'e uyik'e ni jipt'an. Kainichi, ni ajpatan ta kaj yolo kaj tu jo' kaj kaini kachika bit kaj, kilotla utso'b ta kaj o ayebejop o luke uch'uchinte, mandajo'b tu jo' kachi kone bit kaj chen patan jiuptan uch'e', uch'e uch'eo'b tak'in ta kaj yolo kaj, debu yek'e ni numsa t'an junla' ke uk'atin ni mach'in noj yolo kaj, kolobak luke auti k'e ya'an tani jit'an si yibajtintik tani ube'nubajo'b t'o yebe ajmandajo'b i ta ni uyolaya bajka ukinilesan ta ji'ti'patan ta tak'in .Ni kasú Bintik ni numsa tan, bajka yan tu yak'o yuxé ti binte kastiwu tan uxúpiba k'e uyire ni jipt'an.

Ni Umuk' ejekutibu ta Nojkajba uxe uk'ine' ni jit'om adminijratibu ta ni uyute tuba ni kojom ta ni toji'ts'ibajtesya i toji'tani t'ok tak'in ke ni uyile' ni unlipjipt'an IV ta jindaba artíkulu.

Kapítulu III Ta ni Umuk' Ajmanda

Artíkulu 80. Uyi'binte ni ejersisiu ta Supremu Umuk' Ajmanda ta ni Unte' ta untu yinik, koxe ti'binte uk'aba' "Ch'unik ta ni Teromkaj Unte'jo' Ajkibnajo'".

Artíkulu 81. Ni yikom ta Ch'unik uxe tajtoj i ta ka'chich uyile' ni jipt'an ta yikom.

Artíkulu 82. Tuba xiket Ch'unik uxe ak'inilna'tan:

I. Xiket ajki'na ajkibna ta' pinkiban, ke' ajink uts ta ni uyolaya, uch'oket pap' o na' ajkibnajo' i ajniket kuxu tan ni pa'is ka'ti ta chinjo'p'e jab'jo'.

II. Akinintan 35 jab' ts'iki tuyute ni yikom;

III. Ke' akuxlet tan ni pa'is upete jap najtiki ta ni k'in ta yikom. Ni mach ajniket tan ni pa'is ajta k'a cha' uxjo'k'injo', mach uch'ikjits'i ni awajti.

IV. Mach ajniket t'ok ni ch'ujo' i mach xiket ajoja ta ni'ump'e ch'uj.

V. Mach ajnik apatan, che' ajniket ti Ejersitu, awiktan cha'uxp'e mesjo' najtiki ta ni k'in ta ni yikom.

VI. Mach ajnek uchen ta sekretariu ni ta terom kaj, ajmanda to pete najkajo'b, ta ajmanda ta kaj i terom kaj ni ajmanda ta term kaj yolo kaj, si yuxe ti pasik ton pitini'b seis meso'b tu jipat k'in te' uxe' ti yakinte.

VII. Mach yajna'tintik ta kua'chichka jini ta mach uch'i uchen kua' ili tan ni artíkulu 83.

Artíkulu 83. Mach ajnek uchen ta sekretariu ni ta terom kaj, ajmanda to pete najkajo'b, ta ajmanda ta kaj i terom kaj ni ajmanda ta term kaj yolo kaj, si yuxe ti pasik ton pitini'b seis meso'b tu jipat k'in te' uxe' ti yakinte.

Artíkulu 84. Che' mach ajnik ni Ch'unik ta Yolo'kaj, utik tan ni uchap'elma jab' nits'i ta ni uti'kan ni patanjiniiba, che' ni Ch'obolotot ajnikjo' ti mukults'aji, se' uxe ti tuskan ump'e Woyom ta Yikom, i ajnik jink'in ka'ti cha'uxjek ta ni unumeru ts'iki ta uloto', uxe tuskan ump'e mech'om muku i k'a upetejo' ta yiko, untu ch'unik majan; jinchichba Ch'obolotot uxe uy'i'ben, tama ta cha'jo'p'e k'ino' uteba ta usapin ni majan ch'unik, ni jok'om tuba ni yikom ta ch'inik ko uts'iktesan jimba patanjini; uch'e' up'isin tantama ni k'injo ta jok'om i ta ni utich'e' tuba ni mech'omjo ta ni yikom, ump'e p'isk'in mach p'i' ta cha'jo'p'e t'ok chimp'e mesjo', ni mix noj ta uxjo'p'e t'ok uxp'e mesjo'.

Kone uch'en k'is' kolobak tani noja kaj mach axi unikin o uye'k'e ni sekretariujo'b ta terom kaj sin irkak k'is' tiki t'o oto ta chera jit'ano'b i ch'unikirba. I kainichi ni otot ta woyom unp'e ta solbintik u patan unp'e plasu mach tan noj a diez k'in, si'ki, jinba hora k'e xúpik ukarwu

K'otik mach ajnik ni chu'nik chap'é jap, si ni otot chera jit'an ya'áno' woyojo' ta sesiono' y ajnéko' ni chap'é uxp'é upete ni bitch'unik de kada ch'ikbolotot, uyute se' ta ni kolegiu elektural i uyik'e' tan mukul yikom i t'ok upete ni voto, ti k'i' kolobak untú ch'unik, loke u yilé ni leyjo' ta otot cherj jit'an. Jinchi ni otot ta chera jit'an uyik'e' tomp'é lajum k'in te a uti nombráj. Jinchi baj ch'kholotot u iben tomp'é lajum k'in te' a iki, ni jok'om tati yijkan nij ch'unik ta utsuptsen ujmanda, ilkak kamba k'in u jo'kán upete i lo ke uyir'é ta ti úte ni yikom electoral, mach numik ta bakp'e mesjo', mí numik ta bolomp'e mesjo'. Jini a yakinti ta jimba enkarju u tik'e i uchen protestá tan ch'kholotot siete k'in jipat te uxupo ni prosesu electoral.

Si ni otot acheraj jit'an mach ch'ano' ti sesiono' ni komision ya'chi anek tseb ujok'é ti sesiono' ta ti ikan ta ni kolegiu elektural, ti nibaikan ni unoja kaj jin uyilé kache' ti jokano' uyute ni eleksion ta ni unoja kaj kache' uyile' ni t'an tu pat.

Te' mach'án ni unoja kaj te' unume jinchi chimp'e jap, si ni otot chera jit'an yá'áno' ti sesiono', uxe ti koloban k'is kolobak ni ajmanda kaj u tsubsen ni jap, ta ya'i, ula ilé', jinchin ta ti ute ni ajmanda kaj k'is kolobak.

Si mach much'ujo' ta ni komision ya'chi ajnik uxe ti jokkano' se' ta sesiono' ajneko'buchenó' woyom ta ni kolegiu elektural i uk'aba ni unoja kaj sustitutu tu pami, luke ya'an ba'a ni jinchi ya'an ti ute ta kasu ni ajmanda kaj k'is kolobak.

Artíkulu 85. Si yaj'ta' ja tik'e unp'e periodu konstitusionsilo'b ta ti yakinte mach utik ikkak uts, upajsinte ni ajmanda kaj si ujap axúpi i yuxo ajmanda k'i' kolobak bajka uyiki ni otot chera jit'an, tu xúpiba' ni artíkulu tu pat.

Si te utike ni jap konstitusionalo'b si mach a k'oti ni ajmanda ta kaj, yuxo ti koloban k'is' kolobik ta jinba karwu ajmanda ta kaj ti otot ta chera jit'ano'b ta ch'unik, ini' otot ta chera jit'an uyek'e notrontu ajmanda kaj k'is' kolobik, k'achian ni artíkulu tu pat.

Te' ni ajmanda ta kaj uk'atin ujuni ta ti pase tu karwu ta sesenta k'in unechi unp'e bes airki t'oni otot chera jit'an, ni sekretariu ta terom kaj yuxo uch'ime k'is kolobak ni ajmanda ejekutibu.

Che' ni mach'an, ta unts'ta'k'in usuji ti pak'in ajti, uxe ti ch'imkan ka' uyile' ni artíkulu najtiki.

Artíkulu 86. Ni patan ta Ch'unik ta ni Yolo'kaj tok'a uxe uyiktinte k'a ajnik ump'e kua'chichka mix k'ojo', koxe umech'in ni Ch'obolotot ta ni Unte', tupinte' machka uyi'binte ni iktaj patan.

Artíkulu 87. Ni Ch'unik, tuch'e' ni chumli' ta upatan, umajnan tupinte' ni Ch'obolotot ta ni unte' o tupinte' ni Pipiy Patan, tan uch'e'ubajo' jinijo', ni uxe uyile': "Kile' kich'ujnan i kichen ch'ujom ni Tuslomjipom Politika ta ni Teromkajo' ta Unte'jo' ajkibnajo' i ni jipt'anjo' ke une uyile', i kichen uts i t'ok ump'e kik'ajalin ni patan ke' mu'kibinte ta Ch'unik ta ni Yolo'kaj ke' ni kaj uyi'bon, k'chinen ta upete ni utsile i ch'ijiko' Unte'; i che' mach kiche' ke ni Na'kaj usube'on".

Si por ch'ach'ikone ajumanda ta kaj mach k'otik uchen ni uyire k'e uts uchen upatan ton xúpiba unp'e jila tu pat, yuxo uchen sesep' tan mesajo'b ta directibu ta ni otot chera jipt'an woyo.

Ta kasú k'e ajmanda ta kaj mach k'otik k'e uts uchen upatan tan ni otot ta chera jipt'an ta woyom, tan komision yachiano'b tan mesajo'b ta direktibu ta ototo'b ta woyom yuxo chen sesep' ka'an Ni ajmanda ta kaj ti supremu sek' ajtoj mech tani na'kajo'b.

Artíkulu 88. Ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj uch'e' mach ajnik tan ni ka' ta Nojkaj ajta ta jo'chap'e k'injo', Uyilben najtiki ka uk'a uxe tipase ni Ch'obolotot ta Senadorjo' o ni Pipiy Patanjo' t ajino tiki, che'tiki kani uchi ta ni uk'itom kochijo'. Tan jink'in uch'i'tan numik ka' ta jo'chap'e k'injo', uxe ti k'atbinte permiso ni Ch'obolotot ta Senadorjo' o ta ni Pipiy Patanjo'.

Artíkulu 89. Ni upatan i jimi uxe uchen ni Ch'unikba jin ni utejo'daba:

I. Upukin i uchen ni jipt'anjo' ke uchenjo' ni Ch'obolotot ta ni Unte', uk'e'nesan tan ni uxoyma ajpatanjo' ta utotoj chani.

II. Uyile' i xkune uxe i unikin t'ok chajal ajti ni sekretarijo' ta ni dejpachujo', unikin tupatan ni yebejo' ajk'ajalinjo' i ajpatanjo' ajnojajo' ta Asienda, i uyilben uk'aba i unikin tupatan chajajtak

ni otrojo' ajpatanjo' ta ni Unte, kejiniba ik'k'aba' o k'exom mach ajnik ili k'exe tan ni Tuslomjipom o ni jipt'anjo';

Ni sekretariu ta terom kaj i ni ajpatano'b ta kaj noj otot ta ch'ujni'b i relasiono'b uyoche' tu patano'b jinba k'in te' abintik ch'anum. te su'nek ti binte tu xúpiba tuslom jit'an, yuxen ukolobesan ukarwu.

Ni su'nek tikan o su'nek ti bintejo'b ni sekretario0b ta relasiono'b ta otot ch'ujni'b., Te mach po unto ajmanda terom kaj jin tu pato'b, ta otot ta chera jit'an su'nek ti binte chap'e okasionalo'b ti Binte ch'anum jinchi sekretariu ta terom kaj, k'e yuxe uchime ni karwu ni lot k'e ikkak toni ajmanda to pete kajo'b;

III. T'ok uyik'ibajob ta Senadu, Uxe uye'ben ukaba', ni nuk embajadujob, upetejob consuljob, iskir ajpatanjob ti iskir otot ta tsiktak'in i ni ta wolojob ta nuk mu'k' ajcolegiajo' i'bintik ukinintan ta ni uts'iktesan tube'ta ti chanihumsajt'ajnob, enerjia i p'ismuk' tak'in;

IV. Uxe uye'ben ukaba', t'ok uyik'ibajob ta Senadu, ni Coroneljob i otrojob iskir ojislalob tan Ejersitu, Parkia'u i Umuk'ob a Iskir Nojkajob;

V. Uyi'ben uk'aba' ni otrojo' ojislaljo' ta Ejersitu, Parkia'u i Umuk'jo' iski ' Nojkajo', t'ok ni uto'eski ni jipt'anjo';

VI. Ukinintan ni ch'a'al aj ajti noj'kaj, tan ni ts'ibi't'an ta ni jipt'an jini, i uch'e' upete ni Umuk' ni Arma'u pipi'ayano'ba o jini Ejersitu, ta ni Arma'u i ta ni Umuk' Iski tuba ni ch'a'al ajti tama i jipom piti ta ni Ukiijwoyolkaj;

VII. Uch'e' ni Ajkininya Nojkaj tuba ni jinchichba k'imbitajo', ta ni ts'ibi't'an koyile' ni unlip'; IV ta ni artikulu 76.

VIII. Uts'osen ni jo'yan tuk'aba' ta ni Teromkaj Untejo' Ajkibnajo, Se'in jipt'an ta ni Ch'obolotot ta ni Unte';

IX. Ujup'e'uba ta ni cambajim ta Juiscal Upete' ajmanda ta ni Na'kaj i kits'ka'n, ta luk'e uyire ya'an tan Articulu' 102, Aparta'u A, tan jimdaba Tuslojipom;

X. Visk'ak ni politika pitna'kaj i k'ajti'kak pact'ujob mulka'job, ka'ini che'tika uts'uptsen, uts'ajkun, ujnj'baj'yiktan, uto'eskan, utsutskan, nite'skak luke'ujkijo' i utik kachi'da ut'anjob ajtusajt'a'j'anob tama jinchich, ti i'binte ta uyojlim tan Senadu. Tan ubisan upatan ta ni politika, ni a Ajnoja tan Umuk' Ajmanda uje uchinem ni jinda uti'kiba ko yute uts: ni ujuntulmandajob ta ni kajob; ni mach ujup'eubajo'; ni up'inkiba sisk'ajalin ta upipi'alibaj; ni ujiliknan ni bi'tesya o ni uk'inkan ni umuk' ni ulotinubajob mulkajob; ni umul ajti juridiku ta ni Teromkajob; ni umul patanob t'ok mulkajo' tuba ni uno'iba; ni respetu, ni nilotaya, i ulaj ts'ajkinte ta ni uyolaba ajtijo'npankab i ni uyiben t'ok ni sik i ni kininyaj mulka'job;

XI. Ujok'e' ni Ch'obolotot ta mukults'aji terenpatanjo', jink'in ukont'inubajo' ni Pipiy Patan;

XII. Uyi'ben ni Umuk' Judisial ni tiklaya ko uk'ine' tuba ni u'ejersisu k'ini ta upatanjo';

XIII. Uchen upete kachichkamba jini uti'pa'jo', uyik'e' aduanajo' tija'jo' i bajka uxupo bojte'jo', i uyile' kabala'u uxe ti ajti.

XIV. Uyina'tan, nimte' t'ok ni jipt'anjo', unajyesben utani ni mech'lejo' ke ya'anjo' sentensia'ijo' k'a ni cherajtani ta up'ismuk' ta ni tribunaljo' nojkajo' i ni sentensia'ijo' k'a ni tan ta utuski' ta ni Xo'kiba Woyolkaj;

XV. Uyik'e' wa'a ni tajtomp'e k'a ni k'injo' p'isi, t'ok ni uk'alinte ni jipt'an ta jinchichba, jini machka ajojalayajo', machka uchenjo' ibnenta kua'chichka o uk'alin tuse'jo' kua'chichka ta ump'e uk'ib ta ni patanjo'.

XVI. Jink'in ni Ch'obolkaj ta Senadorjo' mach an ti mukults'aji, ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj uch'e' uchen ni k'exom ta jini uyile' ni unlip'jo' III, IV i IX, t'ok uch'imk'ajalin ta ni Pipiy Ik'patan;

XVII. Kachi ka k'in, ta ti ikán Ni ajmanda ta uwoyé'ubajob untú o mach untú partidu politiku lukeya'anob tan Ch'obolotot.

Ni ajmanda ta uwoyé'ubajob uje upareju'esan t'ok ni ka'ukolobanjob, jimba ya'an ni upetejob ta ni lukeya'anob tan Ch'obolotot ta Senadorub. Ni ka'ukolobanjo' uxe uyik'e' ni tanij ta ni xupik ni ajmanda ta woye'ubajo'.

XVIII. Uye'ben che' uyolin ni Senadu, ni uxtuli' tuba ilkak kamba ni Minijtrujo' ta ni Supremu Korte ta Jujtisia i ju'bintik ujunjo' i uchajpatan tuba uchinien che' usapin ni Senadu;

XIX. Buyajneskak ni lukeya'an ukaba' ta ni ik'patanob ta woyonijob numtsi'ba' uts uyik'e' ni articulu 6o. ta jimdaba' Tuslojipom uchijo' ni Senadu tan Na'kaj, tan uxupiba ka uyire' tan jimbada Tuslojipom i tan ni jipon;

XX. Ok ni k'itom ts'ibi, jiniba uch'e' xik ti p'alinte tan ump'e ts'ibit'an.

Artíkulu 90. Ni Adminijtrasió Kaj Woyolkaj uxe tinxina i tubaestadu ka'chich uyile' ni jipt'an Ya'antama ke' utopsen ni Ch'obolotot, ke' uxe upukin ni chonojo' keya' tusu tsikpatan ta ni Ukijiwoyolkaj ke' uxe ti ajti tuk'i' ni Sekretariujo' ta Teromkaj i uxe uyile' kache' uxe upetejo' ti pinkibeskan ni kabilka'jo' tuba estadujo' i ni upup'e'uba ni Ajmanda ta Yolo'kaj tan ni ucherajpatan.

Ni (Ni, sic DOF 02-08-2007) jipt'anjo' uxe uyile' ni ubisanubajo' tantama ni kabilka'jo' tubaestadujo' i ni Ajmanda Woyolkaj, o tama jindaba ni Sekretariujo' ta Teromkaj.

Ni patani' aj Ajipon ik'k'ajalin tan Ajmanda uxe ti ajne tik'i' tuyak'onib tan Ajmanda Woyolkaj k'a, tuba jinda ujeuchen, uyik'iba' ni jiptan.

Ni Ajmanda Woyolkaj uxe uts'onin ni Yolo'kaj ta ni ka' jinijob ta Jimda uxe uts'iktan, k'a ubisan tuyak'onib ke'a ajnek tik'i' ni upatanob ta Jipon Ik'k'ajalin tan ajmanda o ta Sekretariadujob' ta Teromkaj, tan uxupiba ka uyik'iba' ni.

Artíkulu 91. Tuba xiket Sekretariu ta Udejpachujo' uxe uyolin: xik ajki'najo' ajmejikanu k'a upinkibán, ajnik ti ejersisu ta ni uyolayajo' i ukinintan u'uxjo'p'e jab' ko kinintan ts'ikijo'.

Artíkulu 92. Upete ni tusajtijo', jipt'anjo', ka'a ilki i utiskinte ti ut eta ni Ch'unik uxe ti ajti jot'o k'ani Sekretariu ta Teromkaj ke' ni buya ajnik tuk'i', i che' mach akininti jimba k'ítomda mach uxin ts'ombintejo'.

Artíkulu 93. Ni Sekretario' ta ni Dejpachu, yake ajnik jibí ni uk'ini ta patanjo' tusujo', uxe uylbenjo' no Ch'obolotot ta ni Teromkaj ko ch'ujnan jini upatanjo'.

Kachichkamba ni Kámarajob uxe ujok'e ni sekretariujob tan Teromkaj, aj iskirpatan i ajcherkapan uts tan aj Teromkijjob, k'ainichi nuk anojajob taj juntuk'ajalin woyonijob, k'a uj Ts'aj'k'intik tuyaba pilt'an ta uyere ujtoja, teu xe ti buyatinescan umpi Jipt'an o uxe ti kinkan uts umpi chono tubajo' ta jimba ni tama ujpatan o k'a ujp'alín lukeuk'abinte tantamajob.

Ni Ch'obolototjo', usiti unjek' uk'e'nan ni uwoykibajo', k'achijti ni diputa'ajo', i ta unxot', che' jin k'achijti ni Senadorjo', ukinintan umuk' ta utuse' ni ik'patanjo' tuba ni uninimech'inte uximba jinchich ni ulotjo' jek'ejtakjo' i empresajo' ta utiklaya estatal k'enjo'. Ni upa'saya ta ni uninimech'kanjo' uxe ti i'binte tuk'ajalin ni Ajmanda Woyolkaj.

Ni Ch'obolototjo' uch'e' uk'atinjo' ni numsajt'an o ujun ni ajanajajo' ta ni dependensiajo' i tan ukijijo' naj mandajo' ta nojkaj, 'ok ni k'ítom ts'ibi, jiniba uch'e' xik ti p'alinte tan ump'e ts'ibit'an mach ti'noj ta 15 k'in totojjo' tuti'kan ni ch'imjun.

Ni ejersisu ta jinda uyi'kan uxe ti ute kont'ini t'ok ni Jipt'an ta Ch'obolotot i ni utus ajtijo'.

Kapítulu IV **Ta ni Umuk' Judisial**

Artíkulu 94. Uxe ti irkan ni kua'uchen ta Umuk' Judisial tuba Ukijiwoyolkaj ta ump'e Supremu Korte ta jujtsia, ta ump'e Tribunal ta Yikom, ti tribunaljo' kolegia'ajo' i untejo' ti sirkuitu i ti juska'u tuba ti xot'kiba.

Ni adminijtrasióijo', ni ukinintinte i uts'onin ta umuk' Judisial ta ni Ukijiwoyolkaj, t'ok jini sek'tuba ta ni Supremu Korte ta Jujtsia ta ni Na'kaj, uxe ti ajti tuyak'o ta ni Ajik'k'ajalin ta ni Judikatura Woyolkaj tan ni ka'uyile ke, ka'akolobi tuchumliba ke utich'e' jinda Tuslomjipom, uyik'e' ni jipt'anjo'.

Ni Supremu Korte ta Jujtsia ta ni Na'kaj uxe tituskan t'ok cha'jo'tu t'ok untu Minijtrujo' i uxe ti patan ti Plenu o ti salajo'.

Jini tuxupoli' ke ni jipt'an uyile' ni mukults'aji ta ni Plenu i ta ni Salajo' uxexo' tupinte' kajo', i k'a uyolin mukujo' tan ni kuaxuk'a ke ka'jini uk'atinjo' ni moral o ni uyolin kaj.

Ni p'ismuk' ta ni Supremu Korte, uxe ti pitoneskan ti Plenu i Salajo', ni p'ismuk' ta ni Tribunaljo' ta Sirkuitu, ta ni juska'ajo' ta Xot'kiba i ta Tribunal Yikom, che'tiki ni ka'ni upatan ta ni ke uyile' ni ajpatan kajo' ta ni P'ismuk' Judisial ta ni Ukiji woyolkan, uxe uk'eche'uba k'a ni uyile' ni jipt'anjo', ta ka'a ilki t'ok ni uchumliba ke jinda Tuslomjipom uyik'e'.

Ni ik'k'ajalin ta ni umuk' Judisial ti Ukijiwoyolkaj uxe uyiré ni ituka, ujek'om tan Sirkuitujob, p'ismuk' kajab' i yikitak ta ucherkib, tama luke uxe ti ik'an ta radiunumsats'aji, numsajt'ant ti chani i p'ismuk' tak'inkab, ta ni Tribunalob Kolejia'ujob i Ump'ump'e Sirkuitu i tan Juska'u ta Xot'k'iba.

Kainichi, upete tokni Ka'a ilki ukisintéj Plenujob ta Sirkuitu, uchenen ituka i yikitak ta ni Tribunalob Kolejia'ujob jim ya'an ajumpe SirKuitu. Ni jiponba exe uyire uwoyeubaj i kache'uyajne'.

Ni Plenu ta ni Supremu Korte ti justisia uxetiane ta uyik'e' upete kint'ini'tajob, k'a ta usapin uts' upukinob tan Salajub tan asuntujob jim uyina'tan uts ni Korte, kainichi ka ubisan tan Tribunalob ti Kolejia'ujob tan Sirkuitu, k'a ts'ep'ajnek tan despachu tan asuntujob, jinijob najtik uchi Cherajipt'an o ke, che'tika ni ka'jti'k'in, unejchi ni Korte uxe uyire k'a uts'anek umpi puk'on ni jujtisia. Jimba ka'jti'k'in upatan uxe ti ajne j'ipat' uj Pukult'anib.

Ni juisiujo' ta japoni', ni upipi'p'alino' Tusujo' i ni kache' uxe ta machkontitusion uxe ti tisinte i p'inkanjo' ta ka'jimi yakinti Jink'in yanyebe tan ni kamarajob tan Ch'obolotot, tupam ujya noja, o ni ejekutibu t'anojkaj, k'a ubis'apatana ajik'k'ajalin ajipon tan ajmanda, uye'eKi'da' ni k'ini se'ba uchenen uyolin ta kaj o ni utuskiba Kaj, jim ka uyire' luke' ya'an tok ni Jipt'anjo' tan tuspatan.

Ni Jipt'an uxe uyik'e ka uyire' kacheda uxe ukokojchen ni cherajipt'an ke uyile' nuk Tribunajob tan Umuk' Judisial ta ni Ukijiwoyolkaj i nuk Plenujob ta sirkuitu tu pam ni kache'uchinen tan Tuslojipom i tusajti upetejo', k'ainichi'da' ni xunek'ini tuba majniutik i ujcha'u'tik.

Ni Minijtrujo' ta Supremu Korte ta Jujtisia uxe ti ajne' tan ukuchpitinib quince jab', tok'a xikuch'e'n tinikinte tan jimchijda tok ka uyire' tan Título Cuarto tan jimdaba Tuslomjipom i, ti k'in ke' a i'kijo' ta uk'ini, exe ti ane Uyolaya umpi yajtian k'a ubixe

Ni'ump'e yebejo' ke ni jinchich ajni minijtru uch'i' xik ilkinti tuba ump'e s'ib uk'ini, jipi ni ajn'i uchen ni karwu tok niba ajni o ajmaj'an.

Ni machika uxe ti nij Minijtrujo' Che' ni ucha'p'eli' bajka a i'ki tojiytu mach uch'ejoba ejercido i juesto' uxe uyib'en uk'aba i uk'exe.

Comentado [LYGC1]: Listo

Artíkulu 95. Tuba yakintiket ta minijtru ta ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni na'kaj, uxe k'ini:

- I. Xiket ajkibna ta apinkiban, ke' ajnik uk'ine' uyolaya politiku i sibiljo'.
- II. Akinintan uxcha'jop'e t'ok jop'e jab' ts'iki ta ni k'in ke uxe tibinte uk'aba;

III. Ukinintan ta ni k'in tibinte uk'aba, t'ok unobi ts'ita ta cha'jop'e jab'jo', utitulu ta lisensia'u ta jipom, ke uyik'bi untu ajnoja o intitusion ke' an ujun ta uyik'e' jimba jun jini.

IV. Ke unume uts i ke mach ajni ni'ump'e utani ke a i'binti utoje utani t'ok jats' tuyak'o ta ti'numik ta ump'e jab' tiboje, pero che' xik ta xuch', sukpekyo, upipi'chenjun, usukpekin uyum i otrojo' ke uchenlaxtima k'en uk'aba' ni ka' ta kaj, mach uch'i bintik ni patanjini, kachichkamba xi ni toji'tanni.

V. Ke'ajni tikuxti tan ni pa'is tama ni chap'e jab' najtikijo' ta ni k'in ke'bintik uk'aba'.

VI. Mach ajni tipatan ka' Sekretariu ta Teromkaj, Upete Prokurador ta ni Yolo'kaj o ta Jujtisia ta Xot'ki' Woyolkaj, senadorjo', diputa'u Woyolkaj ni ajmanda ta ump'e Teromkaj o Ajnoja ta Uxot'kiba Woyolkaj, tama ni jab' najtiki ni k'in ta bintik uk'aba'.

Ni i'k'aba tuba ni Minijtrujo' uxe ti yilo tuyak'o tan unejo ni yebe ke ya' uchi patan t'ok ch'a'iljin, t'ok uk'ajalin i utsupatan tan ni tan ni upukinte ni jujtisia o ke sam uye'uba t'ok upatan ke mach uche xuch', p'ismuk' i ni uyuyijo' ajk'ajalin ni ejersisiu ta ni patan juridiku.

Artíkulu 96. Tuba ibintik uk'aba ni Minijtrujo' ta Supremu Korte ta Jujtisia, ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj uxe ujup'e ump'e ta uxxta uk'ajalin ni Senadu, jini uk'a, machika uxo ye'e'uba tuba ni machikatak uxe tiye'kinte, uxo yile Minijtru kaxkajini uxe ti oche ti patan. Ni machika uxe ti ibinte uxe ti ute kama utich'e' uk'enan jini machika ya'an ta Senadu ajnik, tama ni k'ini uxe ti ibinte ni uxcha'jop'e k'in. Che' ni senadu mach up'in'e' tama ni up'isk'in, uch'e' ni upatan ta Minijtru ni yebe ke, tama ni uxxtuli', uyik'e' ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj.

Che ni kuaxuk'a tuba ni Ch'obolotot ta Senadorjo' machiyojo' jini tojytu a iki chinintik, ni Chunik ta ni Yolo'kaj uxe uyosen chanum tsiji', bajka tuxupiba uyile' tuxut'oli' najtiki. Che' ni ucha'b'eli' bajka a i'ki tojytu mach uch'ejoba, uxe uch'emben ajpatan jini machika a i'ki tama ni ajchininte tojytu, uxoyek'e ch'unik tuba Yolo'kaj.

Artíkulu 97. Ni Minijtrujo' ta Sirkuitu i ni juejso' ta Xot'kiba uxe ti ilk'bin'te i uje ti ikan t'ok ni Hk'k'ajalin ta Judikatura Woyolkaj, T'ok uchumliba kuauxe ti jumt'uk'ajalinjo' i ta Ka'a kij'i ta ni ujk'inilekan i ujit'k'anob ke xune uyile' ni Jipt'an. Jink'inaj 6 jap' ta ni patan ta ukuchpatanib, tuxupiba k'a ni jimchida, ajnek uj'n'e uyoko'i'kan o numshintik ta iski'patanib, tok'a xikuch'e'n Yakibloto' ta nij Kuaxuk'a ta upatan i ka'chichda ujit'k'anob k'e ka uyile' ni Jipt'an.

Ni Supremu Korte ta jujtisia ta ni Na'kaj uxe uchen k'atin tan Hk'k'ajalin ta Judikatura Woyolkaj ka yokosi'k'ak ni uyajti ta kachika juej o magistradu ta nojkaj.

Ni Supremu Kkorte ta jujtisia uxe uyi'ben uk'aba' i uk'exe ni uyajcherajun i kua'chika'amba uyajpatan i upete ajpatanjo'. Ni Majijtra'ajo' i juejso' uxe uyi'ben uk'aba i uk'exe jini machika a idinti ni ajpatan ta ni Tribunaljo' ta sirkuitu i ta ni juska'ajo' ta xot'ki, kama' chich uxe uyile' ni ajipt'an tuba ta ni ukinpatan ta judicial.

Kada chimp'e jab', ni Plenu uxe uyakin ta tantama ni ulotjo' ni Ch'unik ta ni supremu Korte ta jujtisia ta ni Na'kaj, jinuk'a ya'an upete uxe uyile'jo' machikatak ya'la'an jinchichba unejo' uxe uyik'e'jo' ni Ch'unik tuba ni mach uch'i xik ti cha'numyakinte tuba ni unit'ank'in se'chich ni ajelpiti.

Kada Minijtru ta ni supremu Korte ta jujtisia, tuyuche uche' ni upatan, uxe usapin tupinte ni Senadu, kama' tsibi wida:

Ch'unik: "¿uxe asaptin achen kama' ya' tsibi i kama' uyile' bajka kuxulonla jini patan ta Minijtru ta Supremu Korte ta Jujtisia ta ni Na'kaj ke oni uyibi i uch'ujnan i achen uch'ujnan ni Tuslomjipom Politika ta ni Teromkajo' Untejo' Ajkibnajo' ke uyile' k'achida numikjo', k'a chinintik upete ta ni utsil ajti i ji'piti ta ni untejo?"

Minijtru: Che' ki sapin.

Ch'unik: Che' mach achen jiniba, ni Na'kaj usube'et.

Ni majijtra'ajo' ta sirkuitu i ni juest ta ni Xot'ki' uxe usapinjo' tupinte' ni Supremu korte ta Jujtisia I ni ik'k'ajalin ta Judikatura Woyolkaj.

Artíkulu 98. Jink'in mach xik ni'untu minijtru tinumik ump'e mesjo', ni Ch'unik tuba ni Yolo'kaj uxe uyik'e' ti i'binte uk'aba' ni otrontru minijtru neabaj ajnik ixto che' uyik'e' che'en ni Senadu, ti chininte kama' ya'an ti artíkulu 96 tuba che'da ti tuslomjipom.

Che' mach xik ni minijtru k'a a chimi o k'a kuchikajini uk'a o joyiktan ti nunpase, ni Ch'unik uxe uyik'e' umpe tsiji ikan ta usapin ni Senadu, tuxupiba ti artíkulu 96 ta jinda Tuslomjipom.

Che' mach ajnik ni Minijtrujo' ta Supremu Korte ta Jujtisia tok'ajo' uxe ti ch'imkan k'a kua'chika bak'itiba; uxe ti i'binte ni Ajmanda i, che' jinda ni usapin, uxe utiskun ta usapin ni Senadu.

Ni ujun tuba mach ilbintikkua' ta ni Minijtrujo', jink'in mach ti'numik ta ump'e mes, uxe i'bintik k'a ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni Na'kaj; ni machkatak uti'numsen ta jinda k'in, uch'e' i'kak k'a ni Ch'unik tani Yolo'kaj t'ok ni usapin ni Senadu. Ni'ump'ejun mach uch'i ti'numik ta uxupiba cha'jab'.

Artíkulu 99. Ni tribunal ta yíkom uxe, t'ok jini kama' uyile' ni unlip' II ta artíkulu 105 ta jinda Tuslomjipom, jini uk'e'nan ajiyoja tuba bajka uchen patan ni uchenjo' i ya'antama sek'jinrich ta Umuk' Judisial ta ni Ukijiwoyolkaj.

Ta ni ejersisiu ta ni uchenjo', ni tribunal uxe uchen kama' ya'chichpipiy'an t'ok ump'e Sala ti'noj i sala rejionaljo'; ni umults'aji ta uchaje' uxe ta kajo', tuxupiba ke kama' uyile' ni ajipt'an. Uxe utsike' t'ok ni uyajpatan juridiku i adminijratibu ti'k'ini tuba ni utsil uchenjo'.

Ni Sala ti'noj uxe tuskan k'a jo'tu t'ok cha'tu Majijtra'ajo' ta Yíkomjo'. Ni Ch'unik ta Tribunal uxe yiki k'a ni Sala Ti'noj, ta tantama ulotjo', tuba uchenjo' ni upatan k'a chimp'e jab'jo'.

Ni Tribunal ta yíkom uxe uch'e' up'ine' kama' uxupiba I mach uch'i ilbintik kua', tan jinda uyile' ta jinda Tuslomjipom I kile' ni uyile' ni jipt'an, tuba:

I. Ni ubuyajneskan tan ni yíkomjo' woyolkajo' ta diputa'ajo' i senadorjo';

II. Ni ubuyajneskan ke ye'kintik tupam ni yíkom ta Ch'unik ta ni Teromkajo' Untejo' Ajkibnajo' ke xik p'ini tan ump'e Sala Ti'noj.

Ni salajo' Ti'noj i rejionaljo' ta Tribunal tok'a uxe uch'e' uyile' ni mach usapinjo' ta ump'e yikom k'a ni kua'uxeo' ke uyile'jo' uyik'e ni jipt'anjo'.

Ni Sala Ti'noj uxe uchen ni komputu uxupiba ta ni yikom ta Ch'unik ta ni Teromkajo' Unte'jo' Ajkibnajo', umps'ajnik p'iní ni buyajo' ke ya'a jup'kijo' tupam ni jinich, ke a irinti jini mach usapijo' ika tomp'e jin chicu tuse', jini kuaxuk'a, jini uyili uxe tits'oninte tuba uyakinte i ta ni Ch'unik yiki ta ni kandidatu ke ukiniti k'en numeru ta jot'jun.

III. Ni mach usapintijo' ta uchenjo' i up'ine'jo' ta ni ajnojajo' ta yikom woyolkaj, xibjtok ta ni tich'jtak tan ni unlip' najtikijo', ke ut'oxe' tuslomjipomjo' ke ajnik sintanjo'.

IV. Ni mach usapintijo' ta uchenjo' o unonojp'ine'jo' i ch'inwa'a ta ni ajnojajo ti'yuyijo' ta ni ukijiwoyolkajo' tuba utuse' i umech'in ni uk'inyikom o up'ine' ni upipi'p'alino' ke tus'ik jinchich bak'in ta jinchichijo', ke uch'e' pa'sintik tuba ni uch'ijiba ta jit'kan ni jit' tani jinchich tuba o ni uchininte uxupiba ni tuba uyakinte. Jinda ni bij bajka uxe uchen se' jinkin ni uxe ti ke a k'atinti ke jinchich ukinita i juridikamente uch'e ajnik tama ta ni uk'in ke uyakinte i ke uch'e utik najtiki ke ni uk'in tuba tuslomjipom o aj jipt'ano ke a i'ki tuba uch'e tuskak ni ya'an tama o ni tuba xik uch'e upatan tuba ni jusionarijo' ni a yakinti.

V. Ni mach usapinti luke uchenjo' i pinijtok luke k'a ukokojpasibin ni uyolaya politiku yikom ni tuba yebejo' ta ti jot'jun, uh'e pasintikba uch'e uts'ibinuba ujuntuma i mach ok jo'yan tuba uch'e ochik ni tama politiku tuba pa'is, ni tu xupiba ke utich'e jinda tuslomjipom i aj jipt'an. k'a tuba ni untu kachika pi'pijini uch'e' xik ni bajka uchen patan tuba Tribunal k'a ukokochedinjo ni uyolaya tuba partidu politiku jini ke ya'an ts'ibi tama, uch'e ajnik no'omp'e jini luke tuba uch'e k'a idintik kachikada uxe upini ni joyan ke najtiki ke aij'binti ni ti tusu numik se unejo', ni jipt'an uxe ni tusu numik uyile' i jiyp'e uk'in uxe ti ik'binte;

VI. Ni jo'yan oni laj k'exkan ni pitoni'jo t'ok niTribunaljo' i uyaj patanjo';

VII. Ni buyajo' o tsikbalejo' upatanib xink'et ni Institutu Nojkaj Yikom i uyaj'patanob.

VIII. Ni tse'k'elan ot'ok ukokojupkan ta toji'tani jin uyik'e ni Institutu Nojkaj Yikom tuba partidujob o uwoye' ubajo' politikujob o yebejo' totojjo' o machtotoj, Nojkajob o ajpipi'ka'jo', jin ut'oxe' ni tuk'i'po' ta jindaba Tuslomjipom i ni Jipt'anob;

IX. Ni asuntujob ka ni Institutu Nojkaj Yikom uy'i'binte ta uyina'tan k'a ut'oxk'an jim ujnajchinkan tan uchumliba III Tan artikulu 41 i párraju octabu tan artikulu 134 tanjimda Tuslomjipom; ta njusajti' tupam pukt'an politiku i Yikom, k'ainichi'da' k'a ta utik patan t'im chirbi ta timxinbilesanjo o uxinbilesanjo, e ukokojup'e ni toji'tani ke tak'ijinijo' i

X. Ni otrojo' ke ujtich'i' ni Jipt'an.

Ni Salajo' ta Tribunal Yikom uxe ti k'inkan ni uxe ulaj k'ine ni luke utstak chimkan tuba ts'omintik uts k'a numik chajajtok utoje utani, i luke a ilki kama' tuxupiba ke uyik'e ni ajipt'an.

Ni tani tuba ke yo jinchiba k'a ni ti artikulu 105 tuba wida ti Tuslomjipm, ni Sala ta Tribunal ta Yikom uch'e uyile' ni pinijtok uxe ti ute jini machika mach uch'e' che'en ni jipt'an dok ni uk'imbita tuba Yikom machin ulot jini kama' ti Tuslomjipom. Ni p'inijtok ni uyile' ni ejersisiu ta jinda uyik'e'

ut'an uxe ti ts'its'ita'eskan ni kuaxuk'a jini jinchich ke uxe ti chininte ni tan umech'inte utani. Jini tan kuaxuk'a tan Sala' Ti'noj uxe uyilben ni Supremu Korte ti Juhtisia ta ni Na'kaj.

Jink'in ump'e Sala ta tribunal Yikom uchijesan ump'e tesis tupam ni tuslomjipom tuba kua'chikoche o uyile' ni kachika uxe ti ute tuba ni uyikan k'a uch'e' utik bajka ya'ts'ibi ta jinda ti tuslomjipom, i jini tesis uch'e' xik k'itijk'itij t'ok ump'e uk'echom k'a ni salajo' o ni Plenu ta ni Supremu Korte ta Juhtisia, kachichkamba ni Minijtrujo', ni salajo' o ni ujek'omjo', uch'e' usube' ni ni mach uylka utstomp'e jini uxupiba ke utich'e' ni ajipt'an, k'a ni penu ta ni Supremu Korte ta Juhtisia te ni na'kaj unonoj ile' kamba tesis uch'e' utik. Ni p'inkibajo' ke utik dikta tan jindajo' mach uts'ibajtesa ni patanjini ke a oni a p'inki.

Ni utuskan ni Tribunal, ni p'ismuk' ta ni salajo', ni jit'kan tuba ni p'inom ta ni kua'chichkajo' ta ni p'ismuk, che'tiki ka' ni uyutejo' tuba ukolesan ni ilkan ta ni cherajipt'an lubujnojojo' tan ni uchenjo', uxejo' ni uyile'jo' jinda Tuslomjipom i ni jipt'anjo'.

Ni Sala Supremu uch'e', ta ojisiu, ta uk'atin ta uk'aba' o ta ump'e ni salajo' rejionaljo', tisen ni juisiujo' ta uyina'tan jindajo'; uch'e' utiskun jini kua'jini ta ni up'ismuk' ni salajo' rejionaljo' tuba uyina'tanjo' i up'inkiba. Ni jipt'an uxe utich'e' ni tusu'ajti i ni jit'kanjo' tuba ni ejersisiu ta jinda uch'e' uchenjo'.

Ni adminijtrasióñ, kinintinte, i ke numik uts ni titribunal ta yikom uxe uyile', ni tu xupiba ke utich'e' ajipt'an, t'ok untu ajt'ibila tuba ajtusom tuba ti judikatura nojkaj, ke ya'tusu uk'a ni ch'unik tuba ti tribunal ta yikomjo', ke uxe ti ajti; untu majijtra'u yikom tuba ti ch'imoli' mixnoj ke ai'ki k'a insakulasion i uxto ke a ch'imki tuba ajtusom ni ti judikatura nojkaj. NI tribunal uxe uyile' ni luke uyo uchen ti ch'unik tuba meru aj noja tuba ti korte tuba tomp'e tuba nojkaj tuba kua' u yosen ni luke uyile' luke yo uchen ni jiyp'e ya'an ti umuk' judisial tuba ti nojkaj. Chechich, ni tribuna uxe utiskun ni kache' numik uts une unejo' i luke ulaj ili upete tuba luke uch'e uchen.

Ni majijtra'ijo' ta yikomjo' ke uxe ti ajti tan ni salajo' mixnoj i rejionaljo' uxe ti ye'kinte t'ok ni jot'jun ni tucha'tuli' ta uxte ya'an ke a ilki ajnikjo' jink'in ta ni Ch'obolotot ta Senadorjo' che' uxe uyile' ni Supremu Korte ta Juhtisia ta ni na'kaj, Ni yikom ta machka ya'antama uxe ti t'ibo, ka'chich uyile ni tusu'ajti ni ujtit'kan uyile' ni jipt'an.

Ni majijtra'ijo' ta Yikomjo' ke uxe ti ajti ta Sala Mixnoj uxe uchen k'a uyiktan uts kama' uyile' ke uyiktan ni jipt'an. Ke machuch'i xik mix chipo' ke uk'atin tuba xik ta Minijtru ta ni Supremu Korte ta Juhtisia ta ni Na'kaj, i uxe ti jiliknan tupatan u'uxp'ejab' imprerrokablejo'. Ni iktajpatan, mach ajnik i uyibinte uk'in ta ni majijtra'ijo' ta Yikomjo' ta ni Sala Mixnoj uxe ti k'atinte, bilkak i uyikan k'a ni Sala, kama'jin tuba, ta ni ka'uyile' uxupiba ni artikulu 98 ta jinda Tuslomjipom.

Ni Majijtra'ijo' ta Yikomjo' ke uxe ti ajti ni ti ch'imoli' rejionaljo' uxe uchen k'a uyiktan uts kama' uyile' ni ajipt'an, machuch'i xik ts'ita' ke kama' uk'atin tuba xik ta Majijtra'u ta Tribunaljo' Kolejia'u ta Sirkuitu. Uxe ti jiliknan ni ti luke uk'ati u'uxp'e jab' improrrokablejo', jipi che'chich che' a nomsinti ni luke upatan mixk'en o noj.

Ni kuaxuk'a ni ajsakinte k'a unum ko'lak uxe ti ibinte uk'aba' ni untu tsiji' Majijtra'u tuba ni uk'ini yoto tuba ni ibintik uk'aba' meru jin.

Ni ajpatan tuba ti Tribunaljo' uxe uchen ni ubisanubajo' ti patan kama' use ti ajti k'a i'kak ti Umuk' Judisial ta ni Ukijiwoyolkaj i ni tusu'ajti ko ye'e' ni jipt'an.

Artíkulu 100. Ni Ajtus k'ajalin tuba ti Judikatura Woyolkaj jin uxe ti ajti tama tuba Umuk' Judisial ukiji woyolkaj t'ok ujuntuma i k'a yuwi kuax jochen', tuba unumsen i tuba uch'e' chinintik ni luke uxe uchen.

Ni Ajtusk'ajalin uxe ti ajti tusu t'ok jo'cha'tu ulot ta ni kuaxuk'a,, untu uxe ni Ch'unik ta ni Supremu Korte ta Jujtisia, ke' tuba uxe ni tusk'ajalinjo'; uxtu ajtusk'ajalinjo' uxejo' ti'binte upatan k'a ni Plenu ta ni Korte, k'a uk'e'nanjo' ta jink'in unts'ita' jo'p'e t'ok uxp'e jot'junjo', tantama ni Majijtra'ijo' ta Sirkuitu i juesto' ta xot'ki'; cha'tu ajtusk'ajalin ke' a i'ki k'a ni Senadu i untu k'a ni Ch'unik ta ni Yolo'kaj.

Upete ni ajtusk'ajalinjo' uch'e' uwoye'jo' ni uk'atinte tich'i tan ni artíkulu 95 ta jinda Tuslomjipom i xik yebejo' ke' yauye'e'ubajo' k'a ni uk'ajalin ke ukini i uchenupatan, ti'ch'ok upixan i ti'i upixan tan ni ejersisu ta upatanjo, tan ni kuaxuk'a ta ni a i'kiba k'a ni Supremu korte, uch'e'jo' ti'ch'a'ujin, che'tiki t'ok uyina'tinte tan ni luke uch'e' judisial.

Ni ajtusk'ajalin uxe uchen ni Plenu o ti ik'bintepatan. Ni Plenu uxe up'ine' tupam ni uyi'binte, ajnikts'ibni, ubon ile' i uts'ejkan ta majijtra'ijo' i juesto', ti ilkan kachika' jochen tuba ni uxe ti ibinte adscricpción, to'sean i remosion ni magistradujo'b i juesto', che'tiki ka'ni kachichba kua'jini ke ni jipt'an uyile'.

Jipi ni Ch'unik ta Ajtusk'ajalin, che'chich ni Ajtusk'ajalinjo' uxe ti jiliknan jo'p'e jab' ni tupatan, uxe ti nebajk'exkan ke kama'utuskiba i mach uch'i ibintik uk'aba' tuba tsji'unit'ank'in.

Ni Ajtusk'ajalinjo' mach uye'e'jo' kani uyik'e'jo', k'a ni uxe uchen upatanjo' t'ok juntul ajti i mach ujup'uba t'ok ni'untu. Tan uk'ini ni patanjini, tok'a uxe ti ni'kinte tan uxupiba ta Upimi Chimp'e ta jinda Tuslomjipom.

Ni ajipt'an uxe uyik'e' uchumliba tuba tuskak i tsijibesan ak'ajalin ta ni ajpatan ta kajo'. Che'tiki tuba ni uch'ijiba ta ni ukinom judicial, se uk'eche'bua k'a ni uti'kiba ta uk'alín ute, kua'uxé ti ute, mach ujup'euba t'ok ni'untu, kama'aye'binti tuxupiba ukinjun i ujuntul ajti.

Ni usapin kama' ya'an ts'bi uk'a ajipt'an, ni Ajtusk'ajalin uxe ti ajti tuba uyik'e' upete kont'ini't'anjo' tuba ni utsil ajti ta ujersisu ta upatanjo'. Ni Supremu Korte ta Jujtisia uch'e' uk'atin ni Tusk'ajalin ni umech'in ta jinijo' kont'nom upetejo' ke uchinen k'inijo' tuba uchentuba ump'e utsil ejersisu ta upatan bajaka uchen patan Woyolkaj. Ni Plenu ta Korte uch'e' tiki umech'in i, tan ni kuaxuk'a, mach uni'k'inka jini usapin ajtusk'ajalin, k'a ni uk'enango' ta jink'in unts'ita' ta jo'p'e t'ok uxp'e jot'jun. Ni ajipt'an uxe uyile' tuxupiba i jit'omjo' tuba ni ejersisu ta jinda uyile'jo'.

Ni uyile'jo ta Ajtusk'ajalin uxejo' sek'jinjo' i mach uch'i tilkintejo' i, jinuk'a, mach uch'i i'kak timech'inte utani ni se'jinchich, jipi ni luke uyile' bajka atiskinti, ajnikts'ibijo', uyile' che'chich i ts'ejkan ta ni majijtraujo' i juesto' uxe uch'e' umech'injo' k'a ni Supremu Korte ta Jujtisia sek'jin' uchinen nini'mechin ke yaaxijo ti ch'imir kama' an ti tus ajti ke ukolesan ni jipt'an ni ya'an tama jinchichba.

Ni Supremu Korte ta Jujtisia uxe uchen tubachich tak'in ta toji' patan i ni as tus k'ajalinjo uxe uchen tuba luke ako'li ni Umuk' Judisial tubaUkiji Woyolkaj, sinke uchen ts'ibajtesya jini ya'an ti j'ek ts'ib jo'p'e t'ok uxp'e ti artíkulu 99 tuba jindaTuslomjipom. Ni tak'in ta toji patan ya lixtuan

uxé ti tiskinte k'a ni Ch'unik ta ni Supremu Korte tuban osintik ta kua uxe ti ute ni uyochiba ta ni Ukiji Woyolkaj. Ni uchen patan uts ta ni Supremu Korte ta Jujtisia uxe ti ajti t'ok Ch'unik.

Artíkulu 101. Ni Minijtrujo' tuba ni Supremu Korte ta Jujtisia, ni Majijtra'ajo' ta Sirkuitu, ni juesto' ta Xot'ki', ni jinijo' sekretarijo', i ni Ajtusk'ajalinjo' ta ji Judikatura Woyolkaj, che'chich ka' ni Majijtra'ajo' ta ni Sala ta ajoja ta Tribunal ta Yikom, mach uch'i t'ok ni'ump'e kuaxuk'a, usapin i uchen upatan o ni ukati tuba ti Na'kaj tuba ti teromkaj ti Xot'kiba Nojkaj o tuba ti yikibloto', jipi' ni uchen upatan mach tojo ti k'enjo' u sakintejo', tuba u kine'jo, u ts'ibintejo' o tuba ajnik tubachich.

Ni yebejo' ke uchi patan ta Minijtrujo' ta ni Supremu Korte ta Jujtisia, Majijtra'u ta Sirkuitu, juesto Xot'kiba o Ajtusk'anjalina ta ni Judikatura Woyolkaj, kama' chich tuba Majijtra'u ta ni Sala ta Ajoja ta Tribunal Yikom, mach uch'i, tama ni uchap'eli' jab' jini ute k'in ta ubixe, uxe uchen kama aj tibilalo', ajipom o ajtiskintejo' ta kuachikamba jit'ipatan tupinte' ni ya'antamajo' ta Umuk' Judisial ta ni Ukijiwoyolkaj.

Jink'in tuba p'isk'in, ni yebejo' ke ajni uchen patan kama' Minijtru, jipi ke uyile' uchenjo' t'ok upimi majan o neabajnik, mach uch'i uch'e' otroj patan tich'i tan ni unlip' VI ta artíkulu 95 ta jinda Tuslumjipom.

Ni mach uyolinjo' tajinda artíkulu uxe ti ibinte jini jansionarijo' judisialjo' ke unumejo' t'ok ujun.

Uxe ti pa'sibinte jini najtiki ni ti unxot' uxe ti ibinte utoje' utani uxe usite' jini luk'e upatan mu'uchen tama ni Umuk' Judisial ta ni Ukijiwoyolkaj, che'tiki ka'ni majanjo' ik'otik utk'f'jo' ke ni kua'chichka jini ajnik k'a unechich, sinko chinen ta ni otrojo' toji'tani ke ni jipt'anjo'ajnik lixtu.

Artíkulu 102.

- A. Ni jipt'an uxe utuse' ni Minijteriu ta Kaj ta ni Ukijiwoyolkaj, ni jansionarijo' uxe ti i'binte uk'aba' i ti ni'kinte uxe uchen Ajmanda, kama' uyele' aj jipt'an ke ya'an.

Ta achen de aj nojá untu ta Upete Yolo'kaj, ik'i k':a ni Ajoja ta Ajmanda ta Woyolkaj t'ok. Treintaicincu yap y jop'e jab' ts'iki ni k'in ta ni uyi'kan; ta jop'e' jab'jo', t'ok ujuni bajka utsusbi ukinjun ta ajipom; ukinintant umps'e utsil nume, i mach ajnik utoje'tani k'a ni mech'le tsikba.

Ni ajnojá fiscal ujé ti ajné nueve jab, uyané, i u xe ti pa'sinte kanda:

- I. De yai te' mach'an ni aj nojá Fiscal, Ch'obolotot taninona'kaj u ik'é veinte k'in ta tiajné diez kandidatu ta ni cargu, chimbi t'o chap'é uxp'é lótobajnékob yái, de yai ubisinte t'ok Ukijiwoyolkaj.

Si unoja kaj machu ch'mi lista tiki, utuskun libre ti Ch'obolotot uxtu nibajyákinte ni fiscal, ya juchen u patán hasta ka útik yikom Toben kijik kchu la' weré ni rtikuku. Jindaba, ni fiscl ixi yikian ukijó tan uxtu yikom.

- II. Chimi ni lista loke uylé' ni t'an jipat, tuba diez tump'e k'in ni naj mandá uchen ni uxtu ta yakinte i utuskun u chinen ni Ch'obolotot.

III. Ni Ch'obolotot, t'o uxtu i t'o i anek tu pami t'o uk'ajalin uyakin ni fiscal o juez t'o ucha'tuli' lo ke yaan ti patanob upitin. diez k'in.

Si naj mandajo machu tuski ni uxtu ta ti yakinte loke uyilé ni t'an jípat, ni Ch'obolotot yaan diez k'in ta uyakin kone u kijo ta ni fiscal o juez entre upete loke a yakintik loke uyilé ni Jipt'an ump'e.

Si noj Ch'obolotot machu yaka loke uyilé upete tán jípat, naj nojá uyakin kaxune uje ti kijó ta juez o fiscal bakone yaan ti lista, o bakone a yakintik.

IV. Ni fiscal o juez puede pa'tsintik t'o naj mandáta kaj si mech' i loke uyilé ni leylob. Si u pa'tsinte yuje ti anej t'an t'o upete lo ke yaan ti patan tan noj Ch'obolotot diez k'in , deyai ni juez o fiscal u pa'tsinte tan u patanib. Si noj Ch'obolotot machu yili kua, uyute ilkán ké' mach'an k'ua'.

V. Te mach'an patan tan Ch'obolotot, ni komision yaán u jok'é tsep ta uwoyéubajob uchen to ik'é o uchen t'an tau patsen ni juez o fiscal.

VI. Si mach'n ni fiscal k'is' kolobak loke uyilé' ni Jipt'an.

Tuyak'o ni Minijteriu ta kaj ta ni Ukijiwoyolkaj, uxe uyolin uk'eche', tupinte ni tribunaljo', ta upete ni tanijo' ta utuskan Woyolkaj; i jinuk'a chich, une uxe uk'atin ni utuskiba ta uk'echkan, kontra ni ajtanile; usakin i uye'e' ni ye'subjo' ke uyile'jo' ni uyile' ta jindajo'; achen ke ni jit'tani uts'ikieijo' t'ok upete utsile tuba ke ni uchen upatan ta jujtisia xik se' i utsupsen; uk'atin ni uyí'kan ta ni tanijo' i ujup'e'uba upetejo' ni chonojo' ke ni jipt'an uyile'.

Ni Prokurador utsike', uyir'an, t'oni otrojo' jinchi yuyitak ni mech'lé elektoralo' tan Woyolkaj, i utsupsen ni xuch', jinchi aj nojálob ayakintik y upatsinte t'ok aj nojá tan Woyolkaj. Naj yákinte i naj patsintejimba fiscal yuyitak jipat puede utik t'an t'ok Ch'obolotot t'ok upete nuka patanob i ajnékob yái, lo ke uyilé' ni jipt'an, Si noj Ch'obolotot machu yili kwa', uyute ilkán ké' mach'an k'wa'.

Ni jipt'an uyilé' upete loke uyute ta u kintisan upete naj patano' ta fiscalía, jinchi ta ch'ijik lo ke a kiní un jun, jinchi u yajné tupinte uts, chinkan, pitsí, uts ukinjuniba, mach uchen xuch', ukinintan derechu ta ch'oko'.

Ni Prokurador kada jap uik'é' ka an aj patanjo' tan noj Ch'obolotot i aj nojá ta ni Woyomjob uyilé' lo ke uchí. Yuje ti numé tan noj Ch'obolotot teu jo'kan uyilé' loke uchí ton patanjo'.

Ni ta juiscal upete' ajmanda ta ni na'kaj i kojom patanjo', uxejo' Yuyiluk'echen ta upete tajni, mach a chinka o okochekan ta ni Jipt'an ti uchen tan'i t'ok uj tan'i tan upatan.

- B. Ni Woyomjo' i upete kaj, jinchi uchénlo chineno', ik'é'jo' ni ta u jápin Woyomjo' uk'imbita tuba ke uchinien ni jipt'an tan na'j kaj, bakone yuyí t'an i u t'sajkun mech'lé kachikamba juez o aj patanlo', mach kaini bakone nujka noja ti tribunálo', ke uk'imbita tuba.

Ni ya'antamajo' ke uyile' ni unxotts'ib najtiki, uxe uchen luke mu'u yilben kajo', mach binkulatorio', usube'jo' i ch'e'ti' tupinte ni ajnojao' jinijo'. Upete patan ta kaj uxe ti ajti kokojbinte up'alín ni ni uk'alintiskun k'a ni uyee' jinda ya'an tama. Jnk'in ni uk'alintiskun ba num sintik mach usapin o ts'onintik k'a ni ajmanda o aj patan ta kaj, jinda uch'e utuse i ch'a'ilesben ujin i uchen kaj mach uyolin, che'tiki, ni Ch'obolotot ta Senadorjo o tan ubuk'oli ni Pipiy Patan, o ni Lejjilaturajo' tan'i ukiji Woyolkaj, ka chich uk'atinjo ni jinda ya'an tama, ni aj noja jo o aj manda ta kaj yuyi jini uchen tuba k'otik ta jinda ya'an tama lejjilatibus, k'a uk'alín ile i ts'aykun jimi ta uchen uyoire' ni uj tijni ta u mach uyolin..

Jimba woyomjo' mach axi ti p'ismuk' tokjimbada asuntujo' yikomjo' i bajka ujpatanjo'.

Ni ya'antama ke uxe uyile' ni Ch'obolotot ta ni Unte' uxeti jo'kinte Ik'patan Nojkaj ta ni tubá Kuxulyinikjo'; uxe ukinintan ujuntulajti ta uk'itom i utak'in, uk'aba' juridiku i uk'imbita tuba

Ni Tuslomjiponi' ta ni Teromkajo' i ni Estatutu ta Ajmanda tan Xot'ki' Yolo'kaj uxe uyik'ejo' y Uxe uyire'jo' ni juntulajti ta ni woyomjo' ta lotaya ta ukinintan Uyolayajo' uk'imbita

Ni ik'patan Nojkaj ta ni Uyolayajo' Kuxulyinikjo' uxe ukinintanjo' ump'e Ajtusk'ajalin ta k'atinte yolojo' ka' ta cha'jo'tu Ajtusk'ajalinjo' ke uxe tiyakinte t'ok jot'jun ta ni ucha'tuli' ya'anjo' jimba oraj ti Ch'obolotot ta Senadorjo' o, tan ubuk'olib, k'ani Pipiy Patan ta Ch'obolotot ta ni Unte', t'ok jinchich jot'jun ke a chininti. Ni jipt'an uxe uyile' kachikada uxe uchen tuba uyile' ni tuba luke uyile' ni unejo'chich Ch'obolotot. Kada jab uxe ti k'exkan ni cha'tu ajtusk'ajalin ke ya'an uk'e'nan tupatan, jipi ke uyile' tuba uchap'eli' unit'ank'in.

Ni Ch'unik ta ni ik'patan Nojkaj ta ni Uyolayajo' Kuxulyinikjo', ke uxe tiki ta Ajtusk'ajalin ta uk'atkinte, uxe ti yakinte tuba jinchichba uxupiba ta unxit'a numí. Uxe ti jiliknan ni tupatan jo'jab' uch'e' yakintik sek' umps' i uxe' uch'e' nikintik tuba uyile' ni tuxupiba ti Upimi Chimp'e ta jimwida ti tuslomjipon.

Ni yikom ta ajnoja ta ni na' ch'unik ta ni ik'patan nojkaj ta ni ik'patan Uyolayajo' aj ajtijo' pankab, kaini kachi'da ta ni luke yayanob tan Ik'k'ajalin K'atinom, i ta anoja ta ni woyomjo' ta lotaya ajtijo' panka' ta ni ukiji'woyolkajo', uxe uyolino' unp'e' kach'e ts'ita tusu ta jab k'itom k'a ajnek tsipitan, t'ok ka uyire' i ka'a uilkiba luke uyile' ni j.ipt'an

Ni Ch'unik ta ni ik'patan Nojkaj ta ni Uyolayajo' Kuxulyinikjo' uxe uye'e'jo' kada jab'jo' ni Umuk'jo' ta ni Unte' ump'e ts'ibi'ts'aji ta ni upatanjo'. Ta xik uts uxe tik'ote tupinte' ni Ch'obolotot ta Ch'obolotot tan ni ka'uyile' ke yik'e' ni j.ipt'an.

Ni Ik'patan Nojkaj ta ni Uyolayajo' Kuxulyinikjo' uxe uyina'tan ta ni ka'uyolinjo' ke k'otikjo' ka' ni ulotlanubajo' t'ok ni utsil ilkan ta unejo', kont'inijo' o mach uchinkajo' ta ni ya'antamajo' ka'jin tan ni ukiji woyolkajo'.

Ni ik'patan Nojkaj ta ni Uyolayajo' Kuxulyinikjo' uch'e' unini'k'atin jini a uti kotuse' kokojk'ech'omjo' ts'its' ta uyolayajo' kuxulyinikjo', jink'in ka'jini uyile' uts o uk'atin ni ajmanda Woyolkaj, kachichkamba ta ni Ch'obolotot ta Ch'obolotot ta ni Unte', ni ajmanda ta ump'e Teromkaj, ni ajnoja ta ajmanda ta Xot'kiba Woyolkaj o ni lejilaturafo' ta ni ukiji woyolkajo'

Artíkulu 103. Ni Tribunaljo' ta ni Ukijiwoyolkaj uxe up'ine' upete tak'i ke ajnik'.

I. K'a tusajti upetejo', uyute o utajchinenjo' ta ni ajnoja ke ukokojk'ech'e' ni uyolayajo' kuxulyinikjo' unechich yuwi i ni uyik'e'jo' ni ik'ijo' tuba ukininya k'a jinda Tuslomjipom, che'tiki k'a ni trata'ajo' mulkajo' ta ni ke ni Teromkaj ajkibnajo' xik tuba;

II. Ká tusajti upetejo', o uyute ta ni ajnoja woyolkaj ke ukokojochik o uts'its'ita'esan ni umuk' tuba ni teromkaj o upete tuba machkatak tuba Xot'ki' Woyolkaj.

III. Tok tusajti upetejob o luke uchen ni anojajob ta ni Teromkajob o Xot'ki' Yolo'kaj k'a ochik tama p'ismuk' ta no ajmanda Woyolkaj.

Artíkulu 104. Tribunaljo' ta ni Ukijiwoyolkaj uxe uyina'tan:

I. Ta ni jit'omjo' ubisanubajo' t'ok taní ta utuskan woyolkaj;

II. Ni upetejo' ni upipi'p'alinte ta utuskansibil o ch'ui'tak'in ke uk'e'neskan tupam ni uyute uts i uchen ta jipt'anjo' woyolkijijo' o ta ni trata'ajo' mulkajo' uk'inijo' k'a ni Teromkaj Ajkibnajo' ta yíkom ta ajik'chan i jink'in sekune ubon nikinte uti'olin, uch'e' uyinaa'tan ta unejo', ni juejoso' i tribunaljo' ta utuski' upete.

Ni tojtani ta najtiki uyajti uch'e' xik tits'ombinte tupinte ni ajnoja se'chich ni juez keuyina'tan ta kua'jini najtikiiskilan;

III. Ta ni ujuni'ta tichinkan k'a ujuleuba tuyak'o ni uxupiba' p'inkibajob ta ni tribunalob ta toji'ts'ibajesya aj uts'patan jin uy'ere' ni unlip' XXX-X tan artíkulu 73 i UJUMPER CHUMLIBA, unlip' V, insisu n) i UJOMP'ILI' CHUMLIBA tan articulo 122 tan jimda tuslomjipom, k'axuk'a ujumtuma jim uye'eob ni jipt'an. Ni k'elinchinbijob, k'a uchinien kamba ni Tribunalob Colejiaujob tan Sirkuitu, uxe uk'ech'eob ni ik'junobjim k'a tusu'l't'an jipt'an tan artíkulu 103 y 107 tan jimda Tuslomjipom uyik'e ta ni k'elinchinkak ta pipi'numik jiponi', i tu yak'o ni uts'p'inkibajob k'a tubajob uyire' ni Tribunalob Colejiaujob tan Sirkuitu mach aji ti nunsintae juisiu o cachikanba ujuni'ta;

IV. Ta upete pipi'p'ilom ke u ilkinte tupam uyolaya nab'jo'.

V. Ta jinijo' tan ni Ukijiwoyolkaj xikjo' uts'ikti'jo';

VI. Ta ni pipi'p'ilom i ta ni uyute ke' uyilkan ni ti artíkulu 105, jinchich ke uxe ti ik'binte k'ajalin tajino' ta ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni Na'kaj;

VII. Ta ni pipip'ílom i ta ni uyutejo' ke uyile' ni artíkulu 105, jinchichba ke uxe tibinte ta uk'ajalin tajino' ta ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni na'kaj;

VIII. K'axuk'a Jimba jintubachich ujlotiba' tan ube'ta Diplomatiku i Konsulib.

Artíkulu 105. Ni meru ajnoja tuba ti korte tuba tomp'e tuba nojkaj uxe uwina'tan; ta tuxupiba ke utich'e' ni ajipt'an reglamentaria, ni tuba kua'chikajini yaan piñte':

I. Upipi'lp'alin jimba Tusujojiponob k'a, tok mach numik ni luke uyire' ni ucherkib' ajiyikom, uxe ti nunme' tama:

- a) Ni na'kaj i ump'e teromkaj o tuba Dijtritu Nojkaj;
- b) Ni Na'kaj i ump'e upamkaj;
- c) Ni poder ejekutibu i ni konkresu tuba unte'jo'; jini kuachikadomba ni kamarajo' tuba jinda o tuba ni kuaxuk'a ni ajt'iñila ke jinchich ya'an k'a ajnik kama' orkanujo' tuba ti Nojkajo' o tuba ti Dijtritu Nojkaj;
- d) Ump'e na' kaj i otrojo';
- e) Ump'e na' kaj i Umpi Xot'kiba Woyolkaj;
- f) Ni Xot'kiba Woyolkaj i ump'e Ch'ok kaj;
- g) Chap'e ch'ok kaj i k'elen Teromkaj;
- h) Chap'e poder jin chich tan kaj, Ta jimdaba Tuslomjipom ujchen upetejo';
- i) Ump'e Teromkaj i ump'e ch'ok kaj, Ta jimdaba Tuslomjipom ujchen o upetejo';
- j) Umpi Teromkaj yumpi Upamkaj tumpi Teromkaj, tupam Tuslomjipomnib kada ujchen o upetejob tuk'i'pop;
- k) Chapi woyomob ta ajmanda tan Xot'ki' Yolo'kaj, tupam Tuslomjipomnib kada ujchen o upetejob tuk'i'pop; i
- l) Chapi woyomob Tuslomjipomnob juntuk'ajalinob, i tama umpi jimda i tan umuk ajmanda ta ni Unte' o tan Ch'obolotot ta ni Unte' tupam ni Tuslomjipomnib kada ujchen o upetejob tuk'i'pop. Luke ya'an tan jinda insisu uxé ti ñ'kan ta woyom jim uts uchen ka uyire ni artíkulu 6º. Ta jimdaba Tuslomjipom.

Kaini pipilt'an uyile' tuk'i'pop tau pete kaj i nuk teromkaj ta jápintik t'ok nuk naj kaj o loke uyile' ni t'an kan ts'ip' c), h) y k) ji'pat, i ni p'inkibajo' ta ni Supremu Korte ta Jujtisia tok'a uxe uch'e' usube' ke mach uts ni tusajtijo' ni ubuyajneskanjo', pak'in ke xikjo' ti sapinte k'a ump'e uk'e'nan ta jink'in ts'ita' jo'uxp'e jot'onjo'.

Ni p'inkibajo' ta ni Supremu Korte ta Jujtisia tok'a uxe uch'e' usube' ke mach uts ni tusajtijo' ni ubuyajneskanjo'.

II. Ta patano' ta inkonstitucionalida ko xe ti tuskan yini' t'an tuyak'o upetejo' i jindabá Tuslomjipom.

Ni aksiono' ta inkonstitusionalida uxe uch'e' utik jink'in mach numik treita k'in ti bajka uti publika ni norma, uch'e' utik ka' jindajo':

- a) Ni p'iskom ta ump'e tersiu ta ni uyolo'lot ta ni Juntajo' ta Atiskintejo' ta Xot'kiba Woyolkaj, jinchune uyek'e ni otot tuba ajt'ilajo';
- b) Ni p'isom ta ump'e tersiu ta ni ch'okbolotot ko ben tuyak'o ni jipt'an ta na' kaj o tuba ta Xot'kiba Woyolkaj jinu yek'e' otot taj t'ibilajo' o ta jun uts'ibinjo' t'ok upete na'kajo' tu pan ka' jin chic tiki ujot'in ki na' kajla.
- c) Ni Ajmanda ta Nojkaj, k'a uyirbinte t'ok AJipon Ik'k'ajalin tan Ajmanda, tuyak'o aj tusajti upetejo' ta uyajti Woyolkaj i ta ni ukijijo' woyolkajo';
- d) Ni p'isom ta ump'e tersiu ta ni uyolo'lotjo' ta ni Juntajo' tan kaj, Ch'okbolotot tuyak'o ta jipt'an tubá woyom.
- e) Ni p'isom ta ump'e tersiu ta ni Juntajo' tan woyom ta Xot'kiba Woyolkaj, tuyak'o ni jipt'an ixi chere'án t'ok ni woyom, i

f) Ni partidujo' politikujob tok ts'ibi't'an tan pinté Instututo ta Yikom tan Nojkaj, k'a uyirbinte u ya bisayajob tan Nojkajo', tuyak'o ta jipt'an ta yikomob woyolcajob o ka'job; i ni partidujo' politikujo' t'ok ts'ibi't'an ti teromkaj, tupam u ya bisayajo', Se'majinchijtuba tuyak'o ta jipt'an ta yikomob jinuyik'ijob tok ni woyom lejislatibu tan Teromkaj jim aijbintik ni ts'ibi't'an;

g) Naj Ik'patan Nojna'kaj ta ni Uyolayajob Ajtijob pankab, ni jipt'an tuyak'o ta uyajti woyolcaj, teromkaj i tan Xot'ki' Yolo'kaj, Ka'inichiti ta cachakiji mulkajob jim ajk'ati'kijob tok ni Amanda ta Nojkaj i ajch'emkintik tok ni senadu ta ni Na'kaj, Ukok'ojk'echkan nij Uyolayajob Ajtijob pankab ka'ba Mexiku ajnek tama. Kainichi, ni woyomob ta nilotaya tan Uyolayajob Ajtijob pankab ka'chijinob tan teromkajob ta Na'kaj, tuyak'o ta jinuyik'ijob jipta'n tan lejislaturajob ti ka'job i naj ik'patan ta Uyolayajob Ajtijob pankab tan Xot'ki' Yolo'kaj, ni jipt'an tuyak'o jinai'ki tok ni junta Lejislatibu tan Xot'ki' Yolo'kaj.

h) Ni woyom jim uchen uts uyik'e ni artíkulu 6°. Tan Jimda Tuslomjipom ni jipt'an tuyak'o ta uyajti woyolcaj, teromkaj i tan Xot'ki' Yolo'kaj, Ka'inichiti ta cachakiji mulkajob jim ajk'ati'kijob tok ni Amanda ta Nojkaj i ajch'emkintik tok ni senadu ta ni Na'kaj, Ukok'ojk'echkan nij Uyolayajob ta uyosiba' upijikit'an kaj y ni kirintintil uk'aba yebejob. Kainichi, ni woyomob jim uchen uts ka'chijinob tan teromkajob tan ni Na'kaj, ni jipt'an tuyak'o tuyak'o ta jinuyik'ijob jipta'n tan lejislaturajob ti ka'job i ni woyom jim uchen uts tan Xot'ki' Yolo'kaj, ni jipt'an tuyak'o jinai'ki tok ni junta Lejislatibu tan Xot'ki' Yolo'kaj.

i) Ni Juiscal Upete' ajmanda ta ni Na'kaj kauyire' tan jipt'an woyolcaj i ta ukijijob woyolcajob, ni ucherkib' nojtanij i kaubisan nojtanij, kainichi jim k'echeuba tok ni uyajtij ta ujpatanib;

Ni tsema' bij tuba tuskak ke jinchiba ki k'ajalinla t'ok ni jipt'an ta Yikom ta tuslomjipom jin chune yaán tan ni artíkuluda.

Ni jipt'an Yikom ta ni ukijijo' woyolkajo' yujé u yilé'ob i la'ilé'ob jin noventa k'in ante ti'kak ni yikom kojé ti ute, jinchi ba machají ti tuskan cha'num jinchi.

Ni Up'inkanje' ni Supremu Korte ta Jujtisia tse'moné uyile' si manu'uts ni tuyak'o pa'lint'an jini jik ti ute t'ok uptete jinchi ta ts'ita' jo'uxp'e jot'omjo'.

III. Tok ts'ibi'jun o k'itom ka ya'an tan jimchibada Tribunal Ump'ump'e ta sirkuitu o Ajmanada woyolkab, ka y'ire' ni Ajipon Hk'ajalin tan Ajmanda, ka'chikaini ta Juiscal Upetejob ta no Na'kaj tan asuntujob ba kaj ujjule'uba ni Ministeriu Kaj, uxe uj chinen ni ujunijba ta up'asen tuyak'o ta ajtojt'an ta juestab Xot'kib jinairki t'o Jimba kaubisan k'a ni woyolkajob ochik i k'a ajnek uyoliba i uk'echiba kaini uj xupiba.

Ni uyikan ta mach uts ta ni up'inkanje' jini uyile' ni unlip'jo' I i II ta jinda artíkulu mach ukinintan utikjo' umatintak'injo', jipi ta ni uchen taní, tan ni uxe uk'ine' najtiki upetejo' i ajnikjo'lixtu utsjo' uk'i ta jinda uchenjo'

Che' mach uchen utsba ta ni up'inkibajo' ke uyile'jo' ni unlip'jo' I i II ta jinda artíkulu uxe ti utejo', tan ni jini uyile'jo', ni ujit'kanjo' ya'anjo' tan ni chap'e najtikijo' unxot' ta ni unlip' XVI ta artíkulu 107 ta jinda Tuslomjipom.

Artíkulu 106. Uyilo tu k'ib ni Muk' Judisial tuba Na'kaj, tan jindaba jiponi', uyile' kixkani toj ut'an, jink'in ya'an tak'i, t'ok ni Tribunal tuba Na'kaj, t'ok jindajo' kama' tiki ta ni Nojkajo' o che' ti Xot'kiba Woyolkajl, t'ok unp'e Nojkaj, che' tan unp'e Nojkaj t'ok jini Xot'kiba Woyolkaj.

Artíkulu 107. Ni buyanib jim uyire' ni artíkulu 103 tan Jimda Tuslomjipom, k'a mach numik Jimba ka ucherkib' ajiyikom, uxe uk'echiba ytan ka ukjnunsiba ka uYire' ni jipt'an ya'an, ka uyolin ton ni uchumli jim utirejob:

I. Jini umech'tani ta japoni' uxe ti pak'in bisinte tuba machka ats'ibajtesinti, ukinintan Jimba pimi ke uyile' xik ajnoja ta ump'e uyolaya o ta ump'euyolin uts ajuntu o mulujo', pak'in ke up'ikti'in ke ni uuyute uk'atinte kokojch'e' ni uyolayajo' uyina'tanjo' k'a jinda Tuslomjipom i t'ok unejo' uxe uyile' tuxoyma juridiku, che' xik ka'awila tajtoj o jini utisen ta kache'an ta ajti tupinte' ni utuskan juridi

Kauchinkan ta ujchen o uxupiba jim utirejob tan tribunalob judisialob, uts'patanob o taj patano, ni ajket' tajni uxe ti k'ote uchen manda tan umpe Uyolaya ka taj unikin se'achen unechi i utujib

II. Ni toji'tani ke numshintik tan ni juisiujo' ta japoni' tok'a uxe ti k'inkan ta ni ajk'uxk'ajalin ke ni sam uk'ati, uts'ita'esanuba ujapin i ukinintanjo', che' uyoche, tan ni kuaxuk'a tajin tupam ni ke uchininte ni subjo'.

Jink'in ni mech'tani' ta ji mach taj tojponi' ti mechinte ta upinkan ni machkontusion ta umpe' tus ajti pete ta chap'es sechichjo, i ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni Na'kaj uxe unumsiben ni aj noja ta numsaftan jinchich tuba

Jink'in ya'antama ta Umuk' Judisial ta Ukijiwoyolkaj uyikta chera jipt'an k'a cha'num ili ta ni kua'jini uyile' ni inkontitusaljo' ta ump'e tusajti upete, ni Supremu Korte ta Jujtisia ta Na'kaj uxe uyi'ben ni ajoja ajnumsaft'an. Ke'anumiba ni p'isk'in ta 90 k'in yoko'ajtisinke p'inkak ni tak'i ta inkontitusaljo', ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni Na'kaj unumsen, pak'in xik ti sapinte k'a ump'e uk'e'nan ta jink'in ts'ita' jop'e t'ok uxsp'e jot'jun, ni uylkan upete ta inkontitusaljo', ta ni kua'jini uxe ti utsil ute uts'ik'e'jo' i ni ka'uk'atìn tan ni uxupiba ta ni jipt'an tusujtak.

Ni ya'an tan ni jek'ts'ib najtikijo' mach uxin ti'binte tusajtijo' upetejo' tan uchenjo utoje'upatan.

Tan ni mech'tani ta jiponi' uxe ti k'exkanjo' ni mach utsba ta ni t'anjo' ta kokojk'ech'om o ts'ibajtesya ta kont'ani't'an t'ok ni uyi'k'e' ni jipt'an tusujtak.

Jink'in ajnikbuya uyute ko kinintan o uch'e' o uch'e' ukinintan kama' jini utisen ujajben ta ni ukinintan ta ni uchentuba i uk'alin ajnik t'ok ni uka'jo', ja'jo', sakatejo' i bilinajo' ta ni ejidujo' o ni ajyumna ta kaj k eta uyute o k'a uyolaya uch'ujnan ni umul ajti, o ni ejidatarijo' o mulka'jo', uch'e' uwoyinjo' ta upatan upete jinijo' ye'om ke uch'e' utiklen ni ukijijo' o ajuntujo' ni ilijo' i uk'ajti'ijo' ni use'in utejo' ke uchinenjo' k'inijo' tuba ukalin tuse ni uyolaya ta ejidatarijo', che'tiki ni yoko'ajti i uyute ta ni uk'atintejo'

Tan ni mech'tanjob jim u yiré ni unjek tsi'b ti'pinte'machu nume, tan mecheti ta ni umukob ejidujob o umpu'mpe'rob, o ta ni ejidatariujob o ujumpu'mpe'job, u nibakijo ka macha'n patan Jit'tanjob i tok uxupiba ta ni kitom, ka'untu i cachicamba u chem pode dekretoba ta tubachi. Jink'in uxe uka'tien xune uyu'te unikin ni uyolayajob umpu'mpe ta ni umuk machchi anunsintik kaukisen che'chi u uyi'iba uyire unechi ba uyu'te, Jipi ni ujumpe' uxe k'ajti'kan tok upete reunión o to'mpe' tirik ta jindachi;

III. Jink'in ni kokojk'itom ta uyute tribunaljo' judisialjo', uchen uts upatanjo' o ta patanjo', ni jiponi' tok'a uxe tinume tan ni kuaxuk'a pinte':

a) Tuyak'o uxupiba toji'tanijo', uylbinte i kache uxe p'inomjo' ke uyi'k'e'jo' uxupiba ni mech'tani, ya'ti ni kokojk'echom uchenjo unejo' o ke, a'uti jink'into mu'uyute ni jit'om, uts'ibajtesan ni uyajipom ta ni ajsub uk'e'nesan uchentuba ni uyi'binte ut'an. Ta ni ulotlanuba ke uyle' jindaba insisu i ni unlip' V ta jindaba artíkulu, ni Tribunal Kolejia'ijo' ta Sirkuitu uch'e' uyle' k'ani ta upetejo' ni kokojk'echomjo' jit'omjo' ke uyi'bijo' umuk' i jinjijo' ke, jink'in ch'imbak, uylben ti k'exom ta ni uch'exle, i uxe uyle' ni kache'ts'ibi utsjo' bajka uch'e' uyilanubajo' ni tsji' p'inom. Che' ni kokojk'echomjo' jit'ijo' mach anumsibinti uk'aba' tan ni najtikil jiponi', ni Tribunalj Kolejia'ujinituba ni uchi umuk' ta upatan tan ni kuaxuk'a tan uychibla ni k'exom ta ni ch'exle, mach uch'i xik uchen ta uts'aykun ni kokojk'echom, ni ta kinom upatanjo' ti mechtani ta jiponi' ajelpiti.

Ni uts'ikti' ke ya'ukininti toji'tani utsba i ni machka yo ukinintan uk'ajalin juridiku ta bajaka k'iskuxlik ta ni uyute uch'e'ti'in, uch'e' uye'e' jiponi' ka'awili tik'im ni kachka usubin kua'chichka ta ni uts'ikti'jo' ke a ochi tama ni nini'mech'om ta ni bajka ute ni uk'atinte. Ni jipt'an uxe uyle' ni kama' i uxupibajo' ta ni kache' uxe unikinubajo'.

Tuba ni bajka ute ni ni mech'taniuch'e'jo' tsupsintik najtiki ni uk'imbitajo' k'ini ke' uyik'e' ni jipt'an ta ni uchen, k'a mach jin ajxuch' ta ni kua'jini jinba toji'tani ke mach uk'exkajo', uyi'binte utani i up'inom ke' uch'e' k'exkak o mach sapintikjo', jipi ni kuaxuk'a ke ni jipt'an uch'e' pasik ta ni ujuno'.

Ta ti ka'tinte ni uxupiba tojtani, toji'tani o p'inkibaj ka' uyeke xupiba ni mech'tanij, ujeuchen bale ni Ukokojk'echkanob tan ni jipt'anob tan ujil'k'an, uxupibak'in i Jink'in ni a k'ettani uchi buyatenescan jink'in ni Ujit'kanjo' taj mech'tanij tokni ujunij o unxot jiponib k'a, jimba kuaxuk'a, uye'e' ni jipt'an unit'ank tubachi. Jimba xunek'ini mache uxe uyokokin tan jiponi tuyak'o uyu'te jim unikin uyolayajob ta ajch'och'okajob o machuch'ijob, ta teromkaj sibil, o ni utuskiba o ch'inwa'a ta ni famiya, mach tan u ambitu nojtani numtsinti to ni ajtojtani;

b) Jini machyo uyute ti mech'tani ka'jini uyute xik mach uch'i to'eskaak, piti ta mech'tani o ya'iba ta axupiba, ump'ets' ke atsupsinti ni ujunijo' ke ti kuaxuk'a usapinte, i

c) Jini machyo ke uts'ibajtesa ni pipi'yebejo' ni mech'om;

IV. Ni uchenjo patan uts ni jiponi uxe uchen, jink'in jini machyo unajyesan k'aluke ute ta ajojajo machtompe ta ni Tribunaljo' Judisialjo', uchen upatan uts o aj upatan, i k'a uxe uchen ubuyaunesan mach usujtat'sin jindaba tuyak'o totojiponi', ya'chich'an akokoj k'at'in usubsen jinda jink'in ni jiponi' jinchich k'a kamajinchichba jiuptan uch'ikiktinte ni uyute jinchicba uyute ta upatan tu yak'o usutjup'e' ta mechtanij, tuba tajkoleskak ta jiponi ke ots'onin ni buyajnesom , t'on ni jinchich uyek'e' k'a ni k'a ni uwinatan ni ajipt'an tusajti i mach uk'atin k'en k'itkan k'a ni jinchichba toji tani k'a ni uyike ni xupik, pisk'in noj k' ni uyeke tuba numik ta ni uneabaj ch'kitinte, juntulajti ta k'a ni jochen ni une chich kuayochen une o mach tuba uchen ta yachich'an tuba ilkak jinda jipt'an

Mach'an mandá taj xupik ixí u ki'nilán ta a japim si jin a uti machán t'o u tojá o te' s'ema uyute alegá k'e' ya an kokojk'echkan taj to' tan ni jinda Tuslomjipom.

V. Ni jipom tuyak'o t'o t'an tuxupibá, upin kibajob, k'axupik umech'inté a tanin a ute promové ti Tribunal Kolegiadu ta Sirkuitu taj to' i k'aairki t'o ni jipt'an, tan ba asuntu utredajob:

a) Tan uchenjo nojtani, tuyak'o p'inkibajo' mach uni'k'exka ilijo' k'a ni tribunaljo' judisialjo', xikjo' jindajo'Woyolkajo', ta utuskiba kaajo' o militarjo'.

b) Tan uchenjo' uchen upatan uts, jink'in uxe uk'atin k'a yebajo' tojtani mach uni'k'exka i p'inkiba ke uyik'e'jo' xupik ni mech'tani ilijo' k'a ni tribunaljo' ke uchenjo' upataan uts o judisialjo', mach uni'ch'i tuskak k'a kachika ujunijo', mech'tani o unxot pak'in patan ta jiponi'totojto;

c) Tan uchenjo' sibil, jink'in k'atintik toji'tani mach uni'k'exka ilijo' tan mech'tani ta utuskan woyolkaj o tan mech'tanijo' k'extak'injo', xikwoyolkaj o kajo' ta ajoja ke uyile' ni toji'tani, o ni mech'tani ta utuskiba kajo'.

Tan ni mech'tani pipi'yinik ta utuskiba woyolkaj ni toji'tanijo' uch'e' uk'atin ni jiponi' k'a kachichkamba ta ni uts'ikti', che'tiki k'a ni Ukiwiwoyolkaj, tan ujapinuba ta ni uyolinjo' uk'imbitajo', i

d) Tan uchenjo' tapatan, jink'in k'atintik uyi'binte utanijo' ilijo' k'a ni juntajo' ta kajo' o ni Woyolkaj ta Uch'imlanubajo' i ajik'tani, o k'a ni Tribunal Woyolkaj ta uch'imlanubajo' i Ajik'tani ta ni Ajpatanjo' ta ni Teromkaj;

Ni Suprema Korte taj Tojit's'ibajtesyá, taj ofisiu o k'e u k'ati ka' ya ts'ibí 0064 ni jimba tribunal Kolegiadu taj Sirkuitu, taj Fiscal nanojá tan ni Repúblika, tan asuntujob k'e ni Ministeriu Públiku taj ni Federasión ujup'eubá, chechi ni Ejekutivu Federal, por ut'an Konsejeru Jurídiku taj Gobiernu, k'o kiné t'oní jipomlá tajtójob k'a uyolin i mach kijik yai i k'anek kaini.

VI. Tan jimba kuaxuk'a ixiuchen referí ni unlip ja'numí, niij jipt'an tutojá uxéut'ich'e ni ujitanjo' t'o nijob kauyire'bajka' uxéjob u ts'onin ubájob ni Tribunálob Kolegiadu ta' Sirkuitu t'o, tan ixi k'a, ni Suprema Korte taj Tojit's'ibajtesyá taj ni Na'kaj tauyilé ni nukpinkibajo';

VII. Ni jipom tuyak'o tau yute o nayejsi tan umech'inte atani, mach'an tan umech'inte atani o tupami ta uxupó, o unikinob yebejob kashtuné ti umech'inte atani, tuyak'o tusunumik upete o tuyak'o tau yute o nayejsi ta ajnojá uchen patán uts, aj xi'pkan pin t'e juest ti Distritu bajká uchen patán u pimin ni yai tan ni uyute tuyak'o i utik o uchen tratá k'e utik, i u pa'sajunob aj uts'itá ts'ajilt'an taní ajnojá, ta umps'e ts'ají t'o ajnojá bajkka' uxetí'okán tan jinchí upink'ibajo' i a tuskinte ti k'atinté ni st'ajilt'an i ti ch'imkan ni utojá t'onijo' u yolinob uyebenob y uyubinob ni u st'ib ní a jipom, i uyur'e tan jinchiba bakáyan u yubín ni utoj taní.

VIII. Tuyak'on ni toji' taní ke a'ílki tan ni jamponi' ni Juesjo' ta Xotki' o ni Tribunaljo' Uyolojo' ta Sirkuitu ute ta mech'om. Ta unejo' uxe uyina'tan ni Supremu Korte ta Jujtisia:

a) Te' a uti ubuyateneskan tan ni demanda ta jiponí tusunumik upete k'a yajintik nuntajtoj violatorias tajimba Tuslomjipom, yaj'tanek tan ni ujunijo' ni problema ta jinda tuslomjipomíjí.

b) Jink'in uyile' ta ni kuaxuk'a uch'imk'ajalinjo' ta ni unlip'jo' II i III ta artikulu 103 ta jinda Tuslomjipom.

Ni Suprema Korte ta Toji'ts'ibajtesyá ta ofisiu o te' u k'atin tutoja' ni jimba Tribunal Kolegiadu ta Sirkuitu, ta Ch'ukjunop Upete ta ni Repúblika, tan ni asuntujob k'a ni Ministeriu Públiku ta ni Ukijiwoyolkaj t'ouné, o ta Ejekutibú Federal, k'a uyirí ni Konsejeru Jurídiku ta ni Gobiernu, k'o kiné ta ni jiponi'jo' ixi yaan ti mech'inte, ke' por u uyolin i mach kijik yai i k'anek kaini.

Ta ni Kuaxuk'a mach ya'an ta ni unxot' ji'pitijo, jochinen ta ni umech'inte ni Tribunal Kolejia'u ta Sirkuitu i utoj taní mach uxin usapin kachikajini;

IX. Tan uchenjo' ta jiponi' directu u tiré ni unijo' ta ti mech'inte tuyak'o ni tanin que u xakimba to'ni Tuslomjipomob ta tusunumik upete, irkak ni pin't'an tatoj ta unp'e xakimba ta jinda Tuslomjipom o uyiltan uchen decidi t'oni jimba cuestionob te' jan irkí, nunk'in que uchen fijá unp'e ka'uyire' ta importancia i mach kijik yai, ka' uchen disponé ni Suprema Korte ta Toji'ts'ibajtesyá ta ni Na' kaj, tan uxe tits'oninte ta ni uyute ka'a irkí ti Plenu. Ni uchenjo' ta ujunijo' a xupibá k'a ni decisión ta ni cuestionob tubá tuslomjipomob, i mach up'imbí ut'an yebé.

X. Ni ta uyute tuyak'ojob a ute suspendé tan jimba kuaxuk'ajob i t'okjimbá ni ko'ndicionob koyire' ni jipt'an, k'a ni woyom bajka uchen patanob ta jiponi', te' ni bajka'ti ni uyute uchen permití, tienek'e uchen unpe' análisis tutoja' k'a ni uchinkan ni uts' uyolayá i ta ka'uyolin lotobé.

Jimba ch'íjkolan a íbinte k'ajimba ni tanijob utotojtsupsen tan uchenjo' tanjí te'irkak ni tani jiponi', i tan ni uchenjo' sibil, k'extak'in i uchen upatán uts, t'okjimba uyile' uyik'e ni quejoso k'a utoje' ni luke uchí perjudika i ke' jimba ch'íjkolan uchenika okasioná ta terceru ixuyolin. Ni ch'íjkolan akijó sin efectu che' jinda últimu uyik'e tuyak'ouyile' k'a uchen asegurá ni reposición ta ni chukatak ka'ani chijú che' utik concedé ni jiponi' y tokak ni luke uchi perjudicá i lu ke trik.

XI. Ni demanda ta jiponi' directu a ute presentá ti ni anojá yuyi luke uchen, ixi uxé u chen decidí ta ni ch'íjkolan. Tan ni otro kuaxuk'a ni demanda a ute presentá ti ni Juzgadujob ta Distritu o ni Tribunaljob Unitariujob ta Srkuitu unejob uxe uchen resolvé t'ok ni ch'íjkolan, o ti Tribunaljob ta ni Teromkajob tan ni kuaxuk'a k'e ni jipt'an uchen autorizá.

XII. Ni mach ukokojts'onin ta ni uyile'jo' ta ni artíkulu 16, tan uchenjo' nojtani, 19 i 20 use uk'atín tupinte' ni ajoja ta tribunal ke ni use uchen, o tupinte' n Jues ta Xot'ki' Uwoyon ta Sirkuitu ke jinchichtuba, uch'e'ajni xik, tan ump'e i otroj kuaxuk'a, ni up'inkiba ke uyile'uba, tan ni ts'ib'i't'an k'a ni unlip' VIII.

Che' ni Jues ta Xot'kiba o ni Tribunal Uwoyon ta Sirkuitu mach kuxleko' tan ni jinchichba ajniba tani bajka ya'ano' ni ajoja ajpatan, ni jipt'an use unonojile' ni juez o tribunal tupinte' ni ta bajka use ti i'kan ni ts'ib'i jun ta jiponi', ni ke uch'e' neabaj uch'íkiktan ni uyute k'itom, tan ni kuaxuk'a i uyle' ts'ib'i't' anjo' ke ni jinchichba jipt'an uyik'e';

XIII. Te' ni Tribunaljob Kolegiadujob ta jinchí ba SirKuitu uchenob sustentá tesis tuyak'o tan ni mech'tani ta jiponi' ta u competencia, ni Fiscal Upete ta ni Repúbliga, tan ni asuntujob tan uchenob penal i procesal penal, k'achi ni jin relacionau t'o ni jimba u patán, ni uk'abreskanop jimba tribunaljo' i u lotop, ni Juesop ta Distritu, ni ust'íkti'job tan ni asuntujob ixi u la'chi motibajob o ni Ejecutibu Woyolká, k'a u yire' ni Konsejeru ta Gobiernu, uchenob denunciá ni upipi'ire' ti ni Plenu ni Sirkuitu ixijin uchen, k'o chen decidí ni tesis i xi uchen prevalec k'a cherajipt'an.

Te'nijob Ch'imibá ta ni Suprema Corte ta Toji'ts'ibajtesya ta ni Na'kaj utiklenob tesis tuyak'o tan ni mech'tani ta jiponi i jimba konosimientu tubá ni ministrujob, ni Tribunaljob Kolegiadujob ta Sirkuitu i u lotop, ni juesob ta Distritu, ni Fiscal Upete ta ni Repúbliga, tan ni asuntujob tan uchenob penal i procesal penal, k'achi ni jin relacionau t'o ni jimba u patán, ni Ejecutibu Woyolká, k'a u yire' ni Konsejeru ta Gobiernu, ni ust'íti'job tan ni asuntujob ixi u la'chi motibajob, uchenob denunciá ni upipi'ile' ti Plenu ta ni Suprema Korte, k'a ni jipt'an tusunumtak, k'a ni jinda uchen resolbé ni upipi'ire'

Jink'in ni Salajo' ta ni Supremu Korte ta Jujtsia ta ni Na'kaj utiklen uyile' yinijo' tan ni mech'tanijo' ta jiponi' ke ji niba k'ajalin jin tubajo', ni minijtrujo', ni Tribunaljo' Kolejia'ijo' ta Sirkuitu i uwouloto'jo', ni Juesjo' ta Xot'ki', ni Prokurador Upetejo' ta ni Yolo'kaj o ni uts'íkti'jo' ta ni kua'jinijo' ke ni uch'a'ilesbi ujinjo', uch'e'jo' usube'jo' ni upipi'ile'jo' tupinte' ni Plenu ta ni Supremu Korte, kama'chich uyile' ajipt'an tusunumik, tuba ke jindaba up'ine' ni upipi'ile'.

Ni p'inkibajo' ke ilkakjo' ni Plenu o ni Salajo' ta ni Supremu Korte ta Jujtsia che' kama' ni Plenujo' ta Sirkuitu kama' ni unxot'sib ji'pitijo', tok'a use ukinintanjo' ni unikin ta i'kak ni cherajipt'an i mach nikintik ni uyajti jo' tan judisialjo' tomp'e ke' atijo' ta ni toji'tani iljuktak ta ni mech'tani tan ni bajka ajni ti ute ni pipi'ile';

XIV. Mach uk'inka

XV. Ni Fiskal Upete ta ni República o ni Agente ta ni Ministeriu Públiku ta ni Ukijiwoyokaj i k'a uchen designá, a koloban tan upete ni mech'tanijob ta jiponi' tan ni ta'uyute tuya'k'o yaitrik ta ujít'kanjo' ta utuskiba penal i kachikamba i uchen determiná ni jipt'an

XVI. Che' ni ajnojá mach u che kumpli ni sentencia ke' uyik'i ni jiponi', pero jimba ink umplimentu utik justificá, ni Suprema Korte ta Toji'ts'ibajtesyá ta ni Na'kaj, ta ka'ilki to' ni ujít'kanob a chinkí k'a ni jipt'an tusu'jt'anuxe, ui'ben unp'e p'isk'in razonable k'a uchén prosedé ta u uxe tits'oninte, p'isk'in ke' tim' eskan che' uchi ki'tom ta ni ajnojá. Te' ka'ini injustifikadu o jan numí ni p'isk'in y mach taut cumplí, uxé u pa'sen ta u kargu ni titular ta ni ajnojá luke uchen i uchen konsigná ti Juez ta Distritu. Jinchiba providensiajob a chimkan sijinchi ta ni superior jerárquico ta ni ajnojá luke uchen si uchí incurrí tan yuyi luke uchen, ka' kaini ta ni titularob ke', uchí okupá t'o anijba ni kargu ta ni ajnojá luke uchen, che'uchi incumplí ni ejecutoria.

Che' i'bintik ni jiponi', utik cha'num ni uyute ni a k'atintik, ni Suprema Corte ta Toji'ts'ibajtesya tani Na'kaj ta ka'ilki to' ni ujít'kanob k'a ni jipt'an tusu'jt'anuxe, uxé u pa'sen ta u kargu ni titular ta ni ajnojá luke uchen, i uben cha'nin ni MInisteriu Públiku Federal, i ke' mach uchí actuá dolosamente i kijik ke' ma'ch'an u efektu ni tau yute cha'num ajniba ke' tuskintik ni p'inkibá ta ni Suprema Korte ta Toji'ts'ibajtesya ta ni Na'kaj.

Ni uxe tits'oninte k'expimí ta nijob taninob ta jiponi' k'a utik solisitá t'oní quejoso ti órganu jurisdiccional, o decretau ta oficiu t'oni Suprema Korte ta Toji'ibajtesya ta ni Na'kaj, te' ni ejecución ta ni sentensia uchen afektá ni lotobé tan k'en proporsión t'o ni tubachi ke' uchen obtené ni quejoso, o te', k'a ni uyajtijo' ta ni kuaxuk'a, ke' machpossible o wareuk'enan uchoan usutajts'in ni bajkani ke uchendominá ajniba ukokojk'echkan. Ni jin atutsi' uxé tiané k'a efektu ke ni ejekutoria uyik'eubá k'a kumplida al utoje' ta dañujob i perjuisiujob tajni quejoso. Ni utsi'kti' tan ni juisiu uxé uk'atiinob ni uxe tits'oninte k'expimí t'oni ka'ukolanjo'sansionau ti tubachi organu jurisdiksional.

Mach utik archibá mech'tani ta jiponi' llebej, sin ke uchen kumplí ni sentensia ke uyik'i ni lotayá tusujo'.

XVII. Ni ajnojá lukeuchen ke' mach uts'onin unp'e autu ta ch'ijkolan o ke', ante tal p'isi', uchen admití k'a mala fe o majyo utoje' o tuyak'o utoje' ke' tut's'ik ilusoria o ke' machsuficiente, a ute sancioná penalmente.

XVIII. Mach uk'inka

TS'IB CHiMP'E

Ta ni Yuyi luke uchenob ta ni Servidorob Públukujob, Yebejob inkulaujob t'o Faltas Administrativas Grabes o Utijob ta Korrupción, i Ukimbitajob ta Teromkaj

Artíkulu 108. Tuba machka uxe utoje' ni tani koyile' jinbada ts'ib uyikan ke ni machka uchen patan tan ki kajla machka tak a'ilki t'ok ni jot'om, machka tak uchen patan ti muk' judisial nojkaj che' tiki ti umuk' judisial tuba utinxina ki na'ka'la, jini ch'uniko' t'ok ajpatan, upete machka ya'an upatan, kachichkaba patan tan ni konkresu tuba woyom, tan ni junta lejijlatibu tuba utinxina ki kajla o che' tiki machka uchen patan t'ok ni ajnoja ta ki na'ka'la o che' tan utinxina ki na'ka'la, che' tiki

machka tak uchen patan tan jini otot ke machin tuba ajnoja ta ki na'ka'la ka' chic huyile' jindaba jipom, jindajo'ba uxe ti subkanjo' jink'in mach uchejo' o uts'oninjo' uchen upatan uts.

Ni ajnoja ta ki na'ka'la, jink'in ya'an Sala, uxe ti subkan uk'a uchone' ka ka'la o che' uk'a ump'e tani ti'noj.

Ni ajmandá ta ni Teromkajob, ni Diputadujob tan ni Legislaturajob kajob, ni Magistradujob ta ni tribunaljob Superiorob ta Toji'ts'ibajtesya kajob, tan u kuaxuk'a, ni miembrijob ta ni Konsejujob ta ni Judicaturajob kajob, ni Integrantejob ta ni Ayuntamientujob, k'achi ni miembrijob ta ni organismujob k'e ni Tuslomjipomob kajob i ni Estatutu ta Ajmandá ta Distritu Federal u yi'kbenob autonomía, unejob luke uchenob k'a biolacionob tan jinda Tuslomj+pom i che'chi ni jipt'anob federalob, k'achi t'oni maneju' i aplikasijonob k'e mach kaini ta fondojob i rekursujob federalob.

Ni Tuslomjipomob ta ni Teromkajob ta ni Repúblika uxé uyire'ob, k'achi uyiré ni najtiki unjek ba ts'ib ta jinda artíkulu i tubá nuk efektu ta u yuyi luke uchen, ke' jin u patán ta serbidorob talotobejob t'o nijin uchen desempeñá empleu, kargu o a ikpatán tan ni Teromkajob i tan ni Upamkajob. Jimba serbidorob talotobejob unejob ni yuyi luke uchenob k'a mach kaini uchenob t'oni tak'in ta lotobejob i che'chi ni bet ta lotobejob.

Ni serbidorob ta lotobejob ka u yire' ni jindaba artíkulu obligaujob uchen presentá, pero ke' u yiré utojá, u yire' chuné yaan tubá i ta uyolinjob ni ajnojajob tato'job i ka'u yire' ke' usupsen u yire' ni jipt'an.

Artíkulu 109. Ni serbidorob ta lotobejob i yebéjob si uchenob i yuyi luke uchenob pinte' Teromkaj, a utejob sansionajob ka' u tireda

I. A jolkin ik kan, t'oni mech' tanin politiku, ni sansionob ka' u yiré ni artíkulu 110 ta ni serbidorob ta lotobejob aj ye'kanob tan jinchiba jipt'än, te' ya an uchen u patán k'otik uchenob fallá tan ka' uyute i mach niuchebaj ke' jinch'i i jinch'i uchen perjudiká ni uyolinjob lotobejob fundamentalob ta u pisil despachu.

Mach uché procedé ni mech' tanin politiku ta'to' ka' u yirí k'ajalín

II. Ni komisión ta tanin ta tubá ni kachikoné servidor publiko o yebejob ke' uchen korrupción, a ute spcioná ka uyiré ta ni kipt'an penal u yikán.

Ni jipt'anob uxe u yiréob ni kuaxuk'a i ni uyajtijob ta utik spcioná penalmente k'a a riKui mach tutoja' ni servidorob ta lotobejob ke' ta jimba tiempu ta u enkargu, o por jinchiba motivu, o u majan k'aba', u k'enesán lukeyó, u min'e cha'chikóné i u yire' ke' tubá upte, i ka atrí tutojá mach uché comprobá. Ni jipt'anob penalob uxé u lajch'eob i ke' mach ni' tubá jimba kuaxuk'a, che'chimí ni jin uchen correspondé kachikamba penajob.

III. A utejob spcioná ni nuk serbidorob ta lotobejob k'a ni kuaxuk'a o u najyesi k'e uchi afektá ni jipt'an ts'ibí, tutojá, uchuj' ujin, mach ujup'e' ubá t'o ni'untú , i units'e lukeyo ke'chinkak kache'uchen ni upatán, kargu o luke a írbintik uchen. Jimba spcionob uxe u k'epan, u níbjaj pa'sen, u kits'e o k'a mach yuyí, chechi u toje'ob t'o tak'in, i a utejob k'a tubachi utak'in, k'e ni kuaxuk'a, uchí obtené ni lukeuchi y t'oni dañu i perjuisiu uk'imbajtajob ixi k'a ni kuaxuk'a o unajyesi. Ni jipt'an uxe u yiré ni ujít'janob ta ni unini'k'atín i nojtani ta jimba uyu'te o unajyesi.

Ni faltajob ta upatan gravejob a utejob investigá i a ute tramatá t'o ni Auditoría Superior ta ni Ukijiwoyolkaj i ni woyolob tamá ta kontrol, o k'achi u lotop tan ni ukiji nojkaj, asegun uchen toká, i a ute resolbé k'a ni Tribunal ta Toji'ts'ibajtesya Uchen upatán k'e tutsi'k tajto'. Ni jimba faltajob ukolobanob i nojtanin uchen patán, a utejob konosé i resolbé k'a ni woyol tamá ta kontrol.

Ta ni unini'k'atin, tramitejob i nojtanin ta ni yuyi luke uchen u patán ta ni miembrujob ta Poder Judicial ta ni Ukiji'woyolkaj, a chinkan luke uyire' ni artíku 94 ta jinda Tuslomjipom, ma'chan perjuisiu ta ni kua'ukinintan ta ni Auditoría Superior ta ni Ukiji'woyolkaj tan uchenob ta utajchininte kache' uchen manejá, ni ukirintan i ni gastu ta ni utak'in kajob.

Ni jipt'an uxe uyik'e ni k'e kaini i uji'tkanjob k'a ubuyatineskan ni kache'an ni faltajob tan upatan k'e mach grave, ke uchenob ni woyom tamá ni control.

Ni woyonjob kajob woyolkajob t'o u organu tamá ta kontrol k'auchen luke u yire' ni jipt'an u tiki ire', ke' mach kaini, i uk'atin kuaxuk'a o unajyesi ke uchen constitú yuyi chune uchen tan upatán; k'a uchen sansioná ixi mach jin u kompetencia ta Tribunal Woyolkajob ta Toji'ts'ibajtesya uchen patanob, umech'inte, luke u yoché, u pase, maneju, kirintan i ni gastu ta ni tak'in kajob woyolkajob i chechimí woyolkajob; ka'ini uchen presentzá ni denunsia k'a a utijob o unajyesi ke' jintijob konstitutibujob ta taní pinte' ni Fiskalía Espesializada ixi uchen Kombati ni Korrupción ka' u yiré ni jinda Tuslomjipom.

Ni woyonjob kajob teromkajob i cho'kajob, che'chi ni Distritu Federal i che'chi kidá u numé u kab, anejob tubá organu tamá ta control, k'ochen, tan u ámbitu taj u lep'chen taj local, t'oj ni atrubiciones baj conej ubaj referi ubaj tomp'e parrafu anterior.

IV. Nij tribunalob taj toji'ts'ibajtesya uchen upatán uchen imponejob ta kachikonejob'bajka' u chen intervenijop'tan tan kuaxuk'a t'o nij baj k'ochen faltaj nij administrativu grabe, t'oj ni independensia k'a otro tipu de responsabilidajop', nij sansionop' taj ni tak'innop'ba kaan inhabilitadujop' taj u chen partisipajop' taj adkisionob', arrendamientujop' taj serbisuijop' taj obra publikujop'; chechij k'aj resarsamiento taj ni dañu t'oj ni perfisiujop'luke a cherbintik ni Hasienda Pública o nij woyonjob publikujob federalob, kajob, upamkajob. Nij yebejob moralob a ute sansionajob ka' uyiré nij jimba unlip te' nij kuaxuka' bajkochen faltaj administrativu grabe utik t'o yebejob fisikas ke' uchenob representajob to' u k'aba'j ni yebéj moral ta u benefisiu. Che'chi a ute ordená utik suspendé u patanob, uxupibá o uchén intervení nij jimba lotobejob Te' jimba faltajob ke' grabe i uchen kausá perfisiujop' taj nij Hasienda Pública o nij woyonjob publikujob, federaljob, kajob, upamkajob, i ke' ni lotobejob uchen obtené unp'e benefisiu to' tak'in i utik acreditáj k'e uchí partisipá nij woyolká taj uchen patán, taj bigilansia o taj u sosiojob, o tan jimba kuaxuk'a ke' a utik advertí ke' nij lotobejob a k'inkijob to' nij sistema k'a uchen ubá inbolucrá to' nuk falta grabe ta uchen patán; tan jimba supuestujob nij nojtanin a ute cumplí asta ke' anek nij pinkibaj ke'jin. Nij jipt'anob uxe u yire' kach'e uxe ti ute nij unini'katin i ikan nij sancionob taj jimba kuaxuk'a o unayesijob.

Nij ujít'kanjob taj nij uk'inibaj taj nij nojtaninob ak'abreski tan nij unlipob najtikijob ujuntumáj uxe ti ch'ijejob. Mach a ikan cha'num taj toj unp'e kondupta nojtaninob k'e kainichi.

Kachikonéj lotobé, Peru k'e yuyi luke uchen i u k'osen nij elementu k'e uchen probá, yuxé uchen nij denunsia pint'e nij Kámara taj Diputadujob tanij Kongresu tanij Unión tan jimba kondupta k'e uchen referí nij jimdá artíku.

Tan u cumplimiento k'e ukinintan, nij a woyolob lukeuchenob tan nij unini'k'atin i sansion taj yuyilukeuchen uchenpatán i utijob taj korrupción mach axi ti ute oponejob nij dispositionob uyiréj uchen protejé nij jimba información mukú tan uchenjob fiscal o ixi relasioujob te'uyute depositu, uchen patán, chu'jonib, i luke uxe u yi'k'e taj ni tak'inob. Nij jiptán uxe uchen establesé nij porsedimentujob k'a i'bintikob ni jimba upijkit'an.

Nij pa'sacuenta Superior taj nij Ukijiwoyolkaj i nij Sekretaría taj Ejekutivu Fedderal lukeuchen taj control tamá, uxeuchen rekurrí taj kache'akolobi taj nij Fiskalia ke'tajintubá tan Kombate taj nij Korrupción i taj Tribbnal Federal taj Toji'ts'ibastejesya uchen patán, taj k'e kaini kauyire' tamá nij artíkulujob 20, Apartadu C unlip VII, i 104, unlip III taj jinda Tuslomjipom, jinchiba.

Nij yuyi luke uchen taj Teromkaj k'a nij daňu ke', t'onij motibu taj u patán uchen patán irregular, uchen kausá tan nij bienes o uyolayaj taj nij yebejob, ke' kaini i nuntajtoj. Nij yebejob aj ibinte unp'e utak'iní kuachik'a k'a nij basejob, uxupibajob i ujít'kanjob k'e uyire' ni jipt'anob.

Artíkulu 110. A bisintejob ti fuisiu politiku nij senadorob i diputadujob ti Ch'obolotot ta ni Unite', nij ministrijob taj nij Suprema Korte taj Toji'ts'ibajtesya taj nij Na'kaj, nij Konsejerujob taj nij Judikatura Federal, nij sekretariujob taj Despachu, nij diputadujob taj Asamblea ti Distritu Federal, nij Ajnojá taj Ajmandá ti Distritu Federal, nij Fiskal taj upete nij Repùblika, nij Prokurador taj Upete nij Toji'ts'ibajtesya ti Distritu Federal, nij Ajik'k'ajalinob taj nij Judikatura ti Distritu Federal, nij ajikk'ajalin Ch'unik, nij ajikajalinob elektatalob, i nij sekretari ejekutibu taj Institutu Nojkal Electoral, nij magistradujob taj Tribunal Elektoral, nij ulotob taj nij woyol tuslomjipomob sejmaj unejob, nij upete directorob i u lotobchi taj nij woyomjob desentralizaujob, uyotote ajpatán taj partisipasión teromkajob u k'enan, sosiedajob i asosiasionob k'e jinchi unejob i pipi'tak'in pùblikujob.

Nij Amandájob taj nij Teromkajob, Diputadujob Ch'ok kajob, Magistradujob taj nij Tribunalob Superior taj Toji'ts'ibajtesya cho'k kajob, ixukuaj, nij miembrujob taj nij ik'k'ajalinob taj nij Judikaturajob Ch'ok kajob, che'chiní miembrujob taj nij woyomjob k'e nij Tuslomjipomob Ch'ok kajob i nij Estatuto taj Ajmandá taj Distritu Federal u ibejnob ujuntumá, se'maj jinchijob a bisintejob ti fuisiu politiku ka'uyirej nij jinda Titulu k'a grabe nij biolasióñ taj nij jinda Tuslomjipom i ch'echini jipt'anob federalob k'e yai trik, ch'echi t'o nij k'e mach kaini uchenob t'oni tak'in i recursujob federalob, pero jimba kuaxuk'a nij pink'ibaj taj taj írkan i a ts'abinte nij Legislaturajob Ch'ok kaj k'au, tan u ejersisiu taj u kua'ukinintan, uchen k'a uyute.

Jini toji'tani jinune uxe ti pa'sinte bajka'an ti patan che' tiki mach uni'xin uchen patan t'ok ajnoja ta ki kajla.

Tuba chich utik jindaba toji' tani, jini kámara tuba dupita'ubo' uxe ubisanjo' jindaba subom tupinte' ni kamara tuba senadorjo', kuantachich uyilijo' upete jimi diputa'ubo' ke' bisintik ya'i, che' tiki kuantachich alaj ubki jini subom t'ok u t'an machka asubki.

Kuantachich uyubi jini senadorjo' ni subom, uxe utuse'jo', kache'da uxe uben utoje' utaní t'ok ump'e k'e'nan jini machka alaj k'oti uyubin jindaba k'ejpaya, kuantachich a'ubki i a'uti ni toji'tani tu pinte' machka asu'ki.

Jini ut'anjo' ni diputa'ubo' t'ok ni senadorjo' mach uch'i ilkak ke' mach uts.

Artíkulu 111. K'a utik prosedé nojtanin tuyak'o ni diputadujob i senadorob ti Cho'bolotot taj niij unte', niij ministrujob taj niij Suprema Korte taj Toji'ts'ibasjesya taj niij Na'kaj, niij magistradujob taj niij Ch'imbá Superior taj Tribunal Elektoral, niij Ajik'kajalinob taj niij Judikatura Federal, niij sekretariujob taj Despachu, niij diputadujob ti Asamblea taj Distritu Federal, niij Ajnojá taj Distritu Federal, chechinij ajik'k'ajalin Ch'unik i niij aik'k'ajalinob elektoralob taj ik'k'ajalin Upute taj Institutu Nojkaj Electoral, k'a niij ik'patán taj taninob tan jinba tiempu tubá u enkargu, niij Kámara taj Diputadujob uxe uchen deklärá k'a juntur k'enob taj u miembrujob ya'anob tan sesión, si ya'an o mach kidá taj ti ute prosedé tuyak'o niij ajtanijle.

Che'ni kámara uyile' ke' mach'an machka utoje' utani uxe ti tajkolan jinba sub, ka'cha'iranba mach sek'm ya'i uxe ti kolan, jini machka asubkiba uxe ujapinuba ixta ko yile' uts ke mach uchi ni xuxlejini.

Che' ni Ch'obolotot uyile' ke' uch'e' utoje' utani, jini machka uch'i ni xuxle uxe ti bisinte tupinte' ajnojajo' ta ch'unik tuba ubenjob utoje' utani kama'uyile' jini tojiljun.

Jini tuba ajnoja ta ki na'ka'la, uxe ti subkan Ch'obolotot tuba senadorjo' kama'chich uyile' ni artíkulu 110. Tan jindaba sub, jini kámara tuba senadorjo' uxe uben utoje' utani ka'chich uyile' ni tojiljun.

Taj utik prosedé penalmente k'a u tanin federalob tuyak'o niij Amandajob taj niij Teromkajob, Diputadujob ch'ok kajob, Magistradujob taj niij Tribunalob Superiorob taj Toji'ts'ibajtesya taj niij Teromkajob, tan u kuaxuk'a niij miembrujob taj niij ik'k'ajalinon taj niij Judikaturajob Ch'ok kajob, i niij miembrujob taj niij woyomjob ixi niij k'e' niij Tuslomjipomob Ch'ok kajob i niij Estatutu taj Ajmandá taj Distritu Federal uye'benob ujumtumaj jinchibaj ujít'kan ya'an tan jinda artíkulu, peru tan jinda supuestu, niij chektanob taj kidá ajtri tubá niij efektu ke' utik komunika niij Legislaturajob Ch'ok kajob, k'a uchen prosedé kauchen korrespondé niij u ejersisu taj u kua'ukinintan.

Ni ut'anjo' (sic DOF **DOF 28-12-1982**) ni diputadujo' (sic DOF **DOF 28-12-1982**) t'ok ni senadorjo' mach uch'i ilbintik kwa'

Kua'chich a'ubki ke jan ilbinti ke' uxe utoje' utani uxe ti pa'sinte bajka'an ti patan. Sa ilbinti ke' mach uxin utoje' utani uxe uch'e' sutwinik tan upatan, sa ilbinti ke' uxe utoje' utani mach uxin ti binte jindaba patan.

Jink'inchich ni subom mach ti'k'en tu yak'o ajpatan tuba ki kajla mach uxin ti k'inilan machka usube'.

Jini toji' taní uxe ti ute ka'chich yile' jindaba tojiljun, che' tiki uch'e' ujapinuba ni machk usubki t'ok toje' t'ok tak'in, jindaba uxe ti p'isinte biye uk'e'nan uchi ni xuxle tuyak'o ni kaj i ka'chich jini uxe utoje' utani.

Jini toji'tani t'ok tak'in mach uxin ch'e' che' uti'numsen jini tani kochi.

Artíkulu 112. Mach uxin ti k'inilan untu ajsub tuba kámara ti diputa'ijo' jink'in jini ajpatonjo' tuba kaj ko yile' jindaba najtikil jek'ts'i'jo' tuba artíkulu 111 ko chen unp'e xuxle jink'in mach ni'an tan upatan.

Sini ajpatan asutwini uchen jinba patan, o abinti ump'e patan, kama'chich uyile' ni ts'ibi tuba artikulu 111, uxe ti biante utoje' utani ka'chich uyile' jindaba jipom.

Artíkulu 113. Nij Jit'i'patán Nojkaj Tuyak'onij korrupción jimba instansia taj ko'ordinasión t'onij ajnojob taj upete nij orden taj ajmandá tajtojob tan nij prebensión, deteksión i sansión taj yuyi luke uchenob tan u patán i utijob taj korrupción, che'chi tan nij utajchininte i control taj rekursujob públukujob. K'a utik kumpli taj u objetu uchen ubá sujetá t'onij jimba base utrejob unlip'ob.

I. Nij Jit'i'patán uxetianetubá t'o unp'e Komité Ko'ordinador k'e anéj integradu k'a nij titularob taj nij Auditoría Superior taj nij Ukijiwoyolkaj, taj nij Fiskalía k'ejin Upatán tan Kombate taj nij Korrupsión; taj nij sekretaria taj Ejekutibu Federal luke uchen taj tamá control; k'a nij presidente taj Tribunal Federal taj Toji'its'ibajtesya Uchen upatán; nij presidente taj woyojob garante kauyire' nij artíkulu 6º taj jinda Tuslomjipom; ka'jini k'e k'a untú representante taj ik'k'ajalin taj nij Judikatura Federal i otro taj Komité taj Partisipación Siudadana.

II. Nij Komité taj Partisipación Siudadana taj Jit'i'patán uchomba integrá k'a jomp'e lotobejob k'e uchubajob destaká k'a u ucherbé contribuí taj nij jiychinkak, te'uchí rendi cuenta o uchí kombatí nij korrupción i autejob designá kauyire' nij jipt'an i,

III. Upatán nij Komité Ko'ordinador taj Jit'i'patán, kauyire' i uchen determiná nij Jipt'an:

- a) ik'kak nij mekanismujob taj ko'ordinasión t'o nij jit'i'patanob ch'ok kajob;
- b) Nij kaauti i u tik'iuchen taj politiku integralob tan uchenjob taj ch'ukjutom i kontrol taj rekursujob públukujob, taj utik prevenij, kontrol i taj kambiu taj faltajob uchen patanob i utikob taj korrupción, jin especial k'a jimba kausajob ke' uchen jenerajob.
- c) Nij determinasión taj nij mekanismujob taj suministru, interkambiu, jit'i'patanip i uchen aktualizá taj nij upijk'it'an k'e jinda uchenob utisen nij intitusionob tajto' taj nij utuskibá taj ajmandá;
- d) Nij ikak taj basejob i bajkajtikij k'auchen uts' nij ko'ordinasion taj nij ajnojob taj nij tajto' taj ajmandá tan uchenob taj ch'ukjutom i control taj rekursujob públukujob;
- e) Nij utik taj unp'e informe unjab k'e u tisen nij luke u té ti ute i chuxuné uchí taj u patán i taj nij ukiniba' taj politikujob i programa tan nij uchenob.

Tan jinchiba informe, uxé u bisán rekomendacionob mach relasionau t'o ajmandajob, k'a uchenob adoptajob p'isi' tajtubá nij fortalecimiento institucional k'a utik prevení faltajob uchen patán i uchenob taj korrupcion, che'hi nij pisil ak' u patán taj kontrol internu. Nij ajmandajob ixi taj

Nij ukijijob yokajob uxe uyik'ejob jit'i'patanob ch'ok kajob tuyak'onikorruption k'a uchen ko'ordiná nij ajmandajob ch'ok kajob tajto'job tan nij prevension, deteksion y sansión taj yuyi luke uchen uchen patán i utijob taj korrupción.

Artíkulu 114. Jini toji'taní uxe ti ute tu yak'o machka ya'an uchen patan tuba k'i kajla jink'in chich ya'to'an ti patan o kuantachich anumi unp'e jab. Jini toji'taní uxe ti ute tan ump'e jab' ta jink'in ati'ki ti bisinte ni subom.

Ni tani ka uti tan jini patan tuba ki kajla, uk'atinte tan jinchichba k'in ko yolin jini tojiljunda, ke mach uxin uyolin numik uxp'e jab'. Uxupochich ni subom jink'in ni ajpatan tuba ki kajla ya'an uchen patan kama' uyile' ni artíkulu 111.

Nij jipt'an uxe uchen señalá nij kuaxuk'a taj uchen diktaminá taj nij yuyi luke uchen uchen patán i uchen tomá en kuenta nij kiadá atrí i u efektu taj nij kuaxuk'ajob i unajyesijob ka u yire' nij unlip III taj artíkulu 109. Te' jimba kuaxuk'ajob i unajyesijob ke' grabejob nij plasujob taj uchen diktaminá mach jakik a bukp'e japo'p.

TS'IB JO'P'E

Tuba kajo' ta fna'kajla i t'ok utinxina na'ka'

Artíkulu 115. Nij teromkajob uchime'ob, ta tamá u régimen, nij ka' ajmandá republikanu, representativu, demokrátiku, laiku i popular, anektubá ka' fundamentu taj u jeklijí ukab i ta u uwoye'ubajob polítiku i uchen patán, nij ch'ok kaj libre, ka'an nij fundamentujob utire':

I. Nij Tuslomjipomob taj nij teromkajob u deber uchenob uyik'e nij eleksion jinchi i jinchi ta jinchiba kargu taj ch'unikob ch'ok kajob, regidorob i sindikujob ta ump'e tiempu más, i ke' jimba tiempu taj uchen mandá taj nij ayuntamientujob mach numik uxp'e japo'p. Nij postulasion ts'emaj a ute t'o jinchi ba partidu o k'a kualquieria taj nij partidujob ulotob taj nij koalision ke a utik postulá, salbu ke' uchijob renunsiá o u tsitijob nij u militansia antes ke kotik tinxin u mandatu.

Jini ajoja ta ki kajla, regidor t'ok sindicu tuba ayuntamiento, ke alaj ilkijo' t'ok ni elección, mach uxin uch'e' sutwinik ti cha'num xik ajoja ta ki kajla. Jini winkirejob ke mach a uti elegijo' t'ok elección, sek' abintijo' upatan, o ilbiti kua'upatan t'ok untu ch'unik, mach uxin uch'e' bintik ti cha'num jimba patan. Upete jindaba ajpatano' ka laj ilki wida, jink'in chich axijob propietariujo' mach uxin ch'e' sutwiniko' cha'num ka' suplente, che' machka ya'an ka' suplente jiniba uch'e' sutwinik ka' propietario, o che' mach uch'i si ajni ka' propietario.

Ni legislatura tuba terom kaj, t'ok chich ni ts'aji tuba chap'e uxp'eli' woyomtsik, uch'e' utajkolesan ni ayuntamiento, uyile'jo' ke jindaba asiti, che' tiki ujajbenjo' ni kargu yebe miembro, k'a chich uchenjo' ump'e xuxle ti' noj ki ya'an tama ni jipt'an ta terom kaj, che' tiki uxe ti ts'oninte k'otik jinijo' ya'ano' tu pinte' ulaj bisanjo' ni jun tuba (sic DOF 03-02-1983) ujapinjob loke u yile' uk'ajalin.

Si unto machka ya'an ti patan ya'i uyikta upatan, uxe ti k'exkan t'ok u suplente, oche' uyute kama' uyile' ni tojiljunda.

Jink'in chic huyikan ke jan siti unp'e ayuntamiento o uyikti o mach uni'k'otjo' upete machka ajojajo', si ka' uyikan tuyak'o ni tojiljunda mach uyu uxe ti ochejo' ni suplente i mach k'ini utik cha'num ni elección, ni legislatura tuba ki kajla uxe uyile' kani uxe t'ok chich untu ajkiblejo' t'ok unp'e consejo municipal koxe utsupsen jindaba patan tuba kaj; jindaba consejo uxe utuse' jiyutkira winikjo' koyile' ni tojiljunda, unejo'ba uxe tiki ti k'atbinte ni jun ka k'atbinti machka alaj nijo' najtiki;

II. Jini municipiojo' uxe ukinintan machka ujapan che' tiki upete uk'intiba ka' chic huyile' jindaba tojiljun.

Ni ayuntamientojo' uche' uyile', ka'chich ts'ibi tuyak'o ni tojiljun tuba ni kaj ke uxe ti ute tan ni legislatura tuba ki nojkajla, che' ni utsile tuba numikonla tan ki kajla, ni ch'oktojiljunjo', jimi jok'omjo' upetechich kua' uyute tan jindaba kajo', uxe uk'alin tuse'jo' kache'da uxe ti ute ni patan tan jindaba kaj t'ok upete jini ajkiblejo' tuba ch'mbintik ut'anjo' tiki.

Kua'uxe ti ute t'ok jindaba ts'ib ko yile' najtiki wida:

a) Jini basejo' koxe ti bisintejo' tuba utik ni patan uts, che' tiki tuba k'inkak ni tak'in, tuba japintik ni kaj, tu ilkak kua' ya'an ti ute upete chich kua'chikajini uxe ti bisinte t'ok utsile.

b) Jink'in chich uyolin ajnikjo' ucha p'eli' t'ok chimp'e ni ayuntamiento tuba uyiale' kache'da uxe ti ute tuba minkak ni k'inka o che' tuba tuskak kache'da uxe ti ute ni patan tu yak'o jini ujab koxe ti ajti tan ni ayuntamiento.

c) Jini ch'oktojiljun koxe ti k'inkan tuba utik upp'e patan koyile' ni fracción III t'ok IV ta jindaba articulo, ka' tiki uchap'eli' jini fracción VII tuba articulo 116 ta jindaba japoni';

d) Ni kache'da uxe ti ute kua'jini tuba ni ajnoja ta ki nojkajla uch'e' tiki ochik ochen unp'e patan tan ki kajla jink'in, mach'an unp'e jun ko yile', jimi legislatura ta ki nojkajla uxe uyile' ke mach uch'i tua uchen jinba patan; o che', uxe uchen, uxe ti'k'ini ni k'itom najtiki ta ni uyuntamiento jini, usapinte k'a jink'in unts'ita' ta chap'e ujek'oma ta ni uloto'jo'; i

e) Ni uyile'jo' uyi'kan tan jinijo'Upamkajo' ke mach ukinintan ni ubando o utuski' jinibajo'.

Ni lejijlaturajo' ejtataljo' uxe uyile'jo' ni tusom ke' uyi'kan ni jit'omjo' tuyak'o ni kua'jini uxe tip'inkan ni tak'i ke' uye'e'uba tantama ta ni Upamkaj i ni ajmanda ta Teromkaj, o tantama ke'jino', t'ok kua'uxe ti ute ni ute ump'e yok aktu ta ni insisu c) i d) najtikijo';

III. Ni Upamkajo' uxe ukinintan tuk'i ni patanjo' i upatan kajo' uts'ik'e'jo':

a) Ja' taj uch'kan, tsukja', alkantariya'u, uts'ikilan i ajniklixtu ta ni kolo' ja'jo';

b) Ni uchiktaya kaj.

c) Misi, ch'uch'om, k'a'sinte, uts'ikilan i ajniklixtu uxupiba ta kolo'jo';

d) Otot ta chonojo' i utinxina chonojo'.

e) Kampusantujo'.

f) Tsimsajbek'et.

g) Bijo', wawa'ni'jo' i nichjo' i uk'imbitajo';

h) Ukininya kaj, ta ka' ts'ibi ti artikulu 21 ta jinda Tuslomjipom, nebaj ajkajtejo' ta upamkaj i awawa'ne; i

i) Ni ta otrojo' ke ni Lejjilaturajo' lokaljo' uyile' ka'chich uchenin uyajti tan uka'jo' i umulya'an utak'injo' che'tiki ke' ni lejjilaturajo' lokaljo' unonoj ile'jo' ka'chich ni ya'an uka'jo' i umultak'injo' ta ni Upamkajo', ka'tiki uk'ajalin ta tsikpatan i uch'uij'tak'in.

Sinke uts'ibajtesan ta up'ismuk' tuslomjipom, ta ni ka'uchen upatanjo' o uye'e' ni upatan tuk'i', ni Upamkaj uxe uchenenjo' jini ya'an ti jipt'an ta yolo'kajo' i estataljo'.

Ni Upamkajo', se'in uch'e' ut'anjo' tantama ni ayuntamiento, uch'e' uchenuba jo' ko'ordinajo' i uyole'ubajo' tuba ni umuk' umajnan ni upatanjo' kaj o ni ti'uts ni ejersisiu ta ni upatanjo' ke jintubá. Ta jindaba i k'achijt' ta ni uyolo'ajti ni Upamkajo' ta chap'e o maj Teromkajo', uch'e' ukinintanjo' t'ok usapiya ta ni lejjilatura ta ni Teromkajo' jiniba. Che'tiki jink'in tuyile' ni ayuntamiento jiniba xik ti'k'ini, uch'e' uchenenjo' mul ajti t'ok ni Teromkaj tuba ke jinda, ta ka'awili tajtoj o tuyak'o ni ubel jinchichba, unebaj chenuba karku ts'ita'k'in ta ajuntu donejo', o uts'an umajnanuba o uchenenjo' utsjo' k'a ni Teromkaj i ni jinchichba Upamkaj;

Ni yoko kajo', tama ta ni upamkaj, uch'e' uchenuba ko'orninajo' i uyole'uba tan ni t'an i tuba ni ts'ibajtesa ke use'in ile' ni jipt'an.

IV. Ni Upamkajo' uxe uchen upatan uts chajajtak u'asienda, ni uxe utuse'ubajo' ni uyik'e' upete luke ukinintan ke ni tubajo', che'tiki ka' ni uyik'e' tak'in i otroj ochiba ke ni lejjilaturajo' uyik'e'jo' tuyak'o, i ni upete kua'jini:

a) Uxe uch'e'jo' ni tak'injo', uyosenjo' ni uto'jli' ts'ita'jo', ke uyik'e'jo' ni Teromkajo' tuba ni uyum ni k'imbabaj, ta ni ujek'kibajo', jek'ej, unonoj ute, uk'a'sen i uto'esanjo' che'tiki ka'ni ukinintanjo' k'a uchumliba ni k'exom ta ucho'an ni k'imbabaj.

Ni Upamkajo' uxe uch'e' uk'ajti'in ni luke uts'ibijo' t'ok ni Teromkaj k'ani uch'e' tuyak'o kachkada ya'amba upatan u k'is an t'ok uchen patan uts tuba ni mul tomp'e.

b) Ujup'eubajo' Yolo'ka, ke uxe ubile'jo' uk'a ni Yolo'kaj ch'e ni pimkaj t'ok tusu ni uchumliba ni uk'enan i p'isk'in ke kada jab' uxe uyik'e u'ka ni legislatura tuba Teromkaj.

c) Ni uyoomba ke uyi'kan tuba ni majan ajpatan kaj tuyak'o.

Ni jipt'an Yolo'kaj machuxin up'isin ni uch'e tuba Teromkaj tuba uyikta ni mul tomp'e ke kama uyile' ti incisujo a) i c), machuxin ti i'kan chajajtak o utiklen tu yak'o ni yebajo' o intifusion kachikadomba tuba ni jun mul tomp'e. Se' uxe ti ajti chaja ni luke ukinintan ni tuba kaj tuba Yolo'kaj ni Teromkaj o ni pimka jipi ke ni luke ukinintan uxe uk'ini ka uk'ini paraestataljo o k'a pipillebe, yaba kuachikadomba upimi, tuba uxupiba uchenenjo patan uts u tuba luke uyolin k'xejtak o ni tuba ukinintan kaj.

Ni ayuntamiento, tan ni luke uch'e' ochik, uxe uyile' ni lejjilaturajo' estataljo' ni uk'e'nan utak'ini a i'ki uxe ti ch'imek tuba utojli', uyolayajo', multomp'e tuba utik uts i ni uk'e'nan ni utak'ini se' uyajli' i tuba utik ke' uch'e' ta uchumliba tuba ch'imek ni multomp'e tupam ni ukinintan mach uch'i nikintik.

Ni lejilaturajo' ta ni Teromkajo' usapin ni jipt'an tuba uyočiba tak'in ta ni upamkajo', umech'inte i unin i'mech'injo' ni ukuenta kajo'. Ni presupuejtujo' ta upase tak'in uxe usapin k'a ni ayuntamiento' t'ok uchumliba tuba uyočiba ke' ajnik i uxe ti ch'imkan jinchich ajnik, i uxejo' ujup'e tan jinchich, ni utojli' tsikijtak tuba utojli ke uye'bintejo' uyajpatan tubakaj tupamkaj, uk'eche'uba kama' ya'an ti artikulo 127 ta jinda Tuslomjipom.

Ni tak'in ke ya'an asienda tuba upamkaj uxe ti ch'imkan tuyak'o bajka'an ni ayuntamiento o uts k'ani machka unejo' usapinjo' kama'an ni jipt'an;

- V.** Ni pimkajo ni tu xupiba ni jipt'anjo' Yolo'kaj i Teromkajo' ke tuba, uxe ti ajti uche' tuba:
- a) Utuse' u sapinte i uchen patan uts ni sonificacion i utusli' uch'ijiba urbanu pimkaj;
 - b) Ujup'euba tuba utik i uche patan uts tuba chu'ju ujek'e kab';
 - c) Ujup'euba tuba utuskan ni luke uxe uyolin uchen tuba uchijiba regional, ni kuauxe ti ajti tomp'e to'k u'kan tuba upete ni materia. Jink'in ni Yolo'kaj o ni Teromkajo uchenjo luke tusujtak ni ch'ijiba regional uxe ukinintanni jup'euba ni pimkajo';
 - d) Utiskun, uk'eche' i ukinintan ni uk'inkan ni ka', ni tuba up'ismuk', bajka uchen patan ukab;
 - e) Uxe ujup'e'uba ni tutuskiba ta ni xik uyum ni ka' urbanu;
 - f) Uyik'e' lisensia i permiso tuba uchen ototjo';
 - g) Ujup'e'uba ni tuba uchen i uchen patan uts ni ka' tuba ch'ujujtak tuba tee i ntuba uchen ni programajo tuba tusujtak ni jinda marateria;
 - h) Uxe ujup'euba ni tu tuskiba i ikak ni tuspatan tuba aj bisaj kaj ni aj bixejo' jink'in unikin tuba ukab'; e
 - i) Uk'ajtiin ni luke uts'ibijo' tuba ni uchen patan uts i ukinintan ni tukab' Yolo'kaj.

Ni tutoja i ni uts'onin ni tu xupiba ya'an tich'ijo ni ti jekts'i'jo' ti artikulo 27 ni jinda ti tuslomjipom, utiskun ni tus patan i ajnik ni uchenjo' patan uts ke jini k'inkan;

VI. Jink'in chap'e o mix k'en tinxina urbanujo' keya'anjo' tan uka' upamkajo' ta chap'e o maj ukiji yolo'kajo' utuslano' o uchenjo utuse'jo' ump'e ajliba, ni Yolo'kaj, ni ukiji yolo'kajo' i ni Upamkajo' jinchich, tan ni luke uche ta up'ismuk' utuse'jo' i utuse'jo' ta ni tojytu i tusujtak uch'ijiba ni jinchich utinxina t'ok tik'i ni jipt'an Yolo' tuba materia .

VII. Ni aj kinin kaj u kinintan uxe ti ajti tu yak'o ni Chunik pimkaj ni tu xupiba ni jiptan ni aj kinin kaj ni Teromkaj. Ni jin uxe ti ajti uts'oniben ni aj mandare tuba Teromkaj uxe uyik'e ni kachikadomba kuaxuka ke jini uts'eykun kama' umuk ken o tinumik ume'chle' ni ut'an kaj'. Ni ejekutibu Yolokaj uxe ti ajti uts'nibenni umuk'n kaj ni bajkaan ya'an kuxu jink'in o menaj ajnik ixto;

Ti Ejekutibu Federal k'alintusu ta ni tojkiba ke' uyilkan k'otik tuk'i' najpatan takajo'.

VIII. Ni jipt'an ta ni Teromkajo' ujup'e'jo' ni uti'kiba ta ni uye'kan ts'ita' ta ni yikom ta ni ayuntamientujo' tau pete Upamkajo'.

Ni uyajtijo' t'ok ni patan tantama ni Upamkajo' i uyajpatanjo', uxe uch'e'jo' ni jipt'an ke uyik'e'jo' ni lejjilaturajo' ta ni Teromkajo' t'ok uchumliba ti Artikulu 123 ta jinda Tuslomjipom, i kama'ts'ibijo' tituspitoni'jo'.

IX. (Mach uk'inka)

X. (Mach uk'inka)

Artículo 116. Ni umuk kaj ta ni Teromkajo' uxe tijek'kan, tuba uchen patan, ti Ejekutibu, Lejjilatibus i Judisial, i mach uch'i uwoylanubajo' chap'e o ke'njo' ta jindaba umuk'jo' ta unto yebe o yolo'ik'patan, ni ch'ujnintik ni lejjilatibus t'ok tomp'e unto yinik.

Ni Muk'jo' ta ni Teromkajo' uxe utuslanubajo' ka'uyile ni Tuslomjipom ta kada juntu donejo', t'ok ukechkan ni jimba utsilajtijo':

I. Ni ajmandajo' ta ni Teromkajo' mach uch'ijo' jiliknak tan ni patanjini ti'ts'numik cha'jop'e jab'jo'.

Ni yikom ta ajmandajo' tan ni Teromkajo' i ta ni Lejjilatura Tankajo' uxe tajtoj i tan ni t'an ka'uyile' ni jipt'an ta yikom jinijo'.

Ni ajmandajo' ta ni Teromkajo'', ke xik ni yikom ta kaj, ordinariu o extraordinariu, t'ok ni'ump'e kua'chich i k'a ni'ump'e sust ilom uch'e' sutwinik uch'e'ba patan jini, ni anke t'ok ni upimi ta neabajniko', mach tajiknanjo', k'exkak o i'bintik ukinintan ni dejpachu.

Mach uxin uxh'e' xik yiki tuba ni uch'e' patan se'cha'num:

a) Ni ajmarda Kontitusionaj ajnik tuluwar ulot, o ni a ik'ki tuba utsupsen ni peryodo che' k'otik mach ajnik ni Kontitusional, anke jink'in ukinintan xibi ni uk'aba';

b) Ni ajmajin manda, ni ajnebajnik o yinik ke', yaba ta kua'chichkaba uk'aba', unumsiben uk'in ni ajmarda, pak'in ko pitonesi ni karku tacha'p'e uxupiba jab' ta ni peryodo.

Tok'a uch'e' xik ajmarda tuba ump'e Teromkaj untu yinik ajmejikanu ta upinkiban i ajki'na ta une, o t'ok uk'ekkaj totoj mach ts'ita' ta jo'p'e jab' se'chich aji'pitijo' ni k'in ta ni yikomjo', i ukinintan uxch'a'jop'e jab' ts'iki ta ni k'in ta ni yikom, o ts'ita'jo', che' ka'jini uyile' ni Tuslomjipom Politiku ta ni Ukiji Nojkaj.

II. Ni unumeru ta ajtiskintejo' ti lejjilaturajo' ta ni Teromkajo' uxe ka'uk'e'nan naj ki'najo' ta kada juntujo'; peru, tupete kua'chichka, mach uch'i xik ts'ita' ta jo'tu t'ok cha'tu dipita'ulo' tan ni Teromkajo' k'ani uyaj ki'najo' mach k'otik 400 mil ajki'najo'; ta jo'tu t'ok chintu, tan jinijo' bajka ni kaj unumsen jimba numerujo'da i mach k'otik loj 800 mil ajki'najo', i ta 11 tan ni Teromkajo' bajka ni Teromkajo' bajka ya'an uyaj ki'na xik mixk'en ka'jimba uxupiba sijra.

Nij Tuslomjipomob teromkajob u deber uchen establesé nij elexion jinchij i jinchi taj nij diputadujob nij legislatura job taj nij Teromkajob, asta k'a chimp'e períodojob jinchi i jinchi. Nij

postulasion ts'emaj a ute t'o jinchi ba partidu o k'a kualquiera taj njij partidujob ulotob taj njij koalision ke a utik postulá, salbu ke' uchijob renunsiá o u tsitijob njij u militansia antes ke kotik tinxin u mandatu.

Nij legislaturajob taj njij Teromkajob a ute integrajob t'o diputadujob elektujob, kautik'ijob taj mayoria relativa i taj representasión proporsional, ka u yire' i uchen señalá u jipt'anob. Tan ni ump'e kuaxuk'a, ump'e partidu politiku uxe ti anetubá t'o ump'e numeru taj diputadujob k'a chap'e uti'k'ibajob ke uchen representá ump'e porcentaje taj upete njij legislatura ke'numik tan champ'e puntu u porsentaje taj jotjun unumsijob. Jimba base mach axi ti ute apliká taj njij partidu politiku ke' k'a uchí ganá tan distritujob ts'emauné uchen obtené ump'e porsentaje taj kurulob taj upete taj njij legislatura, mask'en ke' njij suma taj porcentaje taj u jotjun unumsijob más njij champ'e k'a siento. Che'chikaini, te'uchen ubá integrá njij legislatura, njij porcentaje taj representasian taj ump'e partidu politiku mach uché k'e menor njij porsentaje taj botasión k'e uchi recibí menus champ'e puntu porsentual.

Ni lejijlaturajo' ta ni Teromkajo' uxe ti tuskan t'ok ni diputa'ijo' yiki ka'chich ni unajtiki ta uk'e'nanjo' uts i ta ajtiskinte uts'ita'an, t'ok ni t'an ko tich'e' ni jipt'anjo'. Jintuba ni lejijlaturajo' ta ni Teromkajo ni usapinjo' kada jibi ni presupuejtu ta uyochiba tubajo'. Tutich'e' ni tojkibajo' ta uyajpatan kajjo' uxe uts'onin ni ya'an ts'utu lixtu ti artikulu 127 ta jindaba Tuslomjipom.

Ni umuk'jo' estataljo' Lejjilatibu i, Ejekutibu i Judisial, ka'tiki ni orkanijmujo' t'ok uch'a'ilajt' cheke tan ni utuski' tan ukijijo', uch'e' uyosen tama uutspatan ta upresupuejtujo', ni tabuladorjo' k'alintusu ta ni tojkiba ke' uyilkán k'otik tuk'i' najpattan takajo'. Jindaba ilkan uch'e' chinkak ni ujít'om ke' tuba ni usapintik ta ni presupuejtujo' ta uyochiba ta ni Teromkajo', uko'lesanjo' lixtujo' kontitusalionaljo' i totojto uk'inkanjo'.

Nij legislatura taj njij teromkajob uxe ti ané tubajob t'o ukijijob teromkaj taj utajchininte, njij jimbajob uxejob woyom t'o ts'emauné teknika, funzionamiento i ch'anum uchen solusioná, k'a u yire' tan u jipt'anob. Nij funsion taj utajchininte uxe uchen kautik'ij taj legalidad, mach ujup'e' uba t'o ni'untu i uts'oninte. Che'chikaini, uchenob fiskalisá njij chuxuneuchenob taj Teromkajob, i Upamkajob tan utijob taj fondojob, ujinijob ch'ok kajob i ubet pubblika. Nij ts'ajilt'anob taj auditoría taj njij ukijijob teromkajob taj utajchininte t'o karakte pubblika.

Ni upatan ta nini'mech'om uxe ti ch'igeskan ka'chich uk'atin uti'kibajo' ta ji'pitijo', ujab'jo', totojin, machujup'uba t'ok ni'untu i konjia'u.

Nij kuenta pubblika taj unjab a tuskinte ti Legislatura taj Teromkaj, i k'e mach jilejak a 30 taj abril. A tim eskan njij plazu taj yejkak te' uchen mediá kitom taj Ajmandá, sufisientemente justifikau a fuisiu taj njij Legislatura.

Nij Legislaturajob tan njij Teromkajob uxuechenob regulá njij terminujob k'a njij lotobejob uchenob presentá tikijob taj njij jipt'an pinte' njij jimba Ch'obolotot,

III. Ni Umuk' Judisial ta ni Teromkajo' uxe uchen k'a ni tribunaljo' ke' ukolesan ni Tuslomjipom jiniba.

Ni uch'a'ilajti ta ni majijtra'ijo' i ni juejersiu ta ni upatan uch'e' ajnik jipi k'a ni Tuslomjipom i ni jipt'anjo orkanikujo' ta ni Teromkajo', jinuk'ajo' uxe uyik'e'jo' kache'da uxe ti

ute tuba ni uyochiba, ukinom i upipiy ajti ta machka ucen patan ta ni Umuk'jo' Judisial ta ni Teromkajo'.

Ni Majijtra'ajo' yolo ta ni Umuk' Judisialjo' Takajo', uxe uch'e'jo' uwoye' ni uk'atinte tich'i k'a ni unlip'jo' I i V ta ni artíkulu 95 ta jinda Tuslomjipom. Mach uch'í xik ta Majijtra'u ni yebejo' ke oni ajnijo' t'ok jimba patan ta Sekretariu o ka'uk'otet'ok, Prokurador ta Juítisia o Diputa'u tan Kaj, tanchich u Teromkajo', tump'e unjab' najtiki ta ni k'in ta osintik.

Ni numsaik'aba'jo' ta ni majijtra'ajo' i jusjo' yolojo' ta ni Umuk'jo' Judisialjo' ta Kajo' uxe ti utejo' najtiki t'ok ni jini yebejo' ke' ya'an umajnan upatan t'ok utsile i mach jop'oju' tan ni ka'uyute toji'tani o ke' uts'onin bintik k'a ni upatan uts, p'ismuk' i uyina'tan tan otrojo' uk'í'jo' ta ni ukinom juridiku.

Ni majijtra'ajo' uxe ti jiliknan tan ni upatanjini ka'chich ni k'in ko yile' ni Tuslomjipom ta Ukiijo', uch'e' sutwinikjo' tibinte ni patanjinijo', i che' xikjo', tok'a uxe ti pa'sintejo' ta ni patanjini t'ok ni ts'ibi'tan ke' uyile' ni Tuslomjipom i ni Jipt'an ta Upatanjo ni Ajpatan ta Kajo' ta ni Teromkajo'.

Ni majijtra'ajo' i ni juejsjo' uxe ti tojkan uts i mach uyiktinti, ni jinuk'a mach uxik uch'e' ti ts'ita' eskan jink'in ajnik tipatan.

IV. Uchenob, nij Tuslomjipomob i jipt'anob taj nij Teromkajob tan uchenob jotjun, une uyire'ob ke:

a) Nij eleksionob taj nij ajnojajob, taj nij miembrujob taj nij legislaturajob ch'ok kajob i taj nij integrantejob taj nij ayuntamientujob a ute t'ok jimba jotjun upete, libre, mukú i direktu; i ke' nij patán a ibintik anek kidá ni natíki domingu' ta junio taj jimba jab ke uchen korrespondé. Nij Teromkajob ixijimba patán jotjunob utik selebrá tan jimba jab taj nij uyute woyolkajob i mach jinchí ba fecha taj nij patán federal, mach obligaujob anek t'o jimba última disposision.

f) Tan nij ejersisu taj nij patán elektoral, kargu taj nij ajmandajob taj jotjunob, k'e utik'ibajob rektorob nij taj certeza, mach ujup'e uba t'o ni' untu, ujuntumá, tojtoj, puruk'en publicidad i objetividad.

c) Ni ajnojajo' ko kinintan tuk'í' ni utuski Ta ni yíkomjo' i ni jurídkisionaljo' ke up'ine' ni t'ak'íjo' ta ni jinijo', usapin ni juntul ajti tan ni upatan ichajal ajti tan ni kua'uyile'jo' ni jipt'anoj:

1º. Nij woyom kaj tan yíkom t'ok untu aj nojá woyom t'ok untu aj nojá, seis aj kintisya woyom, t'ok u'tan i uyíkom; ni ch'okajnoja i nuk ajch'okanoja ta ni partidujo' politikujo' uxejo' ti woyom t'ok ut'an; kada partidu politiku uxe ukinintan untu ch'okanoja tan woyom.

2º. Naj nojá kintisya i nuk ak kintisyajo' woyom uxe ti yakinte kintisya Instituto ta Yíkom ta Na'kaj elektoral, ka'chichka u yilé' ni jipt'an. Nuk ajkintisya elektoral tan bit kaj kajléko' tan jinchi bit kaj o ajnék t'ok unlip' jo'p'e jap tomp'í' tu yakinte, t'ok upete loke uk'at'in ta ni patan loke uyilé' ni jipt'an. K'otik ak'ini' kintisya uyíkom bit kaj, ni kintisya kintisya Instituto ta Yíkom ta Najka' electoral uyek'í ni aj patan ka'chich uyele' ni artíkulu ya jipt'an. K'otik chinkak mach ajnik ti patan tana chimp'e jap, uyakinti otrontu ajpatan ko supsen ni periodo. K'otik mach usupsen ni patan tan periodo ta uxpi' e jap, uyakinte untu tsiji' ajnoja kintisya, ta ni tsiji' periodo.

3º. Nukaj kintisya elektoral bit'ikaj yujélo' ti patan site jap' i macha ni'jí ti yijkan; uxé ti tojkan loke yuyí uchen i uníkinte o patsinte t'ok kintisya Instituto Na'kaj ta Yíkom, jinchi t'ok mech'lé loke uyilé' ni jipt'an.

4º. Nukaj kintisya yíkom bit'ikaj Uputanjo ni Ajpatan loke uyilé' ni jipt'an. Manek t'ok otromp'e patan, ajnek ti patan, macjinchi bakone yaan ti patan ka' aj ye'jun, na' k'ajalin, kulturajo', ts'kom, o aj ik'lotaya. Jinchich mach axi ti ajti tan patan tan woyom deai ta yíkom jimba woyonchi i u ch'ije yachiajní, mi'chi ikak ta up'e patan ta yíkom ta kaj o ajnek tan ump'e patan partidista, ta chap'e jap numik i xupik upatan.

5º. Nuka nojá ta yíkom jurídkionaljo' yuxé ti ajne mach tse'moné de ch'unik i yujé ti yijkan t'o uxlip uyolo'tjob tan Ch'obolotot ta senadorobjob, u jo'kan loke uyil'e ni jipt'an.

6º. Ni woyom tán kajo' ta yíkom uyajné t'o Uputanjo ni Ajpatan uchinkan ni Ajpatan ta uchen upete yíkom, jinchich uchen y chimbí t'o ni jipt'an.

7º. Ni t'an tuba ti jápinte loke utik, ka' uyile' ni chumliba V artikulu 41 jimba Tuslomjipom, uchen Instituto ta Yíkom ta Najka' ka uyute ni yíkom tan kaj, yuje ti ilkan tó ni ch'u'ulotot Tribunaljo' umuk judicial tan na'kaj, kache'u yile' ni jipt'an.

d) Nuka nojá taj yíkom k'a yuyí hera t'anet taj uchen u patán us uchinop ni pactu to Instituto ta Yíkom ta Najka' ka uwoye'ubajo' i uchenop taj a yíkom tán kajo'.

e) Nij partidujob politikujob anek simaj lotobej i mach ujup'eubajob ni a woyo yinik'kob o ka'uxé ti ute to lotobe to yen'ork'ajalinob i mach anej uts'ibinuba a Woyomjo'. Chechi ka'jini anek usapin uyolaya ta uk'itom u rejijtru ta candidatu taj yícom toj lotobe. T'ok kuachikajini ya'an ta ni artíkulu 20 Aparta'u A, unlip III yVII taj jinda Tuslomjipom.

f) Ni ajnojajo' ta yíkomjo' tok'a uxe ujup'e'uba tan ni buya tamajo' ta ni partidujo' tan ni ts'ibit'an koyile' i utich'e';

Nij partidu politiku tan kajo'baka mach' u nits' ni uxpe porsientu taj upete a jot'juno' toben ta ni yíkom ke uyute ta ni'uk'exkan ni umuk'ni cherajit'nojo'i ni umuk'aj manda tan kajo', maní uxe te binte u registru. Ka u yerkan jinida mach a uk'inom ta ni partidu politiku tan noj kaj.

g) Ni partidu politikujo' uch'e'jo', ka' uyolin ts'iki, utojbintik kaj tuba upatan mach tsiki pipiy i usakin uch'e' ni chokom tuk'ini jit' yíkomjo'. Ta ka'chich jini koleskak ni jit'om tuba ni unini'tojki' ta ni partidujo' ko site' uts'ibi'k'aba' i ni ukuxle ni k'imbitajo' i uko'lesbintejo';

h) U chinenob kache'da uje ti pukatan taj ni partidujob politikujob taj unatiki ni patan i na'patan taj a yíkonop, chechi kachi uxe ti i'binte ni tak'in tó ni ulotobe i numer lotobe.

i) Taní ubuyajneskan tuyak'o ta uyute, ka uj yerechimp'e ta ni articulu 41 taj jinda Tuslomjipom, uchén ni Institutu Taj Yíkom tan Najka', k'a anik tán a yícom tan kajo', jinda va kaj kolabaj to ni Tribunal ta Yíkom tuba Umuk' Judisial ta ni Ukijiwoyolkaj ka u yere ni aj Jipt'an.

j) U i'benop ni kache'da ta tusonomik uje u chenop' ni patan y na'patan ta a yíkon ta ni partidujob politikujob, jinchi ni kastigu tani bajkone mach u ts'ona ni jipt'an. U pete loke u yere' ni

u xupiba ni na, patan uxe ti ute' 60 o 90 k'in ta ni yikomjo' ta ajmanda, i 30 o 60 k'in ta ni yikomjo' ta diputa'ajo' ta kajjo' i ayuntamientujo' ni patan mach uxe ti jilejan chap'e uxpe tan ni na'patan ta a yikon.

k) Uxe te ute jit'i'patanjo' ta ti to'eskan kaxune u xibinob , rejistrus, uyolala i ukokojchen ta ni candidatu sema une, uyi'ben una'tan uyolayajo' tuba ni ik'tak'in kaj i uyosen ta radiu i chinilib ka'ni ts'ibi ke utich'e' jinda Tuslomjipom i ni jipt'an.

l) Utik ump'e sijtema ta utinxina p'ikti'kan tuba kopete ni patan i p'inomjo' ta yikom uts'oninjo' upipiy ti'kiba ta utsilejo'. Che'tiki, ke tichkintik ni jinijo' i ni utuski' tuba uyute, tan ni uyolin tsikpatan i jurijdiksional, ta susttsik upete o ujek ta jot'jun;

m) Utik ni kok'a uxe ti pa'sinte ta ni yikomjo' ta ajmanda, diputa'ajo' ta kajjo' i ayuntamientujo', che'tiki ka' t'ok ni p'isk'in koyolino' tuba upa'sen upete ni ajti p'ikti'jo', uch'inkanchich uts ni uti'kiba ta umps' ta ni kada jit'om ta yikomjo', i

n) Uxe te chininte kamba ni uyakinte tan kajo' tamachich k'ino'da anek kabaluwar tan ni yikomjo' woyolkajo'.

o) Se tipifiquen ni tani i ka' uyile' mach ats'ombinti tan Uchenjo' a yikom, kaini chi ni toji'tani ka uyile unejob ka'xeda uxe te ute ukokoj ik'e'.

p) Loke uxe uyile uchumliba i kunek'ini ta uyankinte ni lotobe i u k'aton u registrus ta candidatu kache'da uxe u ch'e' ni Jot'jun ujuntuma ta upete achenpatan tubá petekiji ke se'unejo' uyakijo', ka'ni ts'ibi ta articulu 35 ta jinba Tuslomjipom.

V. Ni Tuslomjipomjo' i jipt'anjo' ta ni Teromkajo' uch'e'jo' utuse'jo' ni Tribunaljo' ta Buyajo'-Tsikpatanjo' pok'om t'ok uchajal ajti tuba uchen diktta ni usitijo', ko kinintan tuk'i' up'ine' ni tak'ijo' ke' ajnik tama ni Tsikpatan kajo' Estatal i ni yebajo', uyile' kache' uxe tu ajti tuba ni utsulanubajo', upatanjo', ni uji'kanjo' i ni up'inkiba sutu ta up'inkibajo'. Ni Tribunaljo'yaan tu k'ip' to yile' t'an loke utik Tsikpatanjo tan kaj i woyomkaj i pipiyjin; utoben ik'e', ka' chuyile' ni jipt'an, ni toj tani Ta upetejo' ajpatano' ta terom kajo' i ta ch'ok kajjo' k'a mach uche uts upatan o uchen umech'léjo', che' tiki ubinte utoje' k'a uto'esan loke mach uchi uts i utoje' upete ni tan i ucherbi bajka ch'uju utak'i ni teron kaj i ni ch'ok kaj.

Ta ni Unini'k'atin, substanciacion y toji'tani ta ni Yuyi luke uchen upatan uts ni ch'u'ulotot umuk'judicial te Teromkaj, chininte t'ok ni luke ya'an ts'ibi ti tuslomjipom tubachich, tsinko ts'ibajesan baka uxe ti i'binteta ni nojkaj ta Ch'ukjutom kache' uk'inkan, kininya i uyi'kan ch'ujom tak'in ta kaj.

VI. Ni bisaya ta patanjo' t'okni Teromkajo' i nuyajpatanjo', uxe uk'eche'uba t'ok ni jipt'anjo' ko yik'e'jo' ni lejilaturajo' ta ni Teromkajo' t'ok ni uts'ujliba ke' ya'an ti artikulu 123 ta ni Tuslomjipom ta ni Politika ta ni Teromkajo' Yolo' Mejikanujo' i jini uyile' tau tus ajtijo'.

VII. Ni Na'kajo' i ni Teromkajo', tan ni ts'ibi' jipt'an, uch'e' kont'ininjo' ni ut'ibo k'a ni unej ta jinda ejersisiu ta upatanjo', ni uyute i up'o'kan ni patanjo' i ni umajnan ni patan ta kajo', jink'in ni uch'ijiba tak'in i kajo' ucen k'ini.

Ni Teromkajo' uxe ti'bintejo' umuk' tuba uchen ni ts'ibi'mulpatan t'ok ni Upamkajo', k'a jindajo' uch'e'jo' ni majin patan o uchianen ni upatanjo' jini uyile' ni jek'ts'i' najtikiba.

VIII. Ni Tuslomjipom ta Teromkajo' uxe ti i'kan Woyomjo' ujuntulajti, totojuyijo', mach ujup'uba t'ok ni'untu i kolegia'ajo, yuyijob luke uchen uyile'ni uyolaya uyosen ta ilkan i ni lotaya ni udatu untujo'ba ixi u tisenob ni personajob, ubliga'ajo, k'a u eyile uti'kiba i kani uts'ujliba iktan ta ni articulu 6 de jinda Tuslomjipom i ni upete Jipt'an luke u uyile ni Ch'obolotot ta ni Unte tuba uchen ni uts'ujliba, che'tiki ni upete i ujít'kanjo' ta ni ejersisiu ta jinda uyolaya.

IX. Ni Tuslomjipom ta Teromkajo' une uyile'job ka ni patan ta ujapin ta ni prokuraduriajo' upetejo' ta justisia uxe ucheno'b uts'ujlibau uti'kiba juntulajti, t'ok utsile, mach ujup'e' uba t'ok ni'untu, totojeto'b, utotoj chani; -objetividad-, uts uchen, yuyi luke uchen ta ni Uyolayajob ajtijo pankab'.

Artíkulu 117.- Ni Teromkajo' mach uch'ijo', t'ok ni'ump'e kua':

I. Uyolin uwoylanubajo', ukont'inesanubajo' o uyole'ubajo' t'ok otroj Teromkaj ni t'ok ni unojmuk'jo' extranjerujo',

II. (Mach uk'inka)

III. Uchen tak'in, uchen jun ta tak'in, estampiyajo' ni jun seya'u.

IV. Upa'siben uximbilyets' ta yebejo' o kua'chichka ke' numik tan uka'.

V. Mach uch'i uyiktan ni upa'siben uyets' direkta o indirekta ni uyoomba tan uka', ni upase done, ni'ump'e minoni' na'kaj o extranjeru.

VI. Pa'sibintik uyets' ni unume ni minom ta uyutejo' na'kajo' o extranjerujo', t'ok utak'injo' o uyolayajo' jini utim'an uyute k'a ni mech'om ta kajo', uxe ti k'inilna'tinte mechinte o ts'ibintik ni ubultu o uk'atin juno' ko lotinjo' ni minoni'jo'.

VII. Uyik'e' ni ukintant t'ok umuk' jipt'anjо' o lixtujo' ni nini'mech'omjo' ko numsen tsikbale ta tak'in o (**sic DOF 05-02-1917**) jini uk'atinte k'a uyikan bajka ut eta ni minoni'jo' na'kaj o extranjetujo', kile' ke' ni mach uk'ot t'okba uxe ti i'kan ka'chich ni uk'i'neskan ka'ti tan ni kajo', o ya'ti tantama ni k'i'nesomjo' ka'jin ta kachichkamba ukiji.

VIII. Uch'ime' ni bet ta tak'in t'ok ajanjajo' ta pipi' na'kajo', t'ok woyomjo' ajik' tak'injo', o jink'in ukokoj tojkan ni bet t'ok tak'in ta pipi' na'kajo' o tupijna na' kaj.

Ni Teromkajo i Upamkaj mach aji u ch'ime' ni ukokojchen o k'ex tak'in, uxe uchen ti' uxe ti'kan ni tak'in ta ti ch'oye ni patan to pete uk'e'nan kaj i uwina'tan tuba ucha'nunchen, jimchijda uxe ti ute uts ta ni a k'extak'injo', jinch bi'ka much'ulpitiniib jek'umsajpatanjo', uyototi' ajpatano' ta lotobe i pipi'tak'in kaj i ta ni Teromkajo u ye'ben ni tu tojá u bet ni Tuslomjipom i tuba i jiyp'e uxe ti ibinte. Ni Ajmanda uxe uyile' kone u chi t'ok upete ni utak'ini kaj. Mach uxe u pipil ch'ime ni tak'in ta te ute ni pipi' man.

Ni a manda ta kajo, t'ok ni boto ta ni uxlip ni lotobé ke ya'an, uxe ti ik'bintejo' ipéka pukatan ni tak'in, lip k'en ta a k'extak'injo' ka utsulak ni chono, loke axe acheme, chinen uts, kache axe utoje i ti i'binte uts u k'a jalin to utojé.

Sinke chinkac ni ts'ip tu pat, ni Teromka i Upamkaj uxe u kine ukokojchen ta lip'a patan ta ubile' ni u ya'tejo' p'isk'in, sinke u numsen loke u yile u pete ni jipt'an ta ni Ch'obolotot ta ni Unte'. Ni lip'a ukokojchen uxe ti tojkan mach numik uxpe' mes ajniba xupik ni jink'in ajmanda ki ya'an ti patan, i mach a tse'te ni tak'in ta ni tsijip patan jimba xupik uxpe' mes.

IX. Tuch'ujnan ni patan, ni ch'uch'om o chono ta ni k'uts t'ok uk'i', ka'ti yini o t'ok ni tojom k'en ta ni ka' uyile' ni Konkresu ta ni Woyom.

Ni Konkresu ta ni Woyom i ni Lejjilaturajo' ta ni Teromkajo' uxe uchen dikta, dejde ka'jin, jiapt'an koximbilesanjo' ta utsupsen ni uch'chij.

Artíkulu 118.- Ma'tiki uch'i, sinko uyina'tan ni Konkresu ta ni Woyom:

I. Uyik'e' uyolayajo' ta u'ilan, ni otrojo' kachichkamba ni uti'nabjo', ni ukokoj osenjo' ik'tak'injo' o uyolayajo' k'ani utiskinte o utiskunjo'.

II. Ukinintan, ta ni'ump'e k'in, woyo' solda'ubo' ni nokre'i juku'jo' ta jo'yan.

III. Utik ni jo'yan k'a che' ump'e unojmuk' extranjeru, che'mach ajnik kua'chika ni kokojch'imón o buya tupat. Ta kada kua'chicka ta ut'i'senuba o k'exom tama, uxe timajníbinte che'chichtiki ni kininya, pak'in xik lubujnojo k'a ni lejjilatura ta Teromkaj o k'a ni Uyajnoja, che' une mach ajnik woyo.

Ukiji yolo'kaj u toben erbintejop' uyik'e' ni uts' sin ki mach jilejak k'a toj'ni a ajtojtani, chichi kochin y bajconej u juleka uba toj u bisan i uyik'i ni cha'chokonej, ni aj noja u yubin ni t'an kachikamba de lu ki u yirkan. Jimba utiskinte uchen ta ujup'e'uba t'oj ni ujapin ta tak'i ni ajpatan, bajkaj u yile ni upoetejob a mulpatán, k'a anekop upetejob ni yolo'kajob. Chichi ta upetejob ni ajnoja kajo' uchen mulpatán to ni Ajnoja ta Ajmanda ta Woyolkaj t'ok.

Ni utiskintejo' ta uk'atintejo' ta Pipi' Teromkaj, jiniba uxe uchen tamita une ni Ajmanda ta Na'kaj, t'ok utiklaua ta ni ajnoja judisial t'ok ni ka'ts'ibi ta jinda Tuslomjipom, ni Trata'ubo' ta Mulkajo' ke k'a jino' uts'ibintejo' u ni jiapt'anjo' tusujo'. Ta jini jo'ba, ni uyile' ni jue ko tiskun utik ni uk'atinte uxe k'enjo' tuba p'ixteben uk'ajalin ajta ta setenta k'in tapatanjo'.

Artíkulu 120. Ni Ch'unikjo' ta Teromkajo' ya'anjo' upatan ta upkin tijun i uchen ke' k'ikak uts ni jiapt'anjo' ta nojkajo'.

Artíkulu 121. Ajump'e teromkaj; tuba yolo'kaj uxe ti ibinte upete tuba ts'eykun i u ts'nin ni luke uchen kaj, ts'bit'an i tuba uch'e' ubisanjo' judisialjo' ni upete tuba kuachikajini: Ni Ch'obolotot tuba untejo' uxe uchen kama' ajipt'an tuba upete, uxe utiskun ni kachikada a uti ni luke uchijo' ts'ibi't'an i tuba uch'e' ubisanjo', i ni kachika' uchenjo', uxe uk'eche'uba ni tu ch'rimoli' jindajo';

I. Ni ajipt'ano' tuba teromkaj uxe uch'e' uchen tuba tama tan ukaj, i jinuk'a ma'chich uch'i lubunojkak machin tama tuba.

II. Ni upete luke ukinintan ke uch'e' nikintik i jini luke mach uch'i nikintik uxe use'in ilben ni ajipt'an ke ya'an ya'i bajka ulaj kinintan.

III. Ni toji'tanijo' ke uyile' ni tribunaljo' tuba ni teromkaj tuba uyolaya tuba chich o tuba upete luke ukinintan ke machuch'i ke ya'an uk'a otroj teromkaj, use'inxe ti nikinte ni jinda, jink'in uch'e' uyile' ni uyajipt'an.

Ni toji'tanijo' tuba uyolaya a juntu uxe' uch'e' cherbintik ti otroj teromkaj, jink'in ni yebejo' i'ki utoje' utani ke a i'ki uyili o ni kama' uyile' tukaj, ni jujtisia ke uyili o ke ni jinchich ajni jink'in ujo'kan une uk'ote tuba uchinan tan umech'inte utani.

IV. Ni luke uchen ni teromkaj yokoyinikjo' ke uyile' ajipt'an tuba teromkaj, uxe uch'e' uchen ni otroj.

V. Ni upimi tuba bajka ulaj subsi ukinjun ke unumsijo' ajnoja tuba teromkaj, t'ok kama' ujipt'ano' (sic DOF 05-02-1917) che'chich ukolan.

Artíkulu 122.- Kama' ya'an ti artíkulu 44 ta k'a ni kama' a idinti ke kama' chich ya'an ts'ibi ti jipt'an tuba xot'ki' Yolo'kaj, ajmanda ke ya'an tuyak'u ni Umuk'jo' Yolo'kaj i ni Ya'antama Ajmanda, Lejjijlatibu i Judisial ni kirix ajnikjo' ya'ichich, ni tuxupiba wida ti artíkulu.

Ni ajnoja tuba ya'i ta Xot'ki' Yolo'kaj ni ajwoye'ubajo' lejjijlatibu. Ni Ajnoja tuba Ajmanda ta Xot'ki' Yolo'kaj i ni Tribunal Ajnoja ta Jujtisia.

Ni Junta Lejjijlatiba ta Xot'ki' Yolo'kaj utuse'uba, t'ok uk'enan ni Diputa'ajo' ke ai'ki t'ok uk'enan i uts'ta'an, dok uyakiba plurinominal kama' uyile' ni Tuslomjipom i ni uts'ib ajmanda.

Ajnoja tuba ajmanda ta Xot'ki' Yolo'kaj tuk'ib ni ajnoja i tuba ni machika utuse' ni kaj, ukolan tuyak'o unto winik, uyakinte dok jot'o jun i upetejo', ujuntuma i mach u wina'tan ni'untu.

Ni Tribunal Ajnoja ta Jujtisia i ni Tusk'ajalin ta ni Judikatura, dok upete ya'antama ke uyik'e' ni uts'ib ajmanda jochen upatan kamachi uyile' ni ajnoja tuba ta Xotki' Yolo'kaj.

Kama tusu luke uxe uchenjo' ni umuk tuba untejo, i ajmandajo' tama Xot'ki' Yolo'kaj, jochenjo' luke uyile' ubada:

A. Luke uyile' ni kongresu tuba untejo:

I. Uchen ni ts'ibjun se' tama ni Dijritu Yolo'kaj, mach uti'numsen luke ya'an tusu ti Asamblea Lejjislatiba;

II. Uyile' ni ts'ibjun kache an tuba ajmanda tuba ti Xot'ki' Yolo'kaj;

III. Uchen ts'ibjun tuba ni uchenjo' bet tuba kaj ti Xot'ki' Yolo'kaj;

IV. Uyile' dok unojt'an upete luke ts'ibi tan jun, uts, tojtoj, i ti'i kacheda upatan ni umuk' tuba untejo'; i

V. To'o luke k'en ya'an tan ni Tuslomjipom.

B. Luke jochen ni Ch'unik ta Teromkaj yolo ti mejikanujo:

I. Utik'e jiptanjo ti pinte Ch'obolotot ta ni woyomjo' ta ni uyikan ta xot'ki' Yolo'kaj;

II. Uyilben ni senadu kamba uxe ti nebajnik, che' xuk tipa'sinte, ni ajnoja ta ajmanda ta Xot'ki' Yolo'kaj;

III. Utiskin kada jab' ti konkresu tuba untejo', pete luke ya'an ni ubet k'a chimkak i ibintikba utoje' ti Xot'ki' Yolo'kaj. Tuba jinda uyute, ni ajnoja tuba ajmanda ti Xot'ki' Yolo'kaj. Uxe numisiben tiki che'yo ni Chunik tuba Na'kaj upete, k'a u'iran kojochen ni jipt'an;

IV. Uyiben kama' tusu patan ni jipt'an k'a uchenjo' kache'da utusijo' ni ti konkresu tuba untejo' se'ba Xot'ki' Yolo'kaj; i

V. Pete luke debe utik i luke ya ts'ibi ti Tuslomjipom, tan ejtatutu tuba Chunik i ni jipt'an.

C. Ni ejtatutu tuba Chunik ti Xot'ki' Yolo'kaj uch'e' uts'oninjo tan da uchumliba:

UCH'iMOLI' UNP'E.- Tuba Junta lejilatibu:

I. Ni Diputa'ajo' tuba Junta lejilatibu, uxe ti ikan ti yakinte kada uxp'e jap t'ok ujot'oljuno' pete, ujuntuma, jink'in uyile' ni jipt'an, che'chichjo' uch'e' ukajti, tuba utuse' ni yikom, ni wawa'ne upak'inajti, i uche ujapin ubajo si mach uyut ni yikom, kama' uyile' ti artikulu 41,60, i 99 tan ni tuslomjipom;

II. Tuba uch'e xik unto de Diputa'ajo' tuba junta mach uch'i ts'ita'ak ni uk'atinte kama' ulaj uk'atinte tuba Diputa'ajo' tuba Yolo'kaj. Uxe ti ibinte machika ya'an ti asamblea lejilativa tiki machika'an tama t'ok jindaba ya'an ts'ibi tan artikulu 51, 59, 61, 62, 64 y 77, ka'an umlip' IV ta tama tuslomjipom;

III. Bajka uyole' ta ni junta lejilatibu tuba Xot'ki' Yolo'kaj; uxe te chinkan ka'uyile ni t'an tan artikulo 116, unlip' II, ump'ejila uxp'e ta jimba Tuslojipom.

IV. Uxe ti ikan ixka k'in uxe ti ute chap'e periodo ti sesion ordinariu ump'e jab', i tuba tuskaikitiki tuba ibintik unto kachida uxe uchen patan tama chunik jink'in uch'eubajo'. Ni uk'atinte tuba sesiono'ba extraordinariu uxe uyile' se' une. Ni ya'antama internu, jink'in uk'atin uk'ene'nle ni miembro' che'machba ni ajnoja tuba Chunik ta Xot'ki' Yolo'kaj;

V. Ni Junta Lejilatiba, kama chich ya'an ts'ibi ti Estatutu tuba ajmanda; ukintant ni umuk' jinda:

a) Uts'ibin jipt'an tama bajkaan, uxe ti numisibinte ni Chunik tuba xot'ki' yolo'kaj, k'a tuba upa'senjo' i tisjkak i chinintik ni kuaxuk'a.

b) Uchinen, u japin i uyile' che' uts, tuba ump'e jab' ni tak'in kama' uxe ti pase i jipt'an tuba pasik ni tak'in tuba dijtritu Yolo'kaj. uyile'jo' pinte' kachida jo' sakino' ni tak'in tuba uyik'e' ni gastu. Uyikan tiki kachida uxe ti tojbinte ni yikpatanjo' uts'oninjo', ni ts'ibijun k'a ya'an ti artikulu 127 ke ya'an ti Tuslomjipom.

Ni ya'antama tuba xot'ki' Yolo'kaj, lejjlatibu, ajmanda i judisial kama'chich ya'antama ke ujuntuma i ke uwina'tanjo' ke muu patanjo' t'ok ni estatutu tuba aj mandar, debe uyek'ijo' tama upete ugastujo' ni jiyp'e uxe utoje'jo' uyajpatanjo'. Ni pete debe ugorano uts k'a i'bintiko ni tak'in tuba Dijtritu Yolo'kaj. Kama ya'an ts'ibijtak ti ejstatutu tuba aj mandar ika ut iba cherkak uts ba pete.

Tama ni jipt'an tuba uyoche ni tak'in, mach uch'e ochik ni k'exel tak'in bajka ti k'enba mach kama uyile' uts ni ch'obolotot tuba untejo' k'a utoje' ni tak'in kama' ubixe ti sitkan ta Xot'ki' Yolo'kaj.

Ni machka ukinintan utan tuba ni kacheda uxe ti ute dok ni jipt'an tuba ni tak'in uyoche i sitkan sek ajnoja tuba ajmanda ta Xot'ki' Yolo'kaj. Uk'imi tuba ulaj numsisbenjo' upete jinda uxupo ta 30 ta Nobiembre, mach che'en jink'in tu jab' utik ni yijkak ni ajmanda tuba Xot'ki' Yolo'kaj, che' che'emba, ni k'in uxpiba tuba i'kak ti 20 de Disiembre.

Ni Junta lejjlatibu utuse kada jab' ni kachida uxe uchenjo dok ni utak'nilba ixo unumsben ni ajnoja tuba ajmanda ta Xot'ki' Yolo'kaj k'a uyosen tama uts'ibiljun tuba utsonintik.

Uxe ti numsisbinte ta asienda kaj ta Xot'ki' Yolo'kaj, ni bajka mach a uti uts i tiki ni kachikada ni ajmanda, uxe ti chimkan ni ts'ibjun ke ya'antama ti chap'eli' xot'sib tuba c) uxot'ilba IV tan artikulu 115 tama ni tuslomjipom;

c) Chinintik ni sittak'i tuba unjib, dok ni machika ya'an ta ukiji ta nini'mech'om ta Xot'ki' Yolo'kaj tuba Junta Lejjlatiba, kache chich ya'an ti ts'ibi tu xot'ilba IV artikulu 74 bajka uilbinte.

Ni ubet nojkaj taj un jap' ka a numf bixfk te bisinte taj ni Asamblea Lejislatiba mach numik taj jimba k'in a 30 de abril. Jimba plasu, ka'jimi ka ni iktan ta ni tej yirk'an ni jipt'an ta uyocheba tak'in i kua'uxe ti ute tuba Presupuestu tuba Upasiba tak'in, yuxejob ti n'aeskan ni tak'inob jink'in ka uchen ni k'itom tama ni Ajnoja tuba ajmanda ta Tixinin nojkaj kua'ujapinuba t'ok ti tan umech'inte utan tuba asamblea.

Ni Ts'ajilt'an ti tojiljun ta Ajnoja tuba ajmanda ta Tixinin nojkaj uxe ti i'binte ni kaj

Aj nojá tan ch'ok kaj ta ch'ukjutom Tixinin nojkaj yuje tiyikan tó cha'lip uxp'e uloto'job bakone yaan tan woyom legislativu kada 7 jap i uyina'tan ke' yuyí t'o 5 jap ta tslibaj, chimbí ni ta'kin i upatawanob.

d) Ilkak machka uxe ti kolan jink'in mani k'otik uchen trebe uchen patan, ni ajnoja tuba Chunik ti Xot'ki' Yolo'kaj;

e) Bakoj akinintan ni koyikan tototoj taj u tu tsuibaj ni woyortaki'n ta kaj, ni biyetak'inq, ubisanjo uts ni tak'in i gastu ta tixinin nojkaj, i uxe ukinintan kache'uchen ujuntul ajti i ta uk'atin ni ejersiu ta ni kua'ukinintan i tuba uyile' ni utusom tama ka'uyute i up'inkanjo'. Ni patan ta

ch'ukjutom uxe ucheno'b uts'ujlibau uti'kiba ta utotojtsupsen, mach ujup'uba t'ok ni'untu i mach ubi'ta.

f) Koyilkán i uyile' ta ni Tinxin nojkaj uxe ti ute t'okni chaja' jot'o'jun, totojtojchich i toj i k'a ni ujot'inte jun ta upanka' chaja, muku i tajto; ka'uyile ni iktan ta Uyile' ni ts'ibjun kache an tuba ajmanda, uxe tits'oninte ka u yile ni insiso b) ixta o) ta ni unlip' IV ta ni artíkulu 116 ta jinba tuslomjipom, ka u yile ni incisu j) ixta m) uchin ni ta ajmanda, diputa'ubo' ta kajo' i ayuntamientujo' yuje te anejob, che'chi ta ni Ajnoja ta Ajmanda ta tinxin nojkaj, diputadujob tan ni junta lejijlatibu y ajoja delegacionop.

- g)** Utik ni ik'jipt'an tuba uchen patan uts ba kaj tan kaj, kachida uyakintejo' i kajini upatanjo';
- h)** Utik ni ik'jiptano pipi winikjo i penal; cherkak uts machika ujpin ni yinkrejo', tiklaya ta yinkrejo, aj japinubajo', notariu i tuba ts'ibi'k'aba' ta kaj ta solar i tajchono;
- i)** Tuskak ni kininya sibil, jujtisia civika de kachikada mach k'otiko ni politiku ni polisía ti patano i tiki utsel aj mandar; ni serviciu tuba ni aj jiponjo' ke ukinintano ni uyototi aj ts'ujilba; ni aj tiklya, i a tusilba k'a ajnik uts tan kaj; ni utsle i asistencia social; i prevención social;
- j)** Utik tiki dok ni chijiba, dok chijiba urbanu kama tiki uk'ínilan ni kab, k'enelesintik uts, i kinintintik ilik'i; ototilba: kama uyute i uts'o'ninte biji kaj, ajnubejo' i bajka uch'ujninte ni koche; ajminbuya i upatanba kaj, i kachidajo kinejo', ukinilsano' i upatinesano' upete luke ya'an tama ta Xot'ki' Yolo'kaj;
- k)** Utuse' kachida utik dok ni ye'om i ni uyik'ejun tuba patan ba kaj, tk utuse kachida uxe ti k'ínilan ni ajbisajyebe urbanu ta Limpia, aj wawanejo' i ta wiyyiba, merkadu, chimsaj bek'et i chon kuachikajini i kampusantu;
- l)** Uchen ta kache'da jo' sakinjo' ni tak'ini i kachidajo kinintano ni patan; patinilba pan ka', ni chonilba, ukinintano uyaj ni marjo; uchinliba yinkre; fomento kultural civiku i deportibu, ucheno' kajilba tuba ajkinjun kama ya'an ts'ibi ti umlip' VIII tuba artíkulu 3º ta jinda tuslomjipom;

m) Uyik'e' ni Jipt'an ya'antama ta tribunaljob enkarka'u ta ni uxe uchenjo ni judicial ta Ujipkiba mul ta ni u utinxina ki kajla.

- n)** Uyik'e' ni Jipt'an ya'antama ta ni tribunaljo' ta ni muljipom ta uchen patan uts:
- ñ)** Yuji te úte legislaj taj ni Uyolaya ta u uyosen ni upijkit'an i toj Kinintan ni udatu untojo'ba ixi u tisenob ni personajob, ubliga'ubo, ta utinxina ki kajla, che'chi kache uwoye'ubajo' i uchenop upatan uts ta ni ch'ui'junjo, ta ka'a ilkiba t'ok ni upete jipt'an ke uyik'e' ni Ch'obolotot ta ni Unte', ka uxe uchenjo, uk'eché'uba tuti'kiba i uxe uyile' kachkadajo' uchenjo' ta jimba jipt'an. Ni utinxina ki kajla yuxé ti ajne t'o woyomjo' ujuntulajti mach ujup'uba t'ok ni'untu i koleja'ubo, yuyijob luke uchen uyile'ni uyolaya uyosen ta ilkan i ni lotaya ni udatu untojo'ba ixi u tisenob ni personajob, ubliga'ubo, yuxé ti ajne ta ni uebe juridiku y anek uk'imbita tajtubajo', chechi, ka'jini anej juntulajti kache' uchen ni upatan y anek ni uk'ajalin tubauchen ni ejersisiu ta biyetak'injo i kache'da ki mulajtila.
- o)** Uye'e' ni k'ajalin tubá jipt'an o dekreto ta ka Uchenjo' ni utinxina ki kajla, ti'pinte' ni Ch'obolotot ta ni Unte'.

p) Ta ni iktan ta jipt'an ka'n ts'ibi i luke ni ts'ibi' ta ni upete ni ajt'ibilajo ta ni utinxina ki kajla, ka uchen k'ajalin ta ni uyolaya ti'pinte'ni tuba junta i

q) Iche'tiki ke uxe ti'binte ka u yile tajtoj ta ni tuslomjipom.

UCH'iMOLIB CHAP'E.- Kache'da tusu ni patan taj noja ta Xot'ki' Yolo'kaj.

I. Uch'e' uchen patan, ke uxe ti jiliknan chauxp'e jab; utik'e t'ok uk'in 5 de Disiembre kada jab' jink'in uyakintejo, uxe ti ute kama utuse ni lijslasiom ba yakintikjo.

Ba uche xik untu aj noja i ajmanda tuba Xotki' Yolo'kaj i uch'e' ukinintan ni uk'atinte ke ts'ibi ti ejtatutu tuba ajmanda, jindaba: pinkibi tan nojkaj i ajnik uchen wida tan siquiera uxpe' jab' antes ta yakintik che' ukaj chich ta Xot'ki' Yolo'kaj ukinintan jo'p'e jab' tan nojkaj che' apinkibi otroj kab; uch'e' ukinintan tan ts'ita treinta jab' jinkin utik jot'jun, i mach ajni de aj mandar tuba ta Xot'ki' Yolo'kaj; ta kuachichka tama. Ni ka ajnik ti kxitimach ts'ita esbinte k'o patan tani Yolo'kaj tan otro kaj.

Tuba che' kuaxuk'a ni upa'sinte ni ajnoja tuba ajmanda tuba ta Xot'ki' Yolo'kaj, ni Senadu uxe uyile' kaxka uxe ti ko'lan de ch'unik tuba na'kaj untu menaj ajnik ke usubsen ni patan. Ni kuaxuk'a si mach k'otik tama uk'in ni aj mandar ti patan, uxe ti kolan untu mach'kaan ti patan dok ni aj yokomanda, kama uyile' ni kaj ke ya'an tama ni ejtatutu tuba aj mandar. Che kuaxuk'a kotik mani sujnik ti patan ni yoko aj noja, ta Xot'ki' Yolo'kaj che' pasik ti patan, kua'chika uk'a, ni Junta Lejjilatiba uxe uyik'e untu ke usubsen ni mandatu. Che uk'atin licencia k'a uyiktan upatan k'a umper'ratu, debe utsonin kachedaan ni ejtatutu.

II. Ni aj noja tuba aj mandar tuba ti Xot'ki' Yolo'kaj uch'i i ulubuj uchen jinda:

a) Uchen i uyik'e ti ute ni jiapt'an tuba se ti Xot'ki'u Yolo'kaj ke uchen ni Ch'obolotot tuba untejo', tama tiki ka'anchich uyile' ni ya'antama Ajmanda uyumlibajo' i baj patano;

b) Utsibin, upasen i uyik'e utik ni jiapt'an ke utsibin. Ni junta Lejjilatiba, tama tiki kanchich uyile' machIka debe uchinien ke utik ni ts'ibda uts, uchen tiki ni tus patan, tsibjun i tanda. chechich tiki, uche utik tiki ni chaniba tuba jiapt'an ke ni Junta Lejjilatiba tisbintikjo k'o upasenba uchinienjo upete yinkrejo, tan ump'e k'in mach ti numik ta 10 k'in tuba aj patan. Che uyilejo' ke pete uts chere ni tsibjun da che k'en usapinjo ta uxpel parte tuba Diputa'ijo ke ajnikjo dok upatan, mach te' numik tuk'ib ni aj noja tuba aj mandar ti Xot'ki' Yolo'kaj,

c) Bisintik ts'ibi ni jiapt'an pinte ti Junta Lejjilatiba;

d) Chinintik i uyile' i upasen si yo uyaj patan ba kaj ba ya'antama ajmanda o ti kexkan ke mach an tama ke ya'an t'ok une ti patan. i chechich tiki utsoniben ni pete luke ts'ibi ti tuslomjipom o tan jiapt'an ke ya'an;

e) Uchen uts upatan dok ni aj patan tuba ukinintan ni upete aj yinkrejo' tiki kanchi ts'ibi ti tuslomjipom tuba aj mandar; i

f) Ni tiki debe utsomen ni tuslomjipom, ts'ibjun tuba aj mandar i ni jiapt'an.

UCH'iMOLIB UXP'E.- T'ok kache'da tusu ni patan ba kaj tama ni Xot'ki' Yolo'kaj kama'da:

I. Uxe uyile' kachida uxe ti ute patan i kachidajo tuseubajo bani uchenjo' utse' patan, tinxilba, machka ya'an puku i machka ujuntuma uchen ni patan;

II. Uxe uyik'e' ni ya'antama politiku upatan ta bajkabala'u uxote i bajka utik ni nojkaj ikama ya'la'an uchoj kaj. Xot'ki' Yolo'kaj, Tiki unechijo uyile' kachida jotusejo' i katubajo' k'nilisano; chechich tiki uch'e' ubisan ubajo t'ok ni ajmanda ta Xot'ki' Yolo'kaj.

Che'chich tiki uxe uyik'e' ni k'ajalin ta utik ni pukom ta ka' ta Xot'ki' Yolo'kaj, ni kompetensia ta woyomjo' politiku-administratibu tuba jinda patan, kache'da uxe uwoye'ubajo', kache'da uxe ucheno' patan, che' tiki kache'da ubisanubajo' t'ok naj noja ta Xot'ki' Yolo'kaj.

Nuka nojá machka ya'an ti patan t'ok ni orkanujo' politiku-administratibu o upatanjo' ta bajka ukote umanda uxe uyakinjo', ka' chich uyute ni yekon tu pan ka' i muku, ka'chich uyile' ni jipt'an.

UCH'iMOLIB CHiMP'E.- Dok ni ta Tribunal Ajnoja ta i tiki ya'antama Judisial tuba jueru komun:

I. Tuba xik untu ta Majijtra'u tuba Tribunal Ajnoja uch'e' ukinintan ujun k'a ukatin ni tuslomjipom ke ukatin ni minijtru tuba Supremu Korte ta Jujtisia, ukatinte, tiki uwinatan jun ajnik ti patan dok ni jinda o tiki ta Judisial, ta Xot'ki' Yolo'kaj. Ni Tribunal Ajnoja tuba Jujtisia. Xo utuse' ubajo' dok uk'enelango' ni Majijtra'u ke uyike' ni ujipt'an ya'antama ke ya'an dok.

Tuba ochik untu utiklen dok patan ta Majijtra'u tuba Tribunal Superior ta Jujtisia, ni aj noja tuba ajmanda ti Xot'ki'lo'kaj yoxe uchenin uxe uyile' ixkajini uxe ti kolan dok ni patan dok ni Junta ni Majijtra'uba uxe ucheno ni upatan ta chinchipe jab' iche kolako ti chanum dok ni patan che uyile' ni Junta. Che che'en xikjo'; se uxe ti nikinte kamachi ya'an ts'ibi tama ni titulu chimp'e tan ni Tuslomjipom.

II. Ni uchen patan uts, aj kininya i nimi tipatan tuba Tribunal Ajnoja ta Jujtisia dokjo ni juska'u i chechich tiki ni Ya'antama Judisial, ya'an tu kuenta ni Tusk'ajalin tuba Judikatura ti Xot'ki' Yolo'kaj. Ni Tusk'ajalin tuba Judikatura, xo kinintan Jo'tu t'ok cha'tu Uwoyajti, untu uxe ta Chunik tuba ni Tribunal Ajnoja, ta jujtisia, ke tiki uxe ta tusk'ajalin jini otrojo uxejo' untu Majijtra'u, i cha tu juesjo' ke yakintik dok uk'e'nelan jinkin yakintikjo' dok uxpet'sba uk'e'nelano, tuba ni plenu ta majijtra'u, untuba uyik'e' ni Ajmanda Tuba Xot'kiba Yolo'kaj. I ni cha'tujo'ba uyik'e' ni Juntajo' Lejjijlatiba upetejo' ni Ajtusk'ajalinjo' uxe ukinintano' ni jun uk'atín ni majijtra'u i tiki machka uxe tiyakinte k'a ni winik uwinatan ni patan da i uchen patan uts uchen aijo, mach uchenjop'ojti i aj patan, che tiki machka uyakin ni plenu tuba Majijtra'u uch'e' ukinintan, tiki upatan ke pete uchenjo', che uts dok ni judisial uxe ti jiliikanjo' tipatan jop' e jab' t'ok upatan, uxe ti kexkinte tusu i mach uxin ti ni ibinte ni upatan tuba ken jab'.

Ni tusk'ajalinjo uyik'e' ni juec ta Xot'ki' Yolo'kaj, jinkin ukatin ni ukarrera Judisial. Tiki joyile jiyyu i upatan ta luke uyubi tama ni sala ta Tribunal i juzgadu ke uxe utuse'uba t'ok ni umu'k Judisial tuba ni Xot'ki' Yolo'kaj, kama'chich uyile' i ukatin ni tusk'ajalin.

III. Uxe ti ilkan katak jochen i kachida jochen upatan ni tusk'ajalinjo' tuba judikatura, uchen uts'onin ni kanchich uyile' ni artíkulu 100 tuba ni jinda Tuslomjipom;

IV. Uxe ti tisibinte tiki kachida uxe ti ute tuba xik ukinejo' to'o mach ka'an t'ok ni patanda k'a bixik uk'enesano i kajnik, kama'chich uyile' ni jipt'an. i kan chich tiki uchen upatanjo' ta tama ni Judisial;

V. Uxe ti ibinte jimi machika ya'anjo' ti tust'an tuba ti Judikatura, i che'chich ni Majijtra'uj o' i Juesjo', ni machika mach usapin i machika a i'ki utoje' umani ke ya'an ti artikulu 101 tuba wida ti Tuslomjipom;

VI. Ni ajtust'an tuba ti judikatura uxe uchen ni tak'in ta toji'patan tuba Tribunaljo' tuba tomp'e ni ti uk'ini i uxe utiskiben ni ajoja tuba ajmanda tuba ti Xot'ki' Yolo'kay tuba uche' osintik ni ti kua'uxe ti ute tuba tak'in ta toji'patan ta pasik ke a i'kinti ke ch'echich uxe uchenjo' tuba ti ajwoye'ubajo' lejilatibu.

UCH'iMOLIB JOP'E.- Uje ti anej unp'e tribunaljo' ta ni mulipom ta uchen patan uts, t'o u junto k'ajalin u yire ni toji'tani, i u chenob kache uwoye'ubajo' i kache uxe uyile' kachkadajo' baka ni recursua tuyak'o ni p'inkibajo'. Ni tribunal uje ti anej tu yak'o u chinén i kache' yuje uchen upareju' esan ni buyajo' ke ya an to ni loke uchen upatan uts ta kaj ti utinxina ki kajla i k'a yebejo'; jolkinchen, cachicamba ka'ni ts'ibi ta jinba jipt'an, uxe ni kastigu ta ni a patanop'ta ni lotobe tan kaj yake mach yuyi uchen u patan uts i ni yebejo' lotobe kea net ujupe'uba ti pipi't'an i yuxetuyak'o i utojé ni luke uchi perjudicá i lu ke trik taj ni dañu t'oj ni perficiujop'luke a cherbintik ni Hacienda Pública ti utinxina ki kajla o upete uk'imbitajo' ni lotobe tan kaj ti utinxina ki kajla.

Ta ni unini'k'atin, pa'sajunob i ni kastigu ta upéte yuyi luke uchen patan uts ta ni ni Tribunal Ajnoja ta Jujtisia uje ti chinkan luke ya'an ts'ibi ta ni unlip' II tan base junp'e ta jimba artikulu, mach yibajtan ni unpe ukiji ch'ukjutom anet ti kirin tinte i kacheda uk'iniba'ni tak'in ta kaj.

D. Ni minijteriu ta kaj ni Xot'ki' Yolo'kaj uxe ti ajti unto Prokurador Upete ta tomp'e, ke uxe ti ibinte uk'aba ni tuxupiba ke utich'e' ni estatutu tuba ajmanda; jinda utuskiba i ni jipt'an ya'antama jin uxe uyile' ni uwoyeubajo' p'isi' i tusajtijo' tuba nikinubajo'.

E. Ni ti Xot'ki' Yolo'kaj uxe uyek'e kama' ni ch'unik tuba ni Teromkajo' Untejo' Ajkibnajo' kama' ya'an ni ta unlip' VII ti artikulu 115 tuba wida ta tuslomjipom. Ni uye'binte i upa'sinte tuba ajpatan tuba kaj ke ya'an tuyak'o tajtoj tuba tumuk kaj ya'uxe ti ute ni tuxupiba ke utich'e ni ti estatutu tuba ajmanda

F. Ni Ch'obolotot ta Senadorjo' ta Ch'obolotot tuba Untejo', o tuba tubuk'oli', ni ajoja ke ya'chichan, uxe unikin ni ajoja tuba ajmanda tuba ta Xot'ki' Yolo'kaj k'a ti' k'en uchen uts'ibajtesan ni ultonuba t'ok ni upatanjo' t'ok ni umuk'jo' tuba untejo' i tuba tusujtak kaj ni ta Xot'ki' Yolo'kaj. Ni luke ulaj k'atín ni upa'sinte uxe ti ajti tiye'kan taj unxot' ni machikatak ya'an ti Ch'obolotot ta Senadorjo' o tuba ajtibila ke ya'chich'an ni ta kuaxuk'a.

G. Tuba ni ke uchen uts tomp'ejo' tuba kachikadomba bajka uchen patan lokaljo' i pimkijijo' bajka'an unejo' i ni jindajo' t'ok ni yolo'kaj i ni Xot'ki' yolo'kaj ni ta utuskiba i utik ni ya'i uchenjo' ni ti sonajo' konorbadajo' limitrojejo' t'ok ni Xot'ki' Yolo'kaj k'a kama' ya'an t'ok ti arikulu 115, unlip' VI tuba wida ti Tuslomjipom i uchenjo' tuba bajka uye'binte uk'abajo' yebejo'; aj kinin ni te'e'jo' k'a che' ko'lak i to'eskak ni ekilibriu tuba te'e'jo' ajbisajyebejo' ja' potable i drenaje; chuch'om, kache' uchininte i ui'kiba ni p'os solidujo' i ajkininkaj, t'ok uyaj mandajo' uch'e tisibintik

ujuni tuba utik chanum ni ajt'ibila metropolitanujo' jini kama uchen konkurri i uch'e ochik t'ok uti'kiba tuba ujip'tan.

Ni ajtibilajo' uxe ti tuskan t'ok ujuni tuba uk'enan ni ajtiklayajo'. Ni ti k'imbitajo' ni tuba uyute uxe uyile' ni kachikada ni uxe utuse'ubajo' kachikada i kuax jochen.

Unejo' ni ajtibilajo' uxe uyiktanjo':

a) Ni Uchumliba tuba k'ajti'kak ni kont'ani'ts'ibilt'anco' ni tu tinxina tuba ajt'ibilajo kama' ni kua uxe uyile'jo' ti ambitu tuka'bjo' i ni lukejochen kama' ni ucherben i kachikada ni upatanjo', uye'binte umajniute tuba upatan kaj o uyute ni aksionjo' ni ta uchenjo' ke a i'ki ni ti ti'kiba unxot' tuba wida ta unjek'jo'

b) Ni uchumliba tuba i'kak tompejo' k'a tu yak'o machika ya'an ni aj t'ibilajo ni lukeuchenjo ke aikli ni tuchenjo' ke uyikan, k'a che'chich tuba i'kak mulupete ni rekursujo' materialjo', yebejo' i utak'imi ke uk'inkan tuba uch'e utik; i

c) Ni lujdemaj tusomjo' tuba ni tuskak tomp'ejo' tuba ch'jiba tuba ni ka'jo' taj ik'ikjo', umajnan upatan uchenjo' ni patanjo' ke' uyile'jo' ni yebejo' tuba ajt'ibilajo'.

H. Ni mach uch'i uchenjo' i uts'ita'esbintejo' ta jinda Tuslomjipom uyile' tuba ni Teromkajo' uxe ti'binte tuba ni ajnojajo' ta Xot'ki' Nojkaj.

TÍTULU CHA'UXP'E

Ta Patanjo' i ta ni Ukinintinte Kajo'

Artíkulu 123. Upete yebejo' ya'an uyolaya tuba uchen patan tuba ulotin ubajo tuba uxabin ubajo t'ok ajts'ujilba kinkak; i jinchich tuba uxe ti nikinte ni tuba utik patan i ni uwoye'ubajo' Ts'ujilba tuba ni patan kama' uyile' ajipt'an.

Ni Ch'obolotot tuba untejo', uxe uts'onin luke idintik ni uchumliba ke ya'an wida uxe utiskun aj jipt'an tuba ni patan jini une uxe uyile':

A. Jini unejo' chich ajpatan, tsiki uk'ini upatan, patan tuba ti ototilba, ajpatan t'ok uk'ib i ta kuachikadomba patan, pete t'ok ujuni upatan.

I. Uxe ti jiliknan uk'ini uk'enan ni jo'p'e t'ok uxp'e orajo';

II. Uk'ini uk'enan ni upatan uk'ib uxe ti 7 orajo'. Uxe ti jiliknan machuch'i ni patan k'oj a o tik'oj ni patan ak'ib bajka ucha'nunute kuachikajini i pete kua'chika patan ke uti nume a laj Cha'jop'e tuba ak'ib ni machika ts'ita ta 16 jab';

III. Ba'a Mach axi uk'ine'oj ni patan ta ajbik'ita de 15 jab.ni u nojá ta jimba jab y ajch'och'oka te 16 jab uxe ti binte ka mach numik uxuxpe orajob.

IV. K'ani cha'uxp'e uk'ini upatan uxe uk'ine' uts ni ajpatan unp'e k'in tuba uch'euba, jink'in taj ts'ita'

V. Ni ixiktak jink'in noj unik' machuch'i uchen patan ke k'atibintik ump'e umuk' k'en ike chinintik ke machuch'i k'a utsle k'a uch'ijiba uch'ok; uxe uch'e'uba uyolin mach uyolin ump'e uch'e'uba ta cha'uxp'e sema'na najtiki uk'ini ke a i'ki uk'enan tuba pinkibak uch'ok i cha'uxp'e sema'na tunume jink'in chich, uxe ti tojkan uk'ini upatan ts'iki i ukinintan patan i ni uyolayajo' ke uxe uch'e ni t'ok upatan. Ni uk'ini utsu'sen uch'ok uxe uchap'e uch'e'uba sekjin tuba kada k'in ni unxot' ora tuba kada jump'e uts'sesen uch'ok;

VI. Ni utojli' upatan tsita' ke uxe ti ik'binte uch'e' ni ajpatan uxe tuba upete o machika utsbsi ukinjun. Ni tu ti'kib une uxe uyile; ni tuba upete luke uyile' ucha'peli' uxe ti i'kan jini bajka ke upatan t'ok utak'in o machika utsbsi ukinjun; o luke uyubi o patan ejpesialjo'.

Ni utojki' upatan ts'ita' tuba upete uxe ti i'kan k'en tuba uch'e' uk'ine' luke k'iniuk'a tuba untu upimi tuba ufa'milya, jini kama' ya'tusu luke uk'inkan, ts'ujilba, i kultural, i tuba ni chinintik ni utsikjun lubujchen tuba ubik'ixch'ok. Ni tojki' upatan ts'ita' tuba machka utsbsi upete ukinjun uxe ti i'kan kama' chinintik i che'chich ni luke uxe ti ilbinte ta kua'chikadomba ni luke uchen utak'injo'.

Ni utojki' ts'ita' uxe uyik'e' untu ajt'ibila tuba nojkaj uxe ti ajti untu menajajnik ixto untu tuba ni patano' tuba uyaj nojajo' i tuba ajmanda, uxe utiklen t'ok untu ajt'ibila sek' Jinchich tuba a tiskinti ke uxe ti ajti ti k'atibinte ke chinintik ke machuch'i uchen ujelin tuba uchenjo' upatan luke a ik'bintijo';

VII. Tuba ni patan tomp'e uxe ti tojkan kama' chich, mach chinintik si ixiko o winik ni kaxkada an kuxu.

VIII. Ni u tojki'b upatan ts'ita' uxe ti ko'lanc machuxin tich'imkan ukompensasionjo' o luke ti pa'sinte.

IX. Ni ajpatanjo' uxe ukinintan uyolaya i ti osinte tuba ukansia ni uyototi ajpatanjo' ke kama' ya'an uxe wida ti ikan ni tuba uchenjo' uts:

a) Untu aj t'ibila tuba Nojkaj, uxe ti ajti untu t'ok u yee'jo' ni aj patanjo' o tuba uyum aj patan i tuba aj mandar, uxe uyile' jiyp'e ni utak'in ni uxe ti ibinte uyaj patanjo';

b) Ni aj tibila tuba nojkaj uxe unimi'k'atin i uchen upete ujuni ke uxe ti k'atnte i ni jin tuba k'a chinintik ni kachikada upete tuba utak'in ni nojkaj. uxe ti chimkan tiki kama uchenenjo' ke kinik'a tuba tiklenjo' uch'ijiba tuba cha'numcheraj kua'chikajimi tuba pais luke ukinintan ke uch'e tuba uchen kobra ni upete utak'in i ni luke ukinintan tuba uye'binte tuba ucha'nun mine' t'ok upete utak'in;

c) Ni unejo' chich aj tibila uxe uchenen jiyp'e uxe ti tojkan jink'in ya'an tsijib kinjun ini nini'k'atinte ke uye'e'.

d) Ni aj jiyp'an uxe uyosen ni luke ulubujchen tuba upukin ni tak'in tuba uyototi' ajpatan tuba tsiji' utik tan uk'ini a jiyp'e a ilki i ti ilbinte ni jab' ni upatanjo' tuba uchininte i kua'chikadomba uchen jink'in uye'e' ni ke ya'chichan i kachikada jochen ajuntu;

e) Tuba uchenen ajiyp'e ni uk'ini luke uchi kana tuba a untu uyototi' ajpatan uxe tich'imkan uchumliba ni urenta krabable tuba luke uyelijo' chich tuba kama' uyile' ajipt'an tuba Impuejtu tuba

ni Renta. Ni ajpatanjo' uxe uchen bajka'an ni ofisina ke i'aki tuba Sekretaria ta Asienda i Kreditu kaj, Ni luke mach uts'oninti ke a iki tuba, uxe uchen kama uxe uyile' ajipt'an;

f Ni uyolaya tubajo' ajpatan uxe uch'e tuba ibintik utak'ini chono machuxin ti ilkan ke uch'e' ujup'e'uba ni kada o uchen patan uts tuba uyotot ajpatanjo'.

X. Ni utojlib upatanjo uxe ti tojkan ni t'ok chich tak'in ta uk'ajo' mach xikjo', machuch'i i'kak tuba cha'nunt'oxkak t'ok uminoni' ni t'ok ujuni uminoni, o t'ok u jichajo' o kua'chikadomba otrokj uch'e u chinenjo' t'ok ke uch'e k'exkak t'ok ni tak'in.

XI. Jink'in chich kua'chikadomba upipi'f'kan uxe ti tibsinte ni orajo' tuba upatan, uxe ti ts'its'ita' tojbinte kama' utojli' upatan tuba uk'ini tuba ke utojkan ni 100% uk'e'nan ta luke a idinti k'a ni u'orajo' ke utojbinte. Ni ni'u'mp'e kuaxuk'a upatan upipi'ikan uxe ti tinume uxpe' ora tuba kada k'in ni ta uxpe' utsik'e' uchen. Ni ts'ita' ta uxjo'p'e t'ok ump'e jab' mach uxin ti ilbinte ni jinda ajpatanjo'.

XII. Upete uyototi ajpatanjo' tuba t'ok uk'aba' indujtrial, o ajpatan tuba yaba ka' o kua'chikadomba otroj patan, uxe ti lubujnojkan, kama' uyile' ni ajipt'an tuspitoni'tuba uyi'benjo' uyajpatanjo' bajka'an ch'ok otot tusujo' i poko uts. Jinda lubujnojo uxe ti ute tama jink'in uxe ti tojkan ke ni uyototi ajpatanjo' i ucgenjo' ump'e ch'ujom nojkaj tuba uyototijo' k'a tuskak ni uch'ujninte tuba uyajpatanjo' i i'kak ump'e jit'i patan tuba ch'imbak ni upete utak'in ke' uch'e' i'kak jinda majan tak'in mach choj i uts uk'e'nan tuba uch'e' i'bintik ni ujuni tuba uch'ok otot.

Uxe ti k'inkan ta ajts'ujilba ni tuba utiskun ump'e ajipt'an tuba utik ump'e orkanijmu bajka uxe ti ajti unto nebjak'otik tuba Ajmanda ta ni Yolo'kaj, ta ni ajpatanjo' i ta ni ajyumnajo', ke' uch'e' uchen patan uts ni utak'ini tuba ch'ujom nojkaj tuba otot. Ni ajipt'an uxe utuse' ni kachkada i kachka uxe ti ute ni ajuntu ajpatanjo' uxe uch'e' i'bintik ujuni ni ch'ok otot ke' alaj iłki.

Ni tusk'ajalinjo' ke ni uyile' ni jekt'anjo' najtiki ta jinda unlipt'an, ke mach'an kuxu ya'ijo', ya'an ti lubujnojkan uyik'e' kinjun, ump'e otot tats'ak i jini patan ke' uk'atin ajkiji.

Che'chichtiki, ta jinchichba ka uyute ni patan, jink'in ukiji utits'numsen ta dojsientu (sic DOF 09-01-1978) ajkuxlejo', uxe uch'ujnan ump'e uka' ke mach numik ta sinkumil metru kuatra'u, tuba ni i'kak ta ump'e merka'u, utik ni ototjo' tuba uk'imbita ni munisipiu i ts'ita' ka' tuba wawa'ne i ta alasjo'.

Ukolan proibidu tau pete utinxina ta patanjo', ni ik'chono ta chonchij i ta otot ta alas pojlaya;

XIII. Ni uyotot aj patanjo, ke kuachikajini uchen, uxe ti lubujnojkan uye'ben uyaj patanjo', unp'e tsaji tuba upataj'o' o ye'bintikjo' uts kachikada ni patan. Ni ajipt'an tuba aj tus pitoni'b uxe uyile' jit'i patan kuaxkajochen i kachikada jochenjo' kama' uyedenjo ni uyaj tibilajo' uxe uchen t'ok ni lubujnojom;

XIV. Ni empresariujo' uxe uchen uts upatan tuba mach uch'i'mben yajin ta upatan i tuba ni utsle tuba usubsiba ukinjun tuba ajpatanjo', ke uchen t'ok ni ixxok'a o tucherben usubsen ukinjun o patan ke uchen; jin uk'a ni ajt'ibila uxe utoje ni utak'ini tuba kua'chika uchen ke tuba, ke kama' k'a jin uk'a achimi o ach'inko'li tuba t'ok uk'ini o unonojchen chako'li tuba upatan, ke kama'chich uyile' ajipt'an. Ni upatan uxe ti ajti ti kuaxuk'a ke ajt'ibila uxe uyeben patan t'ok kachikajini;

XV. Ni ajt'ibila uxe uchenen uts ke kama' t'ok ni upanka' tuba utusk'ajalinjo ni kama' uyile' a jipt'ini' tuba numik utsle kinintintik tuba ni bajka'an uch'e' ajnik se' jinchich, ni bajka'an uch'e' ajnik se' jinchich, i ucha'numch'e' ni up'isinte uts k'a mach ajnik no'ompe kojimon tuba tuk'imbe makinajo', o kuachikajini tuba patan i uk'imbinte upatan, i che'chich uwoye' uts tuba ni jinchich, k'a ajnik uk'enan numik uts tuba utsle i tuba uk'ini ajpatan, i tuba ni ch'ok ke mu'uch'ije ti nik'i, jink'in che' ixiktak noj unik'. Ni jipt'an uxe ukinintan, ni mach, k'a i'kak utoje tan tuba ni kada kuaxuk'a;

XVI. Che'chich ajpipi'patan i che'chich ajyum pete ajpata ya'an uyolaya tuba uchen uyole'ubajo' tuba ujapin ni tuba luke ukinitan, uxe utuse' unto ajnoja tuba se' jin uchen ujapin ajpatan, o uwoye'ubajo ke ukaj subsi kinjun, etcétera;

XVII. Ni ajipt'an uxe usapin kama' ump'e uyolaya tuba upete pipi'ajpatan i tuba uyunjo' uchenjo planton i uye'e' ubajo;

XVIII. Ni ajcheraj planton uxe ti ajti upermisju jink'in ukinitan tuba ni usakin u ekilibriu tuba ni tan unejo' o tuba uk'neskak, i ajnik ni uyolaya ajpatan t'ok ni luke ukinintan ni tuba upitoni' kaj uxe ti lubujnojkan tuba ni ajpatanjo' uts'eykun, t'ok 10 ukini najtiki, n i ti junta ta konsiliasion i arbitrij, jink'in uk'ini atich'binti tuba mani uchen patan. Ni ajcheraj planton uxe ti irinte ke mach uts se' jinkin uk'enan ni ajcheraj plantonjo' uchenjo' ni kua'chika kokojk'echom t'ok tu yako' o ni luke tubajo' o ni kua'xuka ni joyan, jink'in ni luke tubajo' o se' ajti ni serbisiju'ke umona'tan ajmanda;

XIX. Ni upete ajplanton uxe ti ute uts se' jink'in ti k'en uk'enan uch'e chinintik ke k'a mach ni' utik patan tuba ko'lak jinchuba tak'ini ni tulimite k'en i ni uk'enan tuba junta ni Konsiliasion i Arbitraje;

XX. Ni Diferensiajo' o ni jo'yanjo' t'ok ni utak'ini i ni patan uxe uk'ech'uba ni luke uyile' ump'e junta ni konsiliasionjo' i Arbitraje, tusu tomp'e uk'enan ni upimi ta kua'chika ajpatanjo' i ni ajnojajo' i unto tuba ajmanda;

XXI. Che' ni ajnoja mach usapin ni udiferensia ni Arbitraje o usapin ni ut'an a i'ki t'ok ni junta uxe ti i'kan uxupiba ni kontratu tuba patan i uxe ti ko'lan (sic DOF 21-11-1962) lubujnojo utoje' ni kua'chika patanjo' t'ok ni tak'ini ni uxpe' mes ta utojapan, i che'chich ni upatan ke jin uye'kan ni jo'yan jinda aj i'kan machuxin ti i'kan ni ti kuaxuk'a luke uchenjo' kama' ya'an ni ti unlip' chenjo' kama ts'ibi luke ute. Che' ni mach usapinte tuba ajpatanjo' uxe ti ikan uxupiba ni kontratu tuba ajpatan;

XXII. Che' ni ajnoja unonojpa'sen unto ajpipi'patan i mach'an kuaxuk'a k'a ochi tama ump'e ajwoyomjo' o ajip patan, o k'a uchi ump'e uts' tuba aj cheraj planton t'ok ujuni uxe ti lubuj'kan, uyakin aj patan u tsonin ni ukontratu o utojben t'ok utojli' ta uxpe' mes utak'ini upatan. Ni jipt'an uxe uyile' kuaxuk'a ke ni ajnoja uch'e chajkak tuba ni lubujnojkan uts'onin ni kontratu, t'ok utojki' tuba ump'e utojben chechich uxe ti ajti ump'e ulubujnojkan utoje ni ajpatan tók ump'e utojli' ta uxpe' mes utak'ini upatan jink'in upase tuba ump'e upatan k'a mach'an ni uprobabilidad tuba ajnoja o k'a uche malujtratu, machuchekua tuba yebejo' o tuba jit'ok, upap uch'ok o uyermanujo'. Ni ajnoja machuxin ti chajkan tuba jinda upatan, jink'in ni malujtratu tik tuba unto kuachikajini o fa'milyajo' ke utik t'ok ut'an o une machu uyile kua;

XXIII. Ni menajkua'chikajini tuyak'o ajpatan tuba utojlib' upatan o utak'ini upatan ke utojli' tuxupiba ja' i tuba tojli' uxe ukinintan tuba kua'chikadomba ni kuaxuk'a ump'e konkursu o tuba uxupiba utak'ini;

XXIV. Ta ubet uchi ajpatan tuyak'o ni ajnoja, woyom, ufa'milyajo' otuba tuyak'o, se' tuba upatan ni ajpatanjo' i no'ompe kuaxuk'a i ni'ump'e kua machuchi uchen uk'atin ni kua'chikajini o ufa'milyajo', ni machuch'i utik uk'atin ni ubetjo' tuba uk'enan ti k'en utak'ini ajpatan tuba ump'e mes;

XXV. Ni upitoni' tuba ni tuskan ajpatanjo machuxin utoje' tuba jinda k'a che'chuchen tuba ojisinajo' upamkaj o uchim tuba patan o tuba kachikadomba otroj intitusión ojisiaj o partikular.

Ta umajan tuba upatan uxe ti chikan tiki ni de'manda upatan i tomp'e ni uyajti uxe ukinintan se' une machika uye'e' se' jin unumiba uyochiba utak'ini tuba ufa'milya;

XXVI. Upete Kontratu tuba patan ke uk'ajti'in unto ajkibna i unto ajkibna i unto ajmanda tuba uyototi ajpatan tuba tuntaj kaj, uxe uyik'e'uba ti ikan ujun tuba numik uts t'ok unto ajnoja tuba pamkaj ke une uch'e uchen i ke uchini unto konsul tuba nojkaj bajka'an ni ajpatan uch'e' xik tuba k'a ni chechich ya'an tsibi ti kla'usula Ordinariujo', use xe chikintik uts ke ni utak'ini tuba sujetas'intik uxe ti ko'lan tuyak'o ni ajnoja tuba uyototi ajpatan ke mu'uyakin ni patan;

XXVII. Ni utusom machuxin ti ch'ikan ni machika uk'ati, machuchekua uyile ni ti kontratu:

- a) Ni kama' i'kak unp'e uk'ini mach cheen ke ni chinintik ti' a k'en ai'ki tuba chinas'intik ni patan.
- b) Ke jini uyek'e unp'e utak'ini upatan ke mach utojikib tan umech'inte tuba ni uwoye'ubajo' tuba konciliacion i Arbitraje.
- c) Ni kama' i'kak unp'e pisk'in uk'enan ni unp'e semana tuba uwoyli'b ni uk'ini upatan.
- d) Kama' utich'e unp'e uyajli' ni ubuk'oli, choni' k'ux, chon kafe, o chij, uyajli' aj chiba ochon' kua'chikajini tuba uch'e tojkak ni upatan, jink'in mach aj patan tuba yaj uyajni'.
- e) Ke ni ye'binte lubujnojo se' yai o mach o mach yai tuba uch'e ni luke uxe ukine' ti tiendajo' o tu yajli' ke aibinti.
- f) Ke uch'e unet'ben utojli' upatan k'a ch'imbak ta tojtani.
- g) Ni kama' tuskak juntupasik une uchen ajpatanjo' tuba utak'ini ni kua'chika uchen o ke ukinintan uyolaya k'a uchuba kojpimon tan upitoni' i kile' profesionaljo', perjuisiujo' ke uchijo' k'a mach uts'onin ni kontratu o k'a pa'sintik tipatan.
- h) Upete jini ke alaj i'ki ke uyik'e' tuba mani' ajnik uyolaya ke uch'e tuba tuyak'o ni ajpatan ni tuba jipt'an tuba kinintintik i japintik ni ajpatanjo'.

XXVIII. Ni jipt'an uxe uyile' ni luke ukinintan ke ulaj ik'e' ni tuba uch'e' luke ukinintan tuba ufa'milya, ni luke ya'an tuba machuchi i'bintik otroj i mach uch'i uk'eche'uba tuba ulubujnojkan ni ch'imbintik tuba bet, i uxe ti chanumsibinte upimi tuba matin t'ok utik ken uts, tuba chinintik ni tan umech'inte utani uxe ti ute;

XXIX. Tuba uk'ine' kaj ni jipt'an tuba k'alin numik kaj, i une uxe uchinen k'alin ajti tuba mani' ch'oyik, o k'a unoxiban, tuba ubida, ni wa'ats'intik anke mach uyolin tuba upatan o ukile' kua'chikajini i uchenuba kojpimin, o tuba ibintik uch'ujnan uch'ok o kua'chikadomba ke ya'an tuba kinintintik i uye'binte tuba ajpatanjo o ajpatan tuba te'e', o mach ajtojkinti upatan i otrojo' tubajo' ajts'ujilba i ufa'milyajo';

XXX. Che'chich uxe ti'irinte tuba k'inkak upete ke mach ajnik uts tuba utik ototilba mach chojtak i asia'u, tuba uch'e chimkak tuk'abajo' ajpatanjo' t'ok up'isk'in ye'ejtak, i

XXXI. Uxe ti k'inkan ni jipt'anjo' tubapatan tuyak'o ajnojajo' tuba teromkajo' t'ok tubajo' bajka uchenjo patan, peru tuba ni sek' unejo ajnojajo yolo'kaj ni tuba t'an tuba aj:;

a) Uk'ib indujtrialjo' i serbisiujo' :

1. Jit'om;
2. Eléktrica;
3. Ye' Dibujujo';
4. Wots'om;
5. Aj cherajtsa'esom;
6. Minera;
7. Metalúrjika i siderúrjika, uxe ulaj ch'e tsilom tuba ni mineraljo' basikujo' ni tuba chanunutik tubajo' chich, che'chich tuba chimkak ni yerru metaliku i ts'uyom tuba upete i sits' i ni produkujo' lamina'ijo' tuba jichich;
8. Ni Hidrokarburujo';
9. Petrokímika;
10. Ajcheraj sementu;
11. Ajcherajtan;
12. Ajcheraj Kochejo, konto'o upartejo' mekanikajo o Elektrikajo';
13. Kímika, konto'o ni kimika farmase'utika i ts'ak i;
14. Ni selulosa i jun;
15. Ni aseytejo' y krasajo' bejetaljo';
16. Ajcheraj k'ux, i ulajch'e se'jin ajcha'numchen jini ulaj tuskan, enlata'ijo' o enbasa'ijo' o ke jini utiskinte jintuba;

- 17.** Ajcheraj buk'a ke jini uyute enbasa'ubo' o enlata'ubo' o ke jini utiskinte jin tuba ;
- 18.** Unumiba tamil kamion;
- 19.** Te' uk'inkan, ke uch'e ni ucha'nunchen ni ajsek' te' i ajcheraj triplay o woyojo' ta te';
- 20.** Ajcheraj bidriu, se'jin ni machika uchen ajcheraj bidriu tech'e, ts'iylim o pilijtak o ni embasa'ubo' ta bidriu; i
- 21.** Ajcheraj k'uts ke uchimkan tuba cha'nunutik ni luke uk'inkan tuba k'uts;
- 22.** Ajcheraj ch'uj i majan tak'in.
- b)** Uyototi' ajpatan:
- 1.** Ke jini uyototi ajpatan uts ke jini direktu t'ok une o mach tok ni ajmanda yolo'kaji;
 - 2.** Ke jini uxe uch'e utik umpe kontratu o konsesion yolokaj i ni indujtrialjo' k'a uch'e utik konexajo'; i
 - 3.** Ke jini k'a uchen patan tuk'aba' yolo'kaj o ke ajnik yaba bajka uchen patan yolokaj bajka'an ja' territorialjo' o jini tuba bajka'an ukaba ts'its'ita se' tuba ni Na'kaj.
- Se' une tiki uxe uch'e ni ajnojajo' yolo'kaj, uxe uyik'e' ti ute ni patan ni tu asuntujo' kama ni jo'yan ke unkin cha'tu o k'en uk'ini nojkaj; much' kontratu ke kama a ilki lubujnojo' uk'enan unp'e uk'ini nojkaj; i lubujnojo' ajyumnajo' ni uchenjo' ye'jun ni tu xupiba jipt'an; i jini kama' tu lubujnojom ni ajyumnajo' uchenjo' ulaj yee' uts i u bisan uyaj patanjo' che'chich ukinitanjo' i uchonba uts ni tu tinxina ni patan k'a ni jinuka aj nojajo' yolo'kaj uxe ti tsikan t'ok upatanjo' ni tub a Teromkijijo', jink'in tub a ni uk'ib o upiton'i'b ni bajka uchen patan local ni tu xupiba tuba jipt'an tus pitoni' ke uxe.
- B.** Jini t'ok umuk' tuba untejo' ni ajmanda tuba dijtritu Yolo'kaj i uyajpatanjo':
- I.** Uk'ini kada k'in uk'enan ni upatan ti k'in i ak'ib uxe ti ikan ni jo'p'e t'ok uxpe' i jo'p'e t'ok chap'e orajo', jinchich. Jini ti numik uxe ti osinte i ti tojkan t'ok unp'e uk'enan k'a k'enan ni luke utojkan a ilkinti tuba upatan uk'enesi. Ni noomp'e kuaxuk'a upatan uk'enesi Uch'e ti'nuk ni uxpe' ora k'in ni uxpe ora uk'enan jinchuba ora;
- II.** K'a uk'enan cha'uxp'e k'in upatan, uxe uch'a'ilesanujin ajpatan ump'e k'in k'a uch'e'uba, jink'in t'ok ts'ita uch'e' utojli' upatan ke utojbinte;
- III.** Ni ajpatan uxe uch'ilesan ujin uch'e'uba ke mach ts'ita ta ka' chinjo'p'e k'in kada jab';
- IV.** Utojli' upatan uxe ti ilkinte ni upresupuejujo' ke a ilbinti mach ke jini utak'ini machuch'i ts'its'ita'eskhan tan uk'ini ni jindajo', uk'ech'e'uba kama' ya'an ni ti artikulu 127 tuba wida ti tuslomjiipom i ni ti jipt'an.
- Ni ni'untu kuaxuk'a ni utak'ini upatan uch'e' ochik ats'its'ita' tuba ajpatan upete ni ti Dijtritu yolo'kaj i ni ti ukini tuba Na'kaj.
- V.** Upatan tomp'e jinchuba utak'in a tomp'e mach chinintik kuaxjini che' ixik o winik;

VI. Se' uch'e' wa'ats'bintik, pa'sibintik ts'ita, ts'its'ita' eskan o laj pa'sibintik utak'ini upatan, ni kuaxuk'a ke uxe uyile' ni ti jipt'an;

VII. Ni uxe ti tibsinte ajpatanjo' uxe ti ute t'ok jit'i patan ke uch'e chinibintik ni uk'ajalinjo' i u'aktitutjo' ni machika uyolin t'ibik. Ni teromkaj uxe uwoyeubajo' kinjun tuba uchen patan uts kaj;

VIII. Ni ajpatanjo' uxe uch'a'ilesan uyolaya ni tibsintik k'a xupiba ke ni uk'ajalinjo', u'aktitutjo' i up'isk'in uk'enan k'a tomp'e ni kachikada, uxe ukinintan machika nebajnik se' une uyosen tak'in tuba ufa'milya;

XI. (sic 05-12-1960) Ni ajpatanjo' use' uch'a'num pa'sintik o nonojpa'sibintik upatan k'a ni mach'an kua'uk'a; ni tuxupiba ke uyile' ajipt'an.

Ni kuaxuk'a pasintik k'a mach'ankuaxuka ukinintan uyolaya tuba uch'e' k'a sujtats'bintik upatan o k'a ni utojki' upatan ke jini uyi'binte, kama' uxe ti ibinte legal. Ni ti kuaxuk'a ka laj pa'sintik ni plasujo' aj patanjo' ke anun pasinti uxe ukinintan uyolaya o ke ibintik otromp'e unte' ke anonojpa'sinti o ni utojbinte ke uyile' jipt'an;

X. Ajpatanjo' uxe ukinintan uyolaya uwoye'uba tuba ujapin luke ukinintanjo' t'ok ulot. Uch'e che'chich uch'e uk'ine ni uyolaya ta uchenjo' patan o ke k'a uts'nin pete luke uyi'e jipt'an ke jini ni ump'e o tojiyp'e uyototi tuba umuk' kaj, jinkin ukokoj'echkan ni tomp'e i jit'i pitoni' ni uyolaya tuba wida ti artikulu ke ibintik;

XI. Ni ukinintan much' tomp'e uxe uwoye'ubajo kama' ni ute uchumliba ts'ita':

a) Uxe ubile' kojpimon i kua'chika u'kile' profesionaljo'; ni kua'chika ukile' mach profesionaljo' ini'bi; i ni utojbinte bajka upase, ni machuch'i uchen patan, noxible i chime.

b) Ni kuaxuk'a ni kojpimon o kua'chika ukile', uxe ukinintan uyolaya upatan k'a uk'ini ke uyile' ni ajipt'an.

c) Ni ixiktakjo' tan uk'ini noj unik' mach uch'i uchen patan ke ulubujnoje' umuk' ke machuch'i tuba utsle ka' ni mu'to uch'ije uch'ok; uxe uch'a'ilesanujin uyolin machuyolin ta ump'e mes k'a uch'e'uba najtiki ta uk'ini a i'bintik unats'ilan tuba upojlen tuba i otroj cha'p'e kanumi ta jinchichtiki uxe ti ajti uch'imben utojlib upatan ts'iki i ukinintan upatan i uyolayajo' ke a i'binti k'a che' ubisuba uts ni upatan. Ni tama uk'ini mu'utsu'sa uxe uch'e' chap'e uch'euba ti i'binte kada k'in ni unxot' ora kada jump'e tuba uk'uxnesan ubik'it ixch'ok i che'chich uxe uch'a'ilesanujin tuba bixik ti ajts'ak i ti i'binte uts'ak, k'a utiklen tuba uts'usen i ni uk'ine k'a uch'ujnan uch'ok.

d) Ni ufamiliarjo' tuba ajpatanjo' uxe ukinintan uyolaya ke chinintik ti ajtsak i ts'ak ni ti kuaxuk'a i ni ti k'e'nan uyile' ni jipt'an.

e) Uxe ti i'kan utinxina tuba uch'e'uba i tuba uch'e ukajalin, che'chich ni kama' chonojo' baratujo' tuba tuyak'o ajpatanjo' i ufa'milyajo'!

f) Uxe ti i'binte ni ajpatanjo' uyototjo' tuba uneabajnik o tichonkan, kama' tuspatanjo' ke uxe tisapinte. Che'chich ni teromkaj ke une uxe uyi'e', uxe uchen ump'e ch'ujomkaj tuba ototjo'

k'a uxupiba ni utik ikak tuyak'o ni jinchich ajpatanjo' i uyik'e' ump'e jit'ipatan tuba k'exkak ke uch'e' i'bintik ni majantak'in baratu i uts uk'enan, uch'e' uyik'e' utsijibesan o utojkak ubet ke jinda ach'imki k'a ni jinda. Ni luke uxe ti ibinte tuba ti'kib utak'ini uxe ti laj ilbinte ni orkanijmujo' ke ya'an tuba ajkinintuba upete kama' uyile' ni ti jipt'an i ni luke uye'binte, ni kachikada i ni kama' yo'xe ni kuaxuk'a uxe uchen patan uts ni tuti'kib utak'ini i uxe ti ibinte ni tubachich majin tak'in ke jinchich.

Loke uyikan ixi uyute ch'uch'om tsajbintik naj woyon bakone u ch'una'tan ajkinin ajts'ujilba chimbi tan jit'an i otrojo', loke kache' an i yute noj chu'jom i ikan i ch'mkan uch'e' utak'ini.

XII. Ni joyan ajuntu, tomp'ejo' o sek' ajip' patan uxe ti osinte tan ump'e Tribunal Yolo'kaj ni uch'imlanubajo' i Arbitraje tusujtak kama' ya'an ni ti jipt'an tus pitoni.

Ni joyan t'ok ni poder judicial tuba yolo'kaj i u yaj patanjo up'aliben t'ok unp'e konseju tuba judikatura Yolokaj; jini luke uyile t'ok ni Supremu Korte tuba tomp'e i uyaj patanjo' uxe up'aliben t'ok jinda uxupiba.

XIII. Ni Militarjo', marinujo' o aj patanjo' ke uchenjo', piti i aj patanjo' tuba Ministeriu kaj, peritudo' i upete ajpatanjo' policiajo', uxe uyile' k'a unejo' chich jipt'an.

Ni aj patanjo' ni Ministeriu kaj, ni peritudo' i ni aj patanjo' tuba upete polisiajo' tuba yolo'kaj, ni Dijitritu yolo'kaj, ni teromkajo' i ni pamkajo', uch'e ts'ejkakjo' ni ta upatanjo' che' mach uts'nin t'ok ni upete luke uk'atin ni jipt'an ke uk'atinte jinba ratu ke uchijo' i utich'e tuba ajnik ni jinba ojisinajo' o nikintikjo' k'a mach uts'onin upatan tuba ni upete luke uchen. Che' ni ajnoja bajka uchen upatan usapin ke ni ts'ejkak, ts'ejkak, nonoja'sintik o nonoja'sibintik upatan kuachikadomba otromp'e tuba xupik upatan ke k'a mach'ankuaxuka. Ni Teromkaj use'inxo ti aji lubujnojo' utoje ni kua'chika, i upete luke tuba ukinintan uyolaya, mach ni'ump'e kuaxuk'a uxe ti sujats'inte upatan, kuachikadomba ke a ilkinti ni tan umech'inte utani o unxot' ni ujapinuba ke ni mu'uchen.

Ni ajnojajo' ni tusujtak Yolo'kaj i teromkiji, ni dijitritu Yolo'kaj i Pimkiji ka ni ibintik ni umuk'i ni jit'i'patan ni ajkinints'ujilba tuba ajpatan tuba minijteriu kaj tuba uwoyi' polisiyajo' i ni ajpatanjo' perisialjo'; tuba ufa'milyajo' i uk'echkiba, ke uxe utuse' jit'i'patan uts'ikti ni ajkinints'ujilba.

Ni teromkaj uxe uye'ben ni machika ya'la'an ulaj ninkubajo tuba ejersitu, umuk' iski i Arma'uju', ni luke uye'binte tuba upatan ke uyile' ni ti insisu F) ni ti unlip' XI tuba wida jek'e, tuxupiba ts'ita t'ok tuyak'o ni Orkanijmu ke tuyak'o tuba ni ajkinints'ujilba ke ya'an jinchich ni intitusunjo'.

XIII bis. Ni uk'inijo' tuba uchen patan uts kaj Yolo'kaj ke ya'an tama ni jit'i'patan tuba ch'ujtak'in Mejikanu une uxe uyile' ubisanubajo' upitonibjo' t'ok uyajpatanjo' k'a ni ya'an wida ni ti jek'om.

XIV. Ni jipt'an uxe uyile' kuax uxe uchen ke ya'an uk'a ni tomajti. NI yebajo' ke uchen uxe uch'a'ilesan tuba p'isi tuba ajkinin utakin i ajpatan i uch'ilesan ni tubajo' ni ajkinin ajts'ujilba.

TÍTULU CHA'UXP'E T'OK UMP'E

Nonojilkan Upete k'a ujup'e'uba

Artíkulu 124. Ni luke uyile' ke mach'an ts'ibi mach a i'ki tuba wida tuslomjipom i ni ajpatano' Nojkajo', uch'e' ya'ch'uju ni teromkajo'.

Artíkulu 125. Ni'untu yebajo' uch'e' uchen ni jinchich chap'e patan Nojkajo' ni uyakinte ajkiji, ni'untu tuba yolo'kaj i kachikadomba ni ump'e Teromkaj ke jinchich tiki tuba yakintik; jini a ilkinti uch'e' o yakin unejo'chich ni machikayo uchen.

Artíkulu 126. Machuch'i utik tojkak kuachika ke mach'an tama ke a ilki tan presupuejtu ke a ilki o yik'i ajipt'an tupat.

Artíkulu 127. Ni ajpatano'b tuba na'kaj, tuba kajo'b, tuba tinxin na'kaj i tuba kabilkajo'b, jin tiki bit ajpatano'b, ch'ok tak'injo'b tuba kaj i ni woyon juntuma ucheno'b patan, i kachijkamba ajpatan tuba kaj uxe ti pipiy ti tojkan uts k'a upatan, uxe ti chininte kone xochen k'a ka'jini tojkak.

Jimba utojki' yujé ti ute kada jap' ikainich t'o tak'in uyoche, kau kolaban.

I. Uxe ti ch'imkan utak'ini luke uchi o utojki' upete luke uch'i ni utak'ini o ni kuachikajini a ibinti kont'o tiki uts'its'ita', utak'ini kada jab', utojki' uts kua'chikajini, upipi'tojbinte ts'its'ita' tak'in utojki' tuba uyuwi luke uchen, utak'ini tuba ucheril' patanjo' utojki' tuba uch'e uts utak'in i kua'chikadomba t'ok ni mach utak'ini upipi'ibinte i utak'ini usite' keche ts'ikijitak uts ke jinchich tuba uch'ijiba upatan i utak'ini usite' tuba bajka ubixe uchen kua'chikajini ke atiskinti.

II. Ni'untu ajpatan tuba kaj uxe uch'e' utak'ini luke uchi, tuxupiba ni ti unlip' anumi, uchen tuba pitoni' tuba luke uchen, upatan, tuyak'o o luke tiskinti uchen, uk'e'nan ke kama' i'binti tuba ni ch'unik tuba na'kaj ni utak'ini jinchich tuba.

III. Ni'untu ajpatan tuba kaj uch'e' ukinintan ump'e utak'ini luke uch'i tomp'e o k'en ke' mix ajoja tusujitak jipi ke ni uk'enan jin uyik'e ni tojiyp'e patan tuba kaj, ke ni utak'ini luke uchi jin uch'e ni kuachikajini ke ya'an tuba upete ni patan, kama' umpe' patan tekniko ke amech'inti uts o k'a sek' jinchich uchen utsijkan ni jinichich utojki' machuch'i ti'numik ni unxot' ni utak'ini luke uchi ya'an tuba ni ch'unik tuba Na'kaj ni tsiki' tak'in jinchich tuba.

IV. Machuxin ti i'kan ni tibilkan utojkan majni'an tipatan tak'ini bajka uchi patan o k'a a nonojpasi, ni unun laj tojbinte bajka uchi patan majan, che'chich machuch'i neabaj i'bintik o majan tak'in, ke mach jinda ajnik ts'ibi ni ti jipt'an, och'e' ts'ibi uk'a ajoja lejijlatibu mulpatan tomp'e k'ache' ilki tuba upete ajpatan. Jindajo' ya'la'an machuch'i tuskak tuba ni utak'ini luke uchi. Uxe ti kolan patijo' ni patan tuba a jkininya k'a ch'imkak ni uyajpatan kaj k'a ni uch'i tuyak'o patan ke uchi.

V. Ni utak'ini luke uchi i ni utak'in tsikijitak uxe uye'ben kaj i uxe ti yekan i ti tsikbinte ni upete tuba utak'ini tuba i ti kexkak che'chich ta tak'in o ni kachechikada.

VI. Ni konkresu tuba untejo', ni lejijlaturajo' tuba ni teromkajo' i ni juntajo' lejijlatibu tuba Dijtritu Yolo'kaj, tama tuba up'isi' utiskun ni jipt'an tuba utik uts ni luke ya'an ts'ibi ni wida ti artíkulu i ni luke ya'la'an ti jipt'in i k'iskeche i tuba i'bintik utoje utani i ajchininte uts ni kache' unume ke uchininte ni k'a mach uts'onin o ni un'taya k'a usukpekyia ni ya'an ts'ibi wida ti artíkulu.

Artíkulu 128. Upete uyajpatan kaj, machuxin tiyakinte no'ontu, najtiki uch'e' ujun tuba uchen patan, use umajnan che' usapin uch'ujnan ni tuslomjipom i ni jipt'ano' ke ni tuba ut'e'e'

Artíkulu 129. Ni tu k'ini ke ch'ijk'ib, ni'untu ajnoja solda'u uch'e uchen kuachikajini ke ukinintan tubajo' t'ok ut'an uts militar. Use' uxe ti ajti komandansia militar keya'chajnik i ko'lak ni tikajtiyu, umuk' i ajch'ujninte, ke use' uxe ti ajti tuyak'o untu ajmanda tuba untejo'; o ni tu majan ototjo', uyototjo' o nebajnik, kubajka mach'an kaj, uyik'e' tuba nebajnik tuba ump'e utomtijo'.

Artíkulu 130. Ni ut'i'ki' k'en anumi tuba unakinuba teromkaj i ni ch'ugo' uxe utuse' uts ni t'an tuba numik uts untu ke ya' uyile' ti Artíkulu. Ni ch'uj kachikadomba uwoye' ubajo' tuba chujt'an uxe ukech'euba ti jipt'an.

Use'inxe ni tiki ni konkresu tuba untejo' uxe uyile' kachikada uxe ni ch'ujt'an tuba kaj i ni ch'uj i uwoye' ubajo' tuba ch'ujt'an. Ni ajipt'an uxe utuse' ni kejin; ke kadomba uxe uyile' kaj, uchujiiba i uxe uyile' kama' ya'an wida:

a) Ni ch'uj ni uwoye' ubajo' tuba ch'ujt'an uxe ukinintan nokajbuko' juridiku kama' uwoye'ubajo' unpets' ke' ukinitan ni uts'ibi'tan. Ajipt'an uxe uye'le ni uwoye'ubajo' i uxe uyile' ni kachikada i kuax an tuba uts'ibi'tan kontitutibu tuba jinchich.kama'

b) Ni ajnojajo' mach uxin ujup'e uba tan ukuxliba se' tuba ni uwoye'ubajo' tuba ch'ujtan.

c) Ni mejikanijo' uch'e upukin ut'an kinojpapla tuba kachikada ch'ujt'an. Ni Mejikanujo' o tuba otroj nojkaj uxe uchenjo' uch'a'ilesbenujin luke utich'e ajipt'an;

d) Ni tuxupiiba ajipt'an tuba tuspitoni' ni ajpuk t'an tuba kinojpapla machuch'i xik uchenjo' patan tuba kaj. kama' yebejo' ukinintan uyo'laya ujot'injun Peru unejo' a machchi jot'intik. Machika jini uyikti upukin ut'an kipalpa tuba chujt'an kama uyile' ajnik i kama uyile' ni ajipt'an, uch'e' xik ti jot'inte.

e) Ni ajpunkt'an tuba kipapla uch'e' uwoye'uba t'ok kua'chikajini politikujo' ni uchenjo' k'itjot'om ka ajnik t'ok o mach uyolin t'ok ni kandidatu, partidu o ajwoye'ubajo' politika kachikadonba. Chechich machuch'i ti bajka uwoye'ubajo' kaj , o kua'chika uchen tuba ch'ujt'an, o tuba bajka uts'ibinte ti ch'uj, o bajka upukult'an kua'chikadonba ch'ujt'an, o mach ujapin ni ajipt'an tuba pa'is o tuba u intifusionjo' ni utsukp'alìn, kache'chikada, ni ukiykan yolo'kaj.

Uxe ti ko'lan ts'its machuch'i uwoye'ubajo' ni tuba upete kua'chikadomba uwoye'ubajo' politikujo' ke t'ok upim ajnik kua'chika uk'aba o kuachika'uxe ke kua'chikadomba uch'euba ok kua'chikadomba ke se' une a ibrinti tuba ti ch'uj. Machuch'i xik uwoye'ubajo ni ti ch'ujt'an uwoye'ubajo' tuba kuachika politiku.

Ni utoben ile' ke uxe uyile' utoja i uts'onin ni luke yowi ke uxe uchen, k'echok'a luke mu'uchen, ni kuaxuk'a ta machajnik tuba, ni taní ke uye'ben tuba uyik'e' ajipt'an.

Ni ajpunkt'an tuba kinojpapla upimi tuba uch'ijiba, i ukolesben, usikun i ujito'k, i kama che'chich ni uwoyi'ubajo' aj ch'iji i ke kua'chikadomba ke ajnik, i ke machuch'i u yiktiben t'ok ut'an ti juni, tuba ni yebejo' ke ni unejo'chich ajpunkt'an kinojpapla une ubisi o tikli t'ok upixanjo' i machuch'i ajnik tuba uchich u ch'ich'e tama chinp'eli'b ut'ibiba.

Ni luke uchenjo' ni teromkaj; yokoyinikjo' tuba ni yebajo' se' tuba uk'atin ni ajnoja uchen upatan uts tuxupiba ke uyile' ajipt'ano' i ukinintan umuk' i che' utik ke unejo'chich uyile'.

Ni ajnojajo' Nojkajo', tuba teromkaj i ni upamkajo' uxe ukinintan che'da uyute ni uchen trebe uchen i upatan ke uyile' ajipt'an.

Arikulu 131. Uxe uch'e' sek' tuba ni yolo'kaj uxe uchinan ni minoni'jo' ke uxe utisenjo' o utiskunjo', o ke uxe ti nume k'en ni tu kiji nojkaj, ka che'chich uxe tus pitinte tuba upeteu kini i che'chich machuch'i ni tuba kua'chikajini ke aj kininyaj o tubaj k'echom, ni tuba uch'e' numik tama ni na'kaj ni upete de kua'chikadomba uyute, o kua'chikadabalau tin; peru ke machin tubachich yolo'kaj tuba uch'e', ni uyile', ni ti Dijtritu Yolo'kaj, ni luke utoje' i ajipt'an ke ya' ts'ibiuka ti unlip'jo' VI y VII ti artikulu 117.

Ni ejekutibu uxe ts'nin luke konkresu tuba untejo' tuba ut'ibsen, ts'its'ita'esan o upa'sen ni utakini tuba luke a iki bisintik o tiskintik, ke utiski unejo' konkresu, i tuba uchen otromp'e; k'a che'chich tuba upa'sen i mach uyik'e' tinume o tibisinte i unumiba ni ujut', Artikulujo' i kuachikajini, jink'in uyile' ke ti'k'ini, k'a tuba uchen uts tuba ni uminkan tuba cha'num chonkak ke ya'an piti, ni utak'ini pa'is, i ajnik uts tuba ni uk'enan tak'in tuba nojkaj, o tuba uchen kuachikadomba ke uyolin, tuba chich ni pa'is. Ni uechich ejekutibu jink'in utiskun ti konkresu ni presupuejtu Jiskal tuba jinkin jab', i uxe uch'e' uchinan k'a uch'e' kinkak ke kuachika a uti tuba ni uch'e' che' a ilki.

Artikulu 132. Ni muk'jo', ni ototijo', ch'ujom ke uxe ti ajti i kua'chikajini ke ukinintan machu nikinti ke utiski ni ajmanda tuba untejo' tuba ajpatan ajkiji i uk'inkan tuba upete, uxe ti ajti k'ech'e'uk'a ni bajka'an ti patan tuba ni poderjo' Nojkajo' ni tuxupiba ke uyile' ajipt'an ke uxe utiskun ni konkresu tuba untejo'; k'en tuba ajnik tomp'e ke ni luke uchen ji'pat ke ukatin tama uyaj kiji i kua'chikadomba teromkaj, uxe ti katibinte o t'an tuba lejilatura kejin..

Artikulu 133. Jinda ti tuslomjipom, ajipt'an tuba konkresu tuba untejo' ke umabin tuba chich i pete ni trata'dujo' ke ajnik tomp'e tuba jinchich, ke a k'ajti'ki i ke ukajti'i ni Ch'unik tuba na'kaj, t'ok ut'an uts tuba senadu, tuba ni ajipt'an tuba meru ajnoja tuba upete ni untejo'. Ni Juesjo' tuba kada teromkaj uxe ti tuskan ni ti tuslomjipom, jipt'anjo' i utsuso' uts, i che'chich kama' uyile' mach tutoja ke ya'an ni ti tuslomjipomjo' o jipt'ano' tuba teromkajjo'.

Artikulu 134. Ni utak'ini ke uyik'e ni yolo'kaj, teromkaj, pamkajo', ni Dijtritu yolo'kaj i ni organujo' politiku uchen patan utsjo' tuba p'isijtak uka' uxe ti utepatan uts t'ok ni uch'e uchen t'ok ni luke uchi, utak'ini, chinintik uts i ho nrardu tuba uchen ni luke uxeuchen ke jinni utiskbinte.

Ni resultadu tuba upatan tuba jinchich ni utiskinte yo'xe ti tajuchininte k'a ni uk'tin jit'i' patan ke uyiktan ni jin uk'a ni yolo'kaj; teromkaj, i ni Dijtritu yolo'kaj, t'ok ni uche uyik'e ni utiskinte utak'ini uyikan ni tuba u presupuestu ni tu xupiba ti unxot' a numi. Ni anumi machuxin ti ts'ita'ute ni kama' ya'an ni ti artikululojo' 74, unlip' VI i 79.

Ni uch'e' o luke utoje' ni machunikinte i upete luke ukinitan, majan ni patan ni kuachikadomba luke ukinintan i ni sik patan ke uyute uxe ti ye'kan o bisintik tuyak'o ni uchonkan k'a uchinan kaj uxe ti ye'kan t'ok unp'e jun uchinan kaj tuba k'a choja' uye'e'uba uneba'ji'lakak k'a uche uchen ni tu pam miki, ke uxe ti jibkan k'a uchinan pete kaj, k'a nun chinintik i unun mijkak uts ni teromkaj ni uts ni ya' ts'ibi k'a utik jinchich ni jiyp'e utakini, kachikada'an, uyik'e' tak'ini, uch'e ajnik i uk'enan, kachikada tajk'otik.

Jink'in ni uchonkan k'a uchenen kaj ke uchen uye'e ni unxot' anumi mach cheen ni uts tuba mikan uts ya'an tusu k'a utik, ni jipt'an uxe uchen, ni uchumliba, kachikada uxe uchen, tusu numik, pete luke uk'atinte i uk'enan ke ya'an tuba sapintik ni uts'ita' takin, uch'e uchen, ni luke uchi, uch'e' uyile' k'a uchen uts i honradu ke umike' uts ni ts'ibi k'a utik tuba ni Teromkaj.

Ni ubisinte ni ts'ita' tak'in Yolo'kaj k'a tuba ni Teromkajo', pimkajo', Dijtritu Yolo'kaj i ni organujo' politiku-uchenjo' patan uts ni upisijtak uk'a k'a uxe uk'echeba ni tu chumiliba tuba wida ti artikulu ni jipt'anjo' tus pitoni'. Ni tajchimenjo' tu pam ni patan ni jinchich utak'ini uxe ti ute k'a ni uche' uk'atín yuwi uts ni uk'ini Yolo'kaj kama' uyile' ni ti unxot' ucha'p'eli' tuba wida ti artikulu.

Ni aj patan tuba kaj uxe uchen patan k'a uts'onin ni jinda uchumliba ni tu xupiba ni upimi chimp'eli' tuba jinda tuslomijpom.

Ni ajpatan tuba kaj tuba Yolo'kaj, ni Teromkajo' i ni patanjo' k'a ni che ni Dijtritu Yolo'kaj i uyotot juezjo' ya'an ni pete k'in ni lubujnoje k'a uch'e t'ok uch'e uyile' k'a uchen uts ni utak'ini kaj ke ya'an yaba upatan, mach uchen influi ní ti uch'e uyile' k'a uchen uts ni tu p'isi t'ok ni partidujo' politikujo'.

Ni pukult'an, yaba kuachikadomba uchen ni numsajt'an ajts'uj, ucha' numsen kama che'chich ni umuk' kajo', ni organujo' mach k'echej'o' ni uk'echeba'j'o' i uk'ini tuba uchen patan uts kaj i kua'chikadomba otro ya'an ni ux'p'e uts'oninte ut'an ni aj mandar, uxe ukinintant kirix institucional i u xupiba ts'ajili' ye'jun o ni uye'e t'an aj ts'uj. Ni noomp'e kuaxuk'a jinda pukult'an uxe uch'enben, uk'aba, ts'ibi pintaujo' t'anjo' o ye'om kua'jini ke uch'e tuba uyilk'an ni jinchich ni kua'chikadomba uyaj patan kaj.

Ni jipt'an ni tubajo' tama bajka ni uyek'e, une uyile' ni utik kama' ilki je ti ts'oninte ni kama' ya'an ni tucha'p'eli' unxot' anumi, uxe ti ch'imkan ni tusu' t'an k'a numik uts ni toj taní ke ya'an tama yai.

TÍTULU JO'O'E T'OK UXP'E

Ta ni Ucha'num k'exkan ni Tuslomjjipom

Artikulu 135. Ni jinda tuslomjjipom uch'e ik'bintik o to'eskak. K'ani luke a ik'binti o to'eskak k'a kotik tuba jinda, uxe ni konkresu tuba untejo', ni tuba jot'jun ta ucha'p'eli' tuba uyuxtuli' tuba ni yebejo' ke ya'an, uxe uyile' ke ni a toe'ski o a ik'binti, i ke ats'oninti tuba uk'enan tuba lejijlatura tuba teromkajjo'.

Ni konkresu tuba untejo' o ni ajtibila ke ya'an ni tukuaxuk'a, uxe ti ute ni komputu tuba jot'junjo' tuba lejijlaturajo' i ni luke uyili ke a i'ki ti ts'oninte ni a ik'binti o ato'eski.

TÍTULU JO'P'E T'OK CHIMP'E

Ta ni mach utilka ta ni Tuslomjipom

Artíkulu 136. Ni tuslomjipom machuxin usite' umuk' i numik, i che'chich jink'in ke kua'chika machyo uts'onin jiptan uxe ujobin ni uchinintik. Ni kuaxuk'a k'a kua'chika xibijtak kaj, uxe uyik'e' unto ajmandaj ke machuyolin ni utikiba ke une chich uyilben utoje' utani jin kama' ni ajkiji sujnik ukinintan chajajtak, uxe ti sujti ti i'kan uchininte i t'ok uyolibajo' t'ok unejo' i ni jipt'an ke une ukinintan tuba ni uch'e' utiskun, uxe ti ilbinte che' utoje' utani i che'chich ke a uti uyile' ni ajmandaj uxe uchaje' ni mach uts'oninte ajipt'an, k'a che'chich ni uyik'i tiki tama wida.

Unumibajo'

Artíkulu Ump'eli'. Jinda Tuslomjipom uxe tipukult'an dejde ya'i i t'ok ni uno'an ni ch'uul ajti uxe tip'alinte uch'ujninte i ti ute k'a uch'janan upete ni Na'kaj; pero t'ok mach uxin ni ya'la'an uk'isyakinte ni Supremu Umuk' na'kaj i ni Teromkajo', ke' dejde jink'in uyoche ni ya'an, mach uxin titi'kan ni tiskun dejde ni k'in ta 10. ta May ta 1917, ni tuk'ini ke' uxe ti i'binte ni ch'uul ajti ni Konkresu Tuslomjipom i umajninte ni tuyak'o ni jipt'an ni yebejo' ke jinni uyakinte ni yikon'i tuba uchen upatan ni Ch'unik tuba Na'ka.

Ni tuyankinte ke'jini ujo'kinte, kont'ini t'ok ni artíkulu ute, mach uxin utiskun ni unlip' V ta artíkulu 82; i mach uxin ump'e lakiba tuba xik ka' diputa'u o senaddor, ajnik tipatan Ti'ejersitu, che'chich mach ajnik uk'a tuyak'o tumuk' ni ti dijtritu yikom ni jini; Ma'chich tiki uxe ti ajti liki tuba xik yiki ni Konkresu tuba Untejo', ni Ajts'i jun i ajcha'num ts'i jun ta Teromkaj, che'chich ke ni jindajo' uts'eje'uba ta ni upatan ta ni k'in ke' uxe titiskinte ni jok'om jini.

Artíkulu Uchap'eli'. Ni ya'an Tuk'i' ta Umuk' Ejekutibu ta ni na'kaj, sse'chich ke' jinda apukintik jinda Tuslomjipom, uxe uchenjo' jok'om tuba yakintik ta Umuk' Nojkajo', utikchich ke' jinda utik kama' ni Konkresu kolak tusu tuk'ini, k'a uxupiba jini a uti ni ts'ibijtak ni jot'jun ke' a i'ki uyakinte Ch'unik, k'a uch'e' ilkak kaxjini ni yebe a i'ki tuba Ch'unik Na'kaj, k'a uch'e' ts'onintik ni a ilki ni ti artíkulu a ji'piti.

Artíkulu Uxp'eli'. Ni peryodo uteba Kontitusalional uti'kan ti ts'ikan, tuba ni Diputa'ijo' i Senadorjo' dejde ump'eli' ta sektiembre ute anumi, i tuba ni Ch'unik ta ni Na'kaj, dejde ni 10. ta Disiembre ta 1916.

Artíkulu Uchimp'eli'. Ni Senadorjo' ke' ni yikom utejo' ubisanjo' ni numeru chap'e, tok'a uxe tijiknan chap'e jab' tan ni ejersisiu ta upatan, tuba ke' ni Kaamara ta Senadorjo' uch'e' uk'exe'ubajo' a ts'its'ita', k'a unxot', kada chap'e jab'jo'.

Artíkulu Ujo'p'eli'. Ni konkresu ta ni Woyom uxe uyile' kamba ni Majijtra'ajo' ta ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni Na'kaj, tan ni mes ta mayu uteba tuba ke jinda Noj Uyak'o kolak ch'uul ajti tusu ni ump'eli ta juniu.

Ta jinda yikom mach uxin uchen manda ni artíkulu 96 tan jimba ilomjo' ta kandidatujo' k'a ni Lejjilaturajo' lokaljo'; pero ni anumsibinti uk'aba'jo' uxejo' tok'a tuba ni unajtiki peryodo ta chap'e jab' ke uyile' ni artíkulu 94.

Artíkulu Cha'uxp'eli'. Ni Konkresu ta ni Woyom uxe ukinintan ump'e peryodo ta terenpatan ta patan ke' uxe ti i'kan ni 15 ta abril ta 1917, tuba ts'oointil ti Kolejiu ta uyakinte, utik ni komputu ta jot'jun i chininte ni yikom ta Ch'unik ta ni Na'kaj, utik ni uyílkan se'jin; i che' tikijo', tuba utiskun ni jipt'an Orkaniku ta ni Tribunaljo' ta Sirkuitu i ta Dijtritu, ni jipt'an Orkaniku ta ni Tribunaljo' ta Dijtritu Nojkaj i Uka'jo', k'a ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni na'kaj uchen se'chich ni uk'aba' ta Majijtra'ajo' ta Sirkuitu i Juesjo' ta Dijtritu, i ni jichichba Konkresu ta ni Woyom ni yikomjo' ta Majijtra'ajo', Juesjo' ta ump'eli' Ajti ta Dijtritu Nojkaj i Uka'jo'; utiskinte tiki upetejo' jipt'an ke ut'atinte ni Umuk' Ejekutibu ta ni Na'kaj. Ni Majijtra'ajo' ta Sirkuitu i ni Juesjo' ta Dijtritu, i ni Majijtra'ajo' i Juesjo' ta Dijtritu Yolo'kaj i Uka'jo', uxe uch'e' ochik ta uyak'o najtiki ta 1o. ta Juliu ta 1917, utsupsinte ni luke jin a i'ki uk'aba' k'a ni ya'an tuk'i' ni Umuk' Ejekutibu ta ni Na'kaj.

Artíkulu Cha'uxp'e t'ok ump'eli'. K'a jinda pets', ni kómpetu ta ni jot'jun tuba Senadorjo' uxe ti ute k'a ni Woyomjo' ta Komputadora ta Ump'eli' Dijtritu ta Yíkom ta kada Teromkaj o Dijtritu Na'kaj, ke' uxe tituskan tuba ni komputasion tuba jot'jun ta diputa'ajo', nonoj i'kak k'a jimba woyom ta ni senadorjo' yikijo', ni kredensialjo' ke' a i'kijo'.

Artíkulu Cha'uxp'e t'ok uchap'eli'. Ni Supremu Korte ta Jujtisia ta ni Na'kaj, uxe up'iné'jo' ni amparujo' ke' ajnik tipijayajo', uts'oninjo' ni jipt'ano' ke ya'an.

Artíkulu Uxuxp'eli'. Ni C.najtiki ajyumnajo' ni Ejersitu tuslomjiponi, uyum pitoni' ni umuk' Ejekutibu tuba untejo', uxe ti ko'lan uchen tuba utiskun ni jipt'an elektoral, k'a ni kadomba uxe ti ajti uk'ajtiin, ubada, ni eleckcionjo' tuba utuse' ni umuk' tuba untejo'.

Artíkulu Cha'jop'eli'. Ni machika uyoli uch'enbi ut'an ni ajmanda uyikti ni mach uts'oni tuyak'o ni kama' uk'atin ni Na'kaj, o uyik'i tuba ni jin, uchen dejpuej t'ok ni u'arma tuk'b; uchen patan o kama' ya'an tuyak'o ni unlip'jo' ke abixi tuyak'o ni ajmanda tuslomjiponi' uxe utich'e k'a ni jipt'an ke ya'an jinchich ke mach uch'i chedintik kua k'a ni jindajo'.

Artíkulu Cha'jop'e t'ok ump'eli'. Tama ixto ni konkresu tuba untejo' i ni Teromkajo' ik'jipt'an tupam ni tak'ijo' tuba te'e i pipi'patan, ni uchumliba ya'an uk'a ni jinda tuslomjipom tuba ni a ilki jipt'an, uxe ti kan ke ya'an jink'in ni upete ti Na'kaj.

Artíkulu Cha'jop'e t'ok uchap'eli'. Ni aj kibnajo' ke ya'aj ni tama ni ejersitu tuslomjiponi; uch'okjo' i neba ixik tuba jinda , i ni petejo' yebejo' ke ajni uyik'e' umajinpatan i k'a ni Jo'yan o k'a ni uyiben kaj, uxe ukinintan se' une tuba ni uch'e ni unxo' ke kama' uyile' ni artíkulu 27 i uyolaya tuba ts'its'ita' chonbintik ke kama' uyile' jipt'an tich'ijtak.

Artíkulu Cha'jop'e t'ok uxp'eli'. Uxe ti ko'lan tipijtak ni bajkaan uyolaya ni ubet k'a ni k'a upatan ya'an ukininti aj patanjo' ajta k'a uk'in ni jinda tuslomjipom, t'ok ni aj yumnajo ufamlyajo' o jinni tinxinoche.

Artíkulu Cha'jop'e t'ok uchimp'eli'. Uxe tiko'lan tipa'sinte ni ajts'ibjun ni uyile'.

Artíkulu cha'jop'e t'ok jop'e. Uxe uyek'e ni. Ajyumnajo' ni umuk' Ejekutibu tuba untejo' tuba ni utiskun ni jipt'an ni upatan yoko' winikjo' ibintikjo' ni ajcheraj kua'chikajini, nimte't'ok i ajbilom ni tanijo' ke uchijo' tuyak'o ni uyile' tuslomjipom ni ti mes ni jebreru ni 1913 i tu yak'o ni ajmanda tuslomjiponi.

Artíkulu Cha'jop'e t'ok ucha'uxp'eli'. Ni Konkresu tuslomjipom ni tu pisk'in upipi ikan ni tusesionjo', ke utik'an ni 1 ni septiembre tuba jinda jab', tiskinte pete ni jipt'anjo ubeljo' tuba tuslomjipom ke machito a tiskinti ni tu pisk'in upipi' ikan kama uyile' ni artíkulu 60. Menajikan, i uxe ti ibinte une ni jipt'anjo relativujo' une uyile' se' unejo' i artíkulujo' 30, 32, 33, 35, 36, 38, 107 i uk'enan tu xupiba ni artíkulu III tuba jinda tuslomjipom.

Artíkulu Cha'jop'e t'ok cha'uxp'e t'ok ump'eli'. Ni ch'ujt'an i pete luke ukinintant ke kama' ni ti unl'i ll ti artíkulu 27 tuba tuslomjipom politika tuba teromkaj untojo' aj kibnajo ke uk'exkan k'a jinda ya'an uk'a ajmanda, tubajo' k'a uch'e' nojkaj, uxe ukole'san ni jin ya'an uk'a juridika.

Artíkulu Cha'jop'e tt'ok cha'uxp'e t'ok uchap'eli'. (Mach uk'inka)

Artíkulu Cha'jop'e t'ok uxuxp'eli'. (Machik'inka)

Ik'i tan ni Otot ta patan ti Konkresu Kontituyente ti Querétaro, a treinta i ump'e ta eneru ta mil nobejrient diesisiete.- Ch'unik: Luis Manuel Rojas, Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Jalisco. - Ump'eli' Cha'tul-Ch'unik: Gral. Ta Ujek'om Cándido Aguilar, Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Veracruz. - Ucha'tuli' Cha'tul-Ch'unik: Gral. Brigadier Salvador González Torres, Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Oaxaca. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Aguascalientes: Daniel Cervantes. - Diputa'u k'a ni Uka' ta Baja California: Ignacio Roel. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Coahuila: M. Aguirre Berlanga, José Ma. Rodríguez, Jorge E. Von Versen, Manuel Cepeda Medrano, José Rodríguez González (Nebajnik). - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Colima: Francisco Ramírez Villarreal. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Chiapas: Enrique Suárez, Lisandro López, Daniel A. Cepeda, Cristóbal Ll. y Castillo, J. Amílcar Vidal. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Chihuahua: Manuel M. Prieto. - Diputa'u k'a ni Dijitritu Yolo'kaj: Gral. Ignacio L. Pesqueira, Lauro López Guerra, Gerzayn Ugarte, Amador Lozano, Félix F. Palavicini, Carlos Duplán, Rafael L. de los Rios, Arnulfo Silva, Antonio Norzagaray, Ciro B. Ceballos, Alfonso Herrera, Román Rosas y Reyes (Nebajnik), Lic. Francisco Espinosa (Nebajnik). - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Durango: Silvestre Dorador, Lic. Rafael Espeleta, Antonio Gutiérrez, Dr. Fernando Gómez Palacio, Alberto Terrones B., Jesús de la Torre. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Guanajuato: Gral. Lic. Ramón Frausto, Ing. Vicente M. Valtierra, José N. Macías, David Peñaflor, José Villaseñor, Santiago Manrique, Lic. Hilario Medina, Manuel G. Aranda, Enrique Colunga, Ing. Ignacio López, Dr. Francisco Díaz Barriga, Nicolás Cano, Tte. Crnl. Gilberto N. Navarro, Luis Fernández Martínez, Luis M. Alcocer (Suplente), Ing. Carlos Ramírez Llaca. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Guerrero: Fidel Jiménez, Fidel Guillén, Francisco Figueroa. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Hidalgo: Antonio Guerrero, Leopoldo Ruiz, Lic. Alberto M. González, Rafael Vega Sánchez, Alfonso Cravioto, Matías Rodríguez, Ismael Pintado Sánchez, Lic. Refugio M. Mercado, Alfonso Mayorga. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Jalisco: Marcelino Dávalos, Federico E. Ibarra, Manuel Dávalos Ornelas, Francisco Martín del Campo, Bruno Moreno, Gaspar Bolaños B., Juan de Dios Robledo, Ramón Castañeda y Castañeda, Jorge Villaseñor, Gral. Amado Aguirre, José I. Solórzano, Francisco Labastida Izquierdo, Ignacio Ramos Praslow, José Manzano, Joaquín Aguirre Berlanga, Gral. Brigadier Esteban B. Calderón, Paulino Machorro y Narváez, Crnl. Sebastián Allende, Jr. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta México: Aldegundo Villaseñor, Fernando Moreno, Enrique OFárril, Guillermo Ordorica, José J. Reynoso, Antonio Aguilar, Juan Manuel Giffard, Manuel A. Hernández, Enrique A. Enríquez, Donato Bravo Izquierdo, Rubén Martí. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Michoacán: José P. Ruiz, Alberto Peralta, Cayetano Andrade, Uriel Avilés, Gabriel R. Cervera, Onésimo López Couto, Salvador Alcaraz Romero, Manuel Martínez Solórzano, Martín Castrejón, Lic. Alberto Alvarado, José Álvarez, Rafael Márquez, José Silva Herrera, Amadeo Betancourt, Francisco J. Múgica, Jesús Romero Flores. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Morelos: Antonio Garza Zambrano, Álvaro L. Alcázar, José L. Gómez. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Nuevo León: Manuel Amaya, Nicéforo Zambrano, Luis Ilizaliturri, Crnl. Ramón Gámez, Reynaldo Garza, Plutarco González, Lorenzo Sepúlveda, (Nabajnik). - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Oaxaca: Juan Sánchez, Leopoldo Payán, Lic. Manuel Herrera, Lic. Porfirio Sosa, Lic. Celestino Pérez Jr., Crisólogo Rivera Cabrera, Crnl. José F. Gámez, Mayor Luis Espinosa. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Puebla: Dr. Salvador R. Guzmán, Lic. Rafael B. Cañete, Miguel Rosales, Gabriel Rojana, Lic. David Pastrana Jaimes, Froylán C. Manjarréz, Tte. Crnl. Antonio de la Barrera, Mayor José Rivera, Crnl. Epigmenio A. Martínez, Pastor Rouaix, Crnl. de Ing. Luis T. Navarro, Tte. Crnl. Federico Dínorin, Gral. Gabino Bandera Mata, Crnl. Porfirio del Castillo, Crnl. Dr. Gilberto de la Fuente, Alfonso Cabrera, José Verástegui. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Querétaro: Juan N. Frías, Ernesto Perrusquía. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta San Luis Potosí: Samuel M. Santos, Dr. Arturo Méndez, Rafael Martínez Mendoza, Rafael Nieto, Dionisio Zavala, Gregorio A. Tello, Rafael Curiel, Cosme Dávila (Nabajnik). - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Sinaloa: Pedro R. Zavala, Andrés Magallón, Carlos M. Ezquerro, Cándido Avilés Emiliano C. García. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Sonora: Luis G. Monzón, Ramón Ross. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Tabasco: Lic. Rafael Martínez de Escobar, Santiago Ocampo, Carmen Sánchez Magallanes. - Diputa'u k'a ni Teromkaj ta Tamaulipas: Crnl. Pedro A. Chapa, Ceferino Fajardo, Fortunato de la Híjar, Emiliano Próspero Nafarrate. -

Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Tepic: Tte. Crnl. Cristóbal Limón, Mayor Marcelino Sedano, Juan Espinosa Bávara.- Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Tlaxcala: Antonio Hidalgo, Ascensión Tépal, Modesto González y Galindo. - Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Veracruz: Saúl Rodiles, Enrique Meza, Benito Ramírez G., Eliseo L. Céspedes, Adolfo G. García, Josafat F. Márquez, Alfredo Solares, Alberto Román, Silvestre Aguilar, Angel S. Juárico, Heriberto Jara, Victorio N. Góngora, Carlos L. Gracidas (Nebajnik), Marcelo Torres, Juan de Dios Palma, Galindo H. Casados, Fernando A. Pereyra.- Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Yucatán: Enrique Recio, Miguel Alonso Romero, Héctor Victoria A.- Diputa'ujó' k'a ni teromkaj ta Zacatecas: Adolfo Villaseñor, Julián Adame, Jairo R. Dyer, Samuel Castañón, Andrés L. Arteaga, Antonio Cervantes, Crnl. Juan Aguirre Escobar.- Sekretariu: Fernando Lizardi, Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Guanajuato.- Sekretariu: Ernesto Meade Fierro, Diputa'ujó' k'a ni teromkaj ta Coahuila.- Sekretariu: José M. Truchuelo, Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Querétaro.- Sekretariu: Antonio Ancona Albertos, Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Yucatán.- Prosecretario: Dr. Jesús López Lira, Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Guanajuato.- Prosecretario: Fernando Castañón, Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Durango.- Prosecretario: Juan de Dios Bojórquez, Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Sonora.-Prosecretario: Flavio A. Bohórquez, Diputa'ujó' k'a ni Teromkaj ta Sonora.

K'a jinda, kitiskun utik pimiljun, xoyonumik i pukintik k'a ch'u'ul ajti i ilkak tau pete Yolo'kaj tuba k'alín k'inkak.

Hk'i tan ni Nojotot Na'kaj tan Ukaj Querétaro, ni 5 ta Jebreru ta 1917. - V. CARRANZA.- Ujot'in.

Ni C. Lic. Manuel Aguirre Berlanga, Subsekretariu Enkarka'u ta ni Dejpachu ta Gobernación.- México.
Luke kina'tan ki tiskibenet ane tuba upulkult'an i kachichkamba utisenjo'.

Tuslomjipom i K'exomjo'.- Méjiku, jo'p'e ta jebreru ta mil nobejsentuj diez i siete.- AGUIRRE BERLANGA.

Ni Ajki'na.....